

TRANSILVANIA

(Buletin de tehnică a culturii.)

La jubileul de 75 de ani al „Astrei“

De **Iuliu Moldovan**,
Președintele Astrei.

Se împlinesc 75 de ani de când dorul de lumină și înaintare, dorința de a servi, în solidară muncă culturală, binele neamului, a determinat înființarea Asociațiunii noastre. 181 frunțași români, în frunte cu nemuritorii arhterei Alexandru Șuluțiu și Andrei Șaguna au semnat petiția redactată de Dr. Ioan Rațiu, în care se cerea guvernării aprobarea unei adunări consultătoare în scopul înființării unei însoțiri culturale. Andrei Șaguna și-a luat sarcina pregătirii acelei adunări, el a devenit apoi organizatorul Asociațiunii și primul ei președinte. La rugămintea lui Timotei Cipariu, George Barițiu și Ioan cav. de Pușcariu, au alcătuit câte un proiect de statute, pe care Șaguna le-a contopit într'un singur proiect, aprobat apoi prin Locotenența transilvană. Scopul statutar al noii însoțiri era: „înaintarea literaturii române și cultura poporului român în deosebitele ramuri, prin studiu, elaborarea și edarea de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de știință și arte și alte deasemenea“. În minunatele sale „propuseșiuni“ George Barițiu a preelzat un cuprinzător program pentru activitatea de cercetări și publicații, care și azi încă poate să fie îndrumător pentru munca noastră.

Activitatea „Astrei“ în primii 50 de ani de existență a fost schițată în nrul festiv al „Transilvaniei“ din 1911, iar munca depusă în ultimii 25 ani se află pe scurt redată în articolele, care urniează în acest fascicol jubilar al revistei noastre.

Asociațiunea noastră se mândrește cu trei sferturi de veac de muncă devotată, desinteresată și rodnică pe ogorul culturii românești, muncă, cerută de dorul de lumină al țărânilor noastre, de exigențele unei stratificări

funcționale, firești, în corpul națiunii, muncă, adânc înrădăcinată în credința, tradiția și gita strămoșească, pornită năvalnic din nefermirea dragoste de neam și vocațiunea spre propășire și îndrumată de înțelepciunea conducătorilor. Muncă devotată, pentru care nu a existat altă răsplată, decât conștiința împlinirii unei datorii firești față de neam. Așa au muncit toți propovăduitorii gândului, cuvântului și faptei românești în cadrele „Astrei” și strălucite și impunătoare exemple ale acestui fel de muncă au fost toți conducătorii de înainte ai Asociațiunii noastre.

După războiu această muncă a fost, în special, stimulată prin deosebita grație ce au vădit față de vechea noastră însoțire culturală președinții săi de onoare: *Marele și neuitatul Rege Ferdinand I și Voievodul Culturii Românești iubitul nostru Suveran Carol II.*

Regele întregirii neamului, Regele înțelept și loial, *Ferdinand I*, primind președinția de onoare a „Astrei”, a ținut să afirme din 31 Mai 1919 că: „va proteja nobilele năzuinți ale acestei instituții”.

El a urmărit cu interes deosebit activitatea „Astrei” și a manifestat mulțumirea Sa în toate ocaziunile când s'a putut evidenția meritul și progresul acestei instituții.

Mărețele discursuri ținute cu ocazia vizitei „Astrei” în București (31 Mai 1924), cu ocazia serbărilor dela Tebea (31 August 1924) și dela Câmpeni, unde a avut loc ședința festivă a secțiilor, oglindesc în deajuns dragostea pentru noi.

Înființând o fundație din al cărui venit să se ajute finanțarea la învățarea meserilor și a industriei casnice și neuitând „Astra” prin testamentul Său, Marele Rege dispărut a corespuns pe deplin angajamentului ce și l-a luat de a sprijini frumoasele scopuri ale acestei însoțiri culturale.

Ca vrednic urmaș, fiul Său și iubitul nostru Suveran *Carol II*, a ținut chiar din primele săptămâni ale urcării Sale pe tron să-și exprime înalta Sa iubire față de așezământul nostru cultural.

La rugămintea ce l s'a făcut de fostul președinte al „Astrei”, *D. Goldiș*, pentru a urma părintelui Său la președinția de onoare a acestei bătrâne și însemnate instituții, *Majestatea Sa* a răspuns personal că primește cu plăcere președinția.

Ca un bun cunoscător al istoriei poporul de dincoace de Carpați, al tratului său din trecut, plin de suferințe și jertfe și al sprijinului ce găsea acest popor în instituția noastră culturală, *Majestatea Sa Regele Carol II*, a ținut să cinstească cu prezența Sa adunările generale dela Caransebeș și Brașov, căutând prin cuvinte pline de sfa-

turi înțelepte să stimuleze activitatea acelor ce se numărau printre apostolii culturali ai „Astrei“. Gestul Majestății Sale de a acorda „Asociațiunii“ în acest an și un ajutor material, prin „Fundațiile Culturale Regale“, vine să întărească și mai mult speranțele în buna ocrotire a iubitului nostru Rege.

Negreșit că gesturile de măreție și de frumusețe cu adevărat Regale ale fostului și actualului nostru Suveran, adânc prețuite de întreg poporul românesc, nu pot avea alt rezultat decât alipirea tot mai intimă și mai devotată către glorioasa noastră Dinastie și către înțelepții ei Reprezentanți.

Când ne gândim acum la înaintașii dela conducerea efectivă a „Astrei“, la marele organizator Șaguna, la conducătorul cuminte Vasile Popp, la devotatul Iacob Bologa, la eruditul animator Timotei Cițariu, la marele îndrumător George Bariștiu, la luminațul Ioan Miteu-Moldovan, la înțeleptul și generosul Alexandru Mocsonyi, la seninul și vrednicul Iosif Șterea Șuluțiu, la adânc înțelegătorul și profeticul propovăduitor al rostului nostru etnic Andrei Bârseanu și la distinsul gânditor Vasile Goldiș, când ne gândim la ei, toți mari români, adânc devotați cauzei naționale și „Astrei“ noastre, 5 ortodocși și 5 uniți, cu aceleași gânduri bune pentru neamul românesc și aceeași trudă devotată pentru propășirea lui pe toate țărâmurile, simțim o adâncă recunoștință și cu mândrie și smerențe ne închinăm în fața memoriei lor binecuvântate. Între ei trebuie să amintim, în mod deosebit, pe Iacob Bologa, George Bariștiu și Andrei Bârseanu, cari și-au devotat decenii întregi munca lor „Astrei“ și și-au contopit rostul vieții lor cu acela al instituțiunii scumpe lor și scumpe nouă. Grăitor pentru adâncul devotament al conducătorilor „Astrei“ pentru binele acestora și îndușător este exemplul lui Iacob Bologa, care, cu limbă de moarte, a lăsat îndemnul: „Rogu-vă, aveți grijă de Asociațiune și de tineretele sale institute“. Pentru el, după cum spunea George Bariștiu, ea și pentru toți ceilalți conducători ai Asociațiunii, aceasta „era, după altarul religiei sale, al doilea altar, la care se închinase și căruia îi sacrifica întru o serie de ani, spese, timp, călătorii, obositoare pentru omul bătrân, și adesea liniștea sufletească, de câteori simțea vreo cursă aruncată cu scopul de a-l submina și răsturna sanctuarul limbii și al culturii noastre“.

Așa simțiră și lucrară conducătorii instituției noastre pentru prosperarea ei.

Dacă prima jumătate de veac din existența „Asociațiunii“ a fost timpul înflințării și al încercărilor, a doua

jumătate urma să fie timpul muncii sistematice și conștiente. Cu aceste cuvinte și-a încheiat Andrei Bârseanu articolul jubilar din „Transilvania“ din 1911. Iar, ca program de muncă, a precizat cu ocazia adunării generale jubilare dela Blaj, următoarele îndatoriri: „Dom cultiva înainte de toate gratul național.....

„Vom cerceta trecutul poporul nostru, cultivând istoria națională și adunând cu pietate ori și ce urmă ce ne amintește acest trecut.....

„Vom căuta, mai departe, să cunoaștem cu deamănuntul pământul, pe care locuim....., în care odihnesc osâmintele moșilor și strămoșilor noștri și în sânul cărui vom odihni și noi odată.....

„Vom căuta înainte de toate să cunoaștem poporul din care facem parte, cu toate însușirile și particularitățile lui.....

„Ne vom îndrepta îndeosebi, cu dragoste, privirile la poporul nostru dela țară, care formează puterea neamului nostru....., căutând să-l luminăm cu toate mijloacele culturale moderne.....“.

Războiul mondial a împiedecat pe Andrei Bârseanu să pășească fără șovăire și ascendent pe calea, pe care a trasat-o atât de luminos, iar după război au trecut ani până ce Asociația a început să-și afle din nou rostul în noua viață culturală românească, rost, care, în esența lui, era tot cel vechi, gândit de întemeietorii „Asociațiunii“ și reînviat prin Andrei Bârseanu. Sistematizarea muncii însă și acomodarea ei mai precisă la cerințele noului a putut începe deci abia sub președinția lui Vasile Goldiș, neobositul promotor al activității despărțămintelor și secțiilor, al independenței materiale a „Asociațiunii“ și al prestigiului ei. A convocat la Sibiu primul parlament cultural al românilor, congresul cultural din 1930, iar cea mai de seamă realizare din îndemnul său, plin de dragoste frățască față de basarabeni, a fost „Astra Basarabiei“.

Tot sub președinția lui Goldiș, înainte cu 10 ani, s'a acceptat, la adunarea generală din Zalău, la propunerea secției medicale și biopolitice, principiul biopolitic ca bază și scop al activității „Asociațiunii“, principiu, care pune în centrul preocupărilor noastre omul, românul, a cărui zestre firească, moștenită dela înaintași, o recunoaște ca hotărâtoare pentru afirmarea, individuală și ca neam, care stabilește drepturi și datorii, în baza acelei zestre biologice și cere ca scop principal al organizațiunii sociale și de Stat, prudenta chivernisire și sportrea calitativă și cantitativă a capitalului biologic uman. Principiu, care mai mult instinctiv, a condus și înainte, în vremuri de opre-

stune, soartea neamului nostru spre biruință și care azi, conștient, trebuie să ia lupta cu materialismul exagerat, ucigător al credinței, tradiției, familiei, țărânilor, neamului, ucigător, deci, al tuturor forțelor, capabile să ne îndrumeze spre bine viitorul.

În semnul acestei concepții disciplinatoare de gând și fapte, s'a creiat în ultimii ani organizația „Șoimii Carpaților” pentru educația etnică a tineretului de ambele sexe, s'au creiat școlile țărănești, ca centre de îndrumare gospodărească și etnică a țărânilor, se caută colaborarea tot mai intensă a femeii române, se cercetează calitățile și defectele de ordin etnic, pentru a ne putea îndruma rostul și munca noastră spre calea cea bună a propășirii românești.

Trecând cu încredere și optimism pragul unei noi epoci de muncă, să ne închinăm cu adâncă recunoștință în fața memoriei înaintașilor, să ne clădim viitorul pe darul credinței și al vellei, pe cari ei ni le-au adus din veșnicie, să dăm aceste daruri sporite urmașilor și să nu uităm nici odată cuvintele lui Andrei Bârseanu, care, vorbind de jertfele poporului nostru pentru înaintare prin învățătură, spunea: „Ar fi un păcat strigător la cer, dacă am da uitării aceste jertfe și dacă nu am căuta să întoarcem fratelui nostru dela țară aceea ce părinții noștri au luat dela ei, ca să ne poată crește pe noi. De aceea între cărturarilor noștri și între sătenii nu poate să fie nici o deosebire de interese, nici o deosebire de aspirațiuni. Cu toții suntem fiii aceleiași familii, vaza unuia este vaza tuturor, binele unuia este binele celuilalt, iar durerea orișicărui din membrii familiei se resfrânge asupra familiei întregi. Cu toții am răsărit din aceeași tulpină, deși unele ramuri au rămas mai jos, iar altele s'au înălțat mai sus; toate însă se hrănesc din același suc dătător de viață, supt din pamânt de aceeași rădăcini. Când aceste rădăcini se vor putrezi sau se vor usca, întreg arborele este amenințat cu pietre”.

Andrei Bârseanu, ca președinte al „Asociațiunii“

de I. Lupaș.

Între intelectualii Transilvaniei dela începutul secolului XX., profesorul Andrei Bârseanu se bucura de o renume necontestată de nimeni. Mai ales după ce lucrarea lui științifică — cea mai vastă și mai importantă: *Istoria școalelor românești din Brașov*, s'a învrednicit de un însemnat premiu din partea Academiei Române, atențiunea tuturor membrilor „Asociațiunii“ se îndrepta cu deplină încredere spre viitoarea lui activitate la cârma acestei societăți.

În adunarea generală din Brașov (1906), după ce l se încredințase — încă din August 1905, cu prilejul inaugurării Muzeului din Sibiu, — demnitatea de vicepreședinte, Andrei Bârseanu făcea, cu modestia caracteristică firii sale, mărturisirea că nu fără sfilă s'a hotărât a păși la conducerea „Asociațiunii“, știind că locul acesta a fost împodobit odinioară de bărbați ca neîntrecutul arhtiereu Andrei Șaguna, ca eruditul Timoteiu Cipariu, ca Vasile Pop, fost vicepreședinte al guvernului ardelean, ca însuflețitul Iacob Bologa și neobositul Gheorghe Barițiu. Cereea deci „indulgența“ adunării, rugând pe toți membrii „Asociațiunii“ să aibă în vedere „insuficiența puterilor sale“ — rugămintele de care aceștia din urmă au fost scutiți a ține seamă din binecuvântatul motiv, că puterile lui Andrei Bârseanu s'au afirmat în conducerea acestei instituțiuni culturale, din an în an, în chip tot mai strălucit și mai euceritor.

La începutul anului 1910 Andrei Bârseanu adresează președintelui Șuluț această scrisoare:

Brașov, 4 Ian. v. 1910.

„Mult Stimat Domnule Președinte,

Imi iau libertatea a transpune prin filiala de aici a Băncii Albina, la adresa cassei Asociațiunii, suma de 2400

coroane, drept răsplătirea sumei ce am primit-o ca stipendiu din partea „Asociațiunii“ prin anii 1878—1881 pe timpul studiilor mele universitare, cât am fost ajutat, timp de trei ani, cu câte 400 fl. anual.

S'ar cuveni să 'ntorc și interesele, dar acum nu sunt în stare. Tot ce pot face, este să port și mai departe în inima mea recunoștința față cu instituția, ce m'a ajutat în tinereța mea și, întrucât mă lartă modesta mea poziție socială, să-i dea mână de ajutor la realizarea mărețelor sale probleme.

Primiți, m. stimate dle Președinte, încredințarea celui mai profund devotament.

Cu deosebită stimă :

Andrei Bârseanu,
profesor.“

Gestul acesta de dărnicie, „din prisosul atât de măsurat al unui salar de profesor“, a îndemnat pe Octavian Goga să închine profesorului dela Brașov articolul intitulat *Un suflet frumos*, în care pornind din cunoscuta odă a lui Horațiu „Integer vitae scelevisque purus“, zugrăvea personalitatea lui Andrei Bârseanu în cuvinte ca acestea: „cine a avut norocul să-l vadă în fruntea adunărilor Asociațiunii în anii din urmă, să-i asculte cuvintele din care vorbea un spirit luminat de savant occidental, o minte cum-pănită care judecă nevoile unui popor, un talent superior de fin analist care disecă cu ochii ageri o situație, cine i-a auzit discursurile de deschidere, cari în fraze rotunzite cu o severitate de artist, închid atâtea povețe și dau cuvânt unei răspicate demnități naționale, cine i-a admirat cum-pățul și bunul simț, cu care deslega cele mai dificile probleme, acela a rămas fascinat de armonia distinsă a acestei frumoase figuri din viața noastră culturală“. (cf. *Insemnările unui trecător*, Arad, 1911, p. 258—259.)

Nu putea fi deci o surprindere pentru nimeni însuflețirea, cu care, după moartea lui Iosif Șterea Șuluț, adunarea jubilară dela 1911 a ales președinte pe profesorul Andrei Bârseanu, iar vicepreședinte pe profesorul de teologie Dr. Vasile Suciu, mitropolitul de mai târziu al Blajului.

Faptul acesta l-a îndemnat pe Andrei Bârseanu să părăsească Brașovul, mutându-se la Sibiu, spre a-și putea închina restul vieții ca o jertfă curată pe altarul acestei instituțiuni culturale, socotite cu drept cuvânt ca expresiunea unității solidarității naționale a Românilor din Transilvania.

La cârma „Asociațiunii“ aducea distinsul profesor brașovean aceeaș dragoste neșarmurită pentru limba, istoria

și cultura românească, aceeași însuflețire pentru valoarea lor educativă, aceeași hotărâre nestrămutată de a munci fără preget pentru apărarea și propășirea lor.

Pe lângă simțul datoriei și tactul excepțional de fin cu care înțelegea să conducă aparatul administrativ, destul de complicat, al acestei vaste organizațiuni culturale, sporindu-i veniturile anuale dela 37.140 cor. la 423.692 Lei, Bârseanu a reușit să învloreze atmosfera intelectuală a „Asociațiunii“ prin farmecul personalității și al preocupărilor sale de ordin cultural și literar-științific la nivelul cercințelor avansate ale timpului său. Adunările generale, pe cari le-a prezidat el dela 1906—1921, dela cea din Brașov până la cea din Sighetul Maramureșului, au fost adevărate sărbători naționale — în vechitul înțeles creștinesc, care prin puterea morală a credinței și a sacrificiilor înfățișate în paginile scripturilor sfinte ține să transforme fiecare prilej de rugăciune în clipe de reculegere și de înălțare sufletească. Învățămintele pe cari știa să le culeagă din istoria noastră națională, din scrierile și faptele înaintașilor, ca și din viața actuală a poporului nostru, le înveșmânta de obicei într'o formă literară foarte îngrijită, izbutind a le presăra cu măiestrie în discursurile sale de deschidere astfel, încât ascultătorii rămăneau adânc și durabil impresionați de accentul cald al cuvintelor lui entuziaste. Cu fiecare prilej năzuea să fie bun îndrumător al poporului, încurajându-l la luptă și jertfă pentru progres, laudându-i iscusința și vrednicia care l-a îndemnat să și creeze, din proprie inițiativă, fără nici un sprijin din partea statului dușman, o serie întregă de așezăminte necesare pentru ocrotirea și dezvoltarea culturii sale naționale.

Statornica lui preocupare de educație a poporului și-a aflat rostirea potrivită și în „*cuvântul către Maramurășeni*“, întocmit pentru adunarea dela Sighet, în August 1921 — cea din urmă adunare generală de sub președinția sa: „Și când vorbese de lumină, de învățătură — zicea cu limbă de moarte Andrei Bârseanu — nu înțeleg numai cunoștințele practice, ci ori și ce cunoștință care ne înalță sufletele... și ne face mai buni, mai iubitori față de alții, mai înțelegători al frumosului, mai pricepători al tainelor naturii, mai apropiați de Dumnezeu. *O știință pur utilitaristă ne face egoiști, materialști, disprețuitori ai moralei și ai poruncilor nobile și prin urmare o asemenea știință nu poate fi spre folosul, ci numai spre stricăciunea societății și a statului*“.

Astfel președinția lui Andrei Bârseanu poate fi considerată ca una din cele mai rodnice și mai binecuvântate din cursul primelor șase decenii de existență a „Asocia-

țiunii" cu toate că valurile vremii, mai ales în timpul războiului mondial, porniseră a izbi vijelios și în această cetățue culturală. Ca președinte al et Bârseanu s'a simțit îndemnat, cu destulă revoltă și amărăciune în suflet, să întărească și prin iscălitura sa falmoasa declarațiune comandată de contele Ștefan Tisza, la începutul anului 1917, înaltelor fețe bisericești și intelectualilor români, pe cari i-a putut îndupleca să vestească lumii, că neamul românesc din Transilvania și Banat nu ar dori să fie desrobii din cătușele coroanei ungare. Dar și cu prilejul acestei iscălituri Andrei Bârseanu a avut curajul să adauge lângă numele său observațiunea personală, că semnează cu rezervă întrucât textul declarației uneltite la Budapesta nu exprima adevărul.

Pentru suferințele de ordin moral, ce a trebuit să îndure în calitate de președinte al „Asociațiunii“ a fost însă răsplătit cu prisosință prin nespusa fericire, de care a fost stăpânit în Mai 1919, când cu prilejul vizitei regale, i-a fost dat să proclame pe Ferdinand, desrobitorul rege al tuturor Românilor, ca *cel dintâi președinte de onoare al „Asociațiunii“*.

În această calitate a participat Regele Ferdinand la adunarea generală din Câmpeni (1924) comemorând împreună cu membrii „Asociațiunii“ *întâiul centenar* dela nașterea lui Avram Iancu și dăruind suma de 100.000 Lei „pentru ajutorarea tinerimii la învățarea meseriilor și industriei casnice“. Nici în testamentul său generos, prin care a dispus a se distribui suma de 50.000.000 Lei pentru scopuri culturale și caritative, nu a dat Regele Ferdinand uitării „Asociațiunea“ al cărei primpreședinte de onoare devenise la 1919.

În amintirea vrednicului președinte Andrei Bârseanu s'a înființat o fundațiune specială, contribuind la capitalul ei de temelie văduva dânsului cu suma de 50.000 Lei, „Asociațiunea“ cu 10.000 Lei și Banca Albina cu 10.000 Lei.

Membrii „Asociațiunii“ întrunși în a 75-a adunare generală, ca să prăznuască împreună trei sferturi de veac de organizare și activitate culturală românească, nu vor uita să înfășoare amintirea decedaților președinți al acestei instituțiuni dela Sibiu în veșmântul grațitudinii, adresându-le cuvintele prin cari talentatul Andrei Bârseanu a reușit să exprime obștescul sentiment de recunoștință națională față de ctitorii așezămintelor culturale românești dela Brașov: *Tainici fiovi ne străbat, spre voi când privim cu uimire, Vrednici bătrâni, ce în piept dorul de neam ați purtat! Tinere buze rostesc cu evlavie numele vostru Și-așfel rosti-l-vor în vece, gratu românesc cât va fi...*

Vasile Goldiș

Președinte al „Astrei“ (1923—1932)

de **Dr. G. Preda**

Dicepreședinte.

Adunarea generală a „Astrei“, ținută la Timișoara, în 29 August 1923, proclamă unanim și prin aclamații ca președinte activ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, pe Vasile Goldiș.

Ovațiile însuflețite și îndelungate aduse noului președinte erau nu numai expresia sinceră a acelor de față pentru binemeritata alegere, dar ecoul conștiinței întregului popor din părțile ardelenene, maramureșene, crișene și bănățene în prețuirea omului școalei și al bisericii, a profesorului și pedagogului renumit și în special a dârzului luptător naționalist pentru cauzele românești de dincoace de Carpați.

Marea personalitate politică și culturală a lui V. Goldiș premergătoare președinției dela „Astra“, este expusă documentat în valoroasa lucrare a dlui profesor Dragomir, apărută în biblioteca „Astrei“.

Arătând zestrea pe care V. Goldiș a adus-o „Noului Român“, profesorul Dragomir scrie: „a fost cu adevărat un ursitor de gânduri pentru țară, un luptător zi de zi, un părinte al patriei“. Aceste cuvinte cristalizează în deajuns glasul conștiinței românești asupra valorii aceluia, ce urma să conducă destinele „Astrei“.

Activitatea lui Vasile Goldiș la „Astra“ a avut la bază principiile pe care le-a expus odată cu alegerea sa la președinție.

Aceste principii se rezumă în: *idea națională, credința față de organizația monarhică a statului nostru și față de dinastie, credința religioasă cu propovăduirea păcii și bune înțelegeri între bisericile surori, stăruința pentru federalizarea societăților culturale, iar, ca principal obiectiv al „Astrei“, satul românesc.*

„Temelia de neînviat a vellei românești în furnicarul „neamurilor lumii — zice D. Goldiș, — este țărântimea română și „Asociațiunea“ trebuie să înfășoare în haina caldă a iubirei și îngrijirei sale părintești această țărântime, dându-și toată osteneala să o scoată din bezna pricinuită de nedreptatea vremurilor trecute și de părăgînirea păcătoasă a stăpânitorilor ei de pe vremuri.

„Departate deci de noi odihna, până nu vom vedea în fiecare sat românesc casa culturală, școala roltoare de pruncii sănătoși și veseli, biserica plină de credincioși și răsunătoare de rugăciuni în coruri, răsărite din inimii senine și iubitoare, ogoarele vărsând rodul maximal al muncii istovitoare, grădinile cu pomi, grajdurile și izlazurile pline cu vite, iernile trecute în o muncă folositoare și prin case cu podoabe ce indică hărnicia femeiască, — plugarul treaz, crușător, cinstit și luminat, ferit de orice exploatare a strănului hain“.

Această dragoste de sat și de țărântime o arată Vasile Goldiș și în discursul ținut cu ocazia organizării și funcționării secțiilor, atrăgând atenția că secțiile literare și științifice ale Asociației nu constituie o academie, ci numai intermediatoare utile între laboratoarele de știință și marile mase de intelectuali muncitori ai poporului. Zice: „Idealul urmărit de Asociație prin secțiile sale, rămâne: țăranul sănătos, moral, instruit, organizat economic, spre a fi capabil de producție maximă, ferit de orice exploatare, pătruns de simțul solidarității naționale“.

Solidaritatea neamului românesc, V. Goldiș nu o vede decât atunci: „când vor stăpâni dreptatea, cinstea, morala și omenia în țară și în casa noastră“.

Aceste idei de bază ale lui V. Goldiș au fost urzeala pe care s'au țesut multe alte idei și propuneri în realizarea scopurilor „Astrei“.

Dacă în adevăr răsfoim publicațiile „Astrei“ din timpul conducerii sale, constatăm ușor cum V. Goldiș în cei aproape 10 ani de conducere, a dat prin graiu și scris tot ceea ce înțeleptul naționalist, profundul cugetător și entuziastul apostol cultural putea da pentru folosul acestei însoțiri culturale.

Discursurile lui D. Goldiș și în special acele cu cari deschidea adunările generale, — impecabile ca formă și fond, — erau în realitate programe pline de idei înțelepte și de orizonturi noi pentru binele și prosperarea „Astrei“.

Spicium din numeroasele articole și discursuri, câteva idei ce-l ridică pe mărețul pedestal la care se înălțaseră și alți înaintași vrednici de laudă.

1. Toată activitatea sa la „Astra“ era infiltrată de un naționalism sănătos.

Găsim sub acest raport în articolul său intitulat „Spre Tel“ (ianuarie 1924) următoarele rânduri: „Asociația propagă religia muncii, a crușării, a trezviei curate și sănătoase, a disciplinei sociale, a erarhiei valorilor morale. Ea vrea să fie un puternic instrument al educației naționale și supremul scop al acesteia este să producă în sufletele răselefe ale indivizilor, sentimentul că binele fiecăruia este în funcțiune de binele tuturor, că omul nu poate să trăiască mulțumit în afara națiunii sale; că prin urmare numai atunci vom fi desăvârșiți când vom fi pătrunși de hotărîrea să trăim și să murim pentru națiunea noastră“.

2. În articolul „Noul Orizonturi“ (Octombrie 1925), D. Goldiș, preocupat de ideea ca Asociația să rămână scutul mulțimei obidite, nedreptățite și să înfășure în iubirea sa „oceanul social fecund, nesecat în energii, a acelor ce rabdă și suferă, de unde răsar adevărații binefăcători ai omenimei“, emană ideea creerii unei secții a muncitorimei industriale și a unei foi săptămânale cu rolul de enciclopedie actuală.

3. Cultul pentru înaintașii săi vrednici de laudă îl arată V. Goldiș atât în discursul de deschidere al adunării generale din Reghin, 29 August 1925, unde vorbește de Ladislau baron Popp, cât și în acel dela Turda, 6 Octombrie 1929, când vorbește de Ion Rațiu.

Acest cult îl exprimă atât în felul cum trebuie să ne amintim de ei, cât și cum trebuie să păstrăm și să sporim patriotismul primit dela acești înaintași. „Să luăm aminte — zice V. Goldiș, — că gloria strălucitoare a vremurilor de astăzi e făcută din suferințele, din truda, din munca, din cinstea fără prihană a părinților și strămoșilor noștri. Trebuie să ne aducem aminte că limba am moștenit-o din cerbi-coasa lor rezistență, că iubirea de neam ne-au hărăzit-o lacrimile lor vărsate pe glia muncii pentru alții, că dârza noastră hotărâre de a curăți polomida din hotare și a preface țara în grădina cinstei și a dreptății e suptă din sufletele de mucenici ale înaintașilor noștri, cari au știut să moară pentru dreptate și au știut să rămână săraci în mijlocul grămezii de bani“.

Ca depozitar al acestel moșteniri, D. Goldiș ne arată odată mai mult datoria ce o au urmașii noștri de a spori patrimoniul: „căci nu aceea ce este împodobeste o generație, ci idealul spre care râvnește“.

4. Conștient de diferențierea categoriilor noastre sociale și de ciocnirile concepțiilor răsărite din nevoia pro-

gresul, care rezultă din lupta neîncetată a intereselor de existență și de afirmare în viața colectivă de stat, Vasile Goldiș ne dă, în discursul său ținut cu ocazia deschiderii adunării generale din Zalău (12—14 Septembrie 1926) prescripția sufletească că: „*în această dihonie a zilnicelor preocupări să ne rezervăm clipe de reculegere, în cari fără îndoială din cămăruța ascunsă a sufletului, vom auzi glasul trecutului și al viitorului aducându-ne aminte ca să ne iubim românii unii pe alții și deasupra sbuciumărilor zilei trecătoare să ne încălzim sufletul la razele solidarității noastre naționale*“.

5. *Optimismul său* se vede clar în discursurile de deschidere ale adunărilor generale din Zalău (12—14 Sept. 1926) și cel din Sibiu (4—5 Decembrie 1927) în care descriind, cum categoriile sociale astăzi s'au separat și se privesc cu dușmănie, arată că apostolii culturali s'au răznit: de o parte, preoțimea (divizată și ea în două tabere ostile), pe de alta învățătorimea; restul intelectualilor privind sceptici, impasibili și cu sarcasm; toată lumea căutând să facă cultură fără program și fără înțelegerea rosturilor culturale (fiecare făcând să crească o cucută, se crede minunat); cum această pulverizare de energii din toate direcțiile ar face aproape imposibilă refacerea sufletului național etc., Vasile Goldiș crede că „*trebuie să ne coborâm în adâncurile sufletului românesc și din rezervorul nesecat și fecund al acestui suflet să prindem puterea de învioreare a conștiinței tuturor*“.

În fața dihoniei care ne sfășie, în ciuda indiferențismului ce îngheață sufletele, înfruntând manta separatismului, care distruge societatea, pe ruinele idealismului ucis de filosofia egoistă a vremii, — Vasile Goldiș ne spune: „*Să nu ne dăm robiți deprimării, ci cu dârză hotărâre să înălțăm tot mai sus, să ducem la victorie drapelul încrederii națiunii române în misiunea sa istorică de apărătoare a civilizației creștine*“.

Speranța în o cât mai mare solidaritate națională și culturală o exprimă V. Goldiș și în scrisoarea pe care o adresează M. S. Regelui Carol II., cu ocazia adunării generale dela Caransebeș (13—14 Noiembrie 1930), când zice: „*Fixând în istoria țării permanentul deasupra mizeriilor zilelor ce se scurg în alviile lor săpate de patimi, Maiestatea Ta, dincolo de efemerele vrajbe, înălțând stindardul trudei, pentru înfăptuirile seculare, ridici astfel în viața neamului românesc disciplina legendară a subordonării egoismelor particulare interesului obștesc*“.

Dar D. Goldiș nu a fost numai un bun conducător, creator și maestru de directive, el a fost și realizatorul

idellor nobile și mărețe, executorul prompt al bunelor propuneri și sugestuni primite dela comitetul central sau dela adunările generale.

Dărilor de seamă anuale ale „Astrei“, oglindesc, este drept, înfăptuirile membrilor dela conducere, la aceste înfăptuiri însă D. Goldiș aduce o largă contribuție.

Menționăm, în treacă, acele realizări ce scot mai bine în evidență râvna nobilă, puterea de muncă și de perseverență a președintelui „Astrei“ V. Goldiș.

La sărbătorirea de 1 Decembrie; la serbările de înălțare culturală din 31 Mai, 1 și 2 iunie 1924, ce au avut loc la București, Vălenii de Munte și Breaza; ca și la mărețele serbări ale eroului național Avram Iancu, ce au avut loc la 31 August, 1 și 2 Septembrie, tot în anul 1924 la Baia de Criș, Tebea, Câmpeni, Vidra și Găina, rolul lui V. Goldiș a fost netăgăduit de mare și de important. Ca rezultate reale de pe urma ultimelor serbări (făcute în unire cu oficialitatea) au rămas: mormântul eroului A. Iancu și ale celorlalți eroi dela Tebea; casa națională din Tebea; bustul eroului și placa comemorativă dela Baia de Criș; casa națională și muzeul Avram Iancu din Vidra; crucea dela Găina, precum și fundația de 100.000 Lei pentru fiii de Moși, cari vor îmbrățișa meseriile, fundație creată de M. S. Regele Ferdinand I., care a onorat cu prezența sa aceste serbări.

Tot în cursul anului 1924, V. Goldiș se ocupă de: organizarea bibliotecilor și caselor culturale dela sate; reorganizarea secțiilor științifice-literare, care fixându-și un regulament cu dispoziții și probleme reale și realizabile, își recrutează în același timp forțe suficiente și bine pregătite pentru realizarea acestor probleme; împarte munca în organizația centrală a „Astrei“, creind din sânul comitetului șase comisii, cari aveau să se ocupe cu: organizarea, partea financiară, publicații, muzeu și bibliotecă, internatul de fete și fundațiuni.

Se prezintă în cursul aceluiași an A. S. Regale Principe Moștenitor — astăzi iubitul nostru Suveran, — căruiă îi expune problema armonizării societăților culturale românești.

În cursul anului 1925, V. Goldiș, răspunzând invitației Sf. S. Arhiepiscop Gurie al Basarabiei, de a înființa și în această regiune despărțăminte ale „Astrei“, pleacă pentru zilele de 6 și 7 Iulie în Basarabia (împreună cu alți membri ai „Astrei“) și ține la Chișinău o mare adunare, care ia hotărârea: de a se înființa după statutele „Astrei“ o puternică „Asociație Basarabească“ pentru coordonarea acțiunilor culturale existente în acea regiune.

Tot în cursul anului 1925, vizitează D. Goldiș, capitalele din 22 de județe ale Ardealului, unde se găseau despărțăminte centrale culturale ale „Astrei”, ținând consfătuiri cu intelectualii localnici asupra soluționării problemelor „Astrei”, stăruiind să se organizeze comitetele centrale județene și intervenind la autoritățile respective de a se pune în bugetele județelor și orașelor, ajutoare anuale pentru aceste despărțăminte.

V. Goldiș stăruie, în special, ca fiecare despărțământ să-și aibă un local propriu, angajând cu plată o persoană (secretar) care să lucreze zilnic.

În cursul anilor 1926 și 1927, D. Goldiș — tot cu colaborarea comitetului central, — continuă să lucreze pentru întărirea organizațiilor periferice ale „Astrei” (despărțăminte, cercuri culturale, bibliotecii dela sate, etc.), prin șezători, conferințe, stărpirea analfabetismului, etc. și, în special, a secțiilor și centrului.

Sugestiile secției medicale și biopolitice (care scotea un buletin eugenic și biopolitic condus de profesorul Dr. Moldovan) erau cele mai actuale pentru activitatea „Astrei”. Sub influența lor, V. Goldiș stăruie pentru modificarea statutelor; înființarea secției feminine și subsecției de educație fizică și pentru o conlucrare mai asiduă a secțiilor la reorganizarea publicațiilor „Astrei” (calendar, biblioteca populară a tineretului, „Astra” și revista „Transilvania”).

La centru încă stăruie pentru sporirea bibliotecii și muzeului și ia inițiativa ca membrii comitetului central să-și împartă supravegherea în despărțăminte, organizând și stimulând activitatea despărțământului pe care și l-au ales.

Reprezintă Asociația în numeroase ocazii, ținând frumoase și importante discursuri.

La începutul anului 1927, ieșind un regulament al cinematografele în care se asigurau oarecari avantagii societăților culturale și de binefacere, D. Goldiș (ajuns ministru al cultelor) acordă „Astrei” un număr mai mare de concesiuni de cinematograf.

Prin ele, spera D. Goldiș să asigure „Astrei” mijloace sigure de existență și de dezvoltare, fără a mai depinde de capriciul împrejurărilor, cari sunt atât de schimbătoare astăzi.

Consecvent hotărârii luate, încă din 1924, V. Goldiș, în calitate de ministru, trimite în Basarabia pe dl profesor Ghibu, cu titlu de comisar general al „Astrei”, spre a angaja la o muncă sistematică toate energiile intelectuale din această regiune, în legătură cu ideea solidarității naționale și a munităților interese de viață a acestei provincii.

Dacă, fiind ministru al cultelor, a avut prilejul să poată subvenționa „Astra“, ca președinte al ei a stăruit sub toate guvernele pentru obținerea acestor subvențiuni, care să permită înviorarea și dezvoltarea activității „Astrei“.

În dorința de a da celui de al zecelea an dela unire o amploare mai largă, eternizând amintirea prin monumente proprii de consolidare a sufletului românesc, D. Goldiș proiectează, împreună cu comitetul central și secțiile științifice și literare, încă din 29 Iunie 1928, să se țină adunarea generală din 1928, la Alba-Iulia și să se pregătească lucrări sau broșuri de ceea ce s'a înfăptuit în acești 10 ani dela unire, atât în Ardeal, cât și la „Astra“.

Tot în vederea acestei sărbătoriri inițiază ca sala unirei dela Alba-Iulia să fie decretată monument istoric și să fie prevăzută cu table comemorative, care să cuprindă: textul actului unirei, numele membrilor adunării dela 1 Decembrie 1918; a acelor aleși în Sfatul Național și dirigent, etc.; în sfârșit să se creeze în Alba-Iulia un muzeu al unirei, care să conțină nu numai obiecte și documente vechi romane, dar tot ceea ce este în legătură cu pregătirea și înfăptuirea unirei.

Schimbările de pe orizontul vieții publice au făcut însă ca guvernul să-și la asupra-și aranjarea serbărilor jubilare și o parte din lucrările inițiate de „Astra“. Asociația rămânând să-și serbeze ziua de 1 Decembrie ca și în trecut, iar adunarea ei generală să o țină la Sibiu în ziua de 8 Decembrie.

În zilele de 24, 25 și 26 Aprilie 1930, D. Goldiș ține sub auspiciile „Astrei“ un congres cultural la Sibiu, la care au fost invitate, pe lângă guvern, toate societățile culturale principale și toate personalitățile culturale distinse din țară.

Întregul material cu toate discuțiile ce au avut loc a fost publicat într'un volum și credem că această lucrare, inițiată de V. Goldiș, rămâne de o utilitate vădită pentru viitoarele congrese.

În ziua de 8 Iunie 1930, V. Goldiș trimite o telegramă M. S. Regelui Carol II, prin care, alături de respectuoase urări, roagă să binevoiască a primi protectoratul și președinția de onoare a „Astrei“. Răspunsul afirmativ al M. S. Regelui a fost comunicat comitetului la 18 Iunie, același an.

Criza financiară de după anul 1930 are repercusiuni și asupra „Astrei“, reducându-i bilanțul său cultural.

V. Goldiș, bolnav, nu mai poate părăsi Aradul decât doar pentru căutarea sănătății în vreo stațiune balneară sau climatică. El nu mai poate lua parte nici la adunarea generală dela Caransebeș (unde este reales ca președinte) și nici la acele dela Sfântul Gheorghe și Deva.

Deși suferind și departe de „Astra“, totuși, D. Goldiș perseverează în a se ocupa de această societate, comunicând în scris idelle și sfaturile sale înțelepte.

Numai la insistențele sale repetate adunarea generală din Deva (1932), îi primește, cu mult regret, demisia, proclamându-l membru de onoare.

V. Goldiș a activat la „Astra“, publicând și importante articole. Conținutul lor constituie niște adevărate lumini grăitoare pentru cei ce îndeplinesc sau vor să îndeplinească rol de apostol cultural.

În afara frumozelor sale „Discursuri“, publicate în volum, mai cităm: „Spre Țel“, „La București“, „Avram Iancu“, „Regele Ferdinand“, „Noui orizonturi“, „Politica și Cultura“, etc.

Apostolatul cultural al lui D. Goldiș este cu atât mai vrednic de laudă cu cât vârtejul materialismului și mercantilismului cuprinsese sufletele unora; indiferențismul pentru cele culturale și naționale ale altora; făcând ca împrejurările să se arate potrivnice unei bune și complete propagande culturale.

Deși aspri și superficiali censori odată pe an, cu prilejul adunării generale țineau să acopere cu disprețul lor activitatea bătrânei Asociații,¹⁾ totuși, D. Goldiș nu dispera, ci persevera și stimula. Și cu acelaș entuziasm cu care a lucrat la pregătirea poporului înainte de război, a lucrat la întărirea și dezvoltarea lui și după război. Negreșit că aceste acte și fapte îi dau dreptul la recunoștința și admirația neamului.

Noi, acei ce am fost în apropierea lui și l-am secundat timp de aproape 10 ani, putem spune că așa, precum în grotile munților picăturile de apă, filtrându-se ca niște perle scânteietoare, ridică și suspendă stalactite și stalagmite, rare și prețioase; tot așa colaborarea cu D. Goldiș, dragostea și prietenia ce ne-a arătat-o, zi de zi, a depus pe pereții inimilor noastre sedimente puternice, adevărații stâlpi de recunoștință și admirație, în tăcerea cărora simțim încă murmurul activității sale, cu acel impuls de muncă productivă, cinstită, solidară și sinceră pe care a aplicat-o el în viață.

¹⁾ Cuvinte rostite de dl Agârbiceanu, secretarul secțiilor, la comemorarea lui D. Goldiș, ținută în ședința plenară a secțiilor, la 21 Mai 1934.

Continuarea activității „Asociațiunii“ dela jubileul de 50 de ani (1911) până la 1936

(1911—1936)

de **Dr. H. P.-Petrescu.**

Andreiu Bârseanu a stat în fruntea Asociațiunii noastre din anul 1911 până în 1922. A fost ales la jubileul de 50 de ani, în adunarea noastră generală jubilară, dela Blaj. Caracterizarea fostului nostru președinte o află binevoitorul cetitor într'un capitol special al acestor lucrări.

După moartea regretatului președinte *Andreiu Bârseanu*, la adun. gen. din Sibiu (1922), s'a luat hotărârea, ca „în semn de recunoștință față de neuitatul A. Bârseanu“, să rămână scaunul vacant un an. Adun. gen. dela Timișoara (1923), condusă de dl vicepreședinte Dr. Oct. Russu, a ales, în unanimitate, ca președinte al societății noastre pe *Vasile Goldiș*. Și despre personalitatea și activitatea acestui valoros președinte se află în lucrarea de față un capitol deosebit. Din cauza boalei sale, în ultimii ani ai vieții sale, Vas. Goldiș n'a putut să se deplaseze, nici să conducă toate adunările generale, astfel, încât adun. gen. dela Sf. Gheorghe (1931) și Deva (1932) au fost deschise și conduse de dl vicepreședinte Dr. Gh. Preda.

La adun. gen. din Deva (1932) a fost ales, în unanimitate, dl prof. univ., fost subsecretar de stat *Dr. Iuliu Moldovan*, președinte al Asociațiunii.

Vicepreședinți al Asociațiunii au fost, dela adunarea jubilară din Blaj și până astăzi, următorii:

Andreiu Bârseanu a fost vicepreș. din 1907 până la alegerea sa de președinte, în 1911 (Blaj). La Blaj a fost ales vicepreșed. Mitropolitul gr. cat. de pe atunci *Dr. Vasile Suci*, care a ocupat această onorifică funcțiune până în Noembrie 1922. Din Noembrie 1922 până în 1931 a funcționat ca vicepreșed. al Asociațiunii dl *Dr. Octavian Russu*.

Pentru ca agendele multiple ale vicepreședintelui să poată fi „supraveghețate cu o și mai mare conștiințioasăitate“, spune rap. gen., s'au creat, cu prilejul modificării statutelor din 1924, două posturi de vicepreședinți: unul, dl *Dr. Oct. Russu*, cu atribuțiile *administrative*, iar celalalt, dl *Dr. Gh. Preda*, cu atribuțiile *representative*.

În 1931 (adun. gen. din Sf. Gheorghe) a ajuns, în urma dimisiei dlui *Dr. Oct. Russu*, protopopul gr. cat. din Sibiu *Nic. Togan*, vicepreșed. *administrativ*, iar dl *Dr. Gh. Preda* a rămas și pe mai departe vicepreședinte „*representativ*“. Retrăgându-se, în 1932, din cauză de boală, *N. Togan* (care a murit în a. 1935), a urmat în postul de vicepreșed. *administrativ* actualul vicepreședinte, dl medic-general în retragere *Dr. Gh. Moga*.

Deoarece în timpul boalei președintelui *Vas. Goldiș*, dl vicepreședinte „*representativ*“ *Dr. Gh. Preda* l-a suplinit, ani de zile, fiind să remarcăm, în câteva rânduri, prestațiunile dsale.

Ca președinte al *despărțământului Sibiu* al „*Astrel*“, din 1923 până în a. 1925, când a fost ales vicepreșed. „*representativ*“, a ajuns să reorganizeze acest *despărțământ*, aducându-l în șirul *despărțământelor* celor mai active ale *Asociațiunii*.

Hotărîndu-se ca trimiși ai comitetului central să ia contact cât mai des cu *despărțămintele* și să se sistematizeze acest contact, pentru ca în felul acesta să se întărească activitatea culturală în toate *despărțămintele* existente, să se înființeze *despărțăminte* și cercuri culturale acolo unde ele lipsesc, dl *Dr. Preda*, încă înainte de sfârșitul anului 1925, când s'a luat această hotărîre, a vizitat multe *despărțăminte*, ținând conferințe, convocând și prezidând consfătuirile de ale conducătorilor localității. (V. rap. gen. 1931/2.)

În comitetul central și înaintea Secțiilor *Asociațiunii*, a militat pentru o „*sistemizare*“ a activității „*Astrel*“, printr-o „*metodizare a propagandei culturale*“, încă din 1926, tipărind și o broșură în sensul acesta: „*Scurtă analiză a împrejurărilor de astăzi, care poate da indicațiuni asupra activității culturale a „Astrel*“. (V. rap. gen. 1926/7). A compus totodată *proiecte de statute și regulamente* nouă, lucrând și în mai multe comisii ale comitetului central.

În Secția *medicală* a *Asociațiunii*, a lucrat, încă din 1923, la organizarea Secției, întocmind un proiect de anchetă (lucrarea dsale, despre o „*Geografie medicală în cuprinsul Ardealului*“, a fost reimpărită, din „*Transilvania*“) și clarificând atribuțiile Secției (v. și la Istoricul Secțiilor).

A condus *adunările generale* ale „Asociațiunii” la *Sf. Gheorghe* (1931) și *Deva* (1932), în absența președ. Goldiș, ținând în discursurile sale să elucideze probleme socio-logice de capitală importanță.

Nu numai Sibiuul îl prețuiește ca *orator-conferențiar* (seria de conferințe din Sibiu începe, de obicei, cu o conferință de a sale), ci toate despărțămintele, unde a fost invitat să vorbească.

Organul nostru de publicitate: „*Transilvania*” l-a numărat totdeauna ca pe unul din cei mai activi colaboratori, iar de când revista este „*buletin de tehnică a culturii*”, dl Preda este președinte în *comitetul restrâns de redacție*. „*Buletinul eugenic și biopolitic*” îl are între colaboratorii săi asidui.

La cele mai multe *recepții, festivaluri, etc.*, date de „*Astra*” centrală, oratorul festiv a fost și este dl Dr. Preda.

Toate cele înșirate sunt fapte *concrete*, cari vorbesc singure, caracterizând pe vicepreședintele „*reprezentativ*” al Asociațiunii noastre.

La adunarea dela Blaj era dl *Octavian Goga*, *secretarul literar* al Asociațiunii, numit în acest post în anul 1906. Înainte de izbucnirea războiului mondial a trecut granița. Agendele secretariate au fost rezolvite în decursul războiului de dl *Romul Simu*. După războiu a funcționat ca *secretar literar* dl *I. Georgescu*, actualul canonic din Oradea (1919—1923). Din 1923 e *secretar literar* dl *Horia Petra-Petrescu*.

Secretar administrativ a fost, din anul 1906, dl *Oct. C. Tăslăuanu*, până la războiu. După aceasta a continuat dl *Romul Simu*, care a funcționat ca *secretar* până în a. 1930, când i s'a acordat bine meritata pensie, din cauza vârstei înaintate. Din 1930 ocupă postul de *secretar administrativ* dl *Nic. Băilă*.

Director artistic a fost dl *Nic. Băilă*, din 1921 până în 1930.

Conferențieri ai Asociațiunii: 1. din Sept. 1913 *conferențiar cooperativ*, dl *Nic. Iancu*, fost *inspector* al băncilor populare din Bucovina — până în 1918; 2. *conferențiar agronomic*, dl *Aurel Cosciuc*, din 1910 până în 1914; 3. *I. Neagoe*, din 1923 până în 1928.

Nic. Togan a fost *bibliotecar* al „*Bibliotecii centrale*” (Sibiu) din 1889 până în 1911. Din 1911 până în a. 1928 a îndeplinit acest post dl *I. Banciu*. Din 1928—1929 *Victor Lazăr*. Din 1929 *Horia Petra-Petrescu*.

Casieri: dl *I. Banciu*, din 1911—1928; *I. Morariu*, colonel în retr., din 1928—1936;

Contabili: *Nic. Petruțiu* din 1929—1931, iar de atunci până în prezent funcționează în calitate de contabil dl *I. Isailă*.

Alți angajați auxiliari a avut și are „Asociațiunea” în dnti și d-rele: *S. Androne*, *C. Simțion*, *Val. Jourca*, *Minodora Cițiriga*, *V. Cojocariu* și *Aurel Ciungan*.

Mijloacele de propagandă literară și culturală ale Asociațiunii și dezvoltarea lor.

Revoluția din 1848 a fost pentru neamul românesc din Ardeal și Țara Ungurească o descătușare, nu numai din lanțurile robiei, ci și o trezire la o vleață conștientă națională.

Conducătorii chemați ai poporului au înțeles imperati-
vele vremii și au dat directive sănătoase de dezvoltare,
tocmai prin această „Asociațiune transilvană pentru litera-
tura română și cultura poporului român“, pe toate terenele
prielnice în drumul acestor șapte decenți și jumătate.
Prielnice, când erau prielnice, deoarece de cele mai multe
ori, ni-s'au pus în drum stavile, cercându-se sugrumarea
dezvoltării, a manifestării noastre.

Feudalismul maghiar, îngâmfat, autoritar, crud — ne-a
ținut în iobăgie până în 1848. Gh. Barișiu al nostru da sfatul,
ca orator al Asociațiunii, celor cari voiau să scruteze tre-
cutul poporului românesc, să se „emancipeze odată de sub
jugul ideilor feudalistice“.

Andrieu Bârseanu, conducând o adunare generală, în
1908, constata, pe drept cuvânt, că însoțirile culturale româ-
nești n'au fost construite „din prisosul averilor feudale,
adunate de veacuri... nici din coșurile stoarse dela alții,
ci din obolul fostului iobag“. Intemeietorul Asociațiunii
noastre, nemuritorul Șaguna declara, în 1861, cu autoritatea
de primul rang: *Feudalismul aristocratic s'a declarat prin
dezvoltarea puterii morale și cunoașterea legii firești, a
pășit în locul aceleia egalitatea de drepturi și egala îndrep-
tășire, să nu uităm însă, că puterea minții și a geniului,
științele și artele sunt, cari în zilele noastre dau popoarelor
tăria și le asigură viitorul“.*

Conducerea societății noastre a fost pătrunsă întot-
deauna de aceste adevăruri și a activat în consecință.
„Promovarea literaturii și culturii, atât spirituale cât și eco-
nomice a românilor, pe baza principiilor biopolitice : pro-

sperarea intelectuală, morală și fizică — *întă lozinca formulată, clar, precis, în 1927*¹⁾.

Cel ce vrea să studieze evoluția acestui colț de țară, nu va putea trece peste activitatea societății noastre, de oarece *aici s'a reflectat mai bine, mai întins, pulsația spiritului descătușat.*

În cele ce urmează vrem să trecem în revistă generală prestațiunile societății noastre, din 1911 și până în zilele noastre: evoluția despărțămintelor noastre, cursurile ținute în cadrele Asociațiunii, evoluția secțiilor literar-științifice, publicațiile noastre („*Transilvania*“, în special), Muzeul central, Biblioteca centrală, propaganda rectilă, școala civilă și internatul de fete al Asociațiunii, etc.

Două capitole vor atrage, desigur, deosebita atenție a cititorului atent: articolul privitor la „*Școlile fărănești*“, pornite cu atâta elan și care dau de pe acuma rezultate satisfăcătoare — apoi „*Șoimii Carpaților*“, instituite în care tineretul învață disciplină, bun-simț, condus de un sănătos entuziasm constructiv. Amândouă aceste instituții sunt coordonate mișcărilor noastre și vor contribui la o și mai intensivă propagandă în folosul țelurilor înalte spre care tinde Asociațiunea noastră.

I.

Secțiunile literare științifice ale „*Astrei*“ (1911—1936)

de I. Agărbiceanu.

Intemeietorii „*Asociațiunii*“ au simțit din primii ani ai existenței sale, necesitatea unui organism care să prelucreze, științific, materialul pentru diferitele probleme de propagandă culturală cuprinse în programul atât de vast al „*Astrei*“. Într-o serie de adunări generale s'a discutat înființarea, în acest scop, al unor Secțiuni literare și științifice, cu membri dintre personalitățile culturale ale Ardealului. Dela 1862 (Adunarea gen. dela Brașov), când s'a hotărât înființarea alor trei „*Secțiuni științifice*“, până la 1877 și 1900 când s'au înființat cinci Secțiuni, activitatea lor s'a mărginit mai ales la munca singuraticeilor membri, la colaborarea la revista „*Transilvania*“, la câte-o ședință plenară anuală și la ședința festivă ce se ținea cu prilejul adunării generale a „*Astrei*“.

Istoricul lor dela înființare până la 1911, la jubileul de 50 de ani al „*Asociațiunii*“, s'a publicat în Nr. jubilar al „*Transilvaniei*“ (p. 331) din 1911. Activitatea semnalată aici

¹⁾ Mai mult în „*Spicuirile din îndrumările culturale ale foștilor preșidenți*“, în „*Transilvania*“, Nr. 2, a. c.

cuprinde îndeosebi anii 1900—1911, în care revistele s-au funcționat cinci Secțiuni, cu o activitate în creștere. Raportul din numărul jubilar prezintă, pe anii amintiți, un tablou detaliat despre munca Secțiunilor.

Aici vom aminti dintre lucrările editate de „Astra” cu concursul Secțiunilor până la 1911: „Enciclopedia română”, „Dicționarul numelor de localități cu populațiune română din Ungaria” și „Biblioteca populară” a „Astrei”, care ajunsese la 11 numere. De asemenea Secțiunile au censurat lucrările înaintate pentru premiul Andrei Mureșanu (300 cor.).

În cele următoare vom relata, după rapoartele publicate în „Transilvania”, momentele mai importante din activitatea Secțiilor începând cu anul 1912. „Biblioteca populară” a ajuns la 21 numere, având 11.851 abonați (în taxa de membri ajutători) dintre cari 9536 plugari. S'a adunat material pentru un „Dicționar portativ al cuvintelor românești puțin cunoscute”, care însă nu a apărut. S'au ținut multe conferințe pentru intelectuali de către membrii Secțiilor. Secțiunile recomandă lucrări pentru Biblioteca centrală și Biblioteca populară. Secțiunea școlară a publicat un studiu, „Chestiunea manualelor în școlile noastre secundare” în „Transilvania” și revizuire.

Aceeași Secție se preocupă de unificarea planului de învățământ în toate școlile normale din Ungaria (preparanții). Ea alege 115 membri corespondenți, între cari și 11 Reuniri învățătoarești.

Anul 1913. Se continuă publicarea „Bibliotecii populare” până la Nr. 33. Se discută reorganizarea „Transilvantei” și publicarea „Dicționarului neologismelor și provincialismelor”, încredințat a-l redacta fiind Enea Hodoș. Din donațiunea D. Stroescu se înființează bibliotecă populară. S'a discutat aranjarea cursurilor de vară, în diferite centre. Membrii Secțiilor au ținut conferințe în deosebite orașe ardelenice, au recensat lucrări prezentate „Astrei”. În Secția școlară se discută mai departe chestiunea manualelor de învățământ, a reformei învățământului secundar și a grupării tuturor profesorilor și învățătorilor în subsecții ale celei școlare.

Anul 1914. Raportul general arată că activitatea Secțiunilor a fost sistată. Dintre membrii lor au murit în război Alexandru Bogdan, Horațiu Deac, Vasile Micula și Avram Sădean. „Biblioteca populară” a „Astrei” ajunge la Nr. 44. „Transilvania” apare, din iulie—Decembrie, într'un singur număr, cel administrativ.

Anul 1915. Din „Transilvania” apar 2 numere, din „Biblioteca populară” numai „Calendarul”.

Anul 1916—1917. Apar 2 numere din „Transilvania“ și „Calendarul“. Se fac donații de 2573 coroane pentru „Biblioteca populară“, rămasă fără abonați ca membri ajutători.

Anul 1918. Se prezintă adunării generale regulamentul modificat al Secțiilor. Din Dicționarul neologismelor etc. s'au redactat câteva litere.

Anul 1919. Se discută probleme actuale, se comemorează membrii decedați în război, se propun diferite consilii dintre membri Secțiilor. S'a retipărit „Dicționarul numirilor de localități“ cu rectificările cuvenite. Se fac diferite propuneri, în toate Secțiile, în legătură cu activitatea lor în România mare.

Anul 1920. Chestiuni de organizare. Conferințe. Colaborări la rev. „Transilvania“. „Biblioteca populară“ ajunge la 100 numere.

Anul 1921. Conferințe. Colaborări la „Transilvania“. Conferințe la sate. O serie de conferințe la Cluj a Secției Istorice. Aceeași Secție adună material pentru o lucrare asupra „Jertfelor românilor din Transilvania“ pentru care a oferit un premiu distinsul publicist englez Scotus Viator.

Anul 1922. „Biblioteca populară“ ajunge la 110 numere. Se primește spre publicare lucrarea intrată la concursul S. Viator: „Revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu România“ de I. Clopoșel. Secțiunea istorică primește spre publicare o lucrare a dlui T. Păcățean, asupra anilor 1848/49, pentru care s'a publicat concurs cu un premiu de 10.000 Lei.

Di Dr. Gh. Preda, din Secția medicală, propune, într'un raport, un plan întreg de muncă a Secției: sportirea numărului membrilor ei, sediul, pentru moment, în Sibiu, agende: studierea chestiunilor de salubritate publică, cursuri, prelegeri, broșuri, combaterea plăgilor sociale, popularizarea cunoștințelor igienice (mortalitatea copiilor!), susținerea chestiunilor de asistență și ocrotiri sociale (invalidi, bătrâni, infirmi mintali, etc.), creșterea reunității de temperanță, dispensarii, sanatoriile etc., strângerea materialului de medicină populară, cenzurarea lucrărilor de specialitate în cadrele societății noastre, propagarea și publicarea în publicațiile „Astrei“ a lucrărilor medicale, în conțelegere cu organele oficiale ale Statului. (Revista „Transilvania“, 1922, pag. 95—6.)

Se hotărăște la propunerea Secției școlare comemorarea centenarului morții lui G. Lazăr.

Subsecția medicală Sibiu — în ședința din 13 și 20 Dec. 1922, a luat hotărâri asupra chestiunilor: organizarea subsecțiilor medicale, publicarea unei lucrări populare asupra sifilisului (raportul Dr. Nicoară — Reghin), întocmirea unei

lucrări de geografie medicală în cuprinsul Ardealului. (Planul lucrării elaborat și publicat în „Transilvania” 1923, pagina 448, de președintele subsecției medicale Sibiu, Dr. Gh. Preda.)

Anul 1923. În ședința plenară președintele relatează despre marile festivități cu prilejul vizitei „Astrei” la București, Breaza și Dăleni, și pune în discuție planul serbarilor de comemorare a lui Avram Iancu. În decursul anului: conferințe, colaborări la „Transilvania” și vecinica problemă a organizării și reorganizării Secțiilor.

Anul 1924. Noua organizare a Secțiilor, în 10, cu un nou regulament. În cursul anului se constituie, cu o nouă reorganizare a membrilor. Activitatea: conferințe, colaborări la „Transilvania”.

De *Dr. Gh. Preda*, referență, în „Transilvania”, 1924, pg. 24—27, despre studiile întreprinse, în numele Secției medicale, „Câteva însemnări din studiul geografiei medicale a Ardealului”, (studiu de ordin antropo-fiziologic, privitor la locuitorii din anumite regiuni ale Ardealului.)

Anul 1925. Ședința plenară se ține pentru întâia oară la Cluj, la 21 Mai. Se hotărăște colecționarea biografiilor românilor ardeleni cari au merite culturale. Se discută problema cooperării cu celelalte societăți culturale. Conferințe. Colaborări la „Transilvania”. Se hotărăște participarea la jubileul liceului din Brașov, să se continue Biblioteca populară și cea pentru intelectuali a „Astrei”. În aceasta din urmă apare „Contribuții la istoria ziaristicii române din Ardeal” de I. Lupaș, și „Prefectul Constantin Novean”, de S. Dragomir. Se intervine la guvern pentru o mai bună îngrijire a arhivelor orașenești și județene din Ardeal.

Anul 1926. S’au discutat în ședințe plenare probleme ale Secției medicale și biopolitice. Preocupări de muncitorimea industrială. Se discută mijloacele pentru a îndruma pe intelectuali ardeleni să revină la lectură, „Astra” punându-se în fruntea acțiunii. Propagandă mai intensivă prin publicațiile „Astrei”. Să se tipărească broșuri de popularizare a științei, în bibliotecile Secțiilor.

Anul 1927. Secția medicală publică în biblioteca eugenică și biopolitică: „Iglia Naștunii” de I. Moldovan; „Biopolitică”, de I. Moldovan, „Infecția tuberculoasă și profilaxia ei” de I. Haștegan; „Cancerul” de I. Iacobovici; „Tratamentul tuberculozei pulmonare” de G. Daniello; „Bolile contagioase” de I. Gota; „Bolile venerice” de Dr. Tătar; „Alcoolismul” de I. Nițescu; „Îngrijirea copilului” de Dr. Iancu. Aceeași Secție o serie de conferințe cu proiectant

la Universitatea din Cluj. A ținut, cu concursul facultății de medicină Cluj, un curs de perfecționare pentru medici, dela 1—8 Iulie.

Secția literară a premiat lucrarea: D. Lucaclu, scrisă de membrul ei Al. Ciura pentru Biblioteca populară a „Astrei”. A publicat concurs cu premiu pentru lucrarea „Vieța și opera lui G. Barițiu”.

II.

Înainte de reorganizarea Secțiilor, cu numărul sporit la 9 apoi la zece, (Secția femeie), chiar și după regulamentul lor de funcționare, publicat la 1925, ele se întruneau, de obicei într'o ședință plenară anuală, la Sibiu, mai pe urmă la Cluj. După noul regulament data acestei ședințe s'a fixat la 21 Mai, serbătorea sf. Constantin și Elena, prevăzându-se ca să se țină în diferite orașe. Din 1928 s'a ținut însă mereu la Cluj, dată fiind împrejurarea că cei mai mulți membri ai Secțiilor, atât cei activi, cât și corespondenții, își aveau domiciliul în acest oraș.

Regulamentul din 1925 mai prevede câte cel puțin două ședințe la an, ordinare, pentru fiecare Secție, și o ședință festivă, cu prilejul adunării generale a „Astrei” din fiecare an. Ședința festivă nu era decât o inovație a regulamentului, fiind, dela înființare, în tradiția „Astrei”. Cu prilejul acestor ședințe festive, încadrate în programul general al festivităților, a conferențiat, de obicei, câte un membru al Secțiilor, uneori au fost și două conferințe.

În 1928, fiind președinte regretatul Vasile Goldiș, care a lărgit așa de mult cadrele preocupărilor „Astrei”, s'a închiriat la Cluj un local pentru trebuințele „Astrei”, îndeosebi pentru Secția și despărțământul din Cluj al societății, constător din o sală mare de ședințe și una mai mică, pentru a sluji de birou secretariatului general al Secțiunilor, înființat tot la începutul anului 1928. Așară de una — cea artistică, — toate Secțiile își aveau președinții în Cluj, dar nici ele, nici despărțământul, nu-și aveau un local propriu, ceea ce împiedeca mult activitatea lor. Localul n'a putut fi însă ținut decât doi ani, comitetul central nemai putând acoperi chiria, din lipsă de mijloace.

Începând cu anul 1928 programul de muncă al Secțiilor s'a îmbogățit și, în parte, s'a și realizat. Pe lângă lucrările și ședințele fiecărei Secții, începând cu acest an s'au ținut mai multe ședințe plene în cursul fiecărui an de activitate, în cari s'au făcut valoroase comunicări și conferințe, după cari au urmat discuții publice asupra lor. Începând cu același an membrii Secțiilor au putut colabora

mai intensiv la redactarea revistei „Transilvania“, hotărându-se ca fiecare Secție să delege un membru în comitetul de redacție al revistei, redacția pentru Cluj fiind încredințată secretarului general al Secțiilor. Revista „Transilvania“ a apărut regulat în anii 1928 și 1929 în câte 5—6 coale de tipar, ca o revistă de cultură și educație. Tot dela această dată Secțiile au pregătit sau au recomandat scrierile apărute în Biblioteca populară a „Astrei“, și au pregătit material pentru conferințe populare.

S'au discutat la începutul anului problemele care ar fi de tratat îndeosebi în cursul anului respectiv în conferințele ce erau de ținut în despărțămintele „Astrei“. Din discuțiile urmâte în ședințele plenare s'a stabilit că una din datorităle principale ale Secțiilor, e chiar aceasta: să stabilească, pe cât e cu putință, o directivă unitară în propaganda culturală a „Astrei“, indicând comitetului central problemele mai actuale, în fiecare an, asupra cărora să se stăruie în propaganda culturală. Îndatorirea aceasta a fost satisfăcută, chiar până azi, numai în parte, din mottivul că Secțiile trebuiau să dea nu numai problemele, ci să le și lucreze în conferințe-tip. Unele dintre acestea s'au lucrat, în fiecare an, altele au rămas numai în intenție.

Principalul mottiv ce a împiedicat Secțiile în această activitate a fost lipsa mijloacelor materiale cu care să se țină aceste conferințe. Ele nu mai puteau apare nici în „Transilvania“, deoarece din lipsă de mijloace materiale revista nu a mai apărut, ani în șir, decât odată, cu material administrativ pentru adunarea generală a „Astrei“.

* * *

Dom spicui în cele ce urmează, momentele mai principale din activitatea Secțiunilor în ședințele lor plenare 1928—1936. Comunicări și conferințe, în cadrele Secțiunilor plenare s'au ținut următoarele: *Anul 1928* I. Agârbiceanu, „Românii din Ucraina“; G. Bogdan-Dulecă: „Nordul și Sudul Ardealului“ între anii 1810—1815“, după călătoriile stăruin; Dr. L. Dantello: „Copilul și infecția tuberculoasă“; Victor Stancu: Prezentarea lucrării „Speologia“ de Em. Racoviță, din biblioteca Secțiunii științelor naturale; Dr. S. Dragomir: „Epocele principale din Istoria românilor“ de I. Lupaș, lucrare apărută în biblioteca Secțiunii istorice, — prezentare.

La 29 April 1928, în cadrul festivității aranjată de Secții pentru „Unitatea Basarabiei“, în Aula Universității au ținut cuvântări G. Bogdan-Dulecă, I. Lupaș și I. Agârbiceanu. La 2 Mai, Vasile Ulatcu a conferențiat în sala Prefecturii despre „Doctrina populară în economia politică“.

La 14 Mai 1928, la comemorarea lui G. Coșbuc, cu prilejul împlinirii celor 10 ani de la moarte, festival sub patronajul „Astrei”, au vorbit următorii membri ai Secțiilor: Octavian Goga (în numele Academiei), G. Bogdan-Duică (în numele Universității), I. Agârbiceanu (în numele Secțiilor), Z. Bârsan (în numele Teatrului Național).

În ședința plenară de la 16 Mai 1928: Silviu Dragomir „Zece ani de stăpânire românească în Ardeal”; Mihail Șerban: „Biblioteca Secțiunii social-economice”; Sabiu Oprean „Biblioteca Secțiunii geografice” (prezentări).

La 17 Mai, cu prilejul serbătoririi în Aula Universității, a Abatelui Zavoral, din partea Secțiilor a vorbit A. Clorlea. În ședința plenară de la 31 Mai: Dr. Iuliu Hațegan: „Îngrijirea și alimentarea copilului”, de Dr. A. Iancu, apărută în Biblioteca Secției medicale.

În ședința de la 16 Iunie: Dr. S. Bornemisa și I. Clopotel: „Mijloacele de desfacere a publicațiilor „Astrei”. La 29 Iunie ședința plenară de sfârșit de an, sub președinția lui D. Goldiș.

Ședința plenară de sfârșit de an 29 Iunie, cu ample discuții asupra programului de viitor.

Ședința de la 20 Sept.: „Nimi toponimice păstorești din munții Bârsei, Buzăului și Drancei”. Ședința de la 16 Oct. T. Filipescu: „Voivodia sârbească”.

La 26 Oct.: Serbătoarea republicii Cehoslovace, vorbesc I. Agârbiceanu și V. V. Tilea. La 27 Oct. Secțiile au organizat un festival la Universitate cu prilejul semi-centenarului realității Dobrogei. A conferențiat D. Teodorescu despre „Trecutul Dobrogei și legăturile Ardealului cu ținutul de mare”.

Șed. 15 Nov. se designează conferențieri pentru adunarea generală a „Astrei”, d-nii Sextil Pușcariu și D. Teodorescu.

Șed. 19 Dec. G. Bogdan-Duică: „Din scrierile lui Eftimie Murgu”.

* * *

Anul 1929. Ședința de la 10 Ianuarie, I. Agârbiceanu: „Poezii populare de pe Câmpia Ardealului” de I. Podariu; prezentare. Ședința de la 24 Ianuarie I. Lupaș: „Un vlădică român în Ardeal la 1397”. Comunicare. Ședința de la 14 Februarie, Silviu Dragomir; „Un tribun ardelean refugiat în București și Moldova în anul 1848—49”. Ședința de la 28 Februarie G. Giuglea: „Călătoriile unui călugăr moldovean în s. XIX”. Comunicare. Ședința de la 7 Martie: Em. Panaitescu: „Cercetări și săpături arheologice în Dacia superioară”. Ședința de la 13 Martie, G. Bogdan-Duică: „O

descriere a Maramureşului la 1650". Şedinţa dela 26 Aprilie, Dr. S. Stanca: „Mănăstirea Rămeţului". Comunicare. La 21 şi 22 Mai, şedinţa plenară de sfârşit de an a Secţiilor. *În şedinţa dela 13 Septembrie se citeşte adresa Comitetului Central din 24 August 1936, prin care cu anul 1930 se sistează: subvenţiile acordate Secţiilor, chiria localului din Cluj, sistarea secretariatului Secţiilor, din motive bugetare.*

Cu 1931 nu mai e luată în buget nici revista „Transilvania", din aceleaşi motive. În şedinţa dela 21 Septembrie se hotărăşte a se cere Adunării generale rectificarea bugetului referitoare la Secţii şi revista „Transilvania". La 6 Octombrie, şedinţa festivă la Adunarea generală dela Turda. A conferenţiat: G. Bogdan-Duică; „Un examen la şcolile din Blaj în 1799" şi Dăstle Vlăţcu: „Idealurile economiei naţionale". Şedinţa dela 14 Noembrie: „Ce a văzut naturalistul Gestint la noi în 1780". În şedinţa dela 5 Decembrie: G. Bogdan-Duică: „Călătoriile prin părţile româneşti ale lui I. G. Woll la 1834 şi 1840".

Anul 1930. Şedinţa dela 30 Ianuarie, Secţiile, din disponibilul propriu, mai închiriază localul pe un an, Comitetul Central nemai putând ajuta. Şedinţa dela 26 Martie se ocupă cu problema reorganizării „Astrei". La 10 Aprilie se stabilesc următoarele conferinţe publice, cari s'au ţinut la Universitate.

G. Bogdan-Duică: „Literatura ca factor al conştiinţei naţionale"; I. Lupaş: „Cunoaşterea trecutului ca factor al conştiinţei naţionale"; V. Stancu: „Bogăţia solului şi cultura maselor"; Petre Suci: „Clasele sociale româneşti"; V. Vătăşan: „Începuturile arhitecturii religioase la români". La 14 Iunie s'a ţinut şedinţa plenară de sfârşit de an. S'a luat o moţiune pentru înfiinţarea unui Cămin cultural, un local al „Astrei" în Cluj, unde nu avem nici un local propriu în scopurile „Astrei".

La 15 Septembrie se lansează un apel pentru cursurile „Universităţii populare", deschisă de Secţiunile „Astrei".

La 27 Septembrie se fixează cursurile şi conferenţiarul. În şedinţa dela 30 Septembrie se stabileşte orarul. La 16 Noembrie programul definitiv. La 24 Noembrie se deschid cursurile şi se închid la 12 Februarie 31.

Anul 1931. Continuarea cursurilor dela „Universitatea populară". S'au ţinut şedinţe plenare 16 Martie, şi de sfârşit de an la 21 Mai.

Cu începerea anului 1931, Secţiile nu mai dispun de nici un local şi şedinţele le ţin în diferite birouri. La 16 Decembrie, Secţiile delegă pe G. Bogdan-Duică să vorbească în numele „Astrei" la festivalul dela Teatrul

Național cu prilejul serbătorilor lui Oct. Goga, care a împlinit 50 ani. La 12 Mai o ședință a președinților Secțiilor. Ședințe plenare, nemai având local, nu se mai pot ține.

Anul 1932. Ședința plenară de fine de an în sala Primăriei la 6 Iunie. În ședința dela 17 Decembrie, Secțiile la propunerea Soc. de Radio hotărăsc să conferințeze prin membrii săi, dacă li se dă un carnet C. F. R., și cheltuelile. În ședința dela 22 Decembrie președintele I. Moldovan face o expunere asupra activității „Astrei” și propune înființarea Secției demografice.

Anul 1933. Secțiile sunt adăpostite, cu aprobarea Ministerului Muncii, într-o sală a Căminului de ucenici din Calea Moșilor. Sala e departe de centru. Ședința dela 11 Ianuarie, se începe discuția proiectului de lege asupra culturalizării maselor, întocmit de guvern. Analizarea lui se continuă în ședința dela 12 Ianuarie. În ședința dela 7 Martie se propun numerele ce au să apară în Biblioteca populară a „Astrei” pe anul în curs, angajându-se să scrie broșuri: I. Lupaș: „Scurt manual de Istoria românilor”, S. Oprean: „România Țara noastră”, I. Spârchez: „Poruncile sănătății”, Seb. Stanca: piesă teatrală, Sept. Popa: „Flori din grădina raiului”. Conferințe la Radio sunt gata a ținea 31 membri ai Secțiilor. Ședința dela 8 Martie se discută un proiect de culturalizare, întocmit, în numele „Astrei” de preș. Iuliu Moldovan, și un proiect nou al Ministerului. În ședința dela 5 Aprilie, I. Clopotel, ține conferința: „Astra și Cooperația”, ședința plenară de sfârșit de an se ține la 27 Mai. La ședința festivă a adunării generale Brașov, Dr. S. Manoilă ține o conferință „Situația demografică a României”, I. Agârbiceanu o vorbire la popor: „Puterea conștiinței naționale”. În ședința dela 17 Noiembrie se discută planul de activitate al Secțiilor, și se alege o echipă de muncă dintre membri din 12 înși.

Anul 1934. În ședința dela 12 Ianuarie S. Dragomir, face o expunere asupra Secției demografice. Iuliu Hațegan „Conferințe tip.” Se fixează subiectele pentru conferințele populare. În ședința dela 31 Ianuarie C. Petran ține conferința: „Istoria artelor în serviciul revizuirii și antirevizuirii”. În ședința dela 23 Februarie, I. Moldovan parentează pe D. Goldiș și St. C. Pop; Iuliu Hațegan, în continuare, vorbește despre „Conferințele tip.” Se primesc manuscrisele recensate pentru Biblioteca populară a „Astrei”. Ședința dela 6 Martie, Al. Borza, face comunitatea „Muzeul cultural al Ardealului”. În ședința dela 20 Aprilie se delegă membri cari să lucreze cu Liga antirevizionistă pentru organizarea unei expoziții istorice la Cluj, în acest înțeles.

facând și „Astra“, mai înainte un apel prin „Transilvania“. În ședința plenară dela 30 Aprilie, Em. Pop, prezintă conferința tip.: „Cruștați pădurile“. La 21 Mai ședința plenară de sfârșit de an. La 8 Septembrie ședința festivă a Secțiilor la adunarea generală din Târgul Mureș. Vorbește Sext. Pușcariu despre „Perspective literare“. Ședința plenară dela 16 Noembrie e închinată comemorării regretatului președinte del. al Secțiilor și președinte al Secției literare G. Bogdan-Duceă. Vorbește I. Moldovan, președinte, Ion Agârbiceanu și Olimpiu Boitoș.

Se anunță materialul censurat de Secții pentru Biblioteca populară a Astrei.

Anul 1935. Ședința plenară dela 25 Ianuarie, I. Matel face o comunicare despre „Nicolae Cristea“, Dumitru Petruț despre „Zaharie Botu“, cu prilejul împlinirii unui veac dela nașterea lor. Se discută materialul pentru Biblioteca populară a „Astrei“. În ședința plenară dela 19 Februarie Dr. O. Râmneanțu face o comunicare asupra „Cercetărilor din Secuime“. În ședința plenară dela 7 Martie fac comunicații Dr. Dantello, „Ancheta dela Măgura“, Iuliu Moldovan: „Problema populației din Secuime“. În ședința plenară dela 28 Martie Tiberiu Morariu: „Ancheta dela Măguri, sub raport etnografic și topo-geografic“.

D. Prodan: „Originile satului Măguri“. În ședința plenară dela 11 Aprilie, Romul Duta face comunicarea: „Așezări rurale în România și vechimea lor“. La 21 Mai se ține ședința plenară de sfârșit de an. La 12 Iunie o ședință a președinților de Secții.

La 7 Septembrie ședința festivă cu prilejul congresului „Astrei“ la Satumare. St. Manculea conferențiază despre „Românii la granița de Vest“. La 5 Decembrie în ședința plenară Dr. O. Râmneanțu face o comunicare despre „Problema depopulării Banatului“. În ședința plenară dela 19 Decembrie Cortolan Petran ține conferința: „Influența artei românești asupra altor arte“.

Anul 1936. Semestrul întâi s'a procedat la constituirea fiecărei Secții. În urma propunerii făcute de Secții, adunarea generală din Satumare a modificat regulamentul Secțiilor, hotărându-se ca membri activi și corespondenți să se aleagă din 5 în 5 ani.

Asupra acestor constituiri se află datele în rapoartele fiecărei Secții către ședința plenară de sfârșit de an, ținută la 20 Mai, și publicată la partea administrativă a „Transilvaniei“.

Între 26—30 Martie s'au ținut următoarele conferințe și comunicații:

Ștefan Manclulea : „Românii din Ungaria“ ; Vas. Vlaicu : „Cooperatiunile noastre cele mai vechi“ ; A. Gociman : „Problema românilor din regiunea secuizată“. I. Matel : „Temeiurile de ieri și perspectivele de mâine ale Unității naționale“. La 20 Mai s'a ținut ședința plenară de sfârșit de an.

* * *

În afară de lucrările săvârșite în ședințele plene arătate în rândurile de mai sus, Secțiunile „Astrei“ s'au ocupat în ședințele lor plene și cu următoarele chestiuni de mare însemnătate.

Cu prilejul împlinirii alor 10 ani dela unirea Ardealului dl S. Dragomir a propus ca membrii Secțiilor să pregătească o lucrare „Ardealul românesc“ în mai multe volume, pe care să o editeze „Astra“ cu ajutor dela Stat. D-sa a elaborat un plan al acestei lucrări care s'a dezbătut în mai multe ședințe plene. S'au angajat colaboratori după diferitele specialități și materialul a și început a intra la directorul lucrării Dr. S. Dragomir. Guvernul, deși a fost sesizat, n'a dat ajutor pentru tipărire „Astrei“, ci unei comisii aparte, care a fost, dealtfel, nevoită să apeleze tot la membrii Secțiilor. Și astfel, a apărut lucrarea comemorativă nu sub auspiciile Secțiilor, ci în mare parte, cu materialul luat pentru volumele ce le pregăteau Secțiile. Desigur lucrarea ar fi avut un mai mare răsunet în străinătate dacă nu avea un caracter quasi-oficial.

În primăvara anului 1930, Aprilie 24, 25 și 26, s'a ținut la Sibiu „Congresul cultural“, din inițiativa președintelui D. Goldiș. Materialul acestui congres și raportorii singuraticelor probleme, au fost cei mai mulți membri ai Secțiilor „Astrei“. La congres au luat parte la discuții O. Goga, G. Bogdan-Duceă, I. Lupaș, S. Dragomir, Iuliu Hațegan, I. Agârbiceanu.

Asupra lucrărilor acestui congres nu vom stărui aici, întrucât ele au fost publicate într'un mare volum, care nu va putea fi trecut cu vederea la redactarea nici unui proiect de lege referitor la organizarea culturalizării maselor.

De asemenea Secțiunile au examinat în mai multe ședințe două proiecte de lege ale Ministerului Instr. publice în legătură cu armonizarea activității Secțiilor culturale și opera de culturalizare a maselor și au prezentat și un proiect propriu. A trimis și delegați la ședințele pregătitoare ale proiectului, ținute la București (Iul. Moldovan, Iul. Hațegan, I. Agârbiceanu).

În 1930—1931 (Nov.—Febr.) Secțiunile „Astrei“ au organizat o „Universitate populară“ la Academia de Comerț

din Cluj. Scopul lor se arăta într'un apel, din care vom cita începutul.

„Secțiunile literare-științifice ale „Astrei”, luând în considerare că în Cluj avem o numeroasă populație românească: slujbași inferiori, mici negustori, comercianți, meseriași, muncitori calificați, calfe etc. cari dela Untre au putut avea prea puțin contact cu cultura și știința românească, intenționează să înființeze o „Universitate populară” pentru îmbogățirea cunoștințelor acestui public și încadrarea lui sufletească în ritmul vieții și actualității culturale, științifice, economice și naționale românești”.

Cursurile au început la 24 Nov. și au ținut până la 12 Februarie, zilnic cu două ore, dela 7—9 p. m. Au ținut aceste cursuri: G. Bogdan-Ducea: Literatura română; Al. Florinescu: Geografia economică a României; I. Lupaș: Istoria României; L. Rusu: Pregătirea industrială sub raport psihologic și practice; Pavel Roșca: Educație și cultură; A. Florinescu: Deceniul României; I. Agârbiceanu: Lecturi biblice; I. Chirilă: Constituția României; C. Sudețeanu: Curs de limba română pentru inițiați; M. Zolea: Igienă aplicată; Vas. Vlaicu: Economie politică; A. Bena: Enciclopedie muzicală.

Experiența făcută a fost satisfăcătoare. Dar, neavând Secțiile un local propriu, nu s'a mai putut continua. S'au suplinit, în parte, prin conferințele ținute de către membrii Secțiilor la diferite Reunțiuni (meseriași, a femeilor, la armată, la fabrici etc.).

Secțiile s'au ocupat asemenea cu reeditarea, completată a „Enciclopediei române”, s'a elaborat un plan detaliat, sub conducerea dlui S. Pușcariu și în colaborare cu Fund. regale. Dar din lipsa mijloacelor materiale, lucrările au rămas în proiect.

La propunerea Secțiunilor s'a înființat la Cluj un „Oficiu pentru desfacerea publicațiilor Astrei”, pus sub conducerea dlui Gr. Măreș, care după un an de funcționare, în care abea s'a putut organiza, a trebuit să înceteze, tot din lipsa de mijloace materiale. Se intrase în anul când „Astra” — ca și dela 1932 încoace, nu mai primea subvenții de niciări. Organizarea acestui oficiu a umplut multe din ședințele Secțiunilor „Astrei”.

Secțiunile au luat în discuție încă din 1929 problema presei populare, simțindu-se nevoia unui organ popular al „Astrei”. Lipsa de mijloace pe de-o parte, iar pe de alta faptul că fărăntimea nu cîstește bucuros un ziar dacă nu aduce știri politice, iar „Astra” nu poate face politică, au determinat Secțiunile să afle alt mijloc de a sta în legă-

tură săptămânală cu masele țărănești. S'a hotărât ca fiecare secție să pregătească material de actualitate, din documentul său, pe care să-l prelucreze poporal secretariatul general al Secțiilor și să-l publice în principalele gazete populare. Aceste articole săptămânale, scrise toate de secretarul general al Secțiilor s'au publicat și se publică mai ales în următoarele foi pentru popor: „Foata Poporul“-Sibiu, „Unirea Poporului“-Blaj, „Foata Noastră“ și „Glasul Ardealului“-Cluj, „Poporul Român“-București, și până de curând și în „Cuvânt Moldovenesc“-Chișinău. Prin ele îndrumările „Astrei“ pe diferite terene ale preocupărilor țărănimii, a luminat și îndrumat mereu pe cititorii gazetelor săptămânale, în mare majoritate țărani. Așa că secretarul general al Secțiilor e și redactorul poporal al „Astrei“ în publicistica săptămânală.

* * *

În afară de activitatea relevantă, în linii mari, mai sus, membrii Secțiilor au recensat diferite manuscrise intrate pentru „Biblioteca poporală“ și cea pentru intelectuali a „Astrei“. Rapoartele s'au redactat în scris și au fost înaintate comitetului central în Sibiu.

Singuraticile Secții, în afară de lucrările săvârșite în ședințele plenare, au ținut anual mai multe ședințe și unele au dezvoltat o intensivă activitate, relevantă în rapoartele anuale către ședința plenară și publicate în „Transilvania“.

Cadrele acestui articol nu îngăduie să stăruim amănunțit și asupra acestei activități. Vom releva numai activitatea celor ce au depășit pe cea obișnuită.

În primul rând este de recunoscut munca *Secțiunii medicale-biopolitice* de sub președinția Dlui Dr. Iuliu Hațieganu și v.-p. Dr. Iuliu Moldovan, Secțiunea aceasta care a avut meritul principal la sublinierea în programul general al „Astrei“ a principiului biologic, a atras mai întâi atențiunea societății românești de după Unire și a forurilor conducătoare, asupra grijii ce trebuie purtată sănătății poporului român de după Unire. Secțiunea a editat un „Buletin eugenic și biopolitic“, care număr de număr a publicat studii și articole documentate, în cari s'au discutat cele mai arzătoare probleme în legătură cu sănătatea națiunii. Secțiunea medicală a organizat în echipe de muncă pe medicii români din Ardeal și Banat, în toate centrele mai importante și a pornit o adevărată cruciadă sanitară pe satele noastre.

În conferințe însoțite de proiecțiuni suferințe de medici au coborât, Duminicile și serbătorile, în mijlocul poporului, tratând toate boalele molipsitoare, arătând felul cum se

poate feri omul de ele, relevând primejdțiile lor. Echipele medicale ale Secției au făcut consultări pe teren, au examinat populația din comune întregi. Unele echipe, cum a fost aceea din Munții Apuseni, au cercetat întregi regiuni.

Rezultatul lor a fost un strigăt de alarmă, care a atras atențiunea opiniei publice asupra marelui primejdii care amenință sănătatea poporului român. Tuberculoza, sifilisul, alcoolismul, mortalitatea infantilă au ajuns să fie mai întâi științifice cunoscute ca tot atâtea rane ale națiunii prin cercetările și lucrările *Secțiunii medicale și biopolitice* a „Astrei”. Pe lângă *Buletin*, Secția a publicat în bibliotecă sa o serie de lucrări în această materie, care au atras atențiunea celor chemați asupra primejdiei ce amenință vitalitatea poporului român. Preocupările altor societăți în această direcțiune au fost luate după strigătul de alarmă dat de Secția medicală a „Astrei”.

Tot din aceste preocupări a Secției s'a pornit *organizarea tineretului sătesc prin Subsecția educației fizice*, care a realizat „*Șoimii Carpaților*”. Având lozincă unei educații integrale, după principiul „*Mens sana in corpore sano*”, „*Șoimii Carpaților*”, înființați înainte de străjeri, au azi aproape una sută de organizații sătești. Ele s'au dovedit ca cele mai potrivite pentru a interesa populația satelor față de toate problemele „Astrei”. Azi „Șoimii” nu sunt numai organizații pentru exerciții ce păstrează sănătatea trupului, ci au coruri, dau reprezentații teatrale în sate și orașe, chiar și la Radio în București, participă la serbările naționale.

Pentru răspândirea pe întreg teritoriul „Astrei”, creatorul acestei organizații dl. Dr. I. Hațegan a adus mari jertfe materiale, pentru a înființa la Cluj un stadion, care la terminare va fi o mândrie a țării și unde vor fi aduși pentru instrucție completă țărani, cari apoi vor fi conducătorii Șoimilor din satele lor. Sub ochii noștri, în aceste organizații, cresc vârstare sănătoase, iubitoare de ordine și disciplină, respectuoase față de autoritate, — înlăturându-se astfel pe încetul, scăderile morale produse de războiu și de demagogia politică de după războiu.

Secția medicală biopolitică, împreună cu Subsecția Educației fizice vor rămâne, cu activitatea lor, ca un punct culminant în activitatea Secțiunilor „Astrei” de după războiu.

* * *

Secțiunea istorică, prin membrii ei, a ținut cele mai importante conferințe la toate festivalurile și comemorările făcute în Ardeal, după Unire, începând cu comemorarea lui Avram Iancu la Câmpeni. Ea a publicat în bibliotecă

sa, două importante lucrări, datorite vicepreședintelui Secției Ion Lupaș: „Epocele principale din istoria românilor“ și „Revoluția lui Horea“.

Secțiunea literară, în afară de recenziunea celor mai multe lucrări pentru Biblioteca „Astrei“, prin membrul său Sextil Pușcariu, a publicat în Biblioteca „Astrei“ pentru intelectuali valoroasa lucrare: „Istoria literaturii române vechi“ și pregătește o crestomație a prozei literare din Ardeal și Banat. Mulți membri ai Secției, pe lângă diferite conferințe ținute în orașele Ardealului și Banatului, au participat la propaganda la sate a despărțămintelor „Astrei“.

Secțiunea social-economică, a luat asemenea concursul membrilor săi în cadrele despărțămintelor, ținând conferințe populare la sate, iar în biblioteca sa a publicat lucrările: „Fapte, idei și doctrine“ de N. Ghiulea; „Adevăratul cooperatist“ de N. Ghiulea; „Bănci populare și cooperative“ de Ion Pop Câmpianu; „Din viața cooperativei de consum“ de Gr. Măreș; „Carriere și profesii“ de D. Olteu; „Indicator de cariere și profesii“ de V. Olteu.

Secțiunea științelor naturale a publicat valoroasa lucrare „Speologia“ de Em. Racoviță și „Bogățiile minere ale României“ de D. Stanciu. Membrii ei au ținut numeroase conferințe de specialitate.

Secțiunea geografică-etnografică a publicat: Sabiu Oprean: „Secuizarea românilor prin religie“; Gh. Dălsan: „O știință nouă: Etnografia“. (Celelalte lucrări apărute în biblioteca Secțiilor sunt trecute la anul 1927.)

Secțiunea juridică a ținut la Cluj o serie de importante conferințe publice din domeniul dreptului.

* * *

De încheiere trebuie să relevăm acțiunea mai recentă a Secției medicale-biopolitice în legătură cu două probleme capitale ale românismului ardelean: *Problema românilor din Secuime și aceea a depopulării Banatului*.

În amândouă domeniile s'a adunat un material valoros, prin cercetări științifice la fața locului, care nu s'a putut tipări până acum din lipsă de fonduri.

Cu colaborarea membrilor Secțiilor și sub conducerea dlui Silviu Dragomir, apare în al III-lea an marea publicație în limba franceză „*Revue de Transylvanie*“, sub auspiciile „Astrei“, revistă care a făcut mari servicii cauzei românești în străinătate, și care a ajuns indispensabilă pentru combaterea revizionismului. Apariția revistei „Gând românesc“ sub auspiciile „Astrei“, a fost salutăată cu căl-

dură de opinia publică. Ea este redactată de membri ai Secțiunilor noastre, și are un bun nume literar în publicația Românelor întregite.

Tot membri ai Secțiunilor redactează sub președinția dlui Iuliu Moldovan „Transilvania“, care apare, de trei ani, ca buletin tehnic pentru propaganda culturală a „Astrei“, iar prin secretarul literar al „Astrei“, dl Horia P.-Petrescu, Biblioteca populară și Calendarul.

* * *

Dela 1928—1934 Secțiunile au fost conduse, în calitate de președinte delegat, de mult regretatul profesor universitar și președinte al Secției literare-filologice G. Bogdan-Duică, care a dat activității lor un neprețuit concurs. Din Octombrie 1934, le conduce președintele „Astrei“ dl Iuliu Moldovan, având ca secretar general pe subsemnatul.

Spațiul restrâns al acestui articol nu ne-a îngăduit să trecem nici la aprecieri de ordin general, nici la reluarea activității Secțiunilor singuratice în tot ce au realizat. Am fost constrânși să ne mărginim la rezumatul sec al activității lor, în linii mari. Cele două piederți mari ce s'au pus mereu în calea unei mai rodnice activități au fost: dibiturile cu organizarea și reorganizările lor și lipsa unui local propriu pentru ședințele comune.

II.

Darul Astrei Jubilar: Școala Tărănească

de **Dr. V. Ilea.**

Timpt de 75 de ani „Astra“ nu s'a abătut de loc dela drumul croit dintru început, spre inima satului românesc, ducător de lumină. Oricât am fi de nemulțumiți de ritmul lent, în care progresăm, oricât de îndreptățite ar fi criticele, cari ni se potrivesc, putem afirma fără de exagerare, că, acum, ca și în trecut, intelectualii nici unui popor din vecinătatea noastră n'au risipit atâta energie luminătoare și creatoare în întunerecul satelor, ca intelectualii noștri ardeleni.

Sufletul acestor intelectuali a putut ținea locul statului absent dela datorie, strein fiind și dușmănos, ori prea politicizant; a putut completa lipsurile educației școlare streine ori rău dirijate; a putut împreuna mâinile celor două bisertei, când se părea că nu nimerese drumul ducător spre aceeași țintă și tot el va putea pune capăt sbuciumului unor vremuri de refacere.

Un distins cărturar de dincolo, cutreierând Ardealul, s'a întrebat: — Unde-i „Astra“ la sate, pentrucă eu nu o găsesse? A căutat-o în căminuri culturale, în biblioteci bogate, în spoiala ce se pune adeseori pe fațade, pentru a arăta ceea ce ar trebui să fie. „Astra“ o găsești și în case naționale și în biblioteci și în alte instituții ce s'au putut creia în multe locuri, în general însă ea trebuie căutată în casele, *în viața de toate zilele, în sufletul sătenilor.* Acolo vei găsi cărți, învățătură, lumină, duse de „Astra“ și îmbelșugat roditoare.

În timpul din urmă preocupările „Astrei“ s'au cristalizat în instituția *școlii țărănești*, care a luat avânt extraordinar în despărțămintele noastre, fiind primită cu multă însuflețire și înțelegere de săteni.

Am putea aduna o mică bibliotecă din broșurile, conferințele, articolele de ziar și revistă, cari tratează despre această instituție cu o vechime de abia trei ani.

Personal am scris, de asemenea, multe despre munca noastră și a altora, încât s'ar părea că nu s'ar mai cădea a scrie prea multe. Se impune, totuși, o recapitulare, o punere la punct, care să însemneze o vrednică trecere peste pragul celor 75 ani de viață al „Astrei“.

1. M'am întrebat altădată asupra motivului îmbucurător și atât de neobișnuit la noi, că o idee, școala țărănească, *cum* de a prins atât de repede și s'a răspândit atât de mult? Activitatea de totdeauna a „Astrei“ n'a fost alta, decât o școală țărănească în germinație, care *trebuia* să răsară și să crească, când i-a venit vremea; lată explicația!

2. Cercetător al realităților sociale din satele noastre, d. prof. D. Gusti, a identificat nevoile noastre cu nevoile țărănimii daneze, cari au trezit la viață școala lui Grundtvig și-a insistat, ca nimeni altul, asupra necesității și posibilității de a creia și la noi astfel de școli.

3. Nu e lipsit de justificare faptul, că realizarea primei școli țărănești s'a făcut tocmai în Maramurăș. Nicăiri bogățiile biologice ale unei țărănimii viguroase, dar necultivate, și nicăiri bogățiile pământului nu sunt atât de mari, ca în acest județ. Fructe cu aromă neîntâlnită nicăiri, pășuni producătoare de lapte, mai gustoase decât în Elveția, păduri de molid și de stejar, cunoscute până departe peste Oceane, minereuri și sare, ce reprezintă imense bogății, ape minerale, dăătoare de sănătate, cari fâșnesc din sute de izvoare și, peste tot, frumuseți naturale și o climă grasă, cari ar trebui să atragă mil și mil de vizitatori, iar, alături de ele, românul, înlănțuit de puterile întunecului.

Școala țărănească s'a născut din dorința de a împleti cele două bogății și a le valorifica.

4. După întâta școală țărănească, în cadrele „Astrei“, răsărită ca un semn al primăverii roditoare, din ogorul desțelenit de „Astra“, au răsărit pretutindent alte și alte școli, dela Brașov la Salonta și dela Bistrița până jos, la Oravița. În mai puțin de 3 ani au luat ființă *veo 71 de școli țărănești, pe tot cuprinsul Ardealului*, multe din ele întrecând binisor gândul și realizarea din Maramurăș.

Comitetul central al „Astrei“, găstindu-se pe linia tradițională a înaintașilor, a pus această instituție în fruntea preocupărilor sale, iar președintele, dl prof. Dr. Moldovan, apostol al ideii, a făcut, cu îndemnul și fapta, să dispară orice șovăire și să se înlătore orice piedecă.

5. Realizările „Astrei“ au trezit alte realizări, în Bucovina mai întâi, în Dechea Țară, îndată după aceea. „Fundatia Culturală Regală“, îndeosebi, cu bogatele ei resurse materiale și cu strălucitul prestigiu al îndemnulului Regal, va ridica instituțiile de acest fel de sub conducerea sa la un nivel corespunzător celor mai bune așteptări.

După modestul congres al școlii țărănești din Maramurăș, din iarna anului 1935, „Fundatia Culturală Regală“ a organizat, la 7 Iunie, a. c., un *congres general al școlii*, onorat cu prezența M. Sale Regelui Carol II. „Astra“, invitată și ea, a delegat pe scriitorul acestor rânduri să o reprezinte. Referatul meu, exprimând punctul de vedere și aportul „Astrei“ în materie, precizează următoarele:

Realizarea în practică a școlii țărănești și întocmirea programei și regulamentului, pe baza cărora au funcționat și funcționează școlile țărănești de sub conducerea „Astrei“, aparțin în total Asociațiunii noastre.

Președintele „Astrei“, dl Prof. Dr. Iuliu Moldovan, este ctitorul școlii țărănești și garanția cea mai sigură a existenței ei“.

Dl președinte al congresului, prof. Gusti, în cuvântul de încheiere, a adus omagii „Astrei“, înainte-mergătoarea și realizatoarea primei școli țărănești.

6. Din niziunța generală de a găsi forma cea mai potrivită cu mijloacele și împrejurările locale, s'au deosebit de pe acum 4 tipuri de școală țărănească:

a) *Tipul „Astrei“, cu internat*, elevi în vârstă mijlocie, recrutați din cel mai harnic gospodari din mai multe sate, cu materii principale din domeniul ocupațiilor sătești, adăogând cunoștințe de cultură generală, cu inițiativă particulară și având ca scop formarea de buni gospodari și cetățeni fără gândul la slujbe salariate;

b) *Tipul oficial* (prof. D. Gusti), cu inițiativă oficială, elevi, relativ tineri, internat, acelaș scop ca la tipul „Astra”, — durată de studii mai lungă;

c) *Tipul danez*, diferă de celelalte prin nizuința de a se adresa, în primul rând, tineretului post-școlar, pentru a-i da educație națională și simț de solidaritate, pe lângă cunoștințe de gospodărie. E tipul realizat de *Part. Naț. Tărănesc* la *Tg. Ferbinți*, de „Societatea pentru cultură” din *Bucovina*, la *Stânca Roșă* și, mai nou, de „Fundatia Culturală Regală”, la *Poiana-Câmpina*;

d) *Tipul rural*, realizat de „Astra” (Hoteni), de „Fundatia Culturală Regală” (în foarte multe locuri) și de dl Ion Mihalache (Muscel). Inițiativă particulară, fără internat, elevii fiind recrutați din aceeași comună. Scopul: cunoștințe de cultură generală și propagarea solidarității, pentru realizări culturale, economice și sociale, la sate.

7. Răsfolind rapoartele despărțămintelor „Astrei”, găsim în fiecare ceva nou, ceva vrednic de reținut. E greu a le rezuma, oricât de sumar, pentru că sunt multe fapte și spațiul nostru e restrâns. Din toate despărțămintele se ridică cuvânt de recunoștință către „Astra” centrală, pentru ajutorul bănesc, care a făcut posibilă suportarea cheltuelilor. În multe locuri s'a adaus la acest ajutor acela al prefecturii, al primăriei, al bănelor, al particularilor.

Dintre despărțăminte se ridică cu elanul său creator *Brașovul*, cu prima sa școală, după Sighet, continuată și îmbogățită, an de an, ajungând la realizarea școlii pentru femei; *Făgărașul*, cu preocupări practice; *Reghinul*, cu jertfa impresionantă a președintelui Dr. Eugen Nicoară; *Cetatea-Albă*, cu admirabilul avânt al animatorului T. Iacobescu; *Gherla*, cu prima școală pentru femei, ajunsă la a doua serie; *Săcuimea (Ocland, Miercurea-Ciuc, Cristur)*, cu grija pentru readucerea la mame a celor pierduți pentru neam; *Clujul*, cu minunatele și bine-întrebuințatele energii intelectuale și posibilități practice; *Bihorul*, cu despărțămintele sale active în acest domeniu (*Beiuș, Salonta, Vașcău*); *Carei*, cu preocupări de ordin național; *Oravița*, cu sistemul său de temeinică organizare, și, îndeosebi: *Sibiul și Săliște*, cu cea mai desăvârșită difuzare a „Astrei” la sate; *Petroșanii, Satu-Mare, Bistrița, Dicioșanmărtinul, Aiudul, Sighișoara, Sf. Gheorghe, Turda, Dumbrăvenii, Săvârșinul, Halmeiul* și altele, cari, din lipsă de rapoarte la dosarul nostru, poate n'au fost cunoscute, dar, totuși, active. Între acestea: *Blajul*, care a activat pe acest teren mult înaintea tuturor, la cursurile de cântărești bisericești și la sate, prin mittle de conferințe ținute. Nu vom omite nici

Maramurașul nostru, care a organizat deja 8 serii de școală țărănească: 3 la Sighet, 5 la sate (Hoteni, Vad, Călinești, Bârsana), dând singur peste 200 de absolvenți.

Această școală țărănească este darul „Astrel” jubilar, dat neamului românesc. Mentalitate schimbată înspre bine; atitudine larg înțelegătoare față de cultură, școală; față de drepturile și îndatoririle cetățenești; gospodăria mai bine îngrijite; acțiuni solidare, tot mai accentuate și, mai presus de toate, realizări practice: livezi de pomi roditori, pepiniere, stupării moderne, grije pentru vite, cooperative și alte asociații economice și un suflu nou în toată viața publică a satelor noastre, de unde se recrutează elevii școlilor țărănești. E un rezultat, care poate nu se vede în de-ajuns, dar se simte.

Fie ca toți aceia, cari au contribuit, prin munca și jertfa lor, la împlinirea acestui dar, să-și vadă truda încoronată de succes.

Tabloul
școlilor țărănești în anii 1931—1935.

Nr. crt.	Anul	Despărțământul	Durata cursurilor	Nrul elevilor	Observațiuni
1	1931	Sighet	2 săpt. în luna Iunie	18	
2	1932/33	„	23/II—23/III	25	
3	1934	Blaj	25/IV—17/V	23	
4	„	Brașov	15/II—15/III	51	
5	„	Cluj	25/II—15/III	40	
6	„	Făgăraș	18/II—18/III	18	
7	„	Salonta	5/II—5/III	40	
8	„	Satmare	19/II—3/III	29	
9	„	Sighet	23/II—17/III	24	
10	„	Sighișoara	4/III—1/IV	24	
11	„	Tg.-Mureș	25/II—24/III	42	
12	„	Turda	8/I—20/I	31	
13	„	Zălau	1/III—31/III	14	
14	1935	Aiud	4/II—24/II	30	
15	„	Alba-Iulia	nespecificat	25	
16	„	Beiuș	1/II—28/II	31	
17	„	Brașov	25/II—23/III	22	
18	„	Carei	5/II—2/III	24	
19	„	Ciuc	1/IV—15/IV	19	
20	„	Dietosânmartin	17/III—	30	
21	„	Făgăraș	17/II—16/III	14	

Nr. crt.	Anul	Despărțământul	Durata cursurilor	Nrul elevilor	Observațiuni
22	1935	Gherla	26/XI 1934 5/II 1935	18	pentru femei
23	"	"	15/II—3/III	31	pentru bărbați
24	"	Gheorgheni	20/III—3/IV	14	
25	"	I. G. Duca	28/I—2/III	30	
26	"	Jiu (Petroșani)	10/II—30/III	30	
27	"	Maramureș (Călinești)	27/I—	30	
28	"	Maramureș (Ud)	16/III—	24	
29	"	Ocland	24/I—16/II	21	
30	"	Oravița	15/I—15/II	27	
31	"	Reghin	nespecificat	50	pentru bărbați
32	"	"	3 luni	40	pentru femei
33	"	Salonta	28/I—16/II	30	
34	"	Săvârșin	27/I—25/III	22	
35	"	Sibiu	15/III—5/IV	19	
36	"	Sft. Gheorghe	19/II—9/III	?	
37	"	Turda	8/I—20/I	34	
38	"	Ugocea	nespecificat	?	nu am primit raport
39	1936	vezi raportul general pe anul 1936, (tabloul școalelor țărănești).			

III.

„Șoimii Carpaților“.

Societatea „Șoimii Carpaților“ este subsecția de educație fizică a „Astrei“.

Ea s'a născut din tendința bătrânel „Asociații pentru literatura și cultura poporului“ de a ține pas cu noile principii de educație integrală, principii, cari dau educației fizice un rol preponderant în formarea caracterului.

Inițiatorul organizației „Șoimii Carpaților“ este dl prof. Iuliu Moldovan, realizatorul ei domnul profesor Iuliu Hațeganu. În anul 1926, domnul profesor Moldovan a propus la adunarea generală a „Astrei“ din Zalău, iar adunarea generală din Sibiu în anul următor a acceptat crearea în cadrele Asociațiunii a unei subsecțiuni de educație fizică și morală. În anul 1928, dl prof. Moldovan a conceput și precizat în partea lor esențială, statutele organizațiunii „Șoimii Carpaților“, statute cari lămuresc programul și ideologia noii organizațiuni pe baze eugenice și biopolitice. Dl prof. Hațeganu, cu ocazia congresului cultural al „Astrei“ dela Sibiu, în anul 1930, a făcut propuneri sistematice pentru organizarea educației fizice, insistând din nou

asupra faptului, că „Astra“ are datoria de a completa în acest sens educația poporului, câștigând astfel energia generățiunii tinere.

Dlul prof. Hașteganu îi revine meritul deosebit, de a fi pus în practică organizațiunea concretizată în statutele amintite și de a fi asigurat prin muncă însuflețită, perseverență dârză și jertfă mare, evoluția ascendentă a „Șoimilor Carpaților“.

Subsecția de educație fizică a și luat la început naștere la oraș. Ea a înglobat la început studențimea universitară din Cluj, pentru ca apoi, lărgindu-și cadrele spre sate, să-și fixeze rădăcinii adânci mai ales la țară. Experiența ne-a arătat că această organizație corespunde unei foarte accentuate nevoi sufletești a țaranului de a lucra în comun, activ fiecare pentru aceeași țintă.

Experiența câștigată în cei 6 ani de când datează „Șoimii Carpaților“; ne-a dovedit că organizația nu poate progresa și activa decât dacă are un program uniform, unitate în conducere și colaborare armonioasă, efectivă.

Dr. T. Spârchez.

Ideologie — organizare — metode.

Educația tineretului formează o problemă fundamentală în orice stat conștient. Această educație nu este posibilă decât într-o organizație a națiunii, a statului. Numai astfel se poate crea acea unitate spirituală necesară oricărei acțiuni creatoare. Numai astfel se poate asigura o educație de sinteză, care să permită o dispoziție spre muncă constructivă și o concepție eroică dinamică a vieții. Numai într-o atmosferă de fraternitate, numai într'un mediu de soartă comună se poate realiza acea pornire activă spre sacrificiu: „totul pentru națiune, nimic pentru tine, nici câștig, nici glorie“. Această educație va fi viabilă dacă va facilita trăirea în mijlocul națiunii, practicând toate virtuțile cetățenești pentru neam, țară și Rege. Astfel de organizații sunt la noi „Straja Țării“, „Cercetășia“ și „Șoimii Carpaților“.

„Straja Țării“ cu deviza: „Credință și muncă pentru țară și Rege“, cuprinde tineretul dela 6—18 ani și este cea mai înaltă școală a practicei virtuților cetățenești.

„Cercetășia“ cu deviza „Gata ori când“, are o concepție de viață activă în mijlocul societății și a naturii.

„Șoimii Carpaților“ cu deviza: „Totul pentru binele neamului“, vrea să devină o școală a vigoarei, a conștiinței și disciplinei naționale în serviciul idealului național nou: „Eternitatea unei Români Mari și puternice“.

Anul 1926 reprezintă o răscruce în istoria Asociației Transilvănene „Astra”. În acest an adunarea generală din Zalău a acceptat principiul biopolitic ca idee conducătoare a viitoarei activități.

Prosperitatea intelectuală, morală și fizică a națiunii este chează noul ideal — eternitatea României Mari.

Acest nou ideal a fost promovat mai ales prin Secția medicală și biopolitică cu cele două subsecții — subsecția de eugenie și subsecția de educație fizică.

Datorită unei munci intensive, pregătitoare, s'a început practicarea noului ideal în cadrele organizării „Școlii Carpaților” în ziua istorică de 1 Decembrie 1928 în Cluj, prin realizarea unei grupări de vreo 250 de tineri din toate straturile sociale.

În anul 1931 se formează, cu titlu de experimentare, afară de centrul Cluj încă trei centre Brașov, Sibiu, Sighet. În 1932 începe organizația satelor. Organizația din județul Cluj — azi cu aproape 3000 membri — până în 1935 dă semne eclatante de viabilitate. Participă cu mari reușite la toate serbările naționale — culminând în manifestările din Uzhorod, Cehoslovacia, — Beograd, Jugoslavia și București — în 8 Iunie 1935. La Cluj înfăptuește o sală de gimnastică și cel mai reușit parc sportiv din sud-estul Europei.

Organizația se întinde repede la sate, unde este primită și susținută cu mult entuziasm, regresează la orașe — paralizate prin indiferențismul, prin lipsa completă de înțelegere din partea societății, prin divizarea tineretului și prin atmosfera viciată a vieții sportive orășenești.

Ideologia școlimilor — este cea biopolitică — pornind din convingerea că educația se face mai bine după legile biologiei.

Educația — este trăire. Educația școlimănească este trăirea după doctrina biologică individuală și națională. Se ține la o prosperitate fizică — morală și intelectuală a individului și a națiunii prin valorificarea forțelor fizice, morale și intelectuale, punându-se aceste forțe ale individului în serviciul colectivității.

Această valorizare de forțe individuale în serviciul colectivității se asigură prin formarea unei conștiințe și răspunderi biologice și naționale.

Energile intelectuale fizice și morale trebuiesc conservate, refăcute, — augmentate și astfel transmise generațiilor viitoare.

Ideologia se rezumă deci prin ideea „prin viațoare, conștiință și disciplină națională la eternitatea României Mari”.

Vigoarea fizică și morală asigură eternitatea neamului — conștiința națională este stimulentele ce ne unește și ne duce la biruință — disciplina este forța ce transformă libertatea în putere — este elementul de valorificare a tuturor energilor biologice.

Prin infiltrarea acestei ideologii se tinde la formarea unei generații gata de orice sacrificiu, fie chiar vărsare de sânge — oferirea vieții. Individul moare ca naștunea să trăiască. Individul se jertfește ca naștunea să devină mare, puternică și glorioasă.

Șoim însemnează un român sănătos — moral, gata oricând să jertfească totul și viața chiar pentru binele neamului. Șoimul este cetățeanul soldat în serviciul familiei, școlii, neamului, țării și Regelui.

Șoimul este un străjer al țării, Regelui și a neamului care oferă toată puterea sa, toată viața sa pentru Rege, neam și țară.

Organizarea tinde a forma pe cetățeanul soldat — noul tip al noului țăr. Drept aceea statutele și regulamentul sunt o rezultată a direcției militare și democratice, având organe cu caracter militar și democratic.

Organele centrale conducătoare quasi-militare (Marele Tribun — Tribunalul, Prefectul, Căpitanul) sunt ajutate de organele quasi-democratice. (Consiliul Suprem — Consiliul Legiunii — Consilii locale, adunări generale și adunări locale.)

Acești conducători — recrutați dintre oamenii de inimă și de acțiune — iubitori de tineret — prin atitudinea și faptele lor sunt conducătorii reali — iar consiliul — adunările vin numai să dea tot concursul moral și material — întru ajungerea scopului suprem.

Șoimii — se grupează în ceafă (6), grupa (30), centurile (90) cohortă — legiune, mare Legiune și se recrutează din indivizii peste 18 ani, care de bună voie intră în practicarea ideologiei șoimănești.

Pentru buna funcționare prima și ultima condiție este armonia între conducători, diviziunea muncii, energia conducătorilor și disciplina perfectă între cei conduși.

Programul de activitate este fixat în statut și regulamente și este repartizat în fiecare an de organele centrale. Programul la început trebuie să fie după vocația satului (la unele le plac dansuri, la altele coruri), mai târziu, când este cazul, pentru biopolitică — reglementându-l însă într-o activitate minimă — precisă și adaptată.

Pentru răspândirea organizației, metoda de urmat se rezumă în *propagandă și înființare de nuclee vibrante*.

Propaganda este opera de sensibilizare — de pregătire. Ea să fie scurtă și să se treacă repede la fapte. Trebuie cointeresate — școala, biserica, armata, administrația, mai ales medicul, agricultorul, instituții, cari și în trecut au fost fortărețe de rezistență și de bătălii victorioase.

Inființarea în fiecare județ a unui centru — care fixează activitatea minimă — animează — agită, centralizează. Centrul să formeze o grupă de educatori — dintre profesori de educație fizică, medici, inspector școlar, agricultor, profesor de muzică, de dans, care să pregătească pe monitor — pe conducătorii micilor centre. Afară de centrul județean se impune crearea a cel puțin 2—3 subcentre — nuclee — cari să fie active și cu inițiativă în cadrul ideologiei.

Numai mai târziu, după o experiență suficientă de câțiva ani, urmează să se înființeze o școală centrală mică pentru pregătirea conducătorilor.

A face o școală centrală fără profesori cu experiență, cu profesori cari n'au trăit în mișcarea șoimănească, ar însemna a diforma dela început toată mișcarea aceasta pornită din sânul naștunii și a o condamna la moarte.

Inchegarea acestei mișcări naționale necesită timp.

Socialismul cehilor numai după 20 ani de activitate a început să-și desemneze contururile — iar după 60 ani de existență a pus bazele moderne și naționale ale Republicii cehoslovace.

Difuziunea să nu se facă deci prin impunere, prin improviziări efemere. Difuziunea numai atunci conține sânge divizant, dacă marile organizații se formează singure, prin contaminare. Noi nu vizităm noua organizație decât numai după un an, când a dat dovadă de capacitatea de existență.

Contaminarea din centru — din subcentru — se face prin întâlniri de 4—5 comune, prin olimpiade intelectuale — morale — fizice — și a mai multor comune 10—12 (șoimade). Exemplul este șoimada din Topa Mică — unde în fiecare an se întâlnesc 5—6000 oameni în ziua de 10 Mai.

lată — în conture fugitive de avion — ideologia, organizarea, metodele organizației „Șoimii Carpaților“.

Prof. Dr. I. Hațiegan.

(Ambele articole sunt reproduse din „Biblioteca populară“ a „Asociațiunii“ Nr. 226—227 din 1935.)

IV.

Cursuri de analfabeți.

Asociațiunea noastră a purtat lupta împotriva analfabetismului cu multă perseverență, dela înființare începând. Dacă numărul analfabeților nu este atât de mare la noi, în Ardeal, este a se atribui, în parte, și Asociațiunii.

„Astra“ a răspândit abecedare în număr respectabil. Un *abecedar*, al inv. *N. Iosif*, l-a premiat în a. 1909. Altul, al inv. *I. Bota*, l-a recomandat spre tipărire și l-a sprijinit și pecuniar. Din abecedarele scrise de *I. Bota* și *I. Clorănescu* a răspândit între anii 1908—1928 — 10 030 exempl.

În 1909—10 a ținut 23 cursuri pentru analfabeți, cu 236 analfabeți. Tot 23 cursuri cu 430 analfabeți a ținut în 1910—11, împărțind și 10 premii à 50 cor. învățătorilor celor mai harnici. (50 de coroane era o sumă pe atunci!) În a. 1911—12 a ținut 46 cursuri, în 23 desp., cu 890 analfabeți. Premii: 5 à 50 cor., 1 à 25 cor. În a. 1912—13 a ținut 73 cursuri, în 73 comune din 28 desp., cu 1089 analfabeți. Premii: 10 à 50 cor. În a. 1913—14 5 premii à 50 cor., 5 premii à 25 cor. În a. 1915—16 a împărțit prin spitale 300 abecedare. În a. 1922—23 10 premii à 250 Lei. În a. 1923—24 s'au ținut 3 cursuri — dându-se câte 500 Lei, onorar, la 3 institutori.

Din 1924 începând au trecut cursurile de analfabeți, oficial, în atribuția corpului didactic primar — și astfel a luat statul, în mâna sa, propaganda împotriva analfabetismului. Cu toate acestea, „Asociațiunea“ a urmat calea apucată și dă și acuma preoșilor și învățătorilor, carti escelează în învățarea țăranilor, premii, în bani și în diplome. Așa a premiat în 1924—25 cu câte 2000 Lei, 14 învățători, în 1925 alți 30 cu câte 2000 Lei, (474 analfabeți). În 1926—27 a împărțit 3138 ex. abecedare, având 820 analfabeți la cursuri. (9 inv. din Dobrogea, 4 din Basarabia și 8 din Ardeal). În 1927—28 a premiat 36 învățători (și din Basarabia!) cu 5300 Lei — împărțind 1070 abecedare. În 1928—29 a împărțit 780 abecedare.

(Aici nu sunt însemnate premiile date de *despărțăminte* pentru învățarea analfabeților, ci numai acelea cari au fost date din partea centrului.)

Cursuri de împletit.

I. În 1923 Noembrie, s'au ținut, la îndemnul membrului *Nic. Petra-Petrescu*, un *curs de împletit* în com. *Boița* apoi în „Colonia de muncă“ și în mijlocul orfanilor și a săte-

nilor din Bolșa, în Dec. 1923 și Ian. 1924. Maestrul, care a ținut *cursurile*, plătitte de centrală, *Carol Schmidt*, și-a urmat cursul în Febr. 1924 în com. *Șarmașul mare* (jud. Cojoena).

II. Țăranul *Danil Todor* a ținut un curs de împletit în com. *Săcădate* (j. Sibiu).

V.

Expoziții

Dacă trecem în revistă *expozițiile* aranjate de societatea noastră, trebuie să menționăm aici înainte de toate lucrurile adunate și expuse în *Alba-Iulia*, apoi cele dela *Vidra*, în casa lui *Avram Iancu* (din prilejul serbărilor „Astrei” din a. 1924): fotografiile, arme, tablourile, manifeste, etc., referitoare la trecutul nostru (v. „Transilv.”, Aug.-Sept. 1924, dar și alt capitol al numărului acestuia jubilar).

În 1925 am trimis la *expozițiile de artă românească* din *Paris* și *Geneva* din „Muzeul Astrei” multe obiecte de preț, cari au fost lăudate de specialiștii competenți. Tot în 1925 am deschis în Muzeul nostru, în zilele de 25 Oct.—12 Noembrie, o „*Expoziție de studii*”, cu odoare bisericesti, țesături românești și streine, picturi românești (*Grigorescu*, *Verona*, etc.). „*Expoziția*” a fost aranjată de domnul *I. D. Ștefănescu*, prof. la *Paris* și dl prof. în pens. *Dim. Comșa* și a fost întovărășită de conferințe și de concerte, reușind un deosebit succes. Tot în 1925 am adăpostit o reușită expoziție de lucruri de mână, aranjată de Societatea „*Principele Mircea*”, filiala Sibiu.

VI.

Serbări și monumente.

N'a fost moment mai însemnat în istoria poporului nostru la care societatea noastră să nu fi contribuit, fie luând ea însăși inițiativa unor comemorări (festivaluri, ridicări de troițe, de plăci comemorative, etc.), fie prin reprezentanții săi.

Festivitatea cea mai de seamă în vechia „*Asociațiunii*” de după războiu a fost în 25 Iulie 1932. Atunci *M. Sa Regele Carol al II-lea*, însoțit de domnii miniștri: prim-ministru *Dr. Alex. Vaida-Voevod*, min. *Dimitrie Gusti* și min. gen. *C. Șt. Amza*, subsecr. de stat *Dr. V. V. Tilea*, ne-a făcut deosebita onoare de a ne vizita „*Asociațiunea*”, ca în „*Muzeu*”, să primească *diploma de onoare*. Atunci a rostit *M. Sa* un discurs, în care a spus:

„Din tot sufletul vă mulțumesc pentru frumoasele cuvinte cu care m'ați primit în acest vestit lăcaș al culturii românești. Pentru mine a fost o datorie de credință de a primi președinția de onoare a instituției, care în decursul atâtor decenii și-a împlinit menirea cu atâta însuflețire. „Asociația pentru cultura poporului român“ are tot sprijinul și buna mea primire. Sunt ani de când urmăresc opera din trecut ca și aceea pe care o înfăptuiește în momentul de față această instituție așezată pe temelii așa de rodnice și frumoase. Sunt sigur că ea va și totdeauna să-și îndeplinească rostul și în primul rând pentru ridicarea poporului nostru, acolo unde se cuvine“. (Oratorul Asoc. noastre a fost fostul v. preș. Ntc. Togan.)

Când e vorba să însemnăm *serbările aranjate* din partea „Asociațiunii“, nu se poate trece cu vederea, în primul rând *adunările ei generale*. Acestea au fost întotdeauna locul de întâlnire a tot ce are intelectualitatea românească mai de seamă. Înainte de războtu și-au avut marea lor însemnătate pentru evoluția culturală, fiind o fraternizare ideală, anuală, între intelectuali, ei între ei, și între țărani.

Adunările generale ale „Astrei“ s'au ținut:

În anul 1911 în Blaj;
 „ „ 1912 „ Sibiu;
 „ „ 1913 „ Orăștie;

iar din 1914—1919, fiind războtu, nu s'au ținut adunări generale.

După războtu:

Ian. 1920 în Sibiu și
 Oct. 1920 în Oradea Mare;
 În anul 1931 în Sighetul Marmăreț;
 „ „ 1922 „ Sibiu;
 „ „ 1923 „ Timișoara;
 „ „ 1924 „ Arad;
 „ „ 1925 „ Reghin;
 „ „ 1926 „ Zălau;
 „ „ 1927 „ Sibiu;
 „ „ 1928 „ Sibiu;
 „ „ 1929 „ Turda;
 „ „ 1930 „ Caransebeș;
 „ „ 1931 „ Sft. Gheorghe;
 „ „ 1932 „ Deva;
 „ „ 1933 „ Brașov;
 „ „ 1934 „ Tg.-Mureș;
 „ „ 1935 „ Satu-Mare.

Lăsăm să urmeze, din lista *Serbătoririlor și comemorărilor* pe cele mai importante, în ordine cronologică:

1920 1 Dec. Serbare. Orator: *Andrieu Bârseanu*.

1921 Serb. *N. Iorga* (50 ani) „festival N. Iorga“, Sibiu, 17 Ianuarie.

1922 Serb. Regelui Ferdinand I. cu pun. bazelor unui „Fond al încoronării“ (10,000 Lei). *Fundații*, cari să comemoreze pe: *Iorga, Alecsandri, Eminescu, Cipariu, Bărnăușiu*, etc.

1922 1/14 Sept. 50 ani dela † lui *Avram Iancu*. Paras-tas Tebea. Număr special „*Tansilvania*“.

1924 31 Mai, 1—3 Iunie. Serbări de înfrățire sufl. la București, Breaza, Dălenii de Munte. Vizite de ale „*Astrei*“.

1925 Serb. *Basarabia* cu o deleg. a comit. centr., în frunte cu *Vasile Goldiș*, în Chișinău, Rusalii.

1925 15 Noembrie *Ridic. unei troițe în amin. luptei dela Șelimbăr* (M. Diteazul).

1926 Desvel. la *Gurustău a troiței ridic.* cu concursul soc. „*Mormintele Eroilor*“ pe câmpul de luptă. 14 Sept.

1928 Serb. *Șterca Șuluțiu*. f. președ. 100 a. dela nașt. 14 Oct. (Orator: *Dr. G. Preda*).

1934 10 Febr. *Andrieu Bârseanu* este înhumat în Brașov (Delegat-orator: *Dr. G. Preda*).

1934 1 Apr. 25 ani dela † *Alex. Mocsonyi*, f. președ. în *Foeni*, serb. comem. (Orator *Dr. G. Preda*.)

VII.

Teatru.

În 1921 a fost angajat dl *Nic. Băilă*, artist dramatic, să organizeze o trupă ambulantă de teatru popular, cu elemente potrivite din Sibiu (seminariști, studenți, meseriași etc.). Dsa a compus un program de muncă. Din lipsă de mijloace materiale, activitatea dsale s'a mărginit, în anul 1922/3, la studierea și reprezentarea pieselor teatrale „*Ileana*“ (feerie) de *I. Borcia* și „*Fetița orfană*“ de *Alex. Lupeanu-Melin*. la *cursuri de dicțiune*, la „*Școala Normală Andrieu Șaguna*“ din Sibiu și la aranjarea unui concurs de dicțiune și declamație, în 25 Martie 1923, între elevi, cu premii din partea Min. Cult. și Artelor.

Aceștia au fost primii pași ai directorului artistic, dl *N. Băilă*. Dsa vota și Asociațiunea simția nevoia unui teatru românesc bun, organizat, serios, cu un repertoriu potrivit

cu mentalitatea publicului nostru. Până să ajungă la teatru cu actori de profesie a mai pregătit o reprezentație teatrală pentru adun. gen. din Sighet, a depus stăruințe pentru înjghebarea corului local, a aranjat festivaluri, a jucat „Baba Hârca“ a lui Alecsandri, a dat lecții de dicțiune în Seminarul teologic din Sibiu, pe lângă „Școala Normală“.

Abea în 1923 s'a putut înjgheba, cu sprijinul larg al dlui director general de pe atunci Vasilescu-Valjean o trupă teatrală a „Astrei“, compusă din 16 persoane. Min. Cult. și Art. a dat o subvenție spre scopul acesta, în anul 1922/3 de 400,000 de Lei. Trupa a dat reprezentații în Cohalm, Săltște și Sibiu. Repertoriul a fost bine ales. A început cu „Fântâna Blanduziei“ de Vasile Alecsandri și a urmat cu: „Țăranul baron“ de Holberg; „Moartea civilă“ de Giacometti; „Pe malul gârlii“ de Ollănescu Ascanio; „Nevasta lui Cerceluș“ de Petre Lucusteanu; „Casa de lut“ de E. Fabre; „Vicleniile lui Scapin“ de Molière; „Bastardul“ de Dourande; „Cain“ de Al. Sabaru și „Doctorul fără voce“ de Molière.

În decurs de 2 luni (3 Noembrie—31 Decembrie) s'au reprezentat 10 piese (4 originale, 4 franceze, 1 italiană, 1 daneză) în 28 seri.

Cu toate că rezultatele morale n'au lăsat nimic de dorit — publicul, durere, adement mai mult de cutare „revistă“ picantă și de cutare comedie de boulevard, frivolă, n'a sprijinit precum trebuia acțiunea aceasta, încât compania teatrală a fost silită să-și suspende, în 1 Martie 1924, activitatea, din lipsa de fonduri.

Dl Băilă a urmat să țină cursuri de dicțiune la instituțiile menționate mai sus, să aranjeze, cu diletanți, reprezentații reușite („Zorile“ de Iosif, „Carmen“ de Bizet, în Brașov, „De-ași fi rege“, în Sibiu, etc.), să țină un ciclu de conferințe despre dicțiune și problemele teatrale în Ardeal, în 1927.

Mai târziu a avut și alte terene de activitate, în cadrele societății: custode, temporal, al „Muzeului central“, ca să ajungă mai apoi, cu 1 Martie 1930, *secretarul administrativ* al Asociațiunii noastre.

Ideia unui teatru de actori de profesie, patronat de Asociațiune, n'ar trebuit să cadă. Cu atât mai mult nu, cu cât în 2 Dec. 1933 a doua societate culturală mai de seamă de dinainte de război: „Societatea pentru fond de teatru român“, înființată și condusă cu atâta entuziasm de fostul academician Iosif Vulcan, a trecut în patrimoniul Asociațiunii, cu averea câtă i-a mai rămas. Fondul, administrat

ca fond separat, din venitele sale au a se ajuta în primul rând *intreprinderi în folosul artistic-teatral românesc.*

În numărul jubilar din 1911 se află (la pag. 551) o listă de serate teatrale, date sub egida Asociațiunii. La țară se joacă și acum cu multă plăcere piese teatrale cu diletanți. Oricât de modeste ar fi prestațiile din punct de vedere artistic, totuși, ele sunt nucleul unei dezvoltări mai superioare dramatice. De aceea și revista noastră „Transilvania“, în noua ei înfățișare, dă atenția cuvenită pieselor teatrale, publicând, la rubrica „*Piese teatrale vrednice de jucat*“, o serie de piese, cu conținutul lor și toate informațiile trebuincioase acelor propagandiști culturali, care vreau să lanseze pe sate piese, care s’au adeverit că sunt vrednice de jucat.

VIII.

Conferințe și prelegeri populare.

Pentru intensificarea propagandei culturale la sate, conducătorii „Asociațiunii“ au inițiat, în anul 1900, *prelegerile populare*, care în primii 10 ani, adică dela 1900—1909, au ajuns un total de 1441, iar *conferințele pentru intelectuali la orașe*, inițiate la 1909, în cei doi ani (1908—1909) un total de 114 (vezi Nr. 4 jubilar al rev. „Transilvania“ din 1911).

Dezvoltarea favorabilă a acestui mijloc de promovare a culturii, prin gratul viu, se poate vedea din tabloul de mai jos:

Anul	Nrul conf. și preleg. populare	Anul	Nrul conf. și preleg. populare
1910/11	558	1923/24	831
1911/12	775	1924/25	791
1912/13	1201	1925/26	896
1913/14	1380	1926/27	938
1914/15	628	1927/28	1987
1915/16	anii de război	1928/29	1593
1916/17		1929/30	1800
1917/18		1930/31	1099
1918/19		1931/32	1493
1919/20		1932/33	2163
1920/21	280	1933/34	2794
1921/22	450	1934/35	4042
1922/23	422		
Total			26.122

Pe anul 1935/36, vezi raportul general.

IX.

Publicațiile Asociațiunii.

Când e vorba să se treacă în revistă generală publicațiile „Astrei” — nu trebuie să se uite prin câte crize financiare a trecut și cum a știut să le înfrângă pe toate, prestând *maximul* cu puțință în stări atât de dificile.

Da fi un titlu de glorie pentru Asociațiunea noastră d. e. tipărirea „*Enciclopediei Române*”, care este întâia Enciclopedie românească și care, inițiată în a. 1895, de secretarul de pe atunci *Dr. Cornel Diaconovich*, sub *auspiciile societății noastre*, n'a costat instituția nici un ban. (Cheltuielile de editare s'au ridicat, totuși, la 70.000 de cor., dar s'a găsit un institut de editură, care să riște.)

„*Enciclopedia Română*” a cerut o muncă intensivă de 8 ani și a fost terminată în primăvara a. 1904. În trei mari volume, de lexicon, 8° (cu 2 coloane, litere petit), cu 200 coale de tipar, cu 37,622 articole, contribuție *gratuită* a 172 de autori distinși, aderenți înflăcărați ai Asociațiunii, din toate țările locuite, pe atunci, de români, „*Enciclopedia Română*” a fost menită să popularizeze științele și cunoștințele folositoare, contribuind astfel în mare măsură la răspândirea scrisului românesc. A apărut în fascicule. *O ediție a 2-a*, care se impune și *la care se gândește Asociațiunea noastră*, ar fi un nou dar prețios adus scrisului românesc.

Asociațiunea a tipărit, înainte de 1911, lucrările *istorice*: „*Date istorice privitoare la familiile nobile române*” de Ioan cav. de Pușcariu, academicianul, în 2 mari volume; apoi „*Cronica notarului anonim al regelui Béla*”, trad. de M. Beșan; „*Românii din Transilvania la 1773*” de N. Togan și „*Dicționarul numirilor de localități*” de N. Togan și Silvestru Moldovan.

A mai premiat și tipărit o colecție de povești populare: „*Povești*” de Ioan Pop-Reteganul. De S. Stoica a tipărit: „*Higiena copilului dela naștere până la al 7-lea an al vieții*” și „*Dietetica populară*”. A mai tipărit și „*Monografia școlii civile de fete a Asociației transilvane*”, apoi un „*Catalog al bibliotecii Asociațiunii*” de Nic. Togan.

În a. 1919 s'a tipărit în ed. II, în 6000 de ex. „*Dicționarul numirilor de localități cu populațiune românească din Ardeal*” de N. Togan și Silvestru Moldovan, un dicționar, care a adus mari servicii, atât singuraticilor, cât și autorităților românești. În a. 1928 au apărut „*Discursurile*” fostului nostru președinte Vasile Goldiș: „*Discursuri, rostite în preajma unirii și la asociațiunea culturală „Astra”* —

foarte potrivite comemorări festive, din diferite prilejuri. Dolumul acesta, care se vinde în folosul societății noastre, ar trebui să fie utilizat cât mai mult din partea propagandiștilor noștri culturali.

Tot în a. 1928 s'a tipărit, ca broșură de propagandă, o dare de seamă despre ce a făcut „Astra“ în întâiul deceniu după războiu: „Astra“ în anii de după războiu (1918—1929) — o publicație utilă.

Nu amintim aici decât în treacăt impozanta lucrare: „Congresul cultural“ din 24--26 Apr. 1930¹⁾ în care s'au tipărit toate referatele specialiștilor, privitoare la posibilitățile de manifestare ale „Astreii“ în diferite domenii, referate la „întâiul parlament cultural“, în Sibiu 1930, cu procesele verbale ale desbaterilor.

Alături de „Encicl. Rom.“ s'a înființat „Biblioteca populară“, menită de a oferi lectură sănătoasă în casele țăranilor noștri. Până în 1 Ian. 1911 s'au tipărit din această bibliotecă teștină și bună 37 numere, arătate în Nrul jubilar din 1911, la pag. 390.

Din 1911 s'a reorganizat biblioteca, ajungând, sub conducerea dlui *Octavian Goga*, una din cele mai bine conduse biblioteci populare. Câteva date vor evidenția marele succes ce l-a avut „Biblioteca populară a Asociațiunii“.

S'a făcut, la început, apel la despărțăminte și la consistoare, s'a introdus sistemul ca pentru taxa de 2 coroane, de membru ajutător, țăranul să primească 10 broșuri și 1 calendar pe an. La sfârșitul anului 1911 avea biblioteca 10,589 de abonați (totodată membri ajutători), un record pentru vremea de atunci. În anul 1911 s'au răspândit 116,479 broșuri! În anul 1912 apărea fiecare broșură cu un tiraj de 15,000 ex. și până la 1 Sept. 1912 s'au putut număra 10,296 abonați. La sfârșitul anului 1912 erau 11,861 abonați — 130,361 broșuri răspândite. Elocvente sunt listele abonaților la „Bibl. pop. a Asoc.“ Cine a fost abonat, deci și membru ajutător, în anul 1912? După profesioniști: plugari 9536, preoți 479, învățători 687, meseriași 736, funcționari administrației 103, funcționari de bancă 98, studenți 37, militari 8, avocați 39, medici 13, „privatieri“ 9, institute 106 — cu totul 11,851.

În anul 1913 s'a redus tirajul unui număr la 12,000 broșuri. Au venit „împrejurări, grele materiale“, în viața poporului, încât numărul abonaților a scăzut la 7664 în 1913. În 1914 era de 8000 ex. tirajul.

¹⁾ A apărut ca Nr. 1—6 din „Transilvania“. 1930. (390 pag.).

- Broșurile apărute în timpul dela 1 Ianuarie 1911 până la izbucnirea războiului mondial din 1914 sunt următoarele:
- Nr. 1. *De demult*, povestiri istorice de *Dr. I. Lupaș*.
 Nr. 2. *Floarea Soarelui*, legendă de *Stefan Cacoveanu*.
 Nr. 3. *Din viața sfinților*.
 Nr. 4—5. *Harap Alb*, poveste de *Ion Creangă*.
 Nr. 6. *Cultura pământului*, de *A. Cosciuc*.
 Nr. 7. *Cântece din bătrâni*, de *Vasile Alecsandri*,
 (cartea I.)
 Nr. 8. *Povestiri din viața țăranilor*, de *Ion Pop-Reteaganul* (cartea I.)
 Nr. 9. *Istoria marelui împărat Alexandru Macedon*, de *Mihail Sadoveanu* (partea I.)
 Nr. 10. *Istoria marelui împărat Alexandru Macedon*, de *Mihail Sadoveanu* (partea II.)
 Nr. 11. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1912*.
 Nr. 12. *Poveștile unchiașului sfânt, Ercule*, de *Petre Ispirescu*.
 Nr. 13. *Cum să trăim?* de *Dr. Aurel Dobrescu* (partea I.)
 Nr. 14. *Din „Isprăvile lui Păcală“*, de *P. Dulfu* (partea I.)
 Nr. 15. *Comuna „Viitorul“*, de *Romul Simu*.
 Nr. 16. *Creșterea pomilor*, de *Nicolae Iosif*.
 Nr. 17. *Povestiri*, de *N. Petra-Petrescu* (partea I.)
 Nr. 18. *Nutrețul măiestrit*, de *Ioan F. Negruțiu*.
 Nr. 19. *În sat la Tânguești*, plesă pentru teatrul dela țară, un act de *Virgil Onișiu*.
 Nr. 20. *Călăuza creștinului la biserică*, prelucrată și întregită după episcopul *Nicodim* din Huși.
 Nr. 21. *Povestea lui Stan Păfitul*, de *Ioan Creangă*.
 Nr. 22. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1913*.
 Nr. 23. *Povestea unei mame credincioase*, de *Dr. Ioan Lupaș*.
 Nr. 24. *Leonard și Gertruda*, trad. de *V. Gr. Borgovanu* (partea I.)
 Nr. 25. *Din „Isprăvile lui Păcală“*, de *P. Dulfu* (partea II.)
 Nr. 26. *Cum să trăim?* de *Dr. Aurel Dobrescu* (partea II.)
 Nr. 27. *Leonard și Gertruda*, trad. de *V. Gr. Borgovanu* (partea II.)
 Nr. 28. *Cântece din bătrâni*, de *Vasile Alecsandri* (cartea II.)
 Nr. 29. *Povestiri din viața țăranilor*, de *Ioan Pop-Reteaganul* (cartea II.)
 Nr. 30. *Ingrășarea sau gunoirea pământului*, de *Aurel Cosciuc*.
 Nr. 31. *Arghir și Elena*.
 Nr. 32. *Rugăciuni și cântări de laudă și mulțumită*.
 Nr. 33. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1914*.
 Nr. 34. *Povestea unei coroane de oțel*, de *Gh. Coșbuc*.

- Nr. 99. *Oameni și stări dela noi*, de Dr. Elie Dăianu.
- „ 100. *Ce este și ce vrea să facă Asociațiunea?* de Ioan Georgescu.
- Nr. 101. *Mitropolitul Andreiu Șaguna*, de Dr. Ioan Lupăș. Partea I.
- Nr. 102. *Mitropolitul Andreiu Șaguna*, de Dr. Ioan Lupăș. Partea II.
- Nr. 103. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1922*, întocmit de Ioan Georgescu.
- Nr. 104. *Păcatele noastre*, de Ion Agârbiceanu.
- „ 105. *Avram Iancu*, de Ioan Georgescu.
- „ 106. *Invățătură și petrecere*, de I. Georgescu.
- „ 107. *Ion Constantin Brătianu*, de O. Sumea.
- „ 108. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1923*, întocmit de Ioan Georgescu.
- Nr. 109. *David Urs de Mărgineni*, de Victor Lazăr.
- „ 110. *Sămânța înțelepciunii*, de Maria Regina României.
- Nr. 111. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1924*, întocmit de Ioan Georgescu.
- Nr. 112. *Gânduri de dat mai departe*, de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 113. *Pentru sările de șezătoare*.
- „ 114. *Înviere și alte poezii*, de Ioan Borcia.
- „ 115. *Clipe de întremare sufletească*.
- „ 116. *Icoane dela țară*, de Petrea Dascălul.
- „ 117. *De braț cu moșul, în povești*, de Moșul (Nicolaie Petra-Petrescu).
- Nr. 118. *Povești din țara Cehului*, de Bojena Niemțova.
- „ 119. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1925*, întocmit de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 120. *E primejduitoă cultura!*
- „ 121. *Patria*, poezii de G. Tutoveanu.
- Nr. 122—123. *Ileana, feerte*, de Ion Borcia.
- Nr. 124. *„O bucată de pâine din Banat“*, de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 125. *Prizonierul din Caucaz*, de Leon Tolstoi.
- Nr. 126. *Lucă — minte slabă și alte povestiri pentru popor*, de Ioan Pop-Reteganul.
- Nr. 127. *Cum să ne îngrijim vița de viie și vitele, sfaturi practice*, de I. A. și P. și Ioan Zamfirescu.
- Nr. 128. *Hârtia de-o sufă (Alberto)*, povestire de Edmondo Amicis, tălmăcire de D-na Șt. Bindei.
- Nr. 129. *Al doilea președinte al „Asociațiunii“*, Vasile L. baron Popp, 1819—1875, de Dr. Elie Dăianu.
- Nr. 130. *Calendarul Asociațiunii pe anul 1926*, întocmit de Horia Petra-Petrescu.

- Nr. 131. *Dușmanii omului (Vrășmașii sănătății și ai averii)* sfaturi practice de Ioan Pop-Câmpeanu.
- Nr. 132. *Snoave, chiuituri, povestiri*, adunate de Andreiu Bârseanu, cu o biografie a fostului președinte al „Astrel”
- Nr. 133. *Povestea vieții lui Vasile Alecsandri*, de Gh. Vâlsan, membru al Acad. Rom.
- Nr. 134. *Moartea lui Asan*, povestire istorică, de Ioan Al Lăpedatu.
- Nr. 135. *O șezătoare românească* (Material de cețit și de cântat).
- Nr. 136. *Amor și răzbunare*, (Povestiri istorice de Ioan Al. Lapedatu.
- Nr. 137. *Luptele lui Mihai Viteazul*, povestite de el însuș.
- Nr. 138. „*De cețit și răsândit*”, material pentru șezăturile noastre culturale.
- Nr. 139. *Calendarul „Asociațiunii” pe anul 1927*, întocmit de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 140. *1 Decembrie 1918*, conferință pentru serbarea Unirii Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Patria-Mamă, întocmită de Romul Simu, secretarul adm. al „Astrel”.
- Nr. 141. *Vine Crăciunul*, piesă de teatru pentru copii, în 2 acte, de Elena C. Sporea.
- Nr. 142. *Fapte de împlinit*, pentru întărirea și prosperitatea neamului.
- Nr. 143. „*Grivei*” și alte povestiri, de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 144. *Piatra credinței*, povestire din viața poporului, de Coriolan Brediceanu.
- Nr. 145. „*Casa țăranului român*”, sfaturi de Ioan Pop-Reteganul.
- Nr. 146. *Pricinuitoarii boalelor (Bacteriile)*, de Ioan Pop-Câmpeanu. *Plantele de leac (medicale)* de N.
- Nr. 147. *Din poveștile lui Moș Toader și alte povestiri pentru popor*, de Adam Bolcu.
- Nr. 148. *Un ceas de șezătoare populară*, material de Teodor V. Păcățian, Adam Bolcu, Ioan Pop-Reteganul și Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 149. *Nișă Zdrenghea*, de Alex. Lupeanu-Melin.
- Nr. 150. *Calendarul „Asociațiunii” pe anul 1928*, redact. de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 151. *Gheorghe Cârțan*, schițe umoristice de A. P. Bănuș.
- Nr. 152. *Nutremânt sufletesc* (Pentru sările lungi de țarnă).

Nr. 153. (1) *Răsboiul pentru întregirea neamului românesc (1916—1918)*, povestit de Victor Lazăr.

Nr. 154. (2) *Cultivați legumi în grădinile voastre!* Sfaturl de Victor Lazăr.

Nr. 155. (3) *Poezii bănățenești*, de Victor Vlad Delamarina.

Nr. 156. (4) I. *Răsboiul româno-ruso-turc 1877—1878*. II. *Andrieu Florea Curcanul sau cum e Românul la răsboiu*. Povestire din 1877—1878 de Nicolae Gane. III. *Câteva poezii despre răsboiul din 1877—1878*.

Nr. 157. (5) *Ingrijirea copilului mic până după înțăr-care*. Sfaturl pentru mame.

Nr. 158. (6) *Cârlanii sau Doi țărani și cinci cârlani*, Piesă într'un act de Const. Negruzzi. Cu lămuriri asupra felului cum trebuie să se joace, date de dl Nicolae Băilă, directorul arteiite al „Astret“.

Nr. 159. (7) *Copii cu renume*. Biografiile povestite tinerimtii noastre, de Victor Lazăr.

Nr. 160. (8) *Biografia Păr. Vasile Lucaciu*, povestită pentru popor de Alexandru Ciura. (Manuscris premiat.)

Nr. 161. (9) *Bucătăria gospodinei la sate*. Sfaturl și rețete de mâncări, date de Ana Victor Lazăr.

Nr. 162. *Calendarul „Asociațiunii“ pe anul 1929*.

Nr. 163. *Ziua Unirii, 1 Dec. 1918*, piesă populară în 3 acte, de Elena și Const. Sporea.

Nr. 164. *Traista Bunicului*, povestiri de Sabin G. Truția.

Nr. 165. *Vorbe de demult*, de M. I. Dumitrașcu.

Nr. 166. *Inceputul neamului românesc*, pov. istorică de Dr. I. Lupaș.

Nr. 167. *Cărticica sănătății*, de Dr. I. Beu (rețipărirea Nrului 49.).

Nr. 168. *Flori de pe Câmpie*, poezii populare culese de T. Podariu.

Nr. 169. *Ingrășarea sau gunoirea pământului*, de Aurel Cosciuc.

Nr. 170. *Despre testament*, explicarea art. de lege de Dr. V. Moldovan.

Nr. 171. *Povești în versuri*, de G. Coșbuc.

Nr. 172. *Stan Bolovan și alte povești ardelenesti*, culese de I. Pop-Reteganul.

Nr. 173. *Calendar pe anul 1930*.

Nr. 174. *Steaua dela răsărit și cântări de stea și colinde*, adunate de N. I. Dumitrașcu și preotul Valeriu Crișan.

Nr. 175. *Nutrețul măestrit* Ed. II. de Ioan Negrușiu.

Nr. 176. *Tuberculoza, ce este și cum să luptăm contra ei*, de Dr. Iosif Stoichiția.

Nr. 177. *Pentru ziua de astăzi*, confer. popor. ale secț. „Astrel“, de diferiți autori.

Nr. 178. *Calendar pe anul 1931*, întocmit de *Horia P. Petrescu*.

Nr. 179. *Petrea voinicul și alte balade*, de *Șt. Cacoveanu*.

Nr. 180. *Din țara Hașegului*, povestiri de *I. Pop-Reteganul*.

Nr. 181. *Ingerul a strigat*, poezii naționale de *I. U. Soricu*.

Nr. 182. *Marii cântăreți*, *Alecsandri, Coșbuc și Alexandrescu*, de *I. Agârbicianu*.

Nr. 183. *Arhanghelul dela Turda* (M. Viteazul), de *A. Nanu*.

Nr. 184. *Ce trebuie să știm despre boalele molipsitoare*, de *Dr. I. Stoichiția*.

Nr. 185. *Copiii Ursușului și alte povestiri populare*, de *I. Pop-Reteganul*.

Nr. 186. *Biografii romane*, traducere după *W. Grube*.

Nr. 187. *Calendarul „Asociațiunii“ pe anul 1932*.

Nr. 188. *Tălcuirea Sfintei Liturghii*, de *Dr. N. Terchilă*.

Nr. 189. *Pentru țaranul român*, de *Nicolae Iorga*.

Nr. 190. *Cultura pomilor după climă, poziție și sol*, de *Ieronim Mardan*.

Nr. 191. *Bucătăria gospodinei dela sate*, ed. II. de *Ana V. Lazăr*.

Nr. 192. *Pentru temeiul țării*, de *I. Agârbiceanu*.

Nr. 193. *Biografii romane*, partea II. traducere după *A. W. Grube*.

Nr. 194. *Dela frații noștri din Muntenia*, snoave, glume, ghicitori culese de *N. I. Dumitrașcu și I. N. Popescu*.

Nr. 195. *Îngrijirea mamei și copilului mic*, de *Dr. Iosif Stoichiția*.

Nr. 196. *Dascălul Ioniță*, de *I. Pop-Reteganul*.

Nr. 197. *Să luăm aminte*, sfaturi de *Petre R. Petrescu*.

Nr. 198. *Calendar pe anul 1933*.

Nr. 199. *Odinioară și acum*, amintiri din copilărie, de *I. Pop-Reteganul*.

Nr. 200. *Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala*, comedie în 3 acte, prelucrare după *Holberg* de *Horia Petra-Petrescu*.

Nr. 201. *Poezii populare și chiuituri*, culese de *Victor Popa*, *inv.*

Nr. 202. *Flori din grădina raiului*, de *Septimiu Popa*.

Nr. 203. *Lege nouă*, comedie într'un act de *Sebastian Stanca*.

Nr. 204—5. *Țara noastră România*, de *Dr. Sabin Oprean*.

Nr. 206. *Calendar pe anul 1934*, întocmit de *Horia P. Petrescu*.

Nr. 207. *De ce nu poate fi plugarul român comunist*, de *Dr. Sebastian Bornemisa*.

Nr. 208. *Poezii populare din granița Năsăudului*, culese de *Emil A. Boșca*.

Nr. 209—12. *Trecutul nostru românesc*, de *prof. Ioan Lupuș*.

Nr. 213. *Tot omenia-i mai tare*, comedie țărănească în 3 acte, de *P. Dascălul*.

Nr. 214. *Valorificarea muncii și raționalizarea gospodăriei țărănești*, de *Ġ. Brânduș*. (Invățătură agricoale economice.)

Nr. 215—16. *Dragostea-pârdalnică*, comedie în 4 acte, tradusă de *Libușa Monasterianu* din limba slovacă, după *Iosif Gregor-Tajovsky*.

Nr. 217. *Noroc și veselie*, schițe umoristice din viața popor., de *N. Lupu*.

Nr. 218. *Calendar pe anul 1935*, întocmit de *Horia P. Petrescu*.

Nr. 219. *Povestiri istorice din trecutul românesc al Clujului*, de *N. Filimon*.

Nr. 220. *Munți, animale și pământ*, de *I. Pop-Reteganul*.

Nr. 221. *Cântece oltenești*, adunate de *N. I. Dumitrașcu*.

Nr. 222. *Stâlpii satului*, piesă în 3 acte de *Petrea Dascălul*.

Nr. 223. *Calendar pe anul 1936*.

Nr. 224. *Moartea lui Asan*, povestire istorică de *Ioan Al. Lapedatu*.

Nr. 225. *Amor și răzbunare*, povestiri istorice de *Ioan Al. Lapedatu*.

Nr. 226—27. *Șoimii Carpaților*.

Nr. 228. *Din popor*, de *P. Dascălul* (retip. Nrulul 93.)

Nr. 229—233. *Boli, Leacuri și Plantele de leac*, de *Dr. George Bujorean*.

Nr. 234. *Răsărit de soare*, piesă în 3 acte de *Nicolae Boeriu*.

Nr. 235—236. *De ce trebuie să muncim*, învățăături economice naționale, de *Gheorghe Brânduș*.

Insemnăm următoarele: În 1924 s'a tipărit un concurs pentru o *biografie* a p. Dr. Vasile Lucaciu (15,000 L.) — lucrarea premiată a fost aceea a regretatului *Alex. Ciura*. Tot atunci s'a publicat un concurs pentru o *piesă teatrală populară* într'un act (5000 L.). Fără de rezultat satisfăcător. În anul acesta am publicat un concurs, de Lei 2000, pentru *conferențe scurte*, de „Zile mari“, și programe cu declamări.

Acum se tipărește „*Bibl. popor. a Asoc.*“ numai în 5000 de ex. numărul. E păcat, deoarece materialul e, într'adevăr, prețios. „*Convorbirile literare*“ scriau în luna 1931: „Dacă cărțile acestea ar străbate fiecare colibă, fiecare casă, nivelul nostru cultural ar fi altfel“. Aceleași laude sincere au fost scrise și de alte ziare și reviste de seamă ale noastre.

Paralel cu „*Bibl. popor. a Asoc.*“ s'a tipărit, din inițiativa Secției școlare și sub îngrijirea ei (Dr. Ion Borgia, regretatul scriitor), „*Biblioteca tineretului*“, pentru elevii mai mici, de școală primară și din cl. dintâi de liceu, etc.

Nr. 1. Ion Al. Brătescu-Voinești: *Puiul*; Nr. 2. Mihail Sadoveanu: *Vestitorii*; Nr. 3. C. Negruzzi: *Meșterul orb. Luminărică*; Nr. 4. Ioan Popovici-Bănășeanu: *Darul lui Christos, La fereastră*; Nr. 5. C. Sandu-Aldea: *Doi călărăși*; Nr. 6. I. Agârbiceanu: *Doi bătrâni*; Nr. 7. Ioan Agârbiceanu: *Tușa Oana*; Nr. 8. Petre Ispirescu: *Bălaurul cel cu șapte capete*. Aceste 8 numere au apărut până în 1910 și se vindeau cu 6 și cu 4 fileri. Chiar numai în 1910 s'au vândut 11,961 broșuri. În anul 1911 s'a tipărit un singur număr. Nr. 9 de P. S. Eptsc. de Huși, Nicodim: *Cum se întore rândunelele acasă*.

Dr. I. Boreta murind, biblioteca nu a mai continuat.

Acel trebuie amintită și *Biblioteca Vasile Stroescu*, tipărită pe spesele boterului basarabean. În 1913/14 s'a plănuțit trimiterea lor în 3000 de comune. Insuși Vas. Stroescu, a ales materialul de tipărit și a dat suma de 25.000 cor. pentru înființarea și înzestrarea bibliotecilor sătești: „*Poezii populare*“ de Vas. Alecsandri; „*Amintiri*“ și „*Ivan Turbincă*“ de I. Creangă; „*Povestea lui Harap Alb*“ de I. Creangă; „*Dela sate*“ de I. Agârbicianu (apoi alte 2 vol., dela alte edituri).

Din cauza războiului nu s'au putut răspândi aceste volume, frumos tipărite, cu literă mare, cîteașă, legate solid și cu gust estetic, decât numai mai tîrziu. Cele 3000 de volume, din darul acesta al lui Vas. Stroescu, împreună cu cărți cumpărate din ajutorul de cor. 150,000, dat de Consiliul Dirigent Român, în 1919, au fost distribuite cercurilor culturale, bibliotecilor lor, parte dăruite altor instituții.

„*Biblioteca Astra*“, cea mare, pentru *intelectuali*, a publicat în decursul vremii lucrări de mare valoare, carti trebuiesc luate în seamă în evoluția culturală.

Așa e d. e. Nr. 1 „*Istoria literaturii române*“ de prof. Dr. Sextil Pușcariu, cu multe și frumoase ilustrații, vol. I, care a apărut în ediția a 2-a.

Dăm lista numerelor, după anul apariției lor:

1920: Nr. 2. „*Tudor Vladimirescu*“, dramă ist. în 5 acte, de prof. N. Iorga.

1922: Nr. 3. „*Prin România I. Ardealul*“, de prof. I. Georgescu (cu 101 ilustr. și 1 hartă).

Nr. 4. „*Istoria neamului românesc*“, vol. cu ilustr. de prof. dir. arhivar din Cluj Ștefan Meteș.

Nr. 5. „*Cântece populare românești*“, pentru cor mixt, vol. I, de prof. de muzică Nic. Oancea.

1923: Nr. 6. *Viitorul tehnic-economic al României întregite*, de ing. Francisc Neugebauer, trad. de I. Georgescu (cu tablouri și hartă).

Nr. 7. *Jertfele Românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmăr și Maramureș*, aduse în războiul mondial din anul 1914—1918. De T. V. Păcășian.

Nr. 8. *Pictori francezi prin țara noastră (1828—1866)*, cu ilustr., de Ioan C. Băcilă.

1924: Nr. 9. *Cum s'a făcut unirea Basarabiei*. De Dr. Onisif. Ghibu.

Nr. 10. *Evoluția secțiilor literare și științifice ale „Astreii“* (La un popas). De Dr. Onisif. Ghibu.

1925: Nr. 11. „*Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardelenice*“, de Dr. Ioan Lupăș.

Nr. 12. *Valorificarea capitalului uman prin igiena națiunii*, de Dr. Aurel Voina.

Nr. 13. „*Ancheta sanitară, ca bază de plecare a plăgilor sociale*“ de Dr. Dominic Stanca.

Nr. 14. „*Pământul și Istoria*“, de Victor Stanciu.

Nr. 15. „*Portretele lui Mihai Viteazul*“, de I. Băcilă.

În anul acesta a apărut și ed. II. a „*Istoriei literaturii române*“ de Dr. Sextil Pușcariu, mult amplifiată.

1928/29: Nr. 16. Biografia lui „*Dr. I. Rațiu*“, de Ion Georgescu.

Nr. 17. „*Viața bisericească a Românilor din Țara Oltului*“, de Ștefan Meteș.

1933: Nr. 18. *Tehnica de propagandă la sate*, de Dr. Iuliu Hațiegan, prof. universitar și *Colaborarea între „Astra“ și celelalte societăți culturale, organele Statului și ale autorităților locale*, de prof. Silviu Țeposu.

1935: Nr. 19. *George Pop de Băsești*, de Ioan Georgescu.

Nr. 20. „*Bogășiile miniere ale munților apuseni*“ de Victor Stanciu.

Nr. 21. „*Românii și minoritățile etnice la Nord-Vestul țării*“, de St. Manciu.

Cel ce vrea să știe ce au tipărit Secțiile Asociațiunii — va găsi datele necesare în capitolul rezervat secțiilor —

aici merită să fie remarcat entuziasmul cu care au lucrat Secțiile, tipărind „Buletine“, bibliotecile spectale: *Biblioteca „Astei medicale“*, a *Secției geografice-etnografice*, a *Secției istorice*, a *Secției științelor naturale*, a *Secției social-economice*, etc.

De fapt, contribuții prețioase, pe cari numai epoca noastră, înclinată și spre un defetism cultural, le poate trece cu vederea.

Înșirarea aceasta sumară a publicațiilor noastre sperăm că va cimenta și mai bine convingerea: *la Asociațiune s'a muncit mult și desinteresat*. E vorba să se persevereze pe cărarea apucată.

Aici menționăm și frumoasa publicație din Cluj: „*Gând Românesc*“, care apare tot sub auspiciile societății noastre, fiind sprijinită pecuntar din partea centrului și având sprijinul direct, intelectual, al despărțământului Cluj. Revista e condusă de dnl I. Chinezu și Olimpiu Boitoș, membri activi din generația tinăără, cărora le-a reușit să adune în jurul revistei penele cele mai de seamă, nu numai din Ardeal, ci din întreg cuprinsul României.

Despre „*Revue de Transylvanie*“ a scris toată presa noastră și cea din streinătate în termenii cei mai elogioși. Revista este editată de „Astra“, în l. franceză și condusă de domnii prof. univ. Dr. Silviu Dragomir, ca director și D. D. Roșca, redactor, doi vechi colaboratori ai „Astei“ noastre.

A apărut tocmai Nr. 4 din vol. al II-lea. (v. și Raportul gen. din a. acesta și Raportul secțiilor.)

X.

Revista „Transilvania“.

În numărul jubilar din 1911 al Asociațiunii se scria: „Capitolul despre istoricul revistei „Transilvania“, nepuțându-se termina la timp, se va publica într'un număr viitor“. Din diferite motive, articolul nu a putut să apară, de aceea este bine ventită acum o scurtă dare de seamă, în care se va oglindi evoluția acestui organ de publicitate, care are la noi respectabila vârstă de 67 de ani.

Cine va vrea să analizeze atmosfera, care a domnit, în decursul anilor, în mijlocul publicului cititor din Ardeal, nu va putea trece peste revista aceasta fără de a adăsta mai mult la ea, deoarece redactorii ei și-au exprimat, de multe ori, durerile și bucuriile, dând astfel puțința de a se măsura interesul față de publicistica noastră.

În Nr. 2 al „Transilvantet“ din anul acesta am arătat situația *grea* social-politică, de care se plâneau președinții Asociațiunii, încât cele ce va zâmbi malițios la descrierile ce vor urma, va face bine să confrunteze paginile acestea cu constatările din epoca, când „lanțurile lobăglet“ erau la ordinea zilei.

În întâi 6 ani dela înființare a publicat Asociațiunea numai „Analele“ sale, cu rapoarte și procese verbale. Numai din 1868 începe să apară „Transilvania“, ca organ al societății noastre.

Cum se tângula Gh. Barițiu despre *greutățile* de a redacta o foaie pentru popor, șase ani după înființarea „Asociațiunii“? Redăm textul autentic, cu forma sa, arhaică pentru zilele noastre, ca să se evedențieze și mai bine ce progrese am făcut în decursul vremii: „În fine, după 6 ani trecuți dela înființarea Asociațiunii, s'a decis, totuși, ca să se publice *una foaie periodică foarte modestă*, ca organ al său: însă și atâta în dulcea speranță că aceea își va acoperi ea înseși toate speșele. S'a zis apoi că *acea foaie are să cuprindă materii cât se poate mai populare*, mai de toate zilele, *ca să o înțeleagă și propriul popor, adecă sătenii*. Las' însă că „propriul popor“ nu știa citi, nu știe nici astăzi sau, dacă știe ceva, nu pricepe, precum nu pricepe nici cel sășesc, nici cel unguresc, sârbesc, slovăcesc, dară apoi, parecă era un farmec, cumcă *mai toți scriitorii noștri câți au venit cu disertațiuni pe la adunările generale și-au ales de regulă tot subiecte de cele mai serioase, destinate tot pentru literați și scrise cu scop învederat, ca mai întâi să se înțeleagă literații ei între ei și numai după aceea să descindă la clasele acelea din popor, despre care zice apostolul: Lapte v'am dat vouă, nu mâncare*“.¹

În 1888, la adunarea generală dela Abrud, constata tot Gh. Barițiu, privitor la foile populare: „Ci că în acești 20 de ani au încercat mulți cu așa-numitele foi populare, adesea redactate *prea bine*, atât dincoace, cât și dincolo de munți, au cercat, însă *cei mai pușini au reușit la ceva*. Se cer zeci de ani până ce prinde rădăcină gustul de citit la un popor.“² Să întrebăm pe compatrioșii noștri unguri, câte foi periodice, de toate speciile, răsar și la ei, ca bureții, apun însă ca meteori de seară“.

Barițiu ofta, deci: Conferențarii, la adun. gen., să nu vorbească o limbă păsărească pentru popor, după cum și

¹ Vezi conspectul conf. dela 1862—1910 în „Transilu.“ jub. 1911 pg. 386.

² Astăzi avem o foaie populară cu un tiraj de 120.000 ex.

astăzi, în mai mică măsură, te miri pe la unele adunări generale ale *despărțămintelor* noastre, cât de *savant* vorbește conferențiarul unui public, care — în mare parte — se compune din clasa țărănească. Marea greutate, și atunci și acum, pentru un conferențiar conștientos a fost și este: cum să înpaci, într'același timp, un auditoriu, care se compune din elemente eterogene, din intelectuali și din țărani? (Soluția cea mai evidentă; două conferențe deosebite. La adunările gen. din trecut mai voiau conferențiarul să... „brileze“ cu știința lor!) Și cum vorbeau conferențiarul, așa și își scriau articolele pentru popor, pentru „*Transilvania*“ chiar, neavând experiențe de a scrie popular.

În 1867, cerea *Bar. Ladislau Pop*, într'o șed. a Asociațiunii: „o foaie periodică, în stil popular, care să nu lipsească din nici o comună românească“, cu colaborarea teologului, a „turistului“, medicului, tehnicianului, pedagogului și economului, cu *învățătură practică pentru popor*. În procesul verbal sunt redată ideile astfel: „Să împărtășească fiecare observațiunile, cunoștințele practice câte a(u) adunat, folositoare poporului țaran, adică teologul morala cea nefalsificată a învățăturii lui Hristos; turistul modul de a-și scuti averea și libertatea persoanei înaintea legii; medicul de a-și conserva și repara sănătatea, etc. Prin această foaie să scoatem din mâna poporului epistolele căzute din ceriu, la Ierusalim, și visuri de ale Maicii preciste, cari se mai tipăresc și în veacul al XIX-lea, și cari sunt apte numai a întuneca curata și dumnezeiasca învățătură a lui Hristos, precum și a susține trândăvia și fatalismul în popor! Să-i dăm foaia Asociațiunii în mână la popor... Stagnarea mai departe în economie, industrie și arte va aduce peste poporul nostru mai mare daună; ea este mai periculoasă decât stagnarea în politică.

Frumos, clar desiderat! Dar era rostit în 1867. O să vedem cum se apăra *Gh. Barițiu*, când era învinuit, că nu dă publicului ceeace pretinde¹⁾ — aici redăm numai pasajul elocvent, dela adun. gen. din 1872, al același președinte *Bar. Ladislau Pop*, când îl apăra pe *Gh. Barițiu* de acuza că n'a tipărit „*Transilvania*“ ca foaie pentru popor.

Neavând *Gh. Barițiu* material dela alți colaboratori, „a tot scris și iară scris, mai singur-singurel pentru foaie, ca să albă ce tipărit în ea, să nu o dea afară în *bianco*“, (S'a venit chiar și cu propunerea să înceteze foaia). „Dea cerul ca astfel de încercări să nu se mai facă, astfel de

¹ Un indice alfabetic al art. publ. în „*Trans.*“ a. I—XXV, a tipărit *Nic. Togan*.

tonuri disarmonioase și dureroase să nu se mai auză în mijlocul nostru!“

Gh. Barișiu a trebuit să sufere de multe ori acuza că nu publică articole mai de actualitate, mai pentru popor — dar *din lipsa de colaboratori potriviți* era, de multe ori, silit să publice documente, interesante și ele, pentru trecutul istoric, dar mai vrednice de a vedea tiparul într'un buletin istoric.

Este interesant pentru sbuctumul sufletesc al unui *Gh. Barișiu*, și mărturisirea următoare, publicată în „Transilvania“, despre frământările din 1876. Iată ce scria el în rev. noastră (1889): „Pentru alții (la adun. gen.) foaia Asociațiunii nu era de nici o treabă, că poporul țăran, care nu știe citi, nu o înțelege de loc. Din contră, alții prețindeau realizarea de atâtea ori ventilată a celor *trei secțiuni științifice*, care apoi *dacă s'ar fi înșințat*, nesmintit că acelea erau să producă *rezultate științifice*. Dacă foaia era să se prefacă în magazin sau colecțiune de povești, basme, snoave, cântece populare, cimilituri, descântece de deochiu, novellete (sic) de amor, mai și ceva grădinărit, pomărit, stupărit, vierit, oierit, etc., atunci mai rămânea spațiu pentru studiile secțiunilor? ...în acea epocă putea cineva să vorbească cu tot dreptul de o adevărată *criză de viață*, pre când *pesimismul se întindea ca pecinginea* și românii se mușcau între sine precum se mușcă cloșanii (gusganii), când omul rău închide pre mai mulți în câte o colivie din grilagiu de sârmă (drot, telu), apoi-l pișcă de coade și ei, fără să observe cine le rupe din coade, se mușcă, se sângeră și se omoară unli pe alții“.

Revista s'a sbătut de multe ori între aceste două extreme: foarte pentru popor? revistă a intelectualilor, reprezentând Secțiile științifice-literare? Lipsa de fonduri a stânenit publicarea paralelă și a unei reviste a Asociațiunii pentru poporul dela sate și a unei reviste pentru intelectuali — ba și a unei reviste pentru familile (sistem „Gartenlaube“, cum cereau alții).

Cu moartea lui *Gh. Barișiu* rămâne și „Transilvania“ fără de conducător.

Au urmat în fruntea revistei: Z. Boiu, Diaconovitch, Oct. Tăslăuanu, A. Bârseanu (în timpul rășbotului), I. Georgescu și H. P.-Petrescu.

Nu trebuie trecută cu vederea aici nici *încercarea* de a oferi țăranimii, paralel cu „Transilvania“, o *revistă* a ei, *săptămânală*, așa, cum o contemplau antecesorii, cari au avut să se isbească de atâtea decepții: revista „Țara noastră“, redactată de secretarul de pe atunci, dl *Octavian*

Goga. A apărut în 1907 și a fost trimisă în mare parte gratuit, fiind primită foarte bine de publicul cetitor. După un an de apariție a fost silită să nu își mai publice, ca subtitlu, că este o publicație în legătură cu Asociațiunea, din cauza unor procese politice, cu așa-numite „agitații politice“, intentate de guvernul mașter de pe atunci. „Țara noastră“ a fost foarte bine redactată pentru mentalitatea cetitorului dela țară. Așa a suferit înfrângere o încercare laudabilă de a oferi țărănimii un organ săptămânal, prin care poți mult mai bine să o informezi, direct, despre activitatea ta și despre dorințele, despre planurile ce așteaptă a se înfăptui.

În 1911/12 apărea „Transilvania“ în 6 numere pe an, fiind redactor dl Oct. C. Tăslăuanu, cu cercetări istorice, etnografice, documente ist., articole de actualitate, istoria „Astrei“, informațiuni despre mișcarea științifică-literară.

Dela 1 Ian. 1913 apare sub îngrijirea unui comitet de redacție, compus din domni: Dr. Silviu Dragomir, Dr. Onisifor Ghibu, Ioan I. Lapedatu și Victor Stanciu.

Dela 1 Ian. 1913 avea să apară revista „Transilvania“ sub direcțiunea secretarului literar (dl Oct. Goga) și a unui comitet de redacție, instituit într-o șed. plenară a comit. central, în a. 1912. „Unii membri ai comitetului de redacție“, referență dl Tăslăuanu, „au fost de părere că revista așa cum a apărut până acum nu poate interesa majoritatea publicului, căruta se adresează și au propus să se transforme într-o revistă de popularizare, eliminându-se partea documentară și studiile de specialitate sau trecându-se într'un supliment al revistei. Eu (Tăslăuanu) cred că, într'adevăr, revista, așa cum a apărut până acum, este un magazin de studii mai mult sau mai puțin științifice și de documente, cari uneori sunt contribuții reale la materiile diferitelor ramuri de știință, dar am convingerea că ele sunt urmărite de un cerc foarte restrâns de cetitori. Cel mai mulți membri ai Asoc., cărora li se trimite „Transilvania“, în schimbul taxei prescrise de statute, găsesc prea puțin material, pe care-l pot citi. În această împrejurare găsesc și explicația de ce se sporesc așa de anevoie membrii Asociațiunii“. De aceea a cerut secer. adm., dl Tăslăuanu, transformarea revistei în revistă de propagandă și reînființarea „Analelor Asociațiunii“.

S'a luat hotărîrea ca dela 1 Ian. 1914 să apară lunar, cu studii și articole de popularizare și cu informațiuni. Din 1 Ian. până în 30 Iunie a și apărut lunar, dar Nr. 7—9 și 10—12 au apărut laolaltă. A izbucnit războiul mondial.

În decursul războiului, absentând secretarii și nefiind timpurile pentru răspândirea publicației, a apărut revista,

cu strictul material necesar, în 1915 în 2 numere; în 1916 în 2 numere; în 1917 în 2 numere; în 1918 într'un singur număr, în 1919, deasemenea, într'un singur număr.

Din Mai 1920 a început să apară *lunar*, sub supravegherea secr. lit. de pe atunci, dl *I. Georgescu*. *Beletristica* a fost bine reprezentată sub conducerea dsale — apoi studii din toate domeniile, — chiar și suplimente muzicale. Așa s'a tipărit: în 1920 un număr închinat morților noștri din anii războiului, cu fotografii, biografii, caracterizări și esee caracteristice.

În a. 1921 a apărut un număr dedicat memoriei lui *Tudor Vladimirescu*. În același an un număr omagial profesorului *Nicolae Iorga*. În anul 1922 a fost comemorată „*Albina*“, institutul nostru de bani, care a ajutat atât de mult toate străduințele Asociațiunii, la jubileul de 50 de ani al „*Albinei*“. Tot în a. 1922 s'au publicat suplimente muzicale cu *muzică populară aleasă*, armonizată de compozitorul nostru, dl *Nic. Oancea* — numerele au fost mult căutate. Alt număr a fost dedicat memoriei președintelui nostru mort *Andrei Bârseanu*.

Din 1 Ian. 1924 a fost redactată revista de secr. lit. *Dr. Horia Petra-Petrescu*. Din lipsa unei sume mai mari în buget, a trebuit să apară fiecare număr numai în câte 2 coale. Aceeași conduită ca în anii 1921—1924. Secțiile științifice-literare au promis solemn colaborarea (ca d. e. în 21/2 Mai 1925), trimițând fiecare Secție câte un reprezentant în comitetul de redacție — dar situația nu mai era așa de grea ca pe vremea lui Gh. Barițiu și colaboratorii eventuali aveau, în cadrele breslei lor, puțințe să-și tipărească lucrările valoroase.

În a. 1928, cu sporirea coalelor și cu un buget mai mare, luându-se în redacție și dl secr. al secțiilor, scriitorul *I. Agârbiceanu*, s'a încercat să se lanseze revista și mai bine, plătindu-se colaboratorii și apelându-se la secții.

Redacția din 1928 și-a sintetizat tendințele astfel: „Ne-am străduit să facem din „*Transilvania*“ în primul rând o revistă, care să intre în actualitatea culturală românească, cetitorul ei, intelectualul nostru, putând găsi în ea materialul cel mai vast pentru preocupările din față. Nu putem părăsi nici tradiția revistei, folosite și azi, de a publica material și studii asupra trecutului românesc. În partea literară ne-am străduit să adunăm pe scriitorii ardeleni, în proză și versuri. În partea științifică am năzuit, prin colaborarea membrilor Secțiunilor, să fim pe cetitor la curent cu problemele ce se agită“.

Criza financiară prin care a trecut și Asociațiunea ne-a silit însă să suspendăm chiar, pe câtăva vreme

„organul societății culturale“, care împlinea tocmai 60 de ani! Un număr, Nr. 12, din Dec. 1929, a fost tipărit pe spesele inst. de editură, „Universul“, *gratuit*.

Despre o altă încercare de a scoate un organ, acesta mai modest, al Asociațiunii centrale, e cu cale să se refereze aici.

În 20 ian. 1929 a apărut în foaia pentru popor „Foaia Noastră“, redactată de domnii *Dr. Iosif Stoichiția și Victor Lazăr* (decedat după aceea), întâtul număr din „Pagina Astei“, redactat de secr. lit. *Dr. Horia Petra-Petrescu*, în legătură cu un comitet din desp. jud. Sibiu.

„Foaia Noastră“, mutată de la Cluj la Sibiu, apărea săptămânal și aducea prețioase informații economice, sociale, culturale pe seama poporului, încât comitetul central s'a învoit ca să poarte foaia, ca subtitlu: „Foaie de propagandă în serviciul Asociațiunii“. În „Pagina Astei“ s'au publicat: dări de seamă de prin despărțăminte, s'au recomandat cărți valoroase, s'au încrestat la răboj binefăcătorii „Astei“, s'au discutat probleme culturale, s'a scris despre publicațiile „Astei“, s'au tipărit poezii ocazionale, etc. „Asociațiunea“ da săptămânal 1250 Lei, spese de tipar. Din cauza crizei financiare, după ce au apărut 29 de numere, cu nr. din 4 Aug. 1929 a încetat de a mai apare „Pagina Astei“, deși s'a dovedit a fi o utilă publicație în folosul nostru.

„Transilvania“ s'a mărginit în 1930, 1931, 1932, 1933 să apară în numere cu pagini mai puține și cu material aproape numai administrativ, dări de seamă, rapoartele Secțiilor, adun. gen. (Esecpție 1930 Nr. 1—6: „Congresul cultural“ și Nr. 11—12.)

În ian. 1934 a început „Transilvania“, în a. ai 65-lea, să apară cu o altă conduită, cu un program de muncă precis. Ca subtitlu și-a ales: „Buletin de tehnică a culturii“. Mai bine a evidențiat dl. președ. *Dr. Iuliu Moldovan* în „Cuvântul dsale „înainte“ scopul revistei în noul ei ipostaz, scriind: „În scopul de a generaliza inițiative, experiențe și realizări rodnice și pilduitoare, de cari au beneficiat până azi numai despărțămintele și cercurile culturale, cari le-au cretat, conducerea „Astei“ a organizat întâi întâlniri mai frecvente ale președinților de despărțăminte și transformă acum „Transilvania“ într'o revistă de tehnică culturală. Scopul ei va fi de a publica articole de îndrumare din experiențele altora, cari muncesc pe teren, dări de seamă asupra oricărei realizări pozitive, relevând meritul aceloră, cari au contribuit la înfăptuirea lor pilduitoare, dând astfel și o modestă, binemeritată recompensă morală, stimula-

toare pentru alții; va publica mai departe, material pentru conferințe, șezători, comemorări, expoziții și amintiri și documente despre lupte și fapte din trecutul nostru, pilduitoare pentru viitor, etc., încercând să dea întregului material publicat un colorit etnic-național, să dea astfel gândurilor și activității noastre o direcție mai concretă, mai limitată poate, dar mai efectivă în vederea scopului pe care-l urmărim“.

Suntem într'al patrulea an de apariție de când este „Transilvania“ un „buletin de tehnică a culturii“. În raportul general se referă despre succesele obținute până acum, despre colaboratori și despre articolele publicate. Comitetul de redacție se compune astăzi din domnii: *Dr. Iuliu Moldovan, Dr. Gh. Preda, Dr. Horia Petra-Petrescu și Al. Dima*. Cu moartea am pierdut pe *Dr. I. Bunea*, cu plecarea la Cluj, pe *P. Sf. Sa Episcopul Nic. Colan*, fost rector al Acad. Teologice din Sibiu.

Credem că această trecere în revistă a fost utilă deoarece din ea se evidențiază ce pași am întreprins în timpul din urmă, dela o revistă care nu își găsea liniștea, deoarece era silită să apeleze când la cetitorii dela țară, când la intelectualii din oraș — până la una, care și-a pus ca țintă *principală* o adâncire aproape științifică a propagandei culturale.

Firește, pentru Asociațiunea noastră se impune și organul de publicitate, care să aibă legătură *directă* cu poporul dela țară și cu familiile românești de pe la orașe.

Să sperăm că împrejurările i-o vor permite în viitorul apropiat...

XI.

Casele naționale.

În urma intervențiilor făcute după războiul mondial de către conducătorii instituțiilor noastre, pe lângă Onor. Minister al Agriculturii și Domeniilor din București, ca să se rezerve, în cadrele Legii Reformei Agrare și pe seama „Asociațiunii“, terenuri pentru construcții de Case naționale în comunele și orașele din Ardeal, „Casa centrală a improprietărilor“ din București și Direcțiunea generală din Cluj, au dispus, în urma ordinelor primite dela Ministerul Agriculturii și Domeniilor, ca să se rezerve aceste terenuri în scopul sus amintit.

Astfel în cursul anilor 1925—1936, s'au rezervat în acest scop în 925 comune terenuri, în suprafață totală de 373 jug. și 690 st. p.

Aceste terenuri sunt, până la clădirea casei naționale, rezerve de stat, beneficiind de uzufruct instituțiunea noastră, care administrează arenzile după aceste terenuri, ca fond separat, numit „Fondul Cogălniceanu“ care la 31/XII 1935 era de Lei 158.739. Din acest fond se distribuie cercurilor culturale diferite sume, pentru clădirea caselor naționale pe aceste terenuri.

Astfel până în prezent comitetul central a acordat următoarele ajutoare:

Desp. „Astra“ Satu-Mare	Lei	50.000
Casei cult. Urpăr (jud. Sibiu)	„	20 000
Casei naționale Bogata (jud. Turda)	„	5.000
„ „ Geoagiu de jos (Huned.)	„	10 000
„ „ Potana Mărului (j. Brașov)	„	2.500
Desp. Cluj pentru diferite cercuri cult.	„	20.000
Cercului cult. Crihalma, (jud. Târnava- mare	„	6.000
Desp. Mercurea-Niraj (jud. Mureș)	„	20 000
		133.500

Total Lei 133.500

În afară de aceste ajutoare, comitetul central a mai donat pe seama caselor naționale din comunele Sibiel și Orlat cultise pentru scenele acestor case naționale.

Împrejurările neprielnice din ultimii ani au împiedecat despărțimintele și cercurile noastre culturale să clădească case culturale pe terenurile, rezervate anume pentru acest scop, sperăm însă că în viitorul apropiat ele vor ajunge în situația, de a realiza această problemă foarte importantă pentru dezvoltarea și promovarea culturii poporului.

Administrarea averii „Asociațiunii“

în anii 1911—1935.

A face un raport *amănunțit* asupra gestiunii financiare a „Asociațiunii“ și a fondurilor și fundațiilor administrate de „Asociațiune“ pe o perioadă de 25 ani, ar însemna, ca numărul jubilar ce se editează în acest scop, să fie cu cea 100 pagini mai voluminos, iar pe de altă parte, cele mai multe din date nu ar mai prezenta azi multă importanță.

Din acest motiv dăm mai jos din rapoartele generale ale „Asociațiunii“ asupra gestiunii financiare pe anii 1911—1935 inclusiv, numai acele date, cari ar prezenta importanță din punctul de vedere al evoluției economico-financiare a „Astrei“ culturale.

Deasemenea nu vom raporta asupra gestiunii financiare a fiecărui an în parte și vom împărți această gestiune financiară pe anii 1911—1935, în trei grupe și anume:

1. Situația financiară pe anii 1911—1919, adică pe anii când moneda de schimb era Coroana și nu Leul.

2. Situația financiară pe anii 1920—1928, când s'a încercat cele mai multe inițiativ, pentru realizarea căror „Astra“ a fost ajutată de Stat.

3. Situația financiară pe anii 1929—1935, după stabilizarea Leului și începerea crizei financiare, în urma căreia „Astra“ a fost avizată să trăiască aproape numai din venitele ei proprii.

Să evidențiem mai întâi punctul 1.

Dacă în primul an dela înființarea „Asociațiunii“ în Martie 1861, având de scop „Inaintarea literaturii și cultura poporului prin studii, elaborarea și editarea de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de știință și artă“, — rostul ei nu a fost înțeles de masele poporului, din care motiv nici nu l-a dat sprijinul material cuvenit, fiind avizată numai la generozitatea și sacrificiul pentru neam a celor, cari au condus și al pușinilor intelectuali români de pe atunci, cari merită toată recunoștința noastră, situația după o jumătate de veac se prezintă altfel.

Populația românească asuprită și nevoiașă, cunoscând în anul 1911 rostul „Astrei“, din tot puținul ce-l avea, da sprijinul cuvenit, unicului ei far de radiere a luminei și susținere a intereselor vitale naționale, iar cea mai bună dovadă ne-o servește veniturile „Astrei“, incurse prin înscrierea de membri, cari formează unul din cele mai principale venituri până după untre.

Cele mai importante venituri incurse în anii 1911—1919 sunt la articolele: Taxe de membrii, Biblioteca populară și Chirii. Așară de acestea „Astra“ a mai avut venituri după efecte și depuneri, taxe de administrare, daruri și subvenții dela diferite instituțiuni și particulari și diferite venituri extraordinare.

Cele mai mari cheltueli au fost reclamate de tipărirea „Bibliotecii populare“, revista „Transilvania“ și Salarii. Așară de acestea s'a mai cheltuit cu întreținerea biroului, administrarea realităților, precum și cu diferitele dotațiuni făcute de obicei din excedentele anuale.

Pe anii 1911—1919, veniturile și cheltuelile totale ale „Asociațiunii“, precum și averea administrată, prezintă următoarea situațiune :

Anul	Venituri Cor.	Cheltueli Cor.	Excedent Cor.
1911	76.879 44	68.928·15	7.951·29
1912	68.912 54	66.806·30	2.106·24
1913	66.733 54	64.607·70	2.125·84
1914	58.744 40	58.744 40	— — —
1915	49.330 95	39.199·96	10.130·99
1916	42.521·92	36.979·10	5.542 82
1917	50.763 95	42.417·95	8.346·—
1918	53.583 90	42.343 35	11.240·55
1919	265.867 98	203 207·58	62.660·40

Stocul efectelor Fondului general, a fost în anul 1911 de: Cor. 57.700·— și a crescut până la finea anului 1919 cu Cor. 31.120·— la Cor. 88.820·—

Stocul efectelor fondurilor și fundațiilor a fost în anul 1911 de: Cor. 241.660·38 și a crescut până la finea anului 1919 cu Cor. 374.459·62, la Cor. 616.120·—

Depunerile fondului general cu livret au fost în anul 1911 de: Cor. 751·46 și s'au urcat până la finea anului 1919 la Cor. 13.610·23.

Depunerile fondurilor și fundațiilor cu livret au fost în anul 1911 de Cor. 215.609·33, iar la finea anului 1919 de Cor. 251.442·48.

„Asociațiunea“ a mai primit în administrare, în acest interval de timp, următoarele fundațiuni: I. Rusu, Stădonia Munteanu, Adam Buda, Grăgoriu Forro, Gheorghe Anca, Nicolae Opincariu, S. Balomiri, Petre Mureșan, Grăgoriu Bozacu, Dimitrie Birăuțlu, S. Albon, I. Cav. Pușcariu și Simion Stoica.

Ar mai fi de remarcat următoarele:

În anul 1911 „Asociațiunea“ și-a achitat datoria în cont curent la „Albina“ de Cor. 17.950.—, iar în anul 1913 a inițiat o colecție pentru un monument lui Aurel Vlaicu, strângând Cor. 6703·88, iar ziarul „Românul“ din Arad Cor. 12.000, tot pentru acest scop.

În anul 1919, au subscris 23 fund. Cor. 275.000.— la Împrumutul Național Ardelean.

Afară de bursele arătate în tabloul de la pag. 268, s'au mai dat ajutoare și anume: din Fund. „I. Olteanu“, Școala civilă de fete din Sibiu, din Fund. „Dr. I. Nichita“, școlilor din jud. Sălaj și din Fund. „Gh. Boertu“, Școala din Vad. De asemenea „Asociațiunea“ a ajutat în diferite rânduri Școala civilă de fete cu internat din Sibiu.

După unirea cu patria mamă, în 1 Decembrie 1918, s'a pus întrebarea, dacă mai are rost existența „Astrei“ și s'a ajuns la concluzia, că unirea numai atunci poate fi definitivă, când situația poporului românesc, din punct de vedere economic, cultural și moral va fi consolidată, iar cea mai grea atribuțiune pentru consolidarea elementului românesc în viața publică, trebuind să și-o ia „Astra“, necesitatea existenței ei a fost pe deplin justificată și mai mult încă, sfera de activitate de până aci s'a considerat a fi prea redusă.

Constatăndu-se a fi necesară existența „Astrei“, să vedem acum care a fost evoluția ei din punct de vedere financiar, în anii 1920—1928, când ajutată mai mult de Stat și-a extins terenul de activitate, prin introducerea în programul de până aci a unor puncte noi și anume:

1. Ridicarea de monumente și troițe pentru eternizarea recunoștinței față de vrednicii noștri înaintași, cărora li se datorește întregirea neamului;

2. Sprijinirea înființărilor de case naționale cu biblioteci, precum și înființarea de muzee regionale;

3. S'a inițiat propaganda culturală, însoțită de teatru, pentru a plăcea mai mult și a atrage câți mai mulți auditori la conferințe.

Durere că toate aceste inițiativă frumoase au trebuit să fie părăsite în scurt timp, întrucât încasările „Astrei“ nu au permis o lărgire prea mare a programului de ac-

tivitate de până aci, cu toate că a primit subvenții dela Stat, din motivul că au scăzut alte venituri din care se hrănea „Astra“ în trecut, iar taxele de membrii au fost cedate despărțămintelor.

Principalele venituri ale „Astrei“ în anii 1920—1928, au constat din subvenții dela Stat, și diferite instituțiuni, încasări după publicațiuni, chirii, taxe de administrare, dobânzi după efecte și depuneri, iar în anii 1927—1928, încasări după concesiunile de cinematograf.

Cele mai mari cheltuieli au fost reclamate la capitolarele: Revista „Transilvania“ și „Biblioteca populară“, Salare, Administrarea realităților, Muzeu regional și Case naționale sătești, Secțiile „Astrei“ Cluj, Ajutorarea despărțămintelor, Serbări, Prelegeri și Dotațiuni.

Pe anii 1920—1928, veniturile și cheltuielile totale ale „Asociațiunii“, precum și averea administrată prezintă următoarea situațiune:

Anul	Denituri Lei	Cheltuieli Lei	Excedent Lei	Deficit Lei
1920	428 692 60	394.374 93	34.317 67	
1921	856 308 16	591 472 74	264.835 42	
1922	650.123 75	531.596 67	118 527 08	
1923	683.493 83	681 682 37	1.811 46	
1924	1,203.190 77	1,405.822 59		202.631 82
1925	2,647.684 —	1,942 306 14	705.377 86	
1926	3,462.182 06	3,116 311 22	345.870 84	
1927	5,038 916 86	3 927.515 15	1,111.401 71	
1928	4,961.745 44	4,200.394 30	761.351 14	

Stocul efectelor Fond. General a fost în anul 1920 de Lei 88.110 și a crescut până la finea anului 1928 cu Lei 637.343— la Lei 725.453—.

Stocul efectelor fondurilor și fundațiunilor a fost în anul 1920 de Lei 308,060— și a crescut până la finea anului 1928 cu Lei 848.466— la Lei 1,156.526—.

Depunerile cu livret, proprietatea Fondului General și a celorlalte fonduri și fundațiuni, au fost în anul 1920 de Lei 148.856 32 și au crescut până la finea anului 1928 la Lei 1,486.839 15.

Tot cu finea anului 1928, afară de depunerile cu livret, fondurile și fundațiunile, împreună cu Fondul General, au mai avut și depuneri în cont-curent de Lei 2,155.430—.

„Asociațiunea“ a mai administrat în acest interval de timp, următoarele fonduri și fundațiuni noul și anume: Fund. N. Rusu-Potana de Arleş, Fond. Al. I. Lapedatu, Fond. de pensuni al funcționarilor, Fund. Dr. C. Păcurariu-

Bianu, Fund. And. Bârseanu, Fund. Regele Ferdinand I., Fund. Monasterianu, Fund. D. Bălănescu, Fond. N. Iorga, Fund. I. Boboroni, Fond. P. Cosma, Fond. Dr. C. Diacovich, Fond. I. Micu-Moldovan, Fund. N. P. Petrescu, Fund. V. Baron Pop, Fund. I. Oncescu, Fond. Carmen Sylva și Fund. E. Hangea.

Ar mai fi de remarcat următoarele :

Din excedentul anului 1925 s'a achitat datoria pentru cumpărarea lăsamântului Smigelscht de Lei 286.326.75.

În anul 1927 Ministerul Cultelor și Artelor a luat în resortul său controlul funcționării cinematografeilor, întocmind o nouă lege de funcționare a lor, în care s'a prevăzut beneficii însemnate pentru societățile culturale. În urma acestei legi, societatea noastră a primit 213 concesiuni de cinematograf stabile și 32 ambulante, precum și o concesiune pentru deschiderea unei case de filme. În primul an s'au obținut venituri însemnate din închirierea concesiunilor, însă aceste venituri în urma modificării Legii cinematografeilor și anulării beneficiilor prevăzute pentru societățile culturale, au scăzut încontinuu.

În anul 1928 s'a inițiat un ofțetu de desfacere al publicațiilor „Astrei“, condus de dl Grațian C. Mărcuș în Cluj, care încă s'a abandonat după puțin timp de funcționare, neatingând rezultatul dorit.

Să evidențiem acum situația financiară pe anii 1929—1934 inclusiv — observând că asupra situației financiare pe anul 1935 se raportează, în amănunțime, în raportul general pe anul 1935/36

În acest interval de timp „Astra“ a fost lipsită de ajutoarele însemnate ce le-a primit dela diferite Guverne până în anul 1928, Statul însuși având de luptat cu cele mai mari greutăți financiare și economice dela unire încoace.

Venturile după concesiunile de cinematograf, începând din anul 1931, încă au început să scadă tot mai mult. Comitetul central, observând marea scădere a veniturilor, pentru a nu ajunge „Asociațiunea“ în impasul de a nu putea face față angajamentelor, a redus în cursul acestor ani de mai multe ori cheltuielile bugetate.

Totodată comitetul central s'a mai văzut silit, ca pentru clădirea „Astrei“, ocupată de Liceul de fete — care clădire până în anul 1931 a fost pusă la dispoziția liceului gratuit — să pretindă Ministerului Instrucțiunii chirie, încheind în acest scop și contract.

Situațiunea veniturilor și cheltuielilor totale ale „Asociațiunii“ precum și averea administrată în acești ani, e următoarea :

Anul	Venituri Lei	Cheltuieli Lei	Excedent Lei
1929	3,470.280·49	3,308.748·75	161.531·74
1930	2,593.004·41	2,378.501·75	214.502·66
1931	1,968.802·66	1,817.174·—	151.628·66
1932	1,634.476·24	1,465.546·24	168.930·—
1933	1,274.509·—	1,262.151·—	12.358·—
1934	1,678.372·—	1.224.866 —	453.506·—

Stocul efectelor Fondului General disponibil și General inalienabil a fost în anul 1928 de Lei 725.453 și a crescut până la finea anului 1934 cu Lei 75.441— la Lei 800.894·—.

Stocul efectelor fondurilor și fundațiilor și al fondului de pensuni a fost în anul 1928 de Lei 1,156.526·— și a crescut până la finea anului 1934 cu Lei 2,311.396·— la Lei 3,467.922·—.

Depunerile cu livret, proprietatea Fond. General disponibil și a celorlalte fonduri și fundațiuni, au fost la finea anului 1928 de Lei 1,486.839·15 și a crescut până la finea anului 1934 cu Lei 2,554.621·85 la Lei 4,041.461·— pe când depunerile în cont curent au scăzut de la Lei 2,155.430·— în 1928 cu Lei 1,654.870·— la Lei 500.560·— până la finea anului 1934.

În administrarea „Asociațiunii“ s'au mai primit următoarele fonduri și fundațiuni și anume: Fond. pt. monumentul Andrei Bârseanu, Fond. pt. monumentul Mihai Diteazu în Turda, Fondul fostei reuniuni române de agricultură din jud. Sibiu, Fondul Romul Simu, Fondul fostei societăți de Teatru Român din Brașov, iar de la fundațiunea Bădilă Moldovan s'a defalcat averea aparținătoare fundațiunii „Familiară Bădilă Moldovan“.

Numărul fondurilor și fundațiilor administrate de „Asociațiune“ se urcă cu finea anului 1934 la 74.

Cea mai mare schimbare în averea administrată de „Asociațiune“ în acest interval de timp, a fost provocată de Legea pentru Lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, în urma căreia s'au înregistrat pierderi prin reduceri la depunerile cu livret și în cont-curent în sumă de Lei 1,656.151·—. Din stocul efectelor încă s'au făcut amortizări în suma de Lei 314.021·—, devalorizându-se acțiunile avute la unele societăți bancare.

Bursele

acordate de „Asociațiune“ în anii 1911—1936.

Dela înființarea „Asociațiunii“ până la anul 1910 au fost acordate burse și ajutoare în suma de Cor. 123.000.98 fil., la 684 de studenți universitari, elevi la școlile secundare sau ucenici dela diferite meserii.

Conspectul acestor bursteri se află în raportul fostului secretar literar, dl Octavian Goga, raport publicat în Nrul 4 jubilar al rev. „Transilvania“ din 1911, cu prilejul aniversării a 50 de ani dela înființarea „Asociațiunii“.

Respectând dorințele fericitilor fondatori, comitetul central a distribuit și în anii următori burse aceluia, cari îndeplineau condițiunile fixate în literile fundamentale ale diferitelor fundațiuni, date în administrarea „Asociațiunii“.

Pentruca publicul nostru românesc să aibă posibilitatea de a vedea cine s'a bucurat de binefacerile bănești ale acestor fundațiuni, lăsăm să urmeze mai jos numele bursterilor din anii 1911—1936, contând și la posibilitatea ca unul sau altul dintre acei beneficiari, cari au ajuns la situații materiale favorabile și cari, probabil, au uitat că au fost odinioară bursterii „Asociațiunii“, să restituie bursa primită. Ar fi un gest nobil și ușor pentru foștii bursteri, astăzi mulți dintre ei oameni bogați și o mare bucurie pentru actualii bursteri, cărora li s'ar putea sporti bursele, ajunse azi, mai ales prin legea convertirii, prea mici și neîndestulătoare pentru greutățile, cu cari se luptă tineretul de acum, atât la școlile superioare, cât și la cele secundare.

Conspectul

bursterilor în anii 1911—1936.

Pe anul școlar 1910/11.

1. *Dobrescu Aurel*, rigor. în medicină, Budapesta; din fundațiunea „Ioan Petran“ K. 300
2. *Fetti Victor*, student în clasa a III-a gimnazială în Năsăud; din fundațiunea „Bașofa“ „ 40

3.	<i>German Joe</i> , student în clasa VIII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „ <i>Riureanu</i> “	K.	80
4.	<i>Lup Ioan</i> , student în medicină, anul al II-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	”	300
5.	<i>Mateiu Ioan</i> , student în drept, anul al IV-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	”	300
6.	<i>Morariu Ioan</i> , student în clasa VIII-a gimnazială în Gherla; din fundațiunea „ <i>Dobâca</i> “	”	100
7.	<i>Pescariu Ariton</i> , student de clasa VIII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „ <i>I. Gallianu</i> “	”	120
8.	<i>Piso Olimpiu</i> , student în clasa a VI-a gimnazială în Betuș; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinea Roman</i> “	”	300
9.	<i>Pleșa Ioan</i> , student în clasa a VIII-a gimnazială la gimnaziul din Brașov; din fundațiunea „ <i>Avram Iancu</i> “	”	100
10.	<i>Radu Augusta</i> , elevă în clasa a III-a a școlii de fete a „Asociațiunii“ din Sibiu; din fundațiunea „ <i>George Boeriu</i> “	”	200
11.	<i>Radu Silvia</i> , elevă în clasa I-a civilă a școlii de fete a „Asociațiunii“ din Sibiu; din fund. <i>Dr. Ioan Moga și soția sa Ana n. Bologa</i>	”	80
12.	<i>Sc. Ștefan Nicolae</i> , student în medicină, anul al III-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	”	300
13.	<i>Stănilă Victor</i> , student în medicină, anul al II-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	”	300
14.	<i>Suciu Vasile</i> , student în matematici, anul al II-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	”	300
15.	<i>Vilt Flaviu</i> , student în clasa a VII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „ <i>N. Marinovicu</i> “	”	120

Pe anul școlar 1911/12.

1.	<i>George Băgăria</i> , calfă de lăcătuș, elev al școlii de metalurgie din Seghedin; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	K.	400
2.	<i>Toma Breaz</i> , student în clasa a V-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „ <i>Radu M. Riureanu</i> “	”	80
3.	<i>Nicolae Colan</i> , student în clasa a VI-a gimnazială la gimnaziul român în Brașov; din fundațiunea „ <i>A. Iancu</i> “	”	100
4.	<i>Traian U. Damian</i> , student în clasa a IV-a la gimnaziul din Brad; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinea Roman</i> “	”	300
5.	<i>Victor Fetti</i> , student în clasa a IV-a gimnazială în Năsăud; din fundațiunea „ <i>Bașiotă</i> “	”	40
6.	<i>Ioan Goia</i> , student în medicină, anul I, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	”	300

7.	<i>Nicolae Ignat</i> , elev în clasa a III-a a școalei spectale de industrie lemnul și a metalului în Cluj; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	400
8.	<i>Ioan Lup</i> , student în medicină, anul al III-lea Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
9.	<i>Vasilie Militariu</i> , elev al clasei I a școalei superioare de industrie în Cașovia; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	700
10.	<i>Ioan Morariu</i> , student în clasa a VIII-a gimnazială în Gherla; din fundațiunea „ <i>Dobâca</i> “	100
11.	<i>Ioan Pleșa</i> , student în medicină, anul I, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
12.	<i>Augusta Radu</i> , elevă în clasa a IV-a a școalei civile a „Asociațiunii“, Sibiu; din fundațiunea „ <i>George Boeriu</i> “	200
13.	<i>Rea-Silvia Radu</i> , elevă în clasa a II-a a școalei civile de fete a „Asociațiunii“, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Dr. Ioan Moga și soția Ana n. Bologa</i> “	80
14.	<i>Nicolae Sc. Ștefan</i> , student în medicină, anul al IV-lea Viena; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
15.	<i>Victor Stănilă</i> , student în medicină anul al III-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
16.	<i>Vasilie Suciu</i> , student în matematică, anul al III-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
17.	<i>Augustin Talos</i> , student în clasa a VI-a gimnazială, Beluș; din fundațiunea „ <i>I. Gallianu</i> “	120
18.	<i>Flaviu Vilt</i> , student în clasa VIII-a gimnazială, Blaj; din fundațiunea „ <i>N. Marinoviciu</i> “	120
19.	Elevilor și elevelor: <i>Emil Cosgarea, Emil Boeriu, Maria Raica și Maria Vornica</i> , dela școala populară din Vad, ajutoare de câte H. 20 din fundațiunea „ <i>George Boeriu</i> “, în total	80

Pe anul școlar 1912/13.

1.	<i>George Băgăria</i> , calfă de lăcătuș, elev al clasei II-a a școalei de metalurgie din Seghedin; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	400
2.	<i>Vasile Baleanu</i> , elev în clasa a II-a a școalei pentru industria lemnului. Câmpulung (Bucovina); din donațiunea dlui <i>V. Stroescu</i>	600
3.	<i>Tiberia Barcianu</i> , bursteră pentru studierea dantelei în Viena; din donațiunea dlui <i>V. Stroescu</i>	2500
4.	<i>Toma Breaz</i> , student în clasa a VI-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „ <i>Radu M. Riuoreanu</i> “	80
5.	<i>Emil Câmpean</i> , student în clasa a V-a la gimnaziul de stat în Gyergyószentmiklós; din fundațiunea „ <i>N. Marinoviciu</i> “	120

6.	<i>Nicolae Colan</i> , student în clasa a VII-a gimnazială la gimnaziul român în Braşov; din fundaţiunea „ <i>A. Iancu</i> “	R. 100
7.	<i>Traian U. Damian</i> , student în clasa a V-a la gimnaziul din Blaj; din fundaţiunea „ <i>Ioan şi Zinca Roman</i> “	” 300
8.	<i>Maria Domşa</i> , elevă a clasei I a şcolii civile de fete din Blaj; din fundaţiunea „ <i>G. Boeriu</i> “	” 200
9.	<i>Victor Fetti</i> , student în clasa a V-a gimnazială în Năsăud; din fundaţiunea „ <i>Başotă</i> “	” 40
10.	<i>Ioan Goia</i> , student în medicină, anul II, Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
11.	<i>Ioan Ianculovici</i> , student în medicină, anul III, Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
12.	<i>Nicolae Ignat</i> , elev în clasa a IV-a a şcolii speciale de industria lemnului şi a metalului în Cluj; din fundaţiunea „ <i>T. Sandul</i> “	” 400
13.	<i>Lucreţia Iosif</i> , bursteră pentru studierea dantelei în Praga; din donaţiunea dlui <i>V. Stroescu</i>	” 2500
14.	<i>Ioan Lup</i> , student în medicină, anul al IV-lea, Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
15.	<i>Vasilie Militariu</i> , elev al clasei II a şcolii superioare de industrie în Caşovia; din fundaţiunea „ <i>T. Sandul</i> “	” 700
16.	<i>Ciril Morariu</i> , elev în clasa I-a a şcolii pentru industria lemnului, Câmpulung (Bucovina); din donaţiunea dlui <i>V. Stroescu</i>	” 600
17.	<i>Ioan Pleşa</i> , student în medicină, anul II, Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
18.	<i>Emil Pop</i> , elev în clasa a III-a a şcolii civile de stat, Huedin; din fundaţiunea „ <i>I. Gallianu</i> “	” 120
19.	<i>Augusta Radu</i> , elevă în cursul I al pedagogului de fete din mănăstirea Franciscanelor, Sibiu; din fundaţiunea „ <i>George Boeriu</i> “	” 200
20.	<i>Rea Silvia Radu</i> , elevă în clasa a III-a a şcolii civile de fete a „Asociaţiunii“, Sibiu; din fundaţiunea „ <i>Dr. I. Moga şi soţia Ana n. Bologa</i> “	” 80
21.	<i>Mihaiu Rafiu</i> , student în clasa a V-a gimnazială, Blaj; din „Fundaţiunea anonimă din comitatul Dobâca“	” 120
22.	<i>Nicolae Sc. Stefan</i> , student în medicină, anul al V-lea, Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
23.	<i>Victor Stănilă</i> , student în medicină, anul al IV-lea, Dtenă; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
24.	La dot elevi şi două eleve dela şcoala poporală din Vad, ajutoare de câte R. 20 din fundaţiunea „ <i>George Boeriu</i> “, în total	” 80

Pe anul școlar 1913/14.

1.	<i>George Băgăria</i> , calfă de lăcătuș, elev al clasei a III-a a școlii de metalurgie din Seghedin; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	R. 400
2.	<i>Vasile Baleanu</i> , elev-ospitant la școala c. r. industrială de stat din Innsbruck, secția de sculptură în lemn și ornamentație în lemn; din donațiunea dlui <i>V. Stroescu</i> , bursă anuală de . . .	„ 1440
3.	<i>Toma Breaz</i> , student în clasa a VII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „ <i>Radu M. Riureanu</i> “	„ 80
4.	<i>Emil Câmpean</i> , student în clasa a V-a la gimnaziul de stat în Gyergyószentmiklós; din fundațiunea „ <i>N. Marinovicu</i> “	„ 120
5.	<i>Nicolae Colan</i> , student în clasa a VIII-a gimnazială la gimnaziul român în Brașov; din fundațiunea „ <i>A. Iancu</i> “	„ 100
6.	<i>Traian U. Damian</i> , student în clasa a V-a la gimnaziul din Blaj; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinca Roman</i> “	„ 300
7.	<i>Maria Domșa</i> , elevă a clasei a II-a a școlii civile de fete din Blaj; din fundațiunea „ <i>G. Boeriu</i> “	„ 200
8.	<i>Victor Fetti</i> , student în clasa a VI-a gimnazială în Năsăud; din fundațiunea „ <i>Başotă</i> “	„ 40
9.	<i>Ioan Goia</i> , student în medicină, anul III, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 300
10.	<i>Ioan Ianculovici</i> , student în medicină, anul IV, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 300
11.	<i>Ioan Lup</i> , student în medicină, anul al V-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 300
12.	<i>Vasile Militariu</i> , elev al clasei III, a școlii superioare de industrie în Cașovia; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	„ 700
13.	<i>Ciril Morariu</i> , elev în clasa II-a a școlii pentru industria lemnului, Câmpulung (Bucovina); din donațiunea dlui <i>V. Stroescu</i>	„ 600
14.	<i>Ioan Pleșa</i> , student în medicină, anul III, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 300
15.	<i>Emil Pop</i> , elev în clasa a IV-a a școlii civile de stat, Huedin; din fundațiunea „ <i>I. Gallianu</i> “	„ 120
16.	<i>Victor Radu</i> , elev în clasa a II-a a gimnaziului ev. luteran, Sibiu; din fundațiunea „ <i>George Boeriu</i> “	„ 200
17.	<i>Rea Silvia Radu</i> , elevă în clasa a IV-a a școlii civile de fete a „Asociațiunii“, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Dr. I. Moga și soția Ana n. Bologna</i> “	„ 80

18. *Mihaiu Rafiu*, student în clasa a VI-a gimnazială, Blaj; din „*Fundațiunea anonimă din comitatul Dobâca*“ K. 120
19. *Ioachim Sociu*, student la școala politehnică din München; din fundațiunea „*T. Sandul*“ „ 400
20. *Nicolae Sc. Stefan*, rigorozant în medicină, anul al VI-lea, Cluj; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 300
21. *Victor Stănilă*, student în medicină, anul al V-lea, Viena; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 300
22. La doi elevi și două eleve dela școala populară din Vad, ajutoare de câte K 20 din fundațiunea „*George Boeriu*“, în total „ 80

Pe anul școlar 1914/15.

1. *Ioan Aleman*, student în drept, anul IV, Cluj; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ K. 300
2. *Constantin Bodea*, student în filozofie, anul I, Cluj; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 300
3. *Toma Breaz*, student în clasa VIII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „*Radu M. Riureanu*“ „ 80
4. *Emil Câmpean*, student în clasa a VI-a la gimnaziul de stat în Gyergyószentmiklós; din fundațiunea „*N. Marinoviciu*“ „ 120
5. *Iosif Domșa*, student în clasa a II-a la școala superioară de arhitectură a statului în Budapesta; fundațiunea „*T. Sandul*“ „ 400
6. *Vasile Daneșiu*, student în drept, anul al II-lea, în Cluj; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 300
7. *Maria Domșa*, elevă a clasei a III-a a școlii civile de fete din Blaj; din fundaț. „*G. Boeriu*“ „ 200
8. *Victor Fetti*, student în clasa a VII-a gimnazială în Năsăud; din fundațiunea „*E. D. Bașota*“ „ 40
9. *Ioan Goia*, student în medicină, anul IV, Cluj; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 300
10. *Stefan Lipovan*; cursul I al școlii de metalurgie a statului din Seghedin, din fundațiunea „*T. Sandul*“ „ 400
11. *Ciril Morariu*; școala industrială din Innsbruck, din donațiunea dlui *V. Stroescu* „ 650
12. *Iacob Oreștean*, student în clasa a IV-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea „*Avram Iancu*“ „ 100
13. *George Pop*, elev în clasa I a școlii civile de stat, Huedin; din fundațiunea „*I. Gallianu*“ „ 120
14. *Ana Răcuciu*, elevă în clasa a II-a a școlii civile de fete a „*Asociațiunii*“ din Sibiu; din fundațiunea „*Dr. Ioan Moga și soția sa Ana n. Bologa*“ „ 80

15.	<i>Victor Radu</i> , elev în clasa a II-a a gimnaziului ev.-luteran, Sibiu; din fundațiunea „ <i>George Boeriu</i> “	K. 200
16.	<i>Mihaiu Rațiu</i> , student în clasa a VII-a gimnazială, Blaj; din „ <i>Fundațiunea anonimă din comitatul Dobâca</i> “	120
17.	<i>Augustin Salanți</i> , student în clasa a II-a la gimnaziul din Blaj; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinea Roman</i> “	300
18.	<i>Ioachim Sociu</i> , candidat-inginer la școala politehnică din München; din fundaț. „ <i>T. Sandul</i> “	700
19.	<i>Basilii Stoica</i> , student în medicină, anul al III-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
20.	<i>Victor Stănilă</i> , rigorozant în medicină, anul al VI-lea, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
21.	La doi elevi și două eleve dela școala poporală din Vad, ajutoare de câte K. 20 din fundațiunea „ <i>George Boeriu</i> “, în total	80

Pe anul școlar 1915/16.

1.	<i>Ioan Aleman</i> , student în drept, anul IV, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	K. 300
2.	<i>Emil Câmpean</i> , student în clasa a VII-a la gimnaziul de stat în Gyergyószentmiklós; din fundațiunea „ <i>N. Marinoviciu</i> “	120
3.	<i>Iosif Domșa</i> , absolvent al clasei a II-a la școala superioară de arhitectură a statului în Budapesta și voluntar în armată; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	400
4.	<i>Vasile Daneșiu</i> , student în drept, anul al II-lea în Cluj și voluntar în armată; i s'a votat o bursă din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
5.	<i>Maria Domșa</i> , elevă a clasei a IV-a a școlii civile de fete din Blaj; din fund. „ <i>G. Boeriu</i> “	200
6.	<i>Traian Ferghete</i> , elev în clasa I-a la școala sup. comercială, Cluj; din fund. „ <i>R. Riureanu</i> “	80
7.	<i>Victor Fetti</i> , student în clasa a VIII-a gimnazială în Năsăud; din fundațiunea „ <i>E. D. Bașota</i> “	40
8.	<i>Victor German</i> , student în medicină, anul III în Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
9.	<i>Ioan Goia</i> , student în medicină, anul V, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	300
10.	<i>Stefan Lipovan</i> ; i s'a votat pentru cursul II al școlii superioare de meserii a statului din Cașovia, din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	400
11.	<i>Ciril Morariu</i> ; i s'a votat pentru școala industrială din Innsbruck o bursă din donațiunea	

	dlul V. Stroescu, bursă de care nu a putut beneficia din cauza războiului	R. 650
12.	<i>Iacob Oreştean</i> , student în clasa a V-a gimnazială în Blaj; din fundaţiunea „ <i>Avram Iancu</i> “	” 100
13.	<i>George Pop</i> , elev în clasa a II-a a şcolii civile de stat, Huedin; din fundaţiunea „ <i>I. Gallianu</i> “	” 120
14.	<i>Ana Răcuciu</i> , elevă în clasa a III-a a şcolii civile de fete a „Asociaţiunii“ în Sibiu; din fundaţiunea „ <i>Dr. Ioan Moga şi soţia sa Ana n. Bologna</i> “	” 80
15.	<i>Victor Radu</i> , elev în clasa a IV-a a gimnaziului de stat, Sibiu, din fundaţiunea „ <i>George Boeriu</i> “	” 200
16.	<i>Mihaiu Raşiu</i> , student în clasa a VIII-a gimnazială, Blaj; din „ <i>Fundaţiunea anonimă din comitatul Dobâca</i> “	” 100
17.	<i>Augustin Salanţi</i> , student în clasa a III-a la gimnaziul din Blaj; din fundaţiunea „ <i>Ioan şi Zinca Roman</i> “	” 300
18.	<i>George Sglimbea</i> , student în medicină, anul al II-lea în Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
19.	<i>Ioachim Sociu</i> , candidat-inginer la şcoala tehnică din München şi voluntar în armată; din fundaţiunea „ <i>T. Sandul</i> “	” 700
20.	<i>Basilii Stoica</i> , student în medicină, anul al IV-lea, Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
21.	La doi elevi şi două eleve dela şcoala populară din Vad, ajutoare de câte R. 20 din fundaţiunea „ <i>George Boeriu</i> “, în total	” 80

Pe anul şcolar 1916/17.

1.	<i>Ioan Aleman</i> , student în drept, anul IV, Cluj; din fundaţiunea „ <i>Ioan Petran</i> “ ¹⁾	R. 300
2.	<i>Pompeiu Başota</i> , student în clasa a VI-a gimn., în Năsăud; din „ <i>fundaţiunea</i> “ <i>E. D. Başota</i>	” 40
3.	<i>Emil Câmpean</i> , student în clasa a VII-a la gimnaziul de stat în Gyergyószentmiklós; din fundaţiunea „ <i>N. Marinovici</i> “ ²⁾	” 120
4.	<i>Iosif Domşa</i> , absolvent al clasei a II-a la şcoala supertoară de arhitectură a statului în Budapesta şi voluntar în armată; din fundaţiunea „ <i>T. Sandul</i> “	” 400

¹⁾ Bursierilor de sub Nr.ii 1, 4, 5, 6, 7, 10, 12 şi 18, fiind înrolaţi, li-s'au rezervat bursele până la timpul când îşi vor putea continua studiile.

²⁾ Bursa notată studentului *Emil Câmpean* nu s'a putut libera pe anul şcolar 1916/17.

5. Vasile Daneşiu, student în drept, anul al II-lea, în Cluj şi voluntar în armată; din fundaştiunea „Ioan Petran“	K. 300
6. Traian Ferghete, elev în clasa I-a la şcoala sup. comercială, Cluj; din fundaştiunea „R. Riureanu“	„ 80
7. Victor German, student în medicină, anul III, în Cluj; din fundaştiunea „Ioan Petran“	„ 300
8. Drd. în medicină Ioan Goia, Cluj; din fundaştiunea „Ioan Petran“	„ 300
9. Victor Langa, student în clasa a VI-a gimn., Bistriţa; din „Fundaştiunea anonimă din comitatul Dobâca“	„ 100
10. Stefan Lipovan; cursul II al şcoalei superioare de meserii a statului din Caşovia, din fundaştiunea „T. Sandul“	„ 400
11. Ciril Morariu; şcoala industrială din Innsbruck, din donaştiunea dlui V. Stroescu, bursă, de care nu a putut beneficia din cauza războiului	„ 650
12. Iacob Oreştean, student în clasa a VI-a gimnazială în Blaj; din fundaştiunea „Avram Iancu“	„ 100
13. George Pop, elev în clasa a III-a a şcoalei etolle de stat, Huedin; din fundaştiunea „I. Gallianu“	„ 120
14. Ana Răcuci, elevă în clasa a IV-a a şcoalei civile de fete a „Asociaştiunii“ în Sibiu; din fundaştiunea „Dr. Ioan Moga şi soşia sa n. Bologa“	„ 80
15. Victor Radu, elev în clasa a V-a a gimnaziului de stat, Sibiu; din fundaştiunea „George Boeriu“	„ 200
16. Augustin Salanşti, student în clasa a IV-a la gimnaziul din Blaj; din fundaştiunea „Ioan şi Zinca Roman“	„ 300
17. George Sglimbea, student în medicină, anul al II-lea, în Cluj; din fundaştiunea „Ioan Petran“	„ 300
18. Basiliu Stoica, student în medicină, anul al IV-lea, Cluj; din fundaştiunea „Ioan Petran“	„ 300
19. La doi elevi şi două eleve dela şcoala poporală din Vad, ajutoare de câte K. 20 din fundaştiunea „George Boeriu“, în total	„ 80

Pe anul şcolar 1917/18.

1. Ioan Aleman, student în drept, anul V, Cluj; din fundaştiunea „Ioan Petran“ ¹⁾	K. 300
2. Pompeiu Başota, student în clasa VII-a gimn., în Năşăud; din fundaştiunea „E. D. Başotă“	„ 40

¹⁾ Bursierilor de sub Nrul 4, 5, 7, 11 şi 18, fiind înrolaşi, li s'a rezervat bursele până la timpul când îşi vor putea continua studiile.

3.	<i>Emil Câmpean</i> , student în clasa a VIII-a la gimnazialul din Piatra-Neamț (Moldova); din fundațiunea „N. Marinovicu“	H. 120
4.	<i>Iosif Domșa</i> , absolvent al clasei a II-a la școala superioară de arhitectură a statului în Budapesta și voluntar în armată; din fundațiunea „T. Sandul“	400
5.	<i>Vasile Daneșiu</i> , student în drept, mobilizat; din fundațiunea „Ioan Petran“	300
6.	<i>Petru Feneșan</i> , student la matematici, Budapesta; din fundațiunea „Ioan Petran“	300
7.	<i>Traian Ferghete</i> , elev în clasa a II-a la școala sup. comerțelă, Cluj; din fund. „R. Riureanu“	80
8.	<i>Victor Gherman</i> , student în medicină, anul al IV-lea în Cluj; din fundațiunea „Ioan Petran“	300
9.	<i>Aurel Goia</i> , student în clasa a V-a gimnazială în Făgăraș; din fundațiunea „Avram Iancu“	100
10.	<i>Victor Langa</i> , student în clasa VII-a gimnazială Bistrița; din „Fundațiunea anonimă din comitatul Dobâca“	100
11.	<i>Ștefan Lipovan</i> ; școala superioară de meserii a statului din Cașovia, din fundațiunea „T. Sandul“	400
12.	<i>Ciril Morariu</i> , școala industrială din Innsbruck; din donațiunea dlui V. Stroescu, bursă, de care nu a putut beneficia din cauza rășbotului	650
13.	<i>Victor Mureșan</i> , elev cl. I a școalei superioare de industrie a statului, Cașovia; din fundațiunea „T. Sandul“	700
14.	<i>George Pop</i> , elev în clasa a IV-a a școalei civile de stat, Huedin; din fundațiunea „I. Gallianu“	120
15.	<i>Victor Radu</i> , elev în clasa a VI-a a gimnazialului gr.-cat. din Blaj; din fund., „George Boeriu“	200
16.	<i>Eugenia Rusu</i> , elevă în cl. a III-a a pedagogiei de fete din Gherla; din fundațiunea „Dr. Ioan Moga și soția sa Ana n. Bologa“	80
17.	<i>Augustin Salanți</i> , student în cl. a V-a la gimnazialul din Blaj; din fundațiunea „Ioan și Zinca Roman“	300
18.	<i>George Sglimbea</i> , student în medicină, anul al IV-lea, în Cluj; din fundațiunea „Ioan Petran“	300
19.	<i>Basiliu Stoica</i> , student în medicină, Cluj; i s'a rezervat bursa din fundațiunea „Ioan Petran“	300
20.	La doi elevi și două eleve dela școala populară din Vad, ajutoare de câte H. 20 din fundațiunea „George Boeriu“	80

Pe anul școlar 1918/19.

1. Ioan Aleman, absolvent de med. Cluj; i se rezervase bursa din fundațiunea „Ioan Petran“ ¹⁾	R. 300
2. Pompeiu Bașota, student în clasa a VIII-a gimn., în Năsăud; din fundațiunea „E. Bașotă“	” 40
3. Constantin Buciu, elev în cl. II-a a școlii comerciale române, Brașov; din fund. „Ioan și Ecaterina Rusu“	” 200
4. Vasile Danefiu, student în drept, Cluj; mobilizat fiind i s'a rezervat bursa din fundațiunea „Ioan Petran“	” 300
5. Iosif Domșa, absolvent al clasei a II-a a școlii sup. de arhitectură a statului în Budapesta; mobilizat fiind i s'a rezervat bursa din fundațiunea „T. Sandul“	” 400
6. Traian Ferghete, elev al școlii sup. comerciale, Cluj; fiind mobilizat i s'a rezervat bursa din fundațiunea „R. Riureanu“	” 80
7. Victor Gherman, student în medicină, anul al V-lea, Cluj; i s'a rezervat bursa din fundațiunea „Ioan Petran“	” 300
8. Aurel Goia, student în clasa a VI-a gimnazială în Făgăraș; din fundațiunea „Avram Iancu“	” 100
9. Ștefan Lipovan; i s'a rezervat pentru școala superioară de industrie a Statului din Cașovia, din fundațiunea „T. Sandul“	” 400
10. Emil P. Manu, stud. cl. VIII gimn., Brașov; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	” 200
11. Ioan Meteș, elev în cl. V gimn. în Blaj; din fundațiunea „I. Gallianu“	” 120
12. George Micu, elev în cl. III a școlii comerciale române Brașov; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	” 200
13. Ciril Morariu; i s'a rezervat pentru școala industrială din Innsbruck o bursă din donațiunea dlui V. Stroiescu, bursă de care nu a putut beneficia din cauza războiului	” 650
14. Victor Mureșanu, elev al cl. II-a a școlii superioare de industrie a statului, Cașovia; din fundațiunea „T. Sandul“	” 700
15. Eugen Pascu, stud. cl. IV la gimnaziul reformat Kún, Orăștie; din fund. „N. Marinoviciu“	” 120
16. Victor Radu, elev cl. VII a gimn. de Stat, Sibiu; din fundațiunea „G. Boeriu“	” 200

¹⁾ Bursierilor de sub Nr. 1, 4, 5, 7, 9, 13, 21 și 22, fiind înrolați, li s'au rezervat bursele până la timpul când își vor putea continua studiile.

17.	<i>Virgil Roșală</i> , elev cl. V a gimn. român, Brașov; din fund. „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	K. 200
18.	<i>Liciniu Roșca</i> , stud. cl. VII a gimn. din Alba-Iulia: din „ <i>Fundațiunea anonimă din comitatul Dobâca</i> “	” 100
19.	<i>Eugenia Rusu</i> , elevă în cl. a IV-a a pedagogiei de fete din Gherla; din fundațiunea „ <i>Dr. Ioan Moga și soția sa Ana n. Bologa</i> “	” 80
20.	<i>Augustin Salanți</i> , stud. cl. VI a gimn. Blaj; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinca Roman</i> “	” 300
21.	<i>Smarandița Șerb</i> , elevă în cl. I a școlii civile de Stat, Murăș-Utoara; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	” 200
22.	<i>George Sglimbea</i> , student în medicină, anul V, Cluj; i s'a rezervat bursa din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
23.	<i>Basiliu Stoica</i> , student în medicină, Cluj; i s'a rezervat bursa din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
24.	<i>Elena Suciu</i> , studentă la facultatea de științe și litere, București; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
25.	La doi elevi și două eleve dela școala populară din Vad; ajutoare de câte K. 20 din fundațiunea „ <i>George Boeriu</i> “ în total	” 80

Pe anul școlar 1919/20.

1.	<i>Ioan Aleman</i> , abs. de med., Cluj; i s'e rezervase bursa din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “ ¹⁾	K. 300
2.	<i>Constantin Buciu</i> , elev în cl. III-a a școlii comerciale române, Brașov; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	” 200
3.	<i>Octavian Câmpian</i> , stud. cl. VIII-a la liceul „ <i>Timotei Cipariu</i> “, Ibașfalău; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
4.	<i>Coriolan Cioban</i> , stud. cl. III-a la liceul din Betuș; din fund. „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	” 200
5.	<i>Vasile Daneșiu</i> , stud. în drept, Cluj; mobilizat fiind i s'a rezervat bursa din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	” 300
6.	<i>Iosif Domșa</i> , absolv. al clasei II a școlii sup. de arhitectură a statului, în Budapesta; mobilizat fiind i s'a rezervat bursa din fund. „ <i>T. Sandul</i> “	” 400
7.	<i>Traian Ferghete</i> , elev al școlii sup. comerciale, Cluj; fiind mobilizat i s'a rezervat bursa din fund. „ <i>R. Rîureanu</i> “	” 80
8.	<i>Tiberiu Sever Fetti</i> , stud. cl. IV-a la liceul rom. grăntăresc, Năsăud; din fundațiunea „ <i>E. Bașotă</i> “	” 40

1) Bursterilor de sub Nr. 1, 6, 7, 9, 12 și 14, fiind înrolați, li s'au rezervat bursele până la timpul când își vor putea continua studiile.

9. *Victor German*, rigor. în medicină, Cluj; i s'a rezervat bursa din fund. „*Ioan Petran*“ H. 300
10. *Aurel Goia*, student în cl. a VII-a la liceul „*Regele Ferdinand*“, în Turda; din fundațiunea „*Avram Iancu*“ ” 100
11. *Maria Goția*, elevă cl. II-a a liceului de fete a statului din Sibiu; din fund. „*Dr. Ioan Moga și soția sa Ana n. Bologna*“ ” 80
12. *Ștefan Lipovan*; i s'a rezervat pentru școala superioară de industrie a Statului din Cașovia, din fundațiunea „*T. Sandul*“ ” 400
13. *Ioan Meteș*, elev în cl. a VI-a la liceul din Blaj; din fund. „*I. Gallianu*“ ” 120
14. *Ciril Morariu*; i s'a rezervat pentru școala industrială din Innsbruck o bursă din donațiunea dlui *V. Stroescu*, bursă de care nu a putut beneficia din cauza rășbotului ” 650
15. *Victor Mureșianu*, elev al cl. a III-a a școalei superioare de industrie a Statului, Cașovia; din fund. „*T. Sandul*“ ” 700
16. *Eugen Pascu*, stud. cl. IV-a la liceul din Blaj; din fund. „*N. Marinovicu*“ ” 120
17. *Victor Radu*, elev în cl. VII-a a liceului din Blaj; din fund. „*G. Boeriu*“ ” 200
18. *Nicolae Râmboiu*, stud. cl. V-a la liceul „*Gh. Lazăr*“ din Sibiu; din fund. „*Ioan și Ecaterina Rusu*“ ” 200
19. *Virgil Roșală*, elev cl. VI-a a liceului român, Brașov; din fund. „*Ioan și Ecaterina Rusu*“ ” 200
20. *Liciniu Roșea*, stud. cl. VIII-a a liceului rom. cat. din Alba-Iulia; din „*Fundațiunea anonimă din jud. Dobâca*“ ” 100
21. *Augustin Salanți*, stud. al liceului din Blaj; din fund. „*Ioan și Zinea Roman*“ ” 300
22. *Smarandița Șerb*, elevă în cl. I a a școalei civile de Stat din Murăș-Utoara; din fund. „*Ioan și Ecaterina Rusu*“ ” 200
23. *Elena Suci*, studentă la facultatea de științe din Cluj; din fund. „*Ioan Petran*“ ” 300
24. La doi elevi și două eleve dela școala populară din Vad, ajutoare de câte H. 20, din fundațiunea „*George Boeriu*“, în total ” 80

Pe anul școlar 1920/21.

1. *Ioan Aleman*, abs. de med., Cluj; i se rezervase bursa din fundațiunea „*Ioan Petran*“ Lei 150

2.	<i>Maria Betea</i> , elevă cl. I a școalei civ. de fete, Făgăraș; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	Let	100
3.	<i>Miron Cimoca</i> , elev cl. I la liceul „ <i>Regele Ferdinand</i> “, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinea Roman</i> “	„	100
4.	<i>Coriolan Cioban</i> , elev cl. IV la liceul „ <i>Simion Bărnuțiu</i> “, Șimleu; din fund. „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
5.	<i>Vasile Daneșiu</i> , stud. în drept, Cluj; mobilizat fiind, i se rezervase bursa din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	„	150
6.	<i>Iosif Domșa</i> , elev în curs. ultim la școala superioară de arhitectură din Timișoara, rest pe anii 1915/16—1920/21; din fund. „ <i>Teodor Sandul</i> “	„	1200
7.	<i>Tiberiu Sever Fetti</i> , elev cl. V la liceul rom. grănițeresc, Năsăud; din fund. „ <i>E. Bașotă</i> “	„	20
8.	<i>Victor German</i> , rigor. în med., Cluj; i s'a rezervat bursa din fund. „ <i>I. Petran</i> “	„	150
9.	<i>Aurel Goia</i> , elev cl. VIII la liceul „ <i>Regele Ferdinand</i> “, Turda; din fundațiunea „ <i>Avram Iancu</i> “	„	50
10.	<i>Virgil Gomboș</i> , elev cl. VI la liceul „ <i>Regele Ferdinand</i> “, Turda; din fund. „ <i>I. Petran</i> “	„	100
11.	<i>Maria Goția</i> , elevă cl. III la liceul de fete al Statului, Sibiu; din fund. „ <i>Dr. I. Moga și soția sa Ana n. Bologna</i> “	„	40
12.	<i>Stefan Lipovan</i> , elev cl. III la Școala de arte și meserii, Timișoara; din fund. „ <i>T. Sandul</i> “	„	500
13.	<i>Ioan Meteș</i> , elev cl. VII la liceul din Blaj; din fund. „ <i>I. Gallianu</i> “	„	60
14.	<i>Ciril Morariu</i> , i s'a rezervat pentru școala industrială din Innsbruck o bursă din donațiunea <i>V. Stroescu</i> , bursă de care nu a putut beneficia din cauza rășbotului	„	325
15.	<i>Vasile Oșel</i> , elev cl. I la liceul „ <i>Regele Ferdinand</i> “, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
16.	<i>Victor Mureșanu</i> , elev anul I la școala politehnică, Timișoara; din fund. „ <i>T. Sandul</i> “	„	350
17.	<i>Eugen Pascu</i> , elev cl. V la liceul din Blaj; din fund. „ <i>N. Marinoviciu</i> “	„	60
18.	<i>Victor Radu</i> , elev cl. VIII la liceul evanghelic, Sibiu; din fund. „ <i>Gh. Boeriu</i> “	„	100
19.	<i>Nicolae Râmboiu</i> , elev cl. VI la liceul „ <i>Gh. Lazăr</i> “, Sibiu; din fund. „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100

20.	<i>Virgil Roșală</i> , elev cl. VII la liceul român, Brașov; din fund. „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	Let	100
21.	<i>Smarandița Șerb</i> , elevă cl. II la școala civilă de Stat din Murăș-Utoara; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
22.	<i>Tiberiu Șerban</i> , elev cl. V la liceul „ <i>Radu Negru</i> “, Făgăraș; din fund. „ <i>I. Petran</i> “	„	100
23.	<i>Elena Suci</i> , stud. la facultatea de științe, Cluj; din fundațiunea „ <i>I. Petran</i> “	„	150
24.	La 2 elevi și 2 eleve dela școala primară din Vad; din fund. „ <i>Gh. Boeriu</i> “	„	40

Pe anul școlar 1921/22.

1.	<i>Domițian Baci</i> , stud. în med. an. IV la univ., Cluj; din fundațiunea „ <i>Avram Iancu</i> “	Let	500
2.	<i>Maria Betea</i> , elevă în cl. II-a a școalei civile de fete a Statului, Făgăraș; din fundațiunea „ <i>Gh. Boeriu</i> “	„	200
3.	<i>Miron Cimoca</i> , elev în cl. II-a la liceul „ <i>Regele Ferdinand</i> “, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinca Roman</i> “	„	100
4.	<i>Coriolan Cioban</i> , elev în cl. V-a la liceul „ <i>Stimeon Bărnauțu</i> “, Șimleu; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
5.	<i>Iosif Domșa</i> , absolvent al școalei super. de arhitectură din Timișoara; din fund. „ <i>Burse restituite</i> “, ajutor de studii în Franța	„	2000
6.	<i>Tiberiu Sever Fetti</i> , elev în cl. II-a la liceul român grănițeresc, Năsăud; din fundațiunea „ <i>E. Bașiota</i> “	„	20
7.	<i>Maria Gofia</i> , elevă în cl. IV-a la liceul de fete al Statului, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Dr. I. Moga și soția sa Ana n. Bologna</i> “	„	40
8.	<i>Ioan Maxim</i> , stud. univ. în an. I la Facultatea de științe, Cluj; din fundațiunea „ <i>I. Petran</i> “	„	500
9.	<i>Ioan Meteș</i> , elev în cl. VIII-a la liceul din Blaj; din fundațiunea „ <i>I. Gallianu</i> “	„	60
10.	<i>Minerva Mușoiu</i> , stud. univ. în an. I la Facultatea de filosofie, Cluj; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	„	500
11.	<i>Victor Mureșian</i> , stud. în an. II la Școala Politehnică, Timișoara; din fund. „ <i>T. Sandul</i> “	„	450
12.	<i>Vasile Ojel</i> , elev în cl. II-a la liceul „ <i>Regele Ferdinand</i> “, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
13.	<i>Eugen Pascu</i> , elev în cl. VI-a la liceul din Blaj; din fundațiunea „ <i>N. Marinoviciu</i> “	„	60

14.	<i>Nicolae Râmboiu</i> , elev în cl. VII-a la liceul „Gh. Lazăr“, Sibiu; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	Lei	100
15.	<i>Virgil Roșală</i> , elev în cl. VII-a la liceul român, Brașov; din fund. „Ioan și Ecaterina Rusu“	„	100
16.	<i>Smarandîța Șerb</i> , elevă în cl. III-a la școala civilă a Statului, Murăș-Utoara; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	„	100
17.	La 2 elevi și 2 eleve dela școala primară din Vad; din fundațiunea „Gh. Boeriu“	„	40
18.	<i>Maria Borcoman</i> , elevă în cl. I-a a liceului de fete al Statului, Sibiu; din venitul curat al Internatului „Asociațiunii“ pe an. școl. 1921/22	„	2000
19.	<i>Eugenia Dragomir</i> , elevă în cl. I-a a liceului de fete al Statului, Sibiu; din venitul curat al Internatului „Asociațiunii“ pe an. școl. 1921/22	„	600
20.	<i>Florica Feier</i> , elevă în cl. II-a a liceului de fete al Statului, Sibiu; din venitul curat al Internatului „Asociațiunii“ pe an. școl. 1921/22	„	2000
21.	<i>Olimpia Lăncrăjean</i> , elevă în cl. IV-a a liceului de fete al Statului, Sibiu; din venitul curat al Internatului „Asociațiunii“ pe an. școl. 1921/22	„	3000
22.	<i>Elena Jina</i> , elevă în cl. VII-a a liceului de fete al Statului, Sibiu; din venitul curat al Internatului „Asociațiunii“ pe an. școl. 1921/22	„	4000

Pe anul școlar 1922/23.

1.	<i>Domițian Baci</i> , stud. în med. an. V la univ., Cluj; din fundațiunea „Avram Iancu“	Lei	500
2.	<i>Maria Betea</i> , elevă în cl. III-a a școlii civile de fete a Statului, Făgăraș; din fundațiunea „Gh. Boeriu“	„	200
3.	<i>Miron Cimoca</i> , elev în cl. III-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „Ioan și Zinca Roman“	„	100
4.	<i>Coriolan Cioban</i> , elev în cl. VI-a la liceul „Simeon Bărnuțiu“, Șimleu; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	„	100
5.	<i>Ioan Maxim</i> , stud. univ. în an. II la Facultatea de științe, Cluj; din fundațiunea „I. Petran“	„	500
6.	<i>Minerva Mușoiu</i> , stud. univ. în an. II la Facultatea de filosofie, Cluj; din fund. „Ioan Petran“	„	500
7.	<i>Victor Mureșian</i> , stud. în an. III la Școala Politehnică, Timișoara; din fund. „T. Sandul“	„	450
8.	<i>Vasile Ofel</i> , elev în cl. III-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	„	100

9.	<i>Eugen Pascu</i> , elev în cl. VII-a la liceul din Blaj; din fundațiunea „ <i>N. Marinoviciu</i> “ . . .	Lei	60
10.	<i>Popovici Letiția</i> , elevă în cl. II a liceul de fete, Sibiu; dela „Asociațiune“	„	6.500
11.	La 3 eleve ale Liceul de fete al Statului, Sibiu	„	3.700
12.	La 2 elevi și 2 eleve dela școala primară din Vad; din fundațiunea „ <i>Gh. Boeriu</i> “	„	40

Pe anul școlar 1923/24.

1.	<i>Maria Betea</i> , elevă în cl. III-a a școalei civile de fete a Statului, Făgăraș; din fundațiunea „ <i>Gh. Boeriu</i> “	Lei	200
2.	<i>Miron Cimoca</i> , elev în cl. IV-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinca Roman</i> “	„	100
3.	<i>Coriolan Cioban</i> , elev în cl. VII-a la liceul „ <i>Ștăvilă Bărnăuțu</i> “, Șimleu; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
4.	<i>Minerva Mușoiu</i> , stud. univ. în an. III la Facultatea de filozofie, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„	500
5.	<i>Victor Mureșian</i> , absolvent al Politehnicului, Timișoara; din fundațiunea „ <i>T. Sandul</i> “	„	350
6.	<i>Vasile Oțel</i> , elev în cl. III-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
7.	<i>Popovici Letiția</i> , elevă în cl. III-a a liceul de fete al Statului, Sibiu; dela „Asociațiune“	„	12.500
8.	La 3 eleve ale Liceul de fete al Statului, Sibiu	„	6.000

Pe anul școlar 1924/25.

1.	<i>Betea Maria</i> , elevă în cl. VI-a a școalei normale de învățătoare „Regina Maria“, Sf. Gh., din fundațiunea „ <i>Gh. Boeriu</i> “	Lei	200
2.	<i>Cimoca Miron</i> , elev cl. V-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinca Roman</i> “	„	100
3.	<i>Cioban Coriolan</i> , elev cl. VIII-a la liceul „ <i>Ștăvilă Bărnăuțu</i> “, Șimleu; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„	100
4.	<i>Mușoiu Minerva</i> , st. univ., în anul IV-lea la Facultatea de filozofie, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„	500

5. <i>Ofel Vasile</i> , elev în cl. V-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda	Lei 100
6. Inlesniri la 4 eleve sărăcuțoase la învățătură și sărace, în suma de	„ 42.500

Pe anul școlar 1925/26.

1. <i>Betea Maria</i> , elevă în cl. VII-a a școlii normale de învățătoare „Regina Maria“, Sf. Gheorghe; din fund. „ <i>Gh. Boeriu din Vad</i> “	Lei 200
2. <i>Cimoca Miron</i> , elev cl. VI-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinca Roman</i> “	„ 100
3. <i>Cioban Virgil</i> , elev cl. VI-a la liceul de stat, Șimleul Silvaniei; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 1.000
4. <i>Huțiu Sabin</i> , stud. la facultatea de științe, Cluj; din fund. „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 1.000
5. <i>Ivan Silviu</i> , elev cl. I-a la școala comercială Săliște; din fund. „ <i>Teodor Sandul</i> “ Lei 500 și din fund. „ <i>George Boeriu</i> “ Lei 300	„ 800
6. <i>Ofel Vasilie</i> , elev cl. VI-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 100
7. <i>Pampu Aurel</i> , stud. anul III la facultatea de filosofie, Cluj; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 1.000
8. <i>Perhaița Ioan</i> , stud. anul II la facultatea de medicină, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 1.000
9. <i>Rusu Ioan</i> , stud. anul II la facultatea de drept, Cluj; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 1.000
10. Intreținerea a 3 eleve transilvane: <i>Tatiana Stratulat</i> , <i>Agripina Tabuscic</i> și <i>Agapia Vlădică</i> , în internatul de fete al „Asociațiunii“	„ 70.000
11. Ajutoare din fund. „ <i>Gh. Boeriu</i> “ la 4 elevi dela școala din Vad pe ani școl. 1921/22—1924/25	„ 320

Pe anul școlar 1926/27.

1. <i>Bratu Elena</i> , elevă cl. I-a la liceul „Domnița Ileana“, Sibiu (ajutor)	Lei 5.000
2. <i>Brediceanu Olga</i> , elevă clasa III-a la liceul „Domnița Ileana“, Sibiu	„ 1.000
3. <i>Cimoca Miron</i> , elev cl. VII-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „ <i>Ioan și Zinca Roman</i> “, Lei 100 și un ajutor extraordinar de Lei 2.500.	„ 2.600

4.	<i>Cioban Virgil</i> , elev cl. VII-a la liceul de Stat, Șimleul-Silvaniei; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	Lei 1.000
5.	<i>Constantinescu Veturia</i> , clasa VII-a la liceul „Domnița Ileana“, Sibiu; (ajutor)	” 1.000
6.	<i>Dumitrescu Pia</i> , elevă clasa VIII-a la liceul „Domnița Ileana“, Sibiu; (ajutor)	” 1.000
7.	<i>Ivan Silviu</i> , elev cl. II-a la Școala Comercială, Săltiște; din fund. „T. Sandul“ Lei 500 și din fund. „Gheorghe Boeriu“ Lei 300	” 800
8.	<i>Olteanu Axente</i> , stud. an. I la facultatea de Științe, București; (ajutor)	” 2.500
9.	<i>Ofel Vasilie</i> , elev cl. VII-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	” 100
10.	<i>Pampu Aurel</i> , stud. an. IV la facultatea de filosofie, Cluj; din fund. „Ioan Petran“	” 1.000
11.	<i>Perhaița Ioan</i> , stud. an. III la facultatea de medicină, Cluj; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	” 1.000
12.	<i>Rusu Ioan</i> , stud. an. III la facultatea de drept, Cluj; din fundațiunea „Ioan Petran“	” 1.000
13.	<i>Săndulescu Ștefania</i> , elevă cl. III a liceului „Domnița Ileana“, Sibiu; (ajutor)	” 5.000
14.	Ajutoare din fund. „Gh. Boeriu“ la 4 elevi dela școala primară din Vad pe anul școlar 1925/26	” 80

Pe anul școlar 1927/28.

1.	<i>Cioban Virgil</i> , elev cl. VIII-a la liceul de Stat, Șimleul-Silvaniei; din fundațiunea „Ioan și Ecaterina Rusu“	Lei 1.000
2.	<i>Ivan Silviu</i> , elev cl. III-a la școala comercială, Săltiște; din fund. „T. Sandul“, Lei 500 și din fund. „Gheorghe Boeriu“, Lei 300	” 800
3.	<i>Mateșianu Gheorghe</i> , profesor, Zălau, (ajutor pentru complectarea studiilor în Franța)	” 10.000
4.	<i>Perhaița Ioan</i> , stud. an. IV la facultatea de medicină, Cluj; din fund. „Ioan și Ecaterina Rusu“	” 1.000
5.	<i>Rusu Ioan</i> , stud. an. IV la facultatea de drept, Cluj; din fund. „Ioan Petran“	” 1.000
6.	<i>Vinerean Ana</i> , elevă în cl. II-a la liceul de fete „Domnița Ileana“, Sibiu (ajutor)	” 10.000
7.	<i>Zoltur Grigorie</i> , student, Cojuzna	” 2.500
8.	Ajutoare din fund. „Gh. Boeriu“, la 4 elevi dela școala primară din Vad, pe anul școlar 1926/27	” 80

Pe anul școlar 1928/29.

1. *Chelcea Ioan*, stud. în drept, Cluj, pentru studii de folklor în străinătate; din „*Ofertele pentru Muzeu*“ Lei 3.000
2. *Cioban Virgil*, în anul preparator la Politehnică, Timișoara; din fundațiunea „*Ioan și Ecaterina Rusu*“ „ 1.000
3. *Ivan Liviu*, stud. la Școala comercială în Lipova; din fund. „*T. Sandul*“ Lei 500 și din fund. „*Gh. Boeriu*“ Lei 300 „ 800
4. *Perhaița Ioan*, stud. an. V. la facultatea de medicină, Cluj; din fundațiunea „*Ioan și Ecaterina Rusu*“ „ 1.000
5. *Rusu Ioan*, stud. la facultatea de drept, Cluj; din fund. „*Ioan Petran*“ „ 1.000
6. *Zoltur Grigore*, stud. an. I. la institt. de cooperățile agricole, Praga „ 2500

Pe anul școlar 1929/30.

1. *Zenovia Veturia Suci*, stud. la facultatea de litere, Cluj; din fundațiunea „*Nicolae Rusu și soția sa Cornelia*“ Lei 15.000
2. *Iancu Gheorghe Simu*, stud. la Școala Politehnică, Timișoara; din fund. „*Nicolae Rusu și soția sa Cornelia*“ „ 15.000
3. *Titu Gheorghe Suci*, elev cl. II. lice., Turda; din fund. „*Nicolae Rusu și soția sa Cornelia*“ „ 10.000
4. *Emil Felderean*, elev. cl. II. lice. Sem. Ped. Univ. Cluj; din fund. „*Nicolae Rusu și soția sa Cornelia*“ „ 10 000
5. *Virgil Cioban*, stud. Școala Politehnică, Timișoara; din fund. „*Ioan și Ecaterina Rusu*“ „ 1.000

Pe anul școlar 1930/31.

1. *Stefan Șarlea*, elev la școala de ucenici industriali, Blaj; din fundațiunea „*Mihail Albon*“ Lei 2.500
2. *Ioan Ghișoiu*, stud. Acad. Com. Cluj; din fundațiunea „*Mihail Albon*“ „ 2.000
3. *Ioan Virgil*, elev la școala de arte și meserii, Deva; din fundațiunea „*Dr. Gheorghe Anca*“ „ 1.000
4. *Livia Blaga*, stud. Facultatea de litere și filozofie, București; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 4.000
5. *Iustin Muntean*, stud. Facultatea de drept Cluj; din fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 4.000
6. *Mihail Novac*, stud. facultatea de drept și litere, București; Fundațiunea „*Ioan Petran*“ „ 4.000

7.	<i>Ioan Flucus</i> , stud. facultatea de litere și filozofie, Cluj; fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “ . . .	Lei 4.000
8.	<i>Stefan Ciortea</i> , elev cl. VIII. Seminarul teologic, Siblu; fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
9.	<i>Virgil Gligor</i> , elev cl. III. lice. Blaj; fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
10.	<i>Aurelia Sasu</i> , elevă cl. I. lice. Blaj; fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
11.	<i>Dobra Gh. Mărină</i> , elevă cl. II școala sup. de comerț, Siblu; fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
12.	<i>Mircea Groza</i> , elev cl. III. comerț, Lipova; fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
13.	<i>Iancu Gh. Simu</i> , stud. școala politehnică, Timișoara; din fund. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 15.000
14.	<i>Zenovia Suciu</i> , stud. Facultatea de litere Cluj; fund. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 15.000
15.	<i>Titu G. Suciu</i> , elev. cl. III. lice. Turda; fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 10.000
16.	<i>Emil Felderean</i> , elev cl. III. Sem. ped. univ. Cluj; fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 10.000
17.	<i>Liviu Bârsan</i> , elev cl. I lice. Tg.-Mureș; fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 2.500
18.	<i>Minerva Sândean</i> , elevă cl. IV. școala de comerț, Cluj; fundațiunea „ <i>Dr. Gr. Sândean</i> “	„ 1.500
19.	<i>Strâmbu Ioan</i> , elev cl. V. primară comuna Vad, jud. Făgăraș	„ 250
20.	<i>Boeriu Maria</i> , elevă cl. V. primară, comuna Vad, jud. Făgăraș	„ 250
21.	<i>Coșgaria Maria</i> , elevă cl. IV primară, comuna Vad, jud. Făgăraș	„ 250
22.	<i>Boeriu Elena</i> , elevă cl. IV. primară, comuna Vad, jud. Făgăraș	„ 250
23.	<i>Coșgaria Emilian</i> , elev cl. II. primară, comuna Vad, jud. Făgăraș	„ 250
24.	<i>Raica Cornelia</i> , elevă cl. II. primară, comuna Vad, jud. Făgăraș	„ 250

Toți aceștia din urmă din fundațiunea „*Gheorghe Boeriu*“.

Pe anul școlar 1931/32.

1.	<i>Stefan Șarlea</i> , elev la școala de ucenici industriali, Blaj; din fundațiunea „ <i>Mihail Albon</i> “	Lei 2.500

2.	<i>Ioan Ghișoiu</i> , stud. Acad. Com., Cluj; din fundațiunea „ <i>Mihail Albon</i> “	Lei 2.000
3.	<i>Victor Rusu</i> , elev cl. III lice., Blaj; din fundațiunea „ <i>Dr. Gheorghe Anca</i> “	„ 1.000
4.	<i>Livia Blaga</i> , stud. Facultatea de litere și filozofie, București; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 4.000
5.	<i>Iustin Muntean</i> , stud., facultatea de drept, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 4.000
6.	<i>Mihail Novac</i> , stud., facultatea de drept și litere, București; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 4.000
7.	<i>Teodor Țiucra</i> , stud. la școala națională de arte frumoase din Paris; din fund. „ <i>I. Petran</i> “	„ 4.000
8.	<i>Minerva Sândeian</i> , stud. la Academia de înalte studii comerciale și industriale, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
9.	<i>Virgil Gligor</i> , elev cl. IV lice., Blaj; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
10.	<i>Aurelia Sasu</i> , elevă cl. II lice., Blaj; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
11.	<i>Dobra Gh. Marină</i> , elevă cl. III, școala sup. de comerț, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> “	„ 2.000
12.	<i>Ioan Dordea</i> , elev școala normală „ <i>A. Șaguna</i> “, Sibiu	„ 2.000
13.	<i>Iancu Gh. Simu</i> , stud. școala politehnică, Timișoara; din fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 15.000
14.	<i>Zenovia Suciu</i> , stud. Facultatea de litere, Cluj; din fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 15.000
15.	<i>Titu G. Suciu</i> , elev cl. IV lice., Turda; din fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 10.000
16.	<i>Emil Felderean</i> , elev cl. IV Sem. ped. univ., Cluj; din fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 10.000
17.	<i>Emilia Slăvescu</i> , elevă școala normală, Cluj; din fund. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 2500
18.	<i>Pavel Lazăr</i> , elev cl. I lice., Brad; din fundațiunea „ <i>Dr. Gh. Sândeian</i> “	„ 1.500

Pe anul școlar 1932/33. 1)

1.	<i>Ștefan Șarlea</i> , elev la școala de ucenici, Blaj; din fundațiunea „ <i>Mihail Albon</i> “	Lei 1.400
----	---	-----------

1) Scăderea burselor față de anul trecut se datorește scăderii în mod considerabil a venitelor acestor fundațiuni a căror avere constă în acții și depuneri la bănci.

2.	<i>Ioan Ghișoiu</i> , stud. Acad. Com., Cluj; din fundațiunea „ <i>Mihail Albon</i> “	Let 1.200
3.	<i>Livia Blaga</i> , stud. la Facultatea de Litere și Filosofie, București; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 931
4.	<i>Iustin Muntean</i> , stud. Facultatea de Drept Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 931
5.	<i>Mihail Novac</i> , stud. Facultatea de Drept și Litere, București; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “ .	„ 931
6.	<i>Teodor Țiuera</i> , stud. la Școala națională de arte frumoase, Paris; din fund. „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 931
7.	<i>Iancu G. Simu</i> , stud. Școala Politehnică, Timi- șoara; din fund. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 1.500
8.	<i>Zenovia Suci</i> , stud. Facultatea de Litere, Cluj; din fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 1.500
9.	<i>Suci</i> <i>G. Titu</i> , elev lic., Turda; din fundaț. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 1.500
10.	<i>Emil Felderean</i> , elev sem. ped. univ., Cluj; din fund. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 1.500
11.	<i>Emilia Slăvescu</i> , elevă Școala normală, Cluj; din fund. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 280
12.	<i>Ioan Moldovan</i> , stud. Facultatea de drept, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ninița și Daniel Mo- nasterianu</i> “	„ 3.000
13.	<i>Filip Gheorghe</i> , ucente, Cluj	„ 500

Pe anul școlar 1933/34.

1.	<i>Titu G. Suci</i> , elev lic. Turda; din fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 1.500
2.	<i>Felderean Emil</i> , elev lic. ped. univ., Cluj; din fund. „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 1.500
3.	<i>Zenovia Suci</i> , stud. în drept, Cluj; din funda- țiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 1.500
4.	<i>Emilia Slăvescu</i> , elevă școala normală „ <i>A. Șaguna</i> “, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Nicolae Rusu și soția sa Cornelia</i> “	„ 280
5.	<i>Ioan Moldovan</i> , doctorand în drept, Cluj; din fundațiunea „ <i>Daniel Monasterianu</i> “	„ 3.000
6.	<i>G. Tarcea</i> , stud. facult. de litere și filosofie, București; din fundațiunea „ <i>I. Petran</i> “	„ 1.000
7.	<i>Ioan Nișu</i> , stud. facult. filosofie, București; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	„ 1.000
8.	<i>Victor Slăvescu</i> , stud. la politehnică din București; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “ . . .	„ 1.000

9.	<i>Dumitru Ghișe</i> , stud. facultatea de drept, Cluj; din fundațiunea „ <i>Ioan Petran</i> “	Lei 1.000
10.	<i>Pintea Vasile</i> , elev școala sup. de comerț, Cluj; din fundațiunea „ <i>Mihail Albon</i> “	„ 800
11.	<i>Nicolae Iliescu</i> , ucenic, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Daniel Monasterianu</i> “	„ 500
12.	<i>Preda Nicolae</i> , ucenic, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Daniel Monasterianu</i> “	„ 500
13.	<i>Florica Jurca</i> , ucenică, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Daniel Monasterianu</i> “	„ 500
14.	<i>Gheorghe Pop</i> , ucenic, Sibiu; din fundațiunea „ <i>Daniel Monasterianu</i> “	„ 500

Pe anul școlar 1934/35.

I. Din fund. „*Nicolae Rusu și soția sa Cornelia*“ :

1.	<i>Titu G. Suciu</i> , elev de liceu, Turda	Lei 1.500
2.	<i>Emil Felderean</i> , elev lit. ped. univ., Cluj	„ 1.500
3.	<i>Zenovia Suciu</i> , stud. în drept, Cluj	„ 1.500

II. Din fundațiunea „*Daniel Monasterianu*“ :

1.	<i>Ioan Moldovan</i> , doctorand în drept, Cluj	Lei 3.000
2.	<i>Pavel Buburuz</i> , ucenic blănar, Sânmarghita	„ 500
3.	<i>Gheorghe Câmpean</i> , ucenic tâmplar, Bața	„ 500
4.	<i>Liviu Fărcașiu</i> , ucenic tâmplar, Bața	„ 500
5.	<i>Ioan Soare</i> , ucenic tipograf, Sibiu	„ 500
6.	<i>Nicolae Preda</i> , ucenic elsmar, Sibiu	„ 500
7.	<i>Ioan Schiau</i> , ucenic croitor, Sibiu	„ 500
8.	<i>Romulus Ciama</i> , ucenic croitor, Sibiu	„ 500
9.	<i>Dum. Moldovan</i> , ucenic compactor, Sibiu	„ 500
10.	<i>Izidor Dordea</i> , ucenic croitor, Sibiu	„ 500
11.	<i>Florica Jurca</i> , ucenică de croitorie, Sibiu	„ 500
12.	<i>Carol Decis</i> , elev șc. norm., Roman	„ 500

III. Din fundațiunea „*Ioan Petran*“ :

1.	<i>Gheorghe Tarcea</i> , student în drept, București	Lei 1.000
2.	<i>Ioan Nițu</i> , stud. în litere și filosofie, București	„ 1.000
3.	<i>Victor Slăvescu</i> , student la Politehnică, București	„ 1.000
4.	<i>Silvia Florea</i> , studentă, Academia de muzică, Cluj	„ 1.000

IV. Din fundațiunea „*Mihail Albon*“

1.	<i>Ilie Cernea</i> , ucenic lăcătuș, Sibiu	Lei 500
----	--	---------

Tabloul sumar

despre numărul bursierilor și suma burselor în anii 1911—1935.

Anul	Numărul bursierilor	Suma burselor
1911/12	19	Cor. 4.520
1912/13	24	" 10.940
1913/14	22	" 6.780
1914/15	21	" 5.390
1915/16	21	" 5.370
1916/17	19	" 4.470
1917/18	20	" 5.170
1918/19	25	" 6.170
1919/20	24	" 5.870
1920/21	24	Lei 4.180
1921/22	22	" 16.570
1922/23	17	" 12.750
1923/24	10	" 19.850
1924/25	9	" 43.500
1925/26	16	" 76.520
1926/27	17	" 23.280
1927/28	11	" 26.380
1928/29	6	" 9.300
1929/30	5	" 51.000
1930/31	24	" 87.000
1931/32	18	" 85.500
1932/33	13	" 16.100
1933/34	14	" 14.580
1934/35	20	" 17.500
1935/36	(vezi rap. gen. pe 1935/36).	

Istoricul Şcoalei civile de fete

cu internat şi cu drept de publicitate a „Asociaţiunii“ din Sibiu,
pe al doilea sfert de veac dela înfiinţare (1911/12—1935/36)

de **Dr. Vasile Bologa**,
dir. de liceu pens.

La finea anului şcolar 1910/11 s'a încheiat întâlul sfert de veac din viaţa Şcoalei civile de fete cu internat şi cu drept de publicitate a „Asociaţiunii“ din Sibiu. Am serbat atunci, de sine înţeles, acel moment însemnat din viaţa şcolii, prin o festivă încheiere a anului şcolar 1910/11 şi prin publicarea istoricului şcolii sub titlul: „*Monografia şcolii civile de fete cu internat şi cu drept de publicitate a Asociaţiunii“ pentru literatura română şi cultura poporului român din Sibiu, pe 25 de ani dela înfiinţare*“, care se continuă acum pe al doilea sfert de veac (1911/12—1935/36).

După serbarea aniversării, am continuat munca cu aceeaş râvnă şi mulţămire sufletească, pentrucă şcoala Asociaţiunii era în continuă desvoltare şi progres frumos. Se îndreptau privirile strănilor, cu oarecare invidie asupra şcolii noastre, văzând succesul activităţii ei. Mi-a fost dat, să asist odată la o declaraţie neaşteptată din partea unui distins inspector şcolar maghiar, care, după ce terminase cu inspecţia sa la şcoala noastră, a exclamat: O, dacă ar fi şi la şcoala Statului barem așa!...

Da, am avut aceasta satisfacţie, să vedem şcoala Asociaţiunii la un nivel înalt al timpului, pentrucă ţineam mult şi noi, să ne impunem în concurenţă cu popoarele desmerdate ale Statului ungar. Şi am izbutit, graţie inteligenţei poporului român şi înţelepciunii venerabililor preşedinţi de pe vremuri ai Asociaţiunii: *Iacob Bologa, George Barişiu, Alexandru Mocsony, Ioan Moldovan, Iosif Şterca Şulufiu, Andrei Bârseanu, etc. etc...*

În cel dintâi an însă, după serbarea aniversării, adică în 1911/12, a urmat o grea lovitură pentru şcoala Asociaţiunii, ca şi pentru literatura română, pentrucă în 10

Martie 1912, a încetat din viață tinărul ei profesor: *Dr. Ion Borcia*, un distins profesor al școlii române și talentat scriitor român. Abia zece ani i-a fost hărăzit acestui tinăr bărbat, să poată desfășura talentul său strălucit pe terenul literaturii și învățământului publice române, căci în floarea vieții sale, în vârstă de 32 de ani, s'a stins pe nesimțite dintre noi, lăsând în doliu adânc familia sa și neamul. Sfășiați de durere atunci, pentru această pierdere, anunțau colegii săi obidați că: „...pierdem un erudit dascăl al școlii române, înzestrat cu virtuți înalte și aptitudini distinse, prin care, în activitatea sa de zece ani pe terenul învățământului, și-a înscris numele cu litere de aur în analele școlii noastre“. Iar prietenul său, dl *H. P. Petrescu*, secretarul literar al „Asociațiunii“, sbuciumat în fața pierderii dureroase, grăia despre el în „Tribuna“ dela Arad din 10 Martie 1912, astfel: „A fost un om... om cu întreaga nobleță, care se poate da cuvântului acestuia... Neamul nostru n'are noroc!...“

În adevăr, nădejtile noastre cele mai bune s'au spulberat ca într'o clipită, prin această pierdere și am rămas cu o resemnare fără hotar.

Astăzi, după 25 de ani dela acea dată, închet cu acelaș sentiment al durerii aceasta pagină dutoasă din analele școlii Asociațiunii, cu un prinos adânc memoriei neuitatului nostru coleg.

Vieța și activitatea sa literară a fost apreciată în Anuarul școlii din 1911/12, cu multă competență, de tinărul său coleg de atunci: dl *Victor Stanciu*, astăzi profesor de universitate în Cluj, ca unul dintre cei mai chemați a cunoaște și aprecia activitatea neuitatului său coleg și prieten. Vom păstra cu adâncă emoție prețioasa-i amintire.

*

Până când ne frământam în sufletul nostru, pentru această pierdere atât de neașteptată, ni-s'a adus la cunoștință din altă parte, că Ministerul Instrucțiunii publice din Budapesta a aprobat în cele din urmă *Programul de studii al școlii Asociațiunii*, pentru care eram în așteptare de 4 ani de zile cu o continuă corespondență, încordată adeseori, între Comitetul central al Asociațiunii și Ministerul Instrucțiunii publice din Budapesta.

În 14 Iunie 1908, primisem ordnul Ministerului Instrucțiunii din Budapesta (Nr. 672—1908), pentru ca *Programul de studii* al școlii Asociațiunii, aprobat de Minister în 9 Ianuarie 1901, sub Nr. 66078—1900, să se prelucreze din nou și să se conformeze întru toate programului de studii al Statului ungar, cât mai curând și să se înainteze ne-

greșit până la 1 Septembrie 1908, pentru promovare Ministerului Instrucțiunii spre aprobare.

Ca să satisfacem acestui ordin, în preajma vacanței de peste vară, fiecare membru al corpului profesoral de atunci a luat cu prevenire asupra sa sarcina, de a prelucra peste vară materia studiilor din specialitatea sa, după *programul de studii al Statului*, pentru ca la 1 Sept. să fim gata cu prelucrarea noului program de studii, pentru înaintare în termenul fixat.

Cu toată truda și osteneala noastră de peste vară, la 1 Septembrie nu am putut fi gata cu compunerea și echilibrarea programului de studii. Și a trebuit să cerem o prolongire a termenului de promovare, ceea ce ni s'a și acordat până la 15 Sept. 1908.

În acest interval, după o muncă încordată zi de zi, s'a terminat compunerea programului de studii, amăsurat scopului și împrejurărilor Asociațiunii, cu toate motivările și explicațiile trebuitoare, în temeiul principiilor pedagogiei științifice, religioase-morale și naționale. Terminat programul de studii în 15 Sept. 1908, s'a înaintat Inspectoratului regese de școli pentru promovare Ministerului Instrucțiunii, spre aprobare.

Tratându-se acum de istoricul școlii Asociațiunii, pe al doilea sfert de veac al existenței sale, țin să amintesc la acest loc numele tuturor factorilor, cari au contribuit prin munca lor desinteresată și prin patriotismul lor cel mai curat, la salvarea școlii Asociațiunii și peste tot la salvarea unui principiu de viață a poporului român din Transilvania și Ungaria. Iată acei factori:

Întâi de toate *Comitetul central al Asociațiunii*, în frunte cu președintele său de pie memorie: *Iosif Șterca-Șuluțiu*, cu secretarul literar de atunci dl *Octavian Goga*, astăzi mare bărbat de Stat al României și cu secretarul administrativ al Asociațiunii: dl *Octavian Tăslăuanu*.

Amintind aceste nume am spus foarte mult și cred că și astăzi putem simți o mulțămire sufletească, văzând în ce mână fusese încredințată pe atunci conducerea intereselor culturii poporului român din Transilvania, ceea ce evenimentele ulterioare au justificat atât de strălucit.

Iar membrii corpului profesoral de atunci au fost următorii: a) Profesori titulari: *Dr. Vasile Bologa*, director, *Eugenia Tordășianu n. Iovescu*, *Victor Păcală*, *Dr. Ion Borcia*, *Elisaveta Butean*, *Dr. Eleonora Lemeny*; b) Profesori de religie: *Matei Voileanu*, asesor consistorial și *Nicolau Togan*, protopop gr. cat. român; c) Profesori ajutători: *Aurel Bratu* (fizică, aritmetică, prof. liceal), *Augustin*

Bena (muzica vocală), *Elena Petrașcu* (l. franceză, directoara internatului) și *Dr. Ilie Beu* (igiena, medicul școalei și al internatului).

În onoarea acestui corp profesoral amintesc încă un fapt laudabil. Guvernul ungar aduse pe atunci o lege, în sensul căreia corpurile profesionale dela școli particulare și confesionale de ale naționalităților din Ungaria, puteau să ceară întregirea salarelor dela Stat pentru membrii corpului profesoral, care se acorda sub condiția de a propune unele studii în ungurește. Mai multe din școlile noastre confesionale, care aveau oarecare autonomie, au cerut aceasta întregire de salare. Școlile particulare însă, între care și școala Asociațiunii, nu se bucurau nici măcar de acea brumă de autonomie și erau mult mai expuse ingerinței străine. Și corpul profesoral dela școala Asociațiunii, ca să nu expună independența școlii și pe patronul ei, ca să-i păstreze caracterul curat și limba română de propunere, nu a cerut întregirea de salare dela Statul ungar. A adus și acest sacrificiu patriotic pentru școala română și pentru Asociațiunea culturii poporului român. Au preferat să trăiască în cele mai modeste condiții, cu salare minimale ce le putea asigura Asociațiunea din puținele ei mijloace, curate și cinștite. Au preferat să trăiască cât de modest, în spiritul și virtuțile strămoșilor noștri, care ne-au salvat limba și neamul. Onoare lor!...

M'am simțit dator, să aduc la lumină acum, aceasta faptă laudabilă a corpului nostru profesoral de atunci, când se cerea multă tărie de caracter, ca să nu aluneci în vârtejul ispitelor dușmanului. Și o fac în bună credință, dar nu pentru conducerea învățământului nostru public în timpul din urmă, căreia îi lipsește lumina conștiinței pedagogice, ci o fac pentru istorie și posteritate.

*

Revin apoi la programul de studii al școlii, pentru care se da lupta acum pe tema limbii maghiare, a cărei predare în școala românească, nici odată nu satisfăcea orgoliul șovinismului unguresc. Îi dădea degetul, îți cerea mâna și așa mai departe. Acum din prilejul întocmirii noului program de studii, se încerca o nouă lovitură, eventual cea din urmă în mersu-i agresiv.

Școala Asociațiunii era școală particulară, adică susținută de o Asociație culturală particulară. Ca atare, în sensul legilor Statului ungar, era obligată să se conformeze întru toate programului de studii al Statului.

În baza acesteia pretindea acum Ministerul Instrucției, ca limba maghiară să nu se mai trateze numai ca un

obiect de studiu separat, de sine stătător, ci ca cel dintâi obiect de învățământ, care să domine întregul învățământ al școlii, cu un număr maximal de ore pe săptămână, care să se poată sport după trebuință. Afară de aceea să se precizeze la fiecare materie de învățământ în ce măsură se va preda în viitor și în limba maghiară pe lângă limba română, care era limba de predare a școlii. Iar cântările școlare, să se predea jumătate cu text și cu melodii ungurești și numai cealaltă jumătate cu text și cu melodii românești.

Era tendința, precum se vede, să ni se impună limba maghiară, ca a doua limbă maternă, dominantă peste toate celelalte obiecte de învățământ, rămânând limba noastră maternă în a doua linie, ca un Cenușotecă lângă vatra tăciunilor din străbuni, căci a servi la doi Domni deodată, nu ar fi fost cu putință niciodată.

Patronul școlii *Comitetul central al Asociațiunii*, sgu-duit în fața acestor pretenții absurde, a luat lupta pentru salvarea școlii sale și după o continuă corespondență de 4 ani de zile, cu nesfârșite motivări, lămuriri pedagogice și științifice, sociale și morale, a izbutit în cele din urmă să obțină aprobarea *programului de studii* redactat de corpul nostru profesoral, pe lângă o condiție însă, ca *imnul național maghiar* de *Fr. Kölcsey*, să se cânte în fiecare clasă în textul său original. Pe lângă aceasta și un ordin, ca să fim supravegheați cu cea mai mare strictețe pentru progresul studiului limbii maghiare în școala Asociațiunii.

Astfel s'a ajuns, după 4 ani de frământări, la o soluție mai suportabilă pentru școala Asociațiunii. Siliți a ne împăca după vorba din bătrâni: Pentru fragă și frunza mi-i dragă.

Aranjată odată chestiunea programului de studii, pentru prezent cel puțin, pentru că în viitor vedeam noi bine, că o să mai fie greutăți, învățământul a decurs mai liniștit în cei doi ani școlari, ce au urmat până la izbucnirea războiului mondial.

*

Pe acel timp devenise o convingere generală, importanța *excursiilor școlare, călătoriile de studii* ale elevilor în regiuni mai îndepărtate, în țări străine mai înaintate, pentru lărgirea și intensificarea cunoștințelor elevilor. Școala Asociațiunii ținea mult, să fie la pas cu progresul timpului. Și făcea adeseori excursii școlare cu elevele sale în Regatul vecin al României, la Mănăstirea Cozia, Călimănești, Curtea de Argeș, Pitești, București, Sinaia, etc.

În 30 Mai 1913, după multe pregătiri, aranjase o călătorie de studii cu 40 de eleve și profesoare, direct la Viena și Laxenburg. În Viena, în timp de 7—8 zile, s'au cercetat toate lucrurile și instituțiile mai de seamă, edificiile monumentale, biserică, muzee, teatre, operă, etc. tot ce a putut fi de interes instructiv, istoric și artistic pentru eleve. De la Viena cu vaporul pe Dunăre la Budapesta, prin atâtea frumuseți pitorești ale naturii, cu un succes peste așteptare. În luna 1910, făcuse școala excursii de studii la Budapesta, de-acolo peste Croația la Fiume și Abazia la Marea Adriatică. Rostul acestor călătorii de studiu pentru tinerimea școlară, nu se poate îndeajuns aprecia.

S'a început războiul mondial însă, în 1 August 1914 și cu el calvarul școlii române. Părinții elevelor, cei mai mulți, pe toate fronturile măcelului. Acasă familiile îngrijorate, mame și copii, cu mijloacele de existență reduse zi de zi, cu gândurile împărțite, în lipsuri și suferințe. Școala, care îndeobște e rezonanța sufletului familiei, în vremuri senine, suferia aceleași vitrege lovituri ale sorții, pe lângă lipsa de bunăcredință a unei conduceri străine, orgolioasă și preocupată.

Iar când în 15 August 1916, a intrat și România în război, împotriva *monstruoasei* Monarhii Austro-Ungaria, când întreg sud-ostul Ardealului a fost încins de focul războiului armatei române, am ajuns punctul culminant al suferințelor noastre. Intelectualii români erau deportați, de multeori în puterea nopții, la marginea extremă a Ungariei apusene, alții aruncați în închisorile Clujului, judecați chiar la moarte viii, iar familiile lor cu copii nevârstații risipiți pe unde numai se putea acțui. Învățământul fusese sistat, pentru unele institute pe întreg anul școlar 1916/17.

Școala Asociațiunii, la câteva luni după retragerea armatei române, s'a recules încâtva și în 1 Decembrie 1916, a reluat firul învățământului, abia cu 32 eleve în cele 4 clase civile. Dar a stărui să funcționeze, ca să nu se piardă continuitatea școlii și cu ea, eventual, și alte drepturi câștigate. În edificiul școlii însă, era plasată poșta armatei germane și numai cu mare greutate ni s'au eliberat 4 sale de învățământ pentru trebuințele școlii. Internatul școlii în buimăceala acelor zile de sânge și de foc, cu tot felul de lipsuri, era o absolută imposibilitate să fie deschis și nu a funcționat întreg anul școlar 1916/17.

Peste vara anului 1917 însă, s'au putut face și proviziunile mai indispensabile, încât în 1 Sept. 1917 s'a deschis și internatul școlii, deodată cu înscrierile elevelor pentru anul școlar 1917/18, continuându-se învățământul cu 133 eleve dintre cari 84 adăpostite în internat.

Acest an școlar, 1917/18, de relativă liniște, l-am închetat destul de bine, după cum erau și peripețiile războiului, ale cărui faze încălziau, de obicei, ori descurajau și sufletele noastre.

Un moment însemnat din viața școlii Asociațiunii în acel an, a fost: *Serbarea școlară de doliu pentru vitejii noștri căzuți în războiul mondial*, ținută în 5 Noembrie 1917, din ordinul Ministerului Instrucțiunii publice. O dutoasă serbare pentru noi. Cuvintele Directorului școlii, rostite la acel prilej, dau o teoană cât se poate de nimerită despre starea sufletească a poporului român din acele zile de grea aducere aminte. Ca să dăm în colorii cât mai reale istoricul școlii, reproducem aci în întregime acele cuvinte, care trebuiau spuse cu multă cumpănire în interesul educației tinerelor noastre generațiuni. Iată-le:

Onorat corp didactic! Iubite eleve!

Este al patrulea an de când e în curgere potopul celui mai crâncen războiu de pe rotogolul pământului. Întreg trupul Europei, dela răsărit până la apus și dela mează-noapte la mează-zi, se sguodește sub fulgerătoarele frământări ale armatelor dușmane, și sângele curge părau, rămânând văduve și orfanii pe urma celor căzuți pentru un sfânt ideal: liniștea și siguranța patriei. Câte inimi încetat-au să mai bată, în cei trei ani trecuți, pentru acest ideal? Câte vieți s'au stins în floarea vârstei pentru acest sfânt cuvânt: patrie și neam?

Astăzi, privind în jurul nostru, putem constata, deși nu în definitiv încă, că cumpăna biruinței suride grupării statelor din Europa centrală, cărora aparține și Monarhia noastră.

Dar până a ajunge la acest rezultat, câte vieți tinere nu s'au jertfit? Câți bărbați și juni, părinți ori frați de ai noștri, au căzut sub loviturile dușmane, în luptă cu steagu'n mâni, pentru patrie și tron!

Am fost martori oculari ai plecării lor. Când ei, călăuziți de sacrul foc al iubirii de patrie, împodobiți cu ramuri verzi, cu flori și colorile iubite inimii lor, sburau ca șoimii, și le-am urât din inimă: Cu zile mergeți, dragii mei, și să veniți cu zile!...

Dar mulți au rămas pe câmpul de luptă, mulți au căzut cu arma în mână și nu s'au mai întors la vetrele străbune. Lung e ștrul acestor viteji, căzuți în lupta crâncenă cu arma în mână, până la cel din urmă picure de sânge.

Pentru pomenirea lor a luat inițiativă înaltul Minister regesc de culte și instrucțiune publică (sub Nr. 141.603—1917), să se țină această serbare de doliu.

Dar nu e dată posibilitatea, să putem înșira cu numele pe toți vitejii căzuți, deși mulți dintre ei sunt frații noștri, colegii noștri, ori chiar părinții noștri.

Implorăm deci mila cerului, ochiul prevedinței, să se îndure de acești fii ai săi, distinși și neîntrecuți eroi, să-i pomenească întru împărăția sa, acum și întotdeauna.

Iar noi, aducând tributul recunoștinței noastre, să săpăm adânc în inimile noastre memoria lor, pilda strălucită a vitejiei lor, din care cult sfânt și patriotic să facem din neam în neam, din generație în generație.

E nespusă durerea, ce trebuie să simțim pentru aceste jertfe aduse pe altarul patriei. Dar ce puteam noi face, când omenimea întregă și-a pierdut, par'că, cumpătul, și numai prin jertfe de sânge, de avere și de resignare bărbătească, se mai poate produce *focul curăților*, din care să răsară un alt echilibru, o altă eră mai norocoasă, mai echitabilă pentru neamul omenesc de pe acest pământ.

Fă, Doamne, să putem întrezări odată zorile acestei ere mai fericite, drept răsplată pentru atâta sânge nevinovat ce s'a vărsat de vitejii noștri!

Cunoscând din acestea importanța serbării noastre de doliu, nu găsesse mai nimerit decât, să încheiu cu cuvintele poetului nostru Mureșianu:

De ce nu vine, Doamne, a Ta împărăție,
Când oamenii să șteargă și umbra de sclăvie,
Fiind creștini curajii!
Și 'n locu-i să domnească dreptatea nepătată,
Egala 'ndreptățire și pacea adevărată,
Ca între fii și frații!..“

Aceasta ar fi cea mai *strălucită coroană* pentru mormintele vitejilor noștri, care și-au jertfit viața pentru binele patriei, sigur, în nădejdea unor zile de mai bine pentru fiii și pentru urmașii lor.

Fie în vecl binecuvântată memoria lor!

*

Cuprinși de asemenea sentimente de îndolală, de duloșie și îngrijorare continuă, ne apropiam, fără să știm, de sfârșitul războiului, după 4 ani de svârcoliri sângeroase și suferințe amare.

În vara anului 1918, armata română săvârșise cruntul foc al bătăliei dela Oltuz, Mărăștii și Mărășeștii, cu o biruință fulgerătoare asupra hoardelor prustace. Înscrișese o strălucită Epopee în Cartea neamului.

La sud armata franceză și jugo-slavă zdrobise frontul bulgaro-german, înjunghind pe unul din cei mai haini dușmani ai neamului nostru din peninsula balcanică.

Erau frumoase auspicii pentru noi aceste biruințe, dar jugul barbar încătușa încă sborul sufletului nostru pentru exercițiul libertății mult dorite.

În acest răstimp însă, persecuțiile împotriva școlii românești, se înțețeau înspăimântător. Atacul se dăse întâi asupra școlii populare și normale, care pregătește învățătorii poporul, apoi asupra școlilor superioare, secundare, etc.

Schițăm în cele următoare, pe scurt, cum s'a dat acest atac barbar asupra școlii Asociațiunii. Întâi o aspră inspecție a școlii, de aproape 20 de zile, în Mai și Iunie 1918, până după examenele de fine de an, pe care le-a prezidat neîntrerupt inspectorul școlar maghiar, pentru întâia dată în viața școlii, cu o stricteță extraordinară ce-și impunea. Inspecția s'a extins asupra tuturor amănunțurilor de învățământ, de administrație, disciplină, etc. După inspecție potop de măsuri draconice asupra școlii. O mulțime de eleve respinse la examen, ori îndrumate la corigență, numai pentru ca să fie instrăinate de școala Asociațiunii, unde, din păcate, se învăța încă românește. Față de profesori și profesoare, îndeosebi față de directorul școlii, nesfârșite amenințări, dacă nu vor satisface ordonanțelor anormale, ce curgeau ca ploaia. Nimic nu mai era bun, din cecece fusese până acum. Totul trebuia reformat după gustul dela Budapesta, ori stins de pe fața pământului. Ucazele se descărcaseră ca o furtună vijelioasă asupra școlii Asociațiunii. Dintre acestea amintim unele:

1. Să se poarte în limba maghiară procesele verbale ale Consiliului profesoral și să se înainteze inspectoratului în termen de 8 zile, pentru revizuire și vidimare.

2. Numele elevilor să nu se înregistreze cum le rostește părinții, ci după cum le schimonostiau matriculanții ungurești oficiali, cu ortografe poezică ungurească, imposibilă, d. p.: *Angyel* în loc de *Anghel*; *Krajnik* în loc de *Crainic*; *Gyanka* în loc de *Deoanca*; *Frenku* în loc de *Frâncu*, etc...

3. Să se înainteze din nou lista manualelor de învățământ, cu câte un exemplar din fiecare manual, pentru o nouă revizuire. Rezultatul acestei revizuirii a fost, că deodată ni-s'au interzis 8 manuale de învățământ pentru acel an școlar, care altcum au fost introduse și întrebuințate până aci cu aprobarea autorității oficiale în drept. Acum însă, nimic nu mai era bun. Numai distrugere pe toată

linia. Era încărcată atmosfera și se simțea sunul, că se apropie ceasul socotelii.

Patronul școlii, de sine înțeles, a remonstrat cu tărie împotriva acestor barbare dispoziții ale Ministerului Instrucțiunii din Budapesta. Răspuns însă *nu am mai primit*, pentru că sosise într'aceea mult doritul ceas și nefastul sistem unguresc s'a prăbușit.

În această situație încordată ne-a găsit *revoluția din 1 Noembrie 1918*, care a spulberat puterea statelor din Europa centrală, după ce mai întâi fuseseră zdrobite armatele lor pe toate fronturile și a adus sufletelor noastre mult dorita: *Libertate*.

Evenimentul nu ne-a surprins, pentru că era așteptat de mult, ca o neapărată consecință a legilor firești. Iar poporul nostru, încă în răsunetul pocnetelor revoluției și-a organizat *legiunile*, ca o însuflețită *gardă națională*, pentru apărarea drepturilor și avutului său. A doua noapte după izbucnirea revoluției, ostașii legiunii române vegheau și străjuiau cu bărbăție casele și instituțiile noastre. Între acelea și școala și internatul de fete al Asociațiunii, așa că au fost scutite de orice turburare în siguranța și mersul afacerilor lor.

Din cauza revoluției însă, și a *gripei* ce bântuia pe atunci, lecțiile au fost întrerupte mai bine de o lună, din 14 Oct. până la 25 Noembrie 1918, apoi s'au continuat cu îndoită bucurie și cu îndoită puteri și ordine corăspunzătoare.

Până când se petreceau acestea în viața școlii, în viața noastră publică se făceau pregătirile necesare pentru memorabila *Adunare națională dela Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918*, în care poporul român a proclamat cu nespuse însuflețire: *Unirea Ardealului, Banatului și a părților Ungariei locuite de poporul român cu țara-mamă: România*.

La acest act epocal în viața unui popor, au luat parte activă trei membrii din corpul profesoral al școlii Asociațiunii, anume: Dnele *Eugenia Tordășianu* și *Dr. Eleonora Lemeny*, și directorul școlii *Dr. Vasile Bologa*, ca delegați ai școlii și au votat din tot sufletul lor pentru *unire și pentru întregirea neamului românesc*.

*

După adunarea dela Alba-Iulia am organizat învățământul institutului nostru pe temelul exigențelor culturale și naționale ale poporului român, în sensul principiilor democratice, naționale, ale concluzelor numitei adunări și conform enunțațiunilor pedagogice-didactice ale conferinței profesorilor români, ce s'a ținut a doua zi în legătură cu Adunarea națională din Alba-Iulia.

Deodată cu acestea s'a arătat o vie mișcare și în stinul tinerimei școlare. Multe fetițe române, cu care alergau părinții pân' acum pe la institute străine, ceace niciodată n'am putut înțelege nici justifica, cereau cu stăruință, să treacă acum la școala și internatul Asociațiunii. Conducerea acestora a făcut tot posibilul, să poată satisface acestei trebuințe. În puterea iernii a rupt zidul dintre unele încăperi, să lărgească și să înmulțească salele de învățământ, după pufință, pentru ca să putem primi și adăposti cât mai multe eleve în institutul Asociațiunii. Deoarece, în fața multor rățăcirii din trecut ale publicului nostru, trebuia, să zicem totuși, că mai bine în ceasul al 11-lea, decât niciodată!

Cu toate acestea abia s'au putut primi încă vreo 50 de eleve pe lângă cele înscrise dela începutul anului școlar, dând întâetate ficelor din familiile pribegite în zilele grele ale bejeniei de peste doi ani.

Astfel organizați din nou, *sua sponte*, s'a continuat învățământul cu succes și cu spor îmbucurător. Indeosebi, că sosise și colegul din războtu, dl profesor *Sabin Oprian*, care a fost, mai bine de patru ani, neîntrerupt în valurile războtului.

Au urmat apoi zile mai senine și pentru poporul român, pentru instituțiile sale culturale, economice, etc... Din acele momente de bucurie amintim următoarele:

În 24 Decembrie 1918, a intrat armata română în Sibiu, sub conducerea viteazului general *Traian Moșoiu*, comandantul suprem al trupelor române din Transilvania. Din această clipă s'a înstăpănit deplină ordine și siguranță în ținuturile noastre. La recepțiunile acordate de viteazul general, s'a prezentat și corpul profesoral al școlii Asociațiunii. Cuvintele directorului, rostite la acel prilej, ca o călduroasă întâmplinare, au fost următoarele:

Domnule General!

„Am onoare, să prezint membrii corpului profesoral dela școala superioară de fete cu internat a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporul român“.

Sunt 33 de ani, de când s'a înființat această școală prin cei dintâi fruntași ai poporul român din Transilvania și Ungaria: *G. Barișiu, Baron Ursu, Țipariu, ș. a.*

Candela aprinsă atunci în sanctuarul acestei școlii, nu numai a lăcărît după vremuri, ci a luminat și încălzit intensiv sufletele tinerelor noastre generațiuni pentru cultul limbii române, pentru știință și pentru idealul nostru național. Astfel a contribuit la *frumosul seceriș*, pe care

D-Doastră l-ași încoronat cu mână tare și cu braț înalt, ca să ne bucurăm împreună.

Uă urăm deci din inimă *bună venire* și Uă asigurăm că vom lucra împreună și mai departe pentru desăvârșirea *operei mărețe*, care astăzi se exprimă în cuvintele: *Trăiască România Mare! Trăiască Regele ei iubit! Trăiască scutul ei apărător: Armata Română!*

*

Câteva zile în urma acestora, la 1 Ianuarie 1919, a trecut prin Sibiu marele general francez *Berthelot*, reorganizatorul armatei române în Moldova, distins prieten al poporului român. În cinstea marelui oaspe a improvisat poporul român, în timp de 48 ore, un grandios *conduct popular*, cum nu s'a mai văzut vre-odată pe aceste platuri strămoșești. Pâlcuri, pâlcuri de săteni români din ținutul Sibiului, s'au prezentat pe dinaintea marelui oaspe în costumul lor pitoresc, cu frumoase obiceiuri naționale și jocuri volnicești. Până la lacrimi a fost emoționat Marele General francez, când a văzut atâta vitalitate în sinul acestui popor, atâta dor de viață și de libertate, manifestate în mod spontan cu o nespusă demnitate.

La recepțiunile generalului *Berthelot*, în 1 Ianuarie 1919, corpul nostru didactic s'a prezentat împreună cu profesorii și învățătorii dela diferitele noastre institute de învățământ, în numele cărora directorul școlii noastre a rostit următoarele cuvinte omagiale :

Domnule General!

„Profesorii și profesoarele dela școlile noastre secundare, seminarii etc.... se simt fericiți, că au ocazie, să prezinte omagiul lor distinsului erou al poporului francez, cel mai generos popor de pe fața pământului.

Noi simțim nespusă mândrie, că ne știm înrudiți după sânge, după limbă și origine cu acest *popor generos*, care a dovedit de atâtea ori, că nu trăiește numai pentru interesele restrânse ale patriei sale, ci revarsă lumina și bunătățile sale asupra întregului neam omenesc.

Dezim deci, ca cel mai sincer frați, pentru că sângele nu se face apă, să Vă asigurăm de admirația noastră, de credința și de recunoștința noastră nestrămutată!

Conduși de acest sentiment aducem călduroase urări *glorioasei Franța și Mulți ani fericiți distinsului ei Erou!*“

Răspunsul distinsului general a fost pătrunzător, marcat în cuvintele: *Cine cunoaște sufletul poporului român, trebuie să recunoască, că în cea mai mare parte l-ați format D-Voastră, vrednicii lui dascăli.*

*

Pe când se petreceau acestea în vleața noastră publică, între manifestările de bucurie ale poporului român, ne-a sosit dela *Resortul Cultelor și Instrucțiunii publice a Consiliului Dirigent Român* din Sibiu, următorul rescript memorabil dtdo 29 Decembrie 1918:

Nr. 1.

Onorat Comitet central al Asociațiunii!

„In sensul deciziunii unanime votate în Adunarea Națională ținută în 18 Noembrie v. 1918 la Alba-Iulia, precum și în baza decretului-lege Nr. 3632 semnat de *Maiestatea Sa Regele Ferdinand I* la 11 Decembrie 1918, Consiliul Dirigent al Națiunii Române a luat conducerea serviciilor publice din ținuturile unite cu Regatul României.

Aducându-Vă aceasta la cunoștință, Vă rugăm, să binevoiți a comunica de urgență tuturor ofițerilor și persoanelor de sub ascultarea D-Voastră, că în toate afacerile bisericesti, școlare și culturale din cuprinsul teritoriului unit acum definitiv cu România, orice contact cu guvernul republican maghiar din Budapesta încetează și totți cei avizați la sprijinul și îndrumarea Consiliului nostru Dirigent în asemenea afaceri au să se adreseze în viitor către acest Consiliu „Resortul cultelor și instrucțiunii publice“, Sibiu.

Astgurându-Vă, că toate aceste afaceri suntem decisi a le conduce în spiritul larg-democratic și liberal, care transpiră din hotărârile Adunării Naționale dela Alba-Iulia, Vă rugăm totodată, să binevoiți a ne acorda întreg sprijinul D-Voastră, la înfăptuirea mult doritului progres religios și cultural, din care va izvorî fericirea tuturor cetățenilor patriei noastre.

V. Goldiș m. p.

șeful resortului de culte și instrucțiune publică.

Acest act a fost păretele despărțitor pentru totdeauna între era de pân'aci, de barbarie și de apăsare pentru institutele noastre de învățământ, și era de lumină și de libertate pentru viitor, ce inaugurasem cu câteva zile mai înainte. Binecuvântată să-'i fie clipa sostrii!

Ajunși sub stăpânire românească, am reluat firul apostoliei noastre pe terenul educației naționale, ca cetățeni liberi în patrie liberă, cu nespusă mulțămire sufletească. Știam, că acum n'o să mai fim stânjenți în munca noastră senină pedagogică, pentru binele firesc al tinerelor noastre generațiuni, al căror suflet a fost mai mult schințuit decât educat, în cel din urmă 50 de ani, cât timp a ținut sistemul

nefericit al educației impuse de guvernele ungurești, în hătărul urgisit al „idei de stat maghiar“, care nu exista pe pământ, numai în spirite insane. *Otravă* distrugătoare, dar nu hrană sufletească pentru fiul neamului nostru.

Cât amar n'am înghițit noi, smeriții muncitorilor pe terenul învățământului, când trebuia să vedem, că ni-se impune, să fim mai mult uneltele unei politici de Stat nenorocite, decât luminătorii firești ai sufletelor!

Grele și dutoase jertfe, îndeosebi pentru tinerele generațiuni!..

Dar s'a 'ntors mașina lumii! Soarele libertății a răsarit și pentru noi, și revărsările-'i luminoase vor încălzi și vor răsplăti cu belșug în viitor, orice muncă cinstită și devotată în interesul civilizației și a propășirii neamului.

Cel dintâi act în era libertății noastre a fost: *Congresul profesorilor dela școalele secundare române* de dincoace de Carpați, ținut în Sibiu în 19, 20 și 21 Ianuarie n. 1919.

Profesorii dela școalele noastre secundare au încercat neîntrerupt de 50 de ani înceoace, să se poată constitui într'un *Congres didactic*, în care, să stabilească în comun principiile conducătoare pe terenul învățământului nostru public, amăsurat trebuințelor firești și obștești ale poporului român, indicate de progresul pedagogiei științifice. Dar n'a fost chip și modru, să se poată înfăptui această idee salutară, deoarece stăpânirea străină a găsit întotdeauna meșteșugiri viclene de împedecare și zădărnice. Ne-a fost dat, să avem abia acum și această mulțămire sufletească, să ne întrunim în primul *Congres al profesorilor români* de dincoace de Carpați, în care s'au statorii principiile conducătoare pentru viitor pe terenul învățământului nostru public.

*

Al doilea act în era libertății noastre a fost, că în 24 Ianuarie 1919, am putut serba în sânul școlii Asociațiunii aniversarea *Unirii Principatelor Române Moldova și Muntenia în 1859*, ceea ce până acum numai în șoaptele sufletului nostru puteam săvârși. Actul serbării a decurs cu multă însuflețire între cântece și recitări patriotice de eleve, și discurs ocazional de directorul școlii, publicat în altă parte.

Primăvara aceasta ne-a rezervat și altă bucurie mare, pe lângă isbânde și frumuseți ei naturale, când *Principele de Coroană al României, Alteța Sa Regală Carol*, a cercetat pentru întâia-dată plaiurile noastre desrobite, în 8 Aprilie 1919 și zilele următoare.

N'a fost încă un Prinț vre-odată, în lungul și în latul acestui pământ, care, să fi fost cuprins cu atâta dragoste și devotament în mijlocul poporului său, ea mândrul nostru *Prinț de Coroană* de atunci *Alteța Sa Regală: Carol*. Svăcnirile inimilor noastre i-au însoțit toți pașii, și omagiul nostru profund a fost sentină augur pentru gloriosu-i viitor.

În 9 Aprilie 1919 a cercetat *Alteța Sa Regală*, între alte instituțiuni culturale din Sibiu, și *școala civilă de fete cu internat a „Asociațiunii“*, pentru câteva clipe neuitate. Tinerele eleve ale școlii, pătrunse de fericire și de adâncă recunoștință pentru această înaltă vizită, au întâmpinat *Mândrul Craișor* cu răsunetul *Imnului Regal* și ovații nesfârșite, iar directorul școlii cu cele mai sincere urări omagiale.

* * *

A urmat apoi serbarea zilei de 10 Mai, aniversarea încoronării primului Rege al României: *Marele, Viteazul și Înțeleptul Rege Carol I*, întemeietorul Regatului Român, întemeietorul Dinastiei române, de fericită pomenire din neam în neam.

Serbarea de 10 Mai 1919 a oferit cel dintâi prilej pentru școlile noastre, să defileze cu mic cu mare înaintea reprezentantului *Majestății Sale Regelui Ferdinand I* dl general *Mărdărescu*, comandantul suprem al trupelor române din Transilvania și Părțile ungurene. Solemnitatea a lăsat urme adânci în sufletul tinerei școlare.

Acesteia i-a urmat îndată serbarea zilei de 3/15 Mai, aniversarea memorabilei *Adunări naționale de pe Câmpul Libertății* din 1848, cu *Te-Deum*, discursuri și recitări ocazionale.

* * *

Sărbătoarea sărbătorilor noastre a fost însă: sosirea *M. M. L. L. Regele Ferdinand I și Regina Maria* la Sibiu în 31 Mai 1919. Fericită zi pentru noi, de trei ori fericită zi 31 Mai 1919, când ne-a fost dat, să putem primi și noi cu inimile deschise pe ai noștri: *Augustii Suverani!*

Tot ce-i suflet și vleață, tot ce-i mândru pe sub soare, a leșit atunci cu grăbire spre întâmpinarea Suveranilor. Între cel dintâi și institutul nostru cu omagiul său supus. Între lacrimi de bucurie grăia atunci directorul școlii:

...*Și acum Doamne al meu, Doamne, — cum a spus prorocul — cuvântul care l-ai grăit despre robul tău, și despre casa lui, adeverește-l până în veac, Doamne a-tot-țiitorule, s. . . fă precum ai grăit! Întru puterea ta se va veseli Împăratul și de mântuirea ta se va bucura foarte. Că l-ai întâmpinat pe el cu binecuvântările bunătății, pus-ai pe capul lui cunună de peatră scumpă... Cânta-vom și vom*

lăuda puterile tale!... Și vom fi și noi ca toate neamurile, și ne va judeca pe noi împăratul nostru, și va merge înaintea noastră și va povățui războiul nostru!... Acesta va zidi casă numelui meu, și voiu întări scaunul lui până în veac!

Cu acest imn solemn, apocaliptic, a încheiat școala „Asociațiunii” acele zile de bucurie, în vezi neuitate.

* * *

Am trecut apoi cu întreg avântul sufletului nostru în fertilită eră a României întregite, în cadrele cărora trebuia să ne organizăm acum din nou viața noastră, în toți ramii ei de muncă și de activitate spornică și folositoare. Războiul lăsase atâtea rane, atâtea ruine și dezastre, pentru care numai o muncă îndoită putea să mai aducă vre-o alinare și reculegere.

Cu toate acestea factorii cel mai chemați ai vieții publice de stat, nu dădeau semne de o muncă sârguincioasă și desinteresată pentru binele țării, ci toată preocuparea lor de-atunci era: *paradă și iar paradă*, spre nespusa noastră ultimire. Pare-că *seva vieții* ar sta în paradă și nu în munca devotată!..

O superficialitate surprinzătoare se putea observa de-atunci, în toate manifestările vieții noastre publice, care s'a continuat mereu, durere, până în zilele noastre, culminând în regretabile acte ca: Scoda, Tribuna dela Cotroceni, etc. etc.

Dar să revenim la școala Asociațiunii pentru care, în noua eră a României întregite, trebuia să se găsească un nou rost de viață. Înainte de războiu școala *civilă*, de fete sau băieți, era organizată pentru exigențele culturale ale clasei burgheze din Stat, în fertilită combinație cu trebuințele vieții practice. Dădea cultură generală elevilor săi, dar cu de-aproape considerare la împrejurările proprii, ce-i aștepta în viața practică.

Acest tip de școală era foarte răspândit în Austro-Ungaria și a funcționat cu rezultate frumoase pe terenul învățământului secundar de gradul I. În România întregită însă, nu s'a acceptat acest tip de școală. Se avea în vedere o singură școală secundară, mai amplă, cu o cultură generală științifică și mai înaltă, pentru cariere publice în viață.

Pecând se discuta între bărbații de școală chestiunea sistemizării învățământului public în noua noastră situație, *Resortul cultelor și instrucțiunii publice al Consiliului Dirigent din Transilvania*, a adresat Comitetului central al Asociațiunii, cu data 29 lunte 1919, următorul apel:

„Onorat comitet!

Resortul cultelor și instrucțiunii publice voinde să dea posibilitatea și fetelor române să se bucure de o educație cât mai îngrijită și de o instrucțiune, care să le deschidă căi nouă pentru existență, a hotărât să înființeze în Sibiu cu începutul anului școlastic viitor un liceu de fete, deocamdată cu 5 clase, având să se completeze succesive.

Înființarea liceului de fete în Sibiu, credem că va răspunde unei dorințe obștești, în urmare suntem măguliți de nădejdea că vom avea sprijinul și consentimentul tuturor celor în drept.

Prin înființarea acestui liceu și a altor 3 prin alte centre ale ținuturilor alipite, școalele civile românești de până acum cu toată siguranța își vor pierde o bună parte din contingentul de eleve pe care l-au avut. Astfel menținerea acestui tip de școală devine problematică.

Aceste considerațiuni le avem și față de școala civilă de fete susținută de „Asociațiune“. În consecință, având în vedere greutățile materiale, ce le-a întâmpinat „Asociațiunea“ cu susținerea acestei școli, și ținând seamă, că aceste nevoi în viitorul apropiat pot fi și mai mari, Resortul cultelor și instrucțiunii publice crede, că prin înființarea liceului de fete, școala civilă a „Asociațiunii“ ușor poate deveni de prisos.

De aceea ne luăm voie a Vă face propunerea următoare : „Asociațiunea“ să declare școala civilă de fete de desființată ; profesorii, profesoarele precum și elevele acestei școli trec la liceul de fete înființat de stat.

Prin desființarea școlii, „Asociațiunea“ își liberează locul, pe care îl poate transforma în internat.

Pentru anul școlar viitor „Asociațiunea“ va susține numai internat pentru fete care cercetează liceul de stat.

Internatul poate fi astfel întocmit și organizat, încât elevele aici să-și completeze educația religioasă morală și mai ales gospodăria de casă.

Tot în legătură cu internatul s'ar putea institui pentru elevele care nu voiesc a absolvi liceul, un curs complementar de un an ori doi, care să dea cunoștințele teoretice și ale industriei de casă și în ale gospodăriei.

În felul acesta credem că „Asociațiunea“ ar aduce și de aici încolo cele mai reale servicii marii cauze a educației femeii române.

În așteptarea declarațiunii Onoratului comitet

Semnăm cu toată stima :

(L. S.)

Branice, m. p.,
șeful resortului“.

Comitetul „Asociațiunii“, mulțumit, că a ajuns odată în fericita situație, să poată lucra mână în mână cu regimul statului pentru educația fetei poporului român, a intrat cu toată sollicitudinea în vederile Resortului de culte și instrucțiune publică și a răspuns invitației de sus prin deciziunea sa din 15 Iulie 1919, Nr. 399, de următorul cuprins :

„Domnule șef!

Referindu-ne la propunerile ce ne-au fost prezentate de către Onor. Consiliu Dirigent, Resortul cultelor și instrucțiunii publice, prin actul de sub Nr. 7,198—1919 Secția IV, referitor la fuzionarea școlii civile de fete a „Asociațiunii“ cu liceul de fete, ce Statul îl deschide la 1 Septembrie a. e. în Sibiu, — avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că comitetul nostru central, în ședința sa ținută la 8 Iulie a. e., pe baza considerațiilor din susnumitul act, a primit propunerile Onor. Consiliu Dirigent, ca actuala școală civilă de fete a „Asociațiunii“ să fuzioneze la 1 Septembrie a. e. cu liceul de fete, ce-l va înființa Statul în Sibiu, iar profesorii și profesoarele școlii civile de fete să treacă la noul liceu cu toate drepturile și datorințele lor.

Mai departe a decis, ca, *până când „Asociațiunea“ nu va avea trebuință de edificiul internatului pentru alte scopuri ale sale*, în edificiul școlii civile de până acum să se completeze internatul existent, care, eliberându-se salele de prelegeri, ar putea cuprinde un număr de 100—140 eleve și în modul acesta ar înlesni susținerea elevelor, care vor cerceta liceul de fete și ale completa educația lor religioasă-morală și casnică.

Pentru completarea educației elevelor, care nu vor voi să termine liceul, se va aranja, în legătură cu internatul, un curs complementar de doi ani.

Din numărul total al locurilor din internat se rezervă două din trei părți, în rândul prim pentru eleve, care cercetează liceul de fete.

În caz când „Asociațiunea“ din mijloacele proprii n'ar fi în stare să susțină internatul și cursul complementar, Statul să se angajeze să-i deie spre acest scop o subvenție corăspunzătoare.

Aceste hotărâri vor fi prezentate proximit adunării generale a „Asociațiunii“ spre aprobare.

Comunicându-vă aceste hotărâri ale comitetului nostru central, Vă rugăm Domnule Șef, să binevoiți a lua la cunoștință și a mijloci la Onor. Consiliu Dirigent aprobarea lor și a ne notifica cu posibila grăbire dispozițiile ce veți lua pentru îndeplinirea hotărârilor din chestiune, pentruca

astfel și noi să avem posibilitatea de a lua la timp toate măsurile trebuitoare pentru deschiderea internatului și a cursului complementar.

Primiți, Vă rugăm, asigurarea deosebitei noastre stime. Pentru *prezident: Nicolae Togan, m. p., membru al comitetului. Romul Simu, m. p., secretar suplîn.*

Domniet Sale Domnul *Dr. Valer Branisce, șeful Resortului de culte și instrucțiune publică, în Sibiu.*

Resortul cultelor și instrucțiunii publice a luat act de aceste hotărâri ale comitetului „Asociațiunii“ prin rezoluția sa din 27 Iulie 1919, Nr. 8455, de cuprinsul următor:

Domnule Prezident!

În legătură cu adresa D-Doastre din 15 Iulie a. e. Nr. 399—1919, avem onoare a Vă aviza, că am luat act de hotărârile Comitetului aduse în ședința din 8 Iulie a. e. în chestia fuzionării școlii civile de fete cu liceul de fete, ce-l înființează Statul român și se va conforma acelor.

În consecință Vă invităm să luați toate dispozițiunile necesare pentru deschiderea internatului și a cursului complementar în cadrele ce ne arătați.

Cu distincă stimă. (L. S.) Șeful Resortului: *Branisce m. p.*

Astfel s'a încheiat actul privitor la fuziunea școlii civile de fete cu internatul „Asociațiunii“ cu liceul de fete de stat din Sibiu. Au urmat apoi pregătirile trebuitoare din amândouă părțile pentru executarea hotărârilor, adecă pentru organizarea și deschiderea liceului de fete de stat în Sibiu, împreună cu internatul de fete al „Asociațiunii“.

La timpul său comitetul „Asociațiunii“ a prezentat hotărârile sale cu raport special Adunării Generale a „Asociațiunii“, care, după o întrerupere de 6 ani din cauza războiului, s'a putut ținea în sfârșit în 10 și 11 Ianuarie 1920, în Sibiu.

Adunarea generală a decis unanim următoarele:

a) „a luat act de fuziunea școlii civile de fete a „Asociațiunii“ cu liceul de fete al Statului și de trecerea profesorilor și profesoarelor dela această școală, cu toate drepturile și datorințele lor, la numitul liceu;

b) a luat act despre susținerea și pe mai departe a internatului și dezvoltarea acestuia, precum și despre aranjamentul făcut cu Consiliul Dirigent, ca în acest internat $\frac{2}{3}$ din locuri să fie rezervate elevilor, care vor cerceta liceul de fete. Acest aranjament să rămână însă numai cu un caracter provizoriu, până când „Asociațiunea“ nu va avea trebuință de clădirea internatului pentru scopurile sale culturale;

c) a luat act cu aprobare de intențiunea comitetului central de a aranja în legătură cu internatul un curs complementar de doi ani, în care să se dea cunoștințe temelnice din industria de casă, gospodărie, igienă, muzică, istoria Românilor, limba și literatura română etc., iar după ce „*Reuniunea femeilor române din Sibiu*“, a cerut ca înființarea acestei școli să se lase în îngrijirea acestei Reuniuni, — adunarea generală a autorizat comitetul central să trateze chestiunea înființării școlii practice de industrie și gospodărie cu numita Reuniune, căutând mijloacele și calea cea mai potrivită pentru realizarea ei;

d) adunarea generală a exprimat recunoștința sa profesorilor și profesoarelor dela școala civilă de fete pentru munca lor, plină de idealism și abnegațiune, adusă ca jertfă pe altarul culturii noastre naționale din 1886 până astăzi“.

*

Astfel s'a încheiat fuziunea școlii civile de fete cu internatul a „Asociațiunii“ cu liceul de fete de stat din Sibiu, care însă, trebuie să recunoaștem, cuprinde în sine și un moment dulos, oricât ne-a înveselit această fericită coincidență de interese culturale și naționale. Și a trece peste acest moment, ar însemna a trece peste legătura firească dintre trecutul nostru vijelios și prezentul luminos al libertății noastre, ceace nu s'ar putea justifica.

Se știe, că școala civilă de fete a „Asociațiunii“ a răsărit înainte cu 50 de ani, din cel mai sacru entuziasm al poporul român din Transilvania, pentru *educația națională* a fetelor sale și pentru cultul limbii și idealul nostru național, între orice împrejurări ne-ar aduce frământările vieții. Iar rodul acestei hotărâri bărbătești, însoțită de o muncă devotată, s'a resimțit adânc în sinul poporul român, cu deosebire în sânul societății noastre intelectuale. Nu era un colțșor mai de seamă în ținuturile noastre, unde să nu fie câteva suflete alese de românce crescute în școala „Asociațiunii“, care să țină mereu aprinsă flacăra însufiețirii pentru cultul limbii române și pentru idealul nostru național.

Se perondau mamele române în vremea din urmă, din cele mai îndepărtate ținuturi și cu adevărată mândrie națională, să-și aducă fetele lor la școala și internatul „Asociațiunii“, sub a cărei părintească ocrotire primiseră și dănsese o educație îngrijită în timpul tinereții. Astfel se improspătau și se elmentau mereu legăturile firești între Asociațiune și sufletul simțitor și înțelegător al femeii române. Nu se poate spune, câte școli mici, familiare,

curate, însă, și însuflețite, au răsărit din această legătură firească în sânul poporul român. Adevărată muncă binecuvântată!...

Binecuvântată să fie memoria acelor bărbați, care au știut astfel ocroti interesele neamului în cele mai grele vremuri din trecutul nostru sbuciumat.

Facem un act de pietate și recunoștință, amintind aici numele acelor bărbați, care, ca membrii ai Comitetului „Asociațiunii“, au condus afacerile pentru înființarea școlii civile de fete cu internat a „Asociațiunii“ și deschiderea ei în 15 Septembrie 1886, 1) anume:

Președinte: *Timoteiu Cipariu*, prepozit capitular în Blaj; vice-președinte: *Iacob Bologa*, consilier aulic pensionar în Sibiu; secretar I: *George Barișiu*, publicist în Sibiu; secretar II: *Dr. D. P. Barcianu*, profesor seminarial în Sibiu; casier: *Eugen Brote*, publicist în Sibiu; controlor: *Constantin Stezariu*, căpitan ces. și reg. pensionar în Sibiu; și bibliotecar: *Dr. Ioan Crișan*, prof. seminarial în Sibiu.

Membrii în comitet: *David Baron Ursu*, colonel ces. și reg., pensionar în Sibiu; *Paul Dunca*, consilier guvernial pensionar în Sibiu; *Iosif St. Șuluflu*, consilier regesc pensionar în Sibiu; *Parteniu Cosma*, avocat în Sibiu; *Visarion Roman*, directorul „Albinei“ în Sibiu; *Ioan V. Rusu*, protopop gr.-cat. în Sibiu; *Elie Măcelariu*, consilier guvernial pensionar în Sibiu; *Ioan Popescu*, profesor seminarial în Sibiu; *Constantin Stezariu*, căpitan ces. și reg. pensionar în Sibiu; *George Barișiu*, publicist în Sibiu; *Dr. Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc în Sibiu și *Basilii P. Harșianu*, avocat în Sibiu.

Membrii suplینtori: *Nicanor Frateș*, protosinel și asesor consistorial în Sibiu; *Simion Popescu*, profesor seminarial în Sibiu; *Dumitru Comșa*, profesor seminarial în Sibiu; *Eugen Brote*, publicist în Sibiu; *Dr. Ioan Crișan*, și *Dr. D. P. Barcianu*, profesori seminariali în Sibiu.

Dintre aceștia astăzi nu mai este nici unul în viață. Toți au trecut la cele eterne, binemeritând de recunoștința neamului.

*

Școala „Asociațiunii“, fuzionată acum cu liceul de fete de stat din Sibiu, n'avem motiv, să ne îndoim cătuși de puțin, că nu va continua sub noul său patron, să servească cu acelaș devotament interesele de educație națională și religioasă-morală a fiicelor poporul român. De act încolo

1) Vezi: „Monografia școlii civile de fete cu internat a „Asociațiunii“ pe 25 de ani dela înființare“, Sibiu, 1911.

însă, Statul român are răspunderea. Noi, urăm deplină izbândă!...

După încheierea acestui aranjament, amândouă părțile au continuat cu lucrările în sensul condițiilor stabilite. Organele școlare ale Statului fac pregătiri pentru înființarea și deschiderea liceului de fete, iar Asociațiunea pentru deschiderea internatului în legătură cu acest liceu.

Cu liceul de fete însă, se începe un nou capitol de viață școlară în Sibiu, o nouă instituție, cu organizare proprie, separată, sub conducerea noului patron: *Ministerul instrucțiunii publice a României întregite*.

Prin fuziunea amintită, școala Asociațiunii și-a încheiat misiunea după o funcție binefăcătoare de 33 de ani, cu frumoasă izbândă în analele culturii poporului român. De aci încolo Liceul de fete al Statului îi ia locul și continuă munca binefăcătoare pentru educația fiicelor poporului român. Despre liceul de fete însă, nu vom mai vorbi aci, deși acelaș director, care a condus școala Asociațiunii 31 de ani, a organizat și inaugurat și liceul de fete al Statului și l-a condus încă 7 ani școlari, până la deplină sa încheiere și consolidare. Istoricul înființării și dezvoltării acestui liceu, care are până astăzi 16 ani de funcție, se va compune din alt prilej. Aci avem să arătăm încă activitatea internatului, care a funcționat de 50 de ani încoace pe lângă școala Asociațiunii, mai pe urmă pe lângă liceul de fete al Statului.

După serbarea aniversării de 25 de ani dela înființarea școlii Asociațiunii, un an școlar încă, în 1911/12, a condus internatul școlii directoara *Elena Petrașcu*, care la acea dată a împlinit 25 de ani de funcție, ca directoare a internatului și profesoară de limba franceză. Din acel prilej patronul școlii i-a oferit un *Album artistic*, drept recunoștință și mulțumită pentru distinsele sale servicii pe terenul educației fiicelor poporului român. Albumul conținea fotografiile membrilor conducerei Asociațiunii, ale profesorilor și elevilor școlii, pe lângă o gingașă dedicație compusă de însuși președintele Asociațiunii, neuitatul *Andrei Bârseanu*, de următorul cuprins:

*De laudă e vrednică femeia,
Ce 'n mândre flori grădina 'mpodobeste;
Dar înzecit de vrednică-i aceea,
Ce, crescând oameni, pe sine se jertfește!*

Acest act de recunoștință prea bine meritată, a fost înregistrat cu vie mulțumire în analele școlii și internatului, pe lângă cele mai sincere urări de bine.

După activitate de 25 de ani însă, s'a ratras din postul de directoară a internatului și s'a căsătorit în iulie 1912, cu fericitul *George Anghel*, șef de secție în Direcțiunea financiară din Sibiu, cu care a trăit în fericită viață familiară, peste 20 de ani. Binecuvântată să-i fie memoria, că mult bine a făcut pentru educația fiicelor poporului român.

În postul de directoară a internatului a fost numită apoi, provizor, prim-guvernanta de atunci d-șoara *Ana Broșteanu*, de origine din Reșița din Banat, care a condus mai departe internatul cu acelaș zel și devotament, până la finea acelu an școlar 1912/13, când a trecut ca directoară la internatul *Școalei primare de fete a Reuniunii Femeilor române din Brașov*.

A fost înstituită apoi ca directoară la începutul anului școlar 1913/14, d-șoara *Eugenia Greavu*, din Ludoșul mare j. Sibiu, absolventă a Școalei Normale din București, care a condus internatul trei ani școlari, 1913/14—1915/16, în decursul războiului mondial, când greutățile gospodăriei internatului erau mai intensiv simțite. În această situație grea ne-a găsit izbucnirea războiului cu România în 15 August 1916, în urma căruia internatul Asociațiunii nu a putut funcționa în decursul anului școlar 1916/17, iar directoara *Eugenia Greavu* a fost surprinsă de izbucnirea războiului la rudentile sale din Năsăud, de unde mai bine de un an nu a putut reveni la postul său. Într'aceea s'a căsătorit cu dl *George Tulbure*, inspector școlar în Oradea mare, unde a trăit câțiva ani în fericită viață familiară, dar o crudă boală i-a stins zilele în floarea vieții, lăsând adânci regretre în urma sa.

Un an după retragerea armatei române, în Septembrie 1917, s'a deschis din nou internatul de fete al Asociațiunii, sub conducerea d-nei *Leontina Bunea*, ca directoară, soția fericitului profesor *Dr. Ioan Bunea*, dela liceul „*Andrei Șaguna*“ din Brașov, care, după luptele sângeroase dela Brașov, din toamna anului 1916, s'a retras cu armata română în Moldova, unde a luat parte la toate suferințele și încordările neamului românesc pentru salvarea patriei sale.

Sub conducerea d-nei *Leontina Bunea*, a funcționat internatul doi ani școlari: 1917/18 și 1918/19, luptând cu multe greutăți după potopul războiului, ce a trecut peste noi cu toate grozăviile sale. La începutul lui Ianuarie 1919, s'a înapotat soțul său din Moldova, primind un post de consilier-referent în *Resortul instrucțiunii publice al Consiliului Dirigent din Sibiu*. A fost numit apoi din 1 Septembrie 1919, director al liceului de băieți „*Gheorghe Lazăr*“ din Sibiu, pe care l-a organizat după războiu și l-a condus.

ca director cu multă bărbăție și destoinicie pedagogică, până la finea anului școlar 1933/34, când a trecut la pensie și s'a mutat la Brașov, din considerații familiale, unde după un an de zile, în urma unei operații grele, s'a stins din viață în August 1935, lăsând în dolu adânc familia sa și prietenii săi.

În postul de directoare a internatului a fost numită din nou d-șoara *Ana Broșteanu*, la 1 Sept. 1919, care l-a condus mai departe timp de 4 ani școlari, în bunul spirit al tradiției trecutului, cu zel și devotament, până la încetarea sa din viață, întâmplată în 23 Martie 1923. Lacrămile inocente ale elevelor sale, au fost prinosul cel mai curat pentru această pierdere îndurată înainte de vreme.

Pe bază de concurs apoi, a fost numită actuala directoare a internatului: d-na *Constanța Octavia Colbazi*, n. în Cut j. Sibiu, fostă elevă absolventă a școlii Asociațiunii. Sub conducerea sa, în deplină ordine și curățenie estetică și igienică, se menține internatul cu stăruință, pe lângă toată criza economică din timpul mai nou, în bunul serviciu al educației fiicelor poporului român, în legătură cu Liceul de fete al Statului.

În timpul acestei conduceri s'a înzestrat internatul în 1924/25, cu o frumoasă și igienică instalație de baie pentru eleve, cu întreg confortul modern necesar igienei elevelor. Pentru acoperirea acestor cheltuieli, Ministerul sănătății publice a donat 300.000.— Lei, când titularul acestui Minister era distinsul profesor de universitate: dl *Dr. Iuliu Moldovan*, președintele Asociațiunii noastre. Pentru acest gest frumos, în interesul sănătății fiicelor poporului român, exprimăm și cu acest prilej profund simțită mulțumită. Din economiile internatului s'a aranjat în acest an școlar și un elegant salon de muzică în internat, pentru producțiile artistice și muzicale ale elevelor și peste tot pentru festivitățile institutului.

Tot în acest an, în preajma Sfințelor Paști, anume în zilele de 12—17 Aprilie 1925, internatul de fete al Asociațiunii a avut înalta fericire să găzduiască în sânul său pe *Alteța Sa Regală Principesa Ileana*, însoțită de 80 eleve excursioniste din București și Iași, care veniseră la Sibiu ca membre la *Congresul Asociației Creștine a Femeilor Române* din București, de sub președinția doamnei *Maria N. Filipescu* și înaltul patronaj al *Maiestății Sale Regina Maria*.

Excursia elevelor s'a făcut în scop științific și educativ sub conducerea *A. S. Regale Principesa Ileana*, astăzi *Arhiducesa Ileana căsătorită cu Arhiducele Anton de Habs-*

burg, ca președintă de onoare a *Departamentului elevelor din Asociația Creștină a Femeilor Române din București*. Înalta vizită princiară, a fost o strălucită sărbătoare pentru internatul de fete al Asociațiunii. Zile de bucurie și neuitată aducere aminte.

Principiile salutare de educație, cu discuțiile instructive din ședințele publice ale congresului elevelor excursioniste, ținut atunci în Sibiu, au fost o adevărată înălțare sufletească pentru elevele institutului nostru. Un suvenir prețios pentru analele școlii și Internatului Asociațiunii.

Din acel prilej solemn liceul de fete din Sibiu a primit, cu aprobare mai înaltă, numele: *Liceul de fete „Domnița Ileana”*, care-l poartă și astăzi cu mândrie și onoare, în amintirea drăgălașei *Domnițe din Augusta Casă Domnitoare a României*.

*

Constatăm deci, că dela înființarea internatului (1886), până în ziua de astăzi, în decurs de 50 de ani, s'au perondat 6 directoare la conducerea lui în mod cronologic, precum urmează după anii de funcție:

1. *Baronesa Elena Popp*, anul: 1886/87.
2. *Elena Petrașcu*, anii: 1887/88—1911/12.
3. *Ana Broșteanu*, anul: 1912/13.
4. *Valeria Greavu*, anii: 1913/14—1915/16.
5. Sîstată funcția pt. războiu în anul: 1916/17.
6. *Leontina Bunea*, anii: 1917/18—1918/19.
7. *Ana Broșteanu*, anii: 1919/20—1922/23.
8. *Octavia Colbazi*, anii: 1923/24—1935/36.

Pe lângă directoarele amintite, în cel din urmă 45 de ani din aceasta jumătate de secol, a funcționat neîntrerupt ca director al internatului „Asociațiunii” și al școlii sale, pe urmă 7 ani și al liceului de fete al Statului, *Dr. Vasile Bologa*, ca organ de legătură între factorii de conducere ai acestor institute de învățămînt și de educație. Și până când a fost în vigoare aceasta legătură, în mîna unei singure persoane responsabilă, instituțiile au fost în continuă dezvoltare și propășire. Idată-ce a încetat aceasta legătură, prin trecerea directorului la pensie pentru limita de vîrstă, în Octombrie 1926, s'a resimțit în viața internatului prin o reducere considerabilă a numărului elevelor din internat. Poate, să fi contribuit la aceasta și criza economică în timpul din urmă, dar mai ales a contribuit, credem, lipsa de legătură organică între direcțiunea liceului de fete al Statului și direcțiunea internatului de fete al „Asociațiunii”. Constatăm cu plăcere însă, că în timpul din urmă se observă o nouă reculegere în interesul instituțiunii, a

cărei continuă prosperitate e de dorit, în interesul școalei și al neamului.

După toate acestea lășăm să urmeze aci un *tablou general* despre numărul tuturor elevelor înscrise în școala și internatul de fete al Asociațiunii, în decursul celor 50 de ani dela înființarea sa până în ziua de astăzi, în care indicăm și numărul elevelor din Bucovina și din vechitul Regat, și anume:

A) *Întâiul sfert de veac:*

Nrul curent	Anul școlar	Numărul elevelor înscrise			Nrul elevelor absolvente de cl. IV-a civilă	Numărul elevelor din internat	Între elevele înscrise și adăpostite în internat au fost din		
		peste tot	în cele IV clase civile	în cursul completamentar			Bucovina	România (vechiul Regat)	America
1	1886/7	43	43	—	5	23	1	—	—
2	1887/8	81	75	6	8	43	2	2	—
3	1888/9	74	74	—	15	44	3	2	—
4	1889/90	64	59	5	14	40	3	—	—
5	1890/91	62	62	—	12	49	5	—	—
6	1891/2	74	74	—	19	53	3	—	—
7	1892/3	89	70	19	17	57	3	—	—
8	1893/4	85	76	9	20	63	4	8	—
9	1894/5	90	79	11	20	64	5	6	—
10	1895/6	80	72	8	19	60	2	7	—
11	1896/7	79	68	11	10	51	1	11	—
12	1897/8	90	81	9	20	57	—	8	—
13	1898/9	86	80	6	19	47	—	7	—
14	1899/900	92	82	10	23	37	—	6	—
15	1900/901	87	82	5	18	52	—	9	—
16	1901/2	96	92	4	26	57	—	11	—
17	1902/3	107	98	9	30	70	—	15	—
18	1903/4	98	81	17	20	70	—	11	—
19	1904/5	96	85	11	23	70	1	15	—
20	1905/6	98	77	21	24	68	1	10	—
21	1906/7	103	89	14	19	77	2	15	—
22	1907/8	143	128	15	35	105	2	19	—
23	1908/9	142	126	16	28	107	2	16	—
24	1909/10	139	127	12	45	106	2	14	—
25	1910/11	110	98	12	37	73	1	11	—
Suma . .		2.308	2 078	230	526	1.543	43	203	—

B) Al doilea sfert de veac :

Nrul curent	Anul școlar	Numărul elevelor înscrise			Nrul elevelor absolvente de cl. IV-a civilă	Numărul elevelor din internat	Între elevele înscrise și adăpostite în internat au fost din		
		peste tot	in cele IV clase civile	in cursul completamentar			Bucovina	România (vechiul Regat)	America
26	1911/12	118	107	11	33	72	2	11	—
27	1912/13	127	110	17	27	90	1	13	—
28	1913/14	109	97	12	43	72	1	6	—
29	1914/15	76	67	9	26	47	—	—	—
30	1915/16	99	84	15	30	68	—	1	—
31	1916/17	32	32	—	12	—	—	2	—
32	1917/18	133	106	27	22	84	—	—	—
33	1918/19	225	186	39	54	105	—	—	—
34	1919/20	—	—	—	—	161	2	11	5
35	1920/21	—	—	—	—	118	—	6	—
36	1921/22	—	—	—	—	126	—	15	—
37	1922/23	—	—	—	—	159	—	44	1
38	1923/24	—	—	—	—	119	—	52	—
39	1924/25	—	—	—	—	111	—	51	—
40	1925/26	—	—	—	—	93	—	23	—
41	1926/27	—	—	—	—	67	—	40	—
42	1927/28	—	—	—	—	86	—	39	—
43	1928/29	—	—	—	—	93	—	45	—
44	1929/30	—	—	—	—	69	—	33	2
45	1930/31	—	—	—	—	44	—	20	—
46	1931/32	—	—	—	—	39	—	10	2
47	1932/33	—	—	—	—	44	—	13	1
48	1933/34	—	—	—	—	39	—	8	—
49	1934/35	—	—	—	—	65	—	13	1
50	1935/36	—	—	—	—	84	—	20	1
Suma . . .		919	789	130	247	2.055	6	476	13
Transportul .		2.308	2.078	230	526	1.543	43	203	—
Total în 50 ani .		3.227	2.867	360	773	3.598	49	679	13

Din aceste date se vede, că în cei dintâi 25 de ani de activitate s'au perondat în școala „Asociațunii“ 2308 eleve, iar în internatul ei 1543 eleve, din diferite provincii locuite de poporul român. Dintre aceste eleve un număr însemnat din Bucovina și din Dechiul Regat.

În al doilea sfert de veac s'au perondat numai 919 eleve, deoarece în 1919 școala „Asociațiunii“ a funcționat cu Liceul de fete al Statului și n'a mai funcționat decât 8 ani școlari în al doilea sfert de veac dela înființarea ei. Internatul însă a funcționat neîntrerupt și în al doilea sfert de veac, cu excepția anului de războiu 1916/17 și a adăpostit în sânul său, în acest răstimp: 2055 eleve din toate provinciile locuite de poporul român. După războiul mondial, adeva după întregirea neamului, au început unii și dintre frații noștri din America să-și trimită fiicele la școala și internatul „Asociațiunii“, pentru limba română și pentru educația națională a fiicelor lor, ceea ce în mediul îndepărtat al Americii lipsea cu desăvârșire.

Găsim deci întrunite în internatul de fete al „Asociațiunii“, eleve din toate părțile pământului locuit de suflare românească, din Bucovina, Maramurăș, Crișana, Arad, Banat, Oltenia, Muntenia, etc., care, sub părinteasca ocrotire a bătrânilor întemeetori și conducători ai școlii și internatului „Asociațiunii“, urziau și țeseau în acest cămin cultural cele mai frumoase legături de prietenie și de unitate sufletească pentru aspirațiile și idealul neamului nostru.

O mică unitate a neamului se închegease în sufletul tinerei noastre generațiuni din acest institut, care a premers triumfului glorios al războiului mondial cu sacrificiul îngrozitor al celor 800.000 de viteji ai țării românești pentru patrie și neam.

Iar aceste mici legături de prietenie din viața internatului „Asociațiunii“, se continuau între eleve și în viața publică de mai târziu, căci sufletul femeii e foarte înțelegător pentru rostul vieții, și din aceste variate țesături sociale se consolida societatea română în spiritul senin al aspirațiilor noastre culturale și naționale, pe care apoi nici porțile iadului nule mai puteau sdruncina.

Când a coborât „Asociațiunea“ pentru întâia dată în Banat, în 1896, la Lugoj, Timișoara, Oravița, etc., cu *adunările sale generale anuale*, o pleiadă întregă de fiice române, crescute în școala și internatul ei, i-au făcut o strălucită întâmpinare, o demnă primire în frumosul și intimosul nostru Banat. Ele au electrizat inimile, ele au înălțat festivitățile culturale ale adunării și au ridicat prestigiul neamului. Să nu se uite, că farmecul vieții e în mâna femeii. Și ambiția ei nu cunoaște pledeci. Strămoșii noștri spuneau cu drept cuvânt, că unde-și pune femeia chiteala, acolo își pune și Dumnezeu mila!..

Bătrânii conducători ai „Asociațiunii“ au avut mulțămirea sufletească, să poată constata în viață încă, ferticitul

rost al școalei și internatului din Sibiu, întemeiat de ei abia cu un deceniu și ceva mai înainte, din contribuțiile benevole ale poporului român din Transilvania. Nu a fost atunci un sat românesc mai de seamă în Transilvania, în care să nu fi circulat lista de contribuții benevole pentru ridicarea edificiului școalei și internatului de fete al „Asociațiunii“, sub conducerea marelui bărbat al neamului *Parteniu Cosma*, directorul institutului de credit și de economii „*Albina*“ din Sibiu, care n'a cruțat nici o osteneală pentru realizarea colectei cu o sumă frumoasă de peste 100.000 de florenți (astăzi circa 10 milioane lei) și astfel a binemeritat dela neam. (Vezi colecta în *Monografia școalei civile de fete cu internat a „Asociațiunii“ din Sibiu pe 25 de ani dela înființare*, publicată în 1911).

Rostul fetei al școalei și internatului de fete al „Asociațiunii“ era acum de îndoită importanță. Întâi pentru munca sa binefăcătoare în sânul poporului român, a doua pentru pilda cea bună ce a dat clasei intelectuale române, care în urma acestora, în scurtă vreme, a ridicat în mai multe ținuturi românești asemenea școli civile de fete cu internat pentru educația națională a fiicelor poporului român, b. o. în Blaj, Beiuș, Arad, etc. Așa că de-aci încolo fiicele poporului român nu mai erau avizate, să colinde pentru educația lor superioară pe la institute străine, care numai de interesele noastre culturale și naționale nu puteau fi preocupate.

Aceste școli superioare de fete au crecut apoi fiicele poporului român din Transilvania, înainte de războiul mondial, în duhul credinței și tradiției noastre strămoșești, pentru toate greutățile și suferințele războiului, ce a urmat și a trecut peste noi ca un potop îngrozitor. Mulțămită cerulul însă, că a trecut cu o desăvârșită izbândă a neamului românesc.

Și dacă „Asociațiunea“ nu ar fi făcut nimic alt ceva în activitatea sa îndelungată, decât întemeierea și susținerea acestui institut de educație și cultură națională a fiicelor poporului român, ar fi fost de-ajuns ea să justifice rostul ei cultural și național în sânul poporului român din Transilvania și Ungaria.

Și acum, la împlinirea anului al 75-lea de activitate binefăcătoare a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ și 50 de ani de activitate salutară a școalei și internatului ei de fete, nu pot să închei aceste amintiri din trecutul nostru, adeseori atât de dulos, decât cu cuvintele vechiului adagiu român:

Vivat, crescat, floreat!...

Muzeul central al „Asociațiunii“.

Despre înființarea și dezvoltarea Muzeului central al „Asociațiunii“, dela 1905—1911, s'a scris pe larg în Nrul 4 jubilar al rev. „Transilvania“ din 1911, cu prilejul jubileului de 50 ani de existență a „Asociațiunii“. Din raportul fostului secretar administrativ și custode, dl Octavian C. Tăslăuanu, raport, publicat în acel număr jubilar, (pag. 457—475) reiese, că la sfârșitul anului 1909 numărul obiectelor aflate în muzeu a fost, aproximativ, de 4000. În anii 1910—1912 au mai fost colectate încă 2575 obiecte, fiind — la sfârșitul anului 1912 — în total — 6575 obiecte în muzeul „Asociațiunii“.

Nefiind până la anul 1909 nici o evidență specială despre obiectele aflate în muzeu, s'a început în acest an inventarierea și catalogarea pe fișe, care s'a continuat, sub conducerea dlui Octavian Tăslăuanu până la 1914, când a izbucnit războiul mondial și dsa a părăsit serviciul, plecând pe front.

Din rapoartele generale ale comitetului central către adunările „Asociațiunii“, din anii următori, am putut culege următoarele date:

In anul 1913	Muzeul s'a sporit cu	68	obiecte
„ „ 1914	„ „ „ „	101	„
„ „ 1915	„ „ „ „	86	„
„ „ 1916	„ „ „ „	110	„
„ „ 1917	„ „ „ „	17	„
„ „ 1918	„ „ „ „	68	„
„ „ 1919	„ „ „ „	23.184	„ (secția
zoologică cu 17.774,	iar secția mineralogică cu 1244)		
„ „ 1920	„ „ „ „	112	„
„ „ 1921	„ „ „ „	78	„
„ „ 1922	„ „ „ „	18	„
„ „ 1923	„ „ „ „	20	„
„ „ 1924	„ „ „ „	4	„
„ „ 1925	„ „ „ „	113	„
„ „ 1926	„ „ „ „	168	„

În anul 1927	Muzeul s'a sporit cu	82	obiecte
" "	1928	"	"
" "	1929	"	"
" "	1930	"	"
" "	1931	"	"
" "	1932	"	"
" "	1933	"	"
" "	1934	"	"
" "	1935	(vezi raportul general de 1935/36).	
Total		24.404	

În timpul dela anul 1914 până la începutul anului 1929 Muzeul central a fost condus, în calitate de custode, de dl Ioan Banciu, fost casier până la 1 Ianuarie 1929.

La începutul anului 1931 comitetul central a încredințat pe secretarul administrativ cu preluarea obiectelor dela fostul custode Ioan Banciu și cu inventarierea lor. Dl Banciu a predat obiectele secției etnografice, artistice, bisericesti și arheologice, rămânând ca secția științelor naturale (zoologică și mineralogică) să fie inventariată de către un specialist, ceea ce nu s'a putut face, din motivul, că dnl profesori de specialitate, cari s'au angajat să facă această inventariere, din anumite motive și forțai de împrejurări, nu au putut face această inventariere. Secția numismatică nu a mai putut fi predată de dl I. Banciu, ci comitetul central a încredințat pe membrul său, dl Silviu Teposu, ca, împreună cu secretarul administrativ, să constate numărul monedelor aflătoare în muzeu, rămânând ca aranjarea și selecționarea lor, după vechime și importanță, să se facă de către un specialist, atunci când instituțiunea noastră va dispune de mijloace bănești pentru acest scop.

Numărul obiectelor preluate dela dl I. Banciu, plus secția numismatică și a armelor a fost, la 21 Februarie 1931, de 11.519 obiecte.

Ca momente importante în istoricul acestui muzeu desprindem, din rapoartele generale ale anilor 1911—1935, următoarele:

În ziua de 31 Mai 1919 Muzeul central al „Asociațiunii“ a avut deosebita cinste să fie vizitat de *MM. LL. Regele Ferdinand I și Regina Maria*, fiind întâmpinați de membrii comitetului central, în frunte cu regretatul președinte Andrei Bârseanu, de membrii secțiilor științifice-literare, de membrii fondatori și pe viață ai „Asociațiunii“, domiciliați în Sibiu și de un numeros și select public. Cu acest prilej, în ședință festivă, Majestatea Sa Regele Ferdinand I a fost proclamat președinte de onoare al „Asociațiunii“.

În 1921. — 13 August, *Principele moșt. Carol*, cu o echipă de cercetași.

Tot în acest an comitetul central a încheiat cumpărarea colecției de tablouri, rămase după pictorul Smigelschi, colecție, care, împreună cu colecția de tablouri a pictorului Mișu Pop, constituie secția artistică a Muzeului, fiind foarte elogios apreciate de vizitatori.

În anul 1922 s'a aranjat secția etnografică, în dulapuri cu geamuri, pentru cari s'au cheltuit 149.031.41 Lei.

În anul 1923 a fost vizitat Muzeul de dl inspector general al muzeelor Tzigara-Samurcaș, care cu acel prilej a predat suma de Lei 50.000, drept subvenție pentru Muzeul din partea Statului.

În anul 1924 a trimis Muzeul nostru, prin mijlocirea dlui insp. gen. Tzigara-Samurcaș, 18 obiecte la expoziția din Geneva. În același an dl ministru Al. Lapedatu, vizitând Muzeul, a donat din partea statului, drept subvenție pentru Muzeu, suma de Lei 100.000.

În anul 1927 a participat Muzeul nostru cu colecțiile sale de furci de tors la expoziția etnografică din Berlin.

În anul 1929, făcându-se o nouă inventariere și aranjare a obiectelor, vizitarea Muzeului a fost interzisă.

În anul 1931 comitetul central a rugat pe dl profesor univ. Romul Vuia, să reorganizeze secția artistică și etnografică, după regulile muzeale, ceea ce dsa a binevoit a face, spre deplina mulțumire a comitetului central și a vizitatorilor acestui muzeu.

În ziua de 25 Iulie 1932 Muzeul a avut deosebita cinste să fie vizitat de *Maiestatea Sa Regele Carol al II-lea*, actualul președinte de onoare al „Asociațiunii“.

Tot în acest an s'a predat secția științelor naturale și a armelor Direcțiunii școlii normale „Andrei Șaguna“ din Sibiu, pentru păstrarea și inventarierea obiectelor de către dnii profesori Aleman și Costin, deoarece aceste obiecte, neavând „Asociațiunea“ posibilitatea de a angaja un custode specialist, iar localul, unde erau adăpostite, fiind impropriu pentru aceste obiecte, erau expuse deteriorării.

În anul 1933 muzeul a fost vizitat de grupul universitar fascist din Italia: „Asociațiunea tineretului cultural Italia-Romania“, iar în 1934 de grupul ziaristilor latini din America de Sud în frunte cu dnii miniștri Dr. Iulio Brache și E. Chauvet, Reuniunea medicilor din Balcani și grupul de peste 100 de intelectuali polonezi, membri ai „Ligii navale polone“ și ai tineretului româno-polono-suedez.

În ziua de 25 Mai 1936 Ulăstarul Regal, *Mihai, Marele Voevod de Alba-Iulia*, împreună cu profesorii Săi și cu

colegii Săi de clasă, a binevoit a asculta în acest muzeu explicațiile date de profesorii Săi și de secretarul administrativ al „Asociațiunii“ asupra obiectelor aflătoare în Muzeu.

Vizitarea muzeului de către alte persoane s'a evidențiat în rapoartele generale începând cu anul 1921 și anume :

În 1921. — 100 oaspeți italieni, conduși de prof. *Artiulli*. (Festival).

În 1922. — 30 Apr. Soc. „*Graiul Românesc*“ (cca 40 pers.) condusă de prof. *Sim. Mândrescu* și dl gen. *Broșteanu*.

În 1923. — Gen. francez *Le Rond* cu suita.

În 1924. — 11 Mai. „*Soc. ortodoxă naț. a femeilor române*“, la congresul lor în Sibiu.

— 14 Apr. *Corul institutorilor cehi din Praga*. (Recepție în „Muzeu“).

— „*Universitatea liberă a Ateneului Iași-Tătărași*“ cu frați bucovinenți, basarabeni și moldoveni. (Recepție).

— 22 Sept. *Congresiștii medici psihiatri*. (Recepție).

— Sept. 40 de macedo-români din *Bulgaria*, conduși de dnti *Cicma* și *Papagoga*. (Recepție).

— 13—14 Oct. *Delegații ziariști cehoslovaci*. (Recepție).

În 1925. — Sept. Excursioniștii francezi, în călătorie de studii, conduși de Abatele *Bottnelli* („*Société d'Eylau*“).

În 1926. —

În 1927. — 17 Iulie. Reprezentanții ai *Americii de Nord* (prof. univ., profesoare și studenți univ.). Conducători prof. *Healy* și *Muzzey*, din *Washington*. (Recepții).

— Aug. 60 institutori și institutoare, basarabeni și basarabence. (Recepție).

— 21—23 Nov. *Coriștii cehi* din *Pilsen* : „*Corul Smetana*“. (Recepție).

În 1928. 14 Martie. Prof. univ. de Ist. artelor din *Bratislava* : *Dr. František Zakavec*

— 14 Mai. Festival în onoarea vizitei abatelului *Methodiu Zavoral*.

— 15 Iunie. Oaspeți poloni. (Soc. de presă polono-română).

— 27 Iulie. *Profesori secundari*, membri ai congresului X internațional. (Recepție).

În 1929. — 4—5 Apr. „*Asoc. gen. a prof. sec. rom. din România*“.

— 9 Mai. Prof. dela *Sorbona*, *Ioseph Vendryes*.

— 17—18 Mai. *Studenți francezi*. (Recepție).

— 18—19 Mai. *Români americani* (din *Cleveland Ohio*). 2 drapele de mătasă, donate *Asoc.* (Recepție).

- 7—8 luni. *Congr. prof. de istorie.* (Recepție).
- 13 luni. *Congr. intern. de agricultură.* (Recepție).
- 28 luni. Excursioniștii din *Basarabia și Moldova* cu președ. „*Ateneului pop.*“ din *Tătărași-Iași*: Ifrim. (Serbare).

În 1930. — 8 Mai. Prof. univ. savantul *Meyer-Lübke*.

— 22 luni. General, guvernor militar al Parisului *Gouraud*. (Recepție).

— 3 Sept. Sociologul francez *Lucien Romier*.

În 1931. — 1 luni. *Dr. Hertwig Iarnik*, decanul fac. de lit. dela univ. Masaryk din Brno (Cehoslovacia) cu 15 studenți și studente cehe. (Recepție).

— 5—6 Aug. „*Société d'Eylen*“ cu Abatele *Botinelli*, a doua oră. (Recepție).

— *Cercetașii Jamboreei a II-a*, din Sibiu.

În 1932—33 a fost închis „*Muzeul*“, din cauza reorganizării, întreprinsă de dl dir. Romul Vuta.

În 1934. — Grupul univ. fascist „*Asociațiune tinerii culturale Italia-Romania*“.

(Aproape la toate aceste recepții și festivaluri a fost oratorul festiv dl vicepreș. *Dr. Gh. Preda*).

În consecință arătam mai jos numărul persoanelor care au vizitat Muzeul nostru și anume:

În anul	1922	au vizitat	Muzeul	3.509	persoane
" "	1923	" "	" "	4.612	"
" "	1924	" "	" "	4.018	"
" "	1925	(nu s'a specificat).			
" "	1926	" "	" "	5.865	"
" "	1927	" "	" "	6.415	"
" "	1928	" "	" "	5.242	"
" "	1929	(a fost închis)			
" "	1930	" "	" "	630	"
" "	1931	" "	" "	516	"
" "	1932	" "	" "	1.241	"
" "	1933	" "	" "	1.342	"
" "	1934	" "	" "	1.455	"
" "	1935	(vezi raportul gen. pe anul 1935/36).			
Total				34.845	

Muzeul „*Avram Iancu*“.

Cu prilejul serbărilor centenarului *Avram Iancu*, organizate în anul 1924 de către „*Asociațiune*“, s'a aranjat în aripa dreaptă a Casei Naționale, clădită în jurul casei marelui erou, un muzeu cu patru secții: o secție a anilor 1848/49, o secție etnografică, o secție bisericăască și casa veche a lui *Avram Iancu*.

Secția anilor 1848/49 cuprinde 504 obiecte, secția etnografică 84 obiecte, secția bisericească 38 obiecte, iar în casa veche a lui A. Iancu s'a refăcut interiorul casei, așa, după cum era pe timpul când trăia marele erou.

În anul 1929, cu prilejul serbărilor Unirii, organizate în Alba-Iulia, mai multe obiecte din Muzeul „Avram Iancu” au fost mutate în Muzeul „Unirii” din Alba-Iulia, formând acolo o secție a „Astrei”, cu obiecte și documente, privitoare la luptele românilor pentru câștigarea de drepturi politice, precum și alte documente, în legătură cu marele act al Unirii tuturor românilor, din anul 1918. Această secție este — până la alte dispoziții — dată în grija și administrarea conducerii desp. Alba-Iulia.

În lipsa mijloacelor materiale, comitetul central al „Asociațiunii” nu a avut posibilitatea să mărească aceste muzee cu obiecte noi și nici să se îngrijească de o mai bună administrare a lor, așa, cum s'ar fi cuvenit.

Sperăm, că în viitorul apropiat situația materială a instituției noastre se va ameliora și atunci se va putea da mai multă atenție muzeului „Avram Iancu”, care, de altfel, constituie una din principalele griji ale comitetului central.

Biblioteca Centrală *).

În 1911 se lucra la un *catalog* pe fișe, după specialități, după planul dlui *Oct. C. Tăslăuanu*. Un regulament al bibliotecii era în vigoare, după modelul Acad. Române. La sf. a. 1912 se terminaseră lucrările cu catalogarea și aranjarea pe fișe.

Din 1923 (1 Ian.) ni s'a acordat, din partea Statului, câte un exemplar din toate publicațiile ce apar în țară. (Legea bibliotecilor publ., în „*Monit. Oficial*“, 19 Dec.). Așa am avut puțința să ne sporim colecțiile în mod simțitor. Dovadă statistica alăturată.

În a. 1923 am primit *două donații* însemnate: una — *biblioteca* regretatului nostru președinte *Andrei Bârseanu* (2296 vol.) și a doua — o *bibliotecă* a regretatului profesor *Teodor Crivăț*, din București, de 490 vol.

În 1925, în cursul anului, s'au deschis *două săli nouă*, în parterul edificiului, ca *săli de lectură*, una, pentru 18 cititori (pentru ziare și cărți), cealaltă pentru 22 cititori (pentru lectură).

În 1929 a fost încredințat secr. lit. *Dr. Horia Petra-Petrescu* să inventarizeze din nou Bibl. Centr., să constate lacunele, având ajutoare la dispoziție din mijlocul funcționarilor celorlalți. În 1 Noembrie 1930 s'a deschis Biblioteca Centr. *din nou*, după ce fusese închisă pentru catalogare. În 5 Noembrie 1931 s'a deschis și *Sala de lectură* pentru cititorii de cărți.

Biblioteca Centrală număra, la sfârșitul anului 1911, 8314 volume, iar la 31 Iulie 1936 numărul volumelor din Biblioteca Centrală a fost de 66.425 și 3217 colecții de ziare și reviste.

*) V. despre Bibl. Centrală până la 1911: „*Transilvania*“ Nrul jubilar 1911.

Regionalele și Despărțămintele „Asociațiunii“.

a) Regionala „Astra Basarabeană“.

I.

Un titlu de glorie va fi pentru Asociațiunea noastră și propaganda desfășurată în mijlocul românilor din *Basarabia* și *Dobrogea*. Aureola „Astrei“ noastre a iradiazat și în provinciile cele două — transportând același entuziasm și îndemn de muncă constructivă. Frații noștri *basarabeni*, prin grațiu I. P. S. Sale Arhiepiscopului, astăzi Mitropolitului *Gurie*, au adresat, la adun. noastră gen. din *Câmpeni* (Munții Apuseni), rugarea să dispunem „înființarea și în Basarabia a despărțămintelor Asociațiunii“. În decursul războiului mulți din ardeleni au avut prilejul să trăiască în ținutul Basarabiei, încât terenul era prelucrat de aceștia pentru o colaborare.

De serbătorile *Rusaliilor*, 6—7 iunie 1925 au vizitat Chișinăul delegații ai „Astrei“, în frunte cu președ. de pe atunci *Vasile Goldiș*, fiind primiți ca frați și hotărând înființarea societății culturale după modelul Asociațiunii noastre.

Cu mandat special, ca „comisar general, în mod onorific, al „Astrei“ pentru Basarabia“, a trimis societatea noastră pe membrul ei în comitetul central, pe dl prof. univ. *Dr. Onisifor Ghibu*, un bun cunoscător al stărilor din Basarabia. Dl Ghibu a lucrat timp de un an și jumătate la înființarea „Astrei Basarabene“.*) În acest răstimp s'au ținut peste 80 conferințe, din partea unor membri marcanți ai societății basarabene și ai românismului de aiurea; s'au tipărit 12 numere din „Biblioteca Astra“ pentru intelectuali; s'au înființat 10 secții științifice-literare în Basarabia (o „Academie militantă“); s'au înființat biblioteci, în sate și orașe.

*) Vezi rapoarte despre activitatea regionalei în „Transilvania“ 1927, pg. 403—6; 1928, pg. 963—5; 1929, pg. 779—783; 1930, pg. 19—29; 1933, pg. 7—9; 1935, pg. 187—8.

Regionala a dat roade îmbelșugate. În 1927, la adun. gen. dela 23 Oct., de constituire, s'a ales un *Comitet definitiv*, în frunte cu dl *Dr. Ioan Pelivan*, ca președinte.

Comitetul acesta a lucrat cu mult zel, înființând cămine culturale, biblioteci populare, tipărind broșuri istorice (cu documente) și populare, calendare, ținând conferințe, șezători artistice-culturale, reinviind datinele strămoșești de serbătorile Crăciunului, acordând premii pentru poezii patriotice, lucrând braț la braț cu societatea antialcoolică „Temperanța”, cu Centrala Cooperativelor, cu cercurile bisericesti și școlare, etc.

Din raportul a. 1929—30 rețese că Regionala a avut o pronunțată activitate social-culturală, dând festivaluri, comemorând personalități marcante istorice și culturale, ocupându-se și cu sportul și cu educația fizică, având echipe de dansuri naționale, de teatru popular, corul „Astrei” basarabene, echipe de propagandă prin cinematograful, ocupându-se cu editarea de biblioteci pentru popor, folklor, având o bibliotecă centrală în Chișinău, altele pe sate, înființând Cămine culturale, dând premii: unelte, bani, cărți, trimițând cărți prin spitale, având propagandiști culturali detașați dela Min. de Instr. Publ., etc. (Vezi specificarea în rap. din „Transilvania”, 1930, pg. 19—29).

Conform unei dorințe a conducerii Regionalei „Astra Basarabeană”, Comitetul central, în ședința sa din 2 Apr. 1932, a declarat această Regională autonomă și independentă de Comit. Centr., urmând a se intitula „Astra Basarabeană” și să procedeze la recunoașterea ei ca persoană juridică distinctă.

Despre activitatea ei din a. de gestiune 1932/33 ne-a trimis un „admirabil” raport, cum seria darea noastră de seamă din a. acela.

Conducătorii Regionalei erau atunci dnii: I. Pelivan, f. ministru, președ.; prof. T. Boga, v.-președinte; Dr. Tr. Pop, secretar. *Fapte*: 64 șezători pop. și în serb. Crăciunului echipe de colindători, cu studenți ai facultăților din București și Chișinău — în Chișinău. Intervențiile ca fiecare sat să capete câte un lot de 500 st. p. pt. Căminele culturale. Tipărirea a 10 broșuri (1929—1932) în 30.000 ex., parte distribuite gratuit, parte puse în vânzare. Bibl. centr. a Regionalei: 3500 vol. „Cuvântul Moldovenesc”. Impărțirea de biblioteci cu 50.000 de cărți și 1800 tablouri istorice, instructive. A organizat coruri.

Din raportul despre activitatea anului 1934/5 desprindem cifrele elocvente: în cele 555 cămine culturale, înființate în cadrele acestei Regionale, s'au ținut 7856 conferințe, cele

mai multe încadrate în programe artistice. A mai tipărit broșuri cu plese teatrale cooperatiste, religioase și „Calendarul Moldovenesc“.

Durere, Regionala n'a putut fi sprijinită bănește din partea noastră, după cum am fi dorit și astfel prin adresa Nr. 174/1935 secretarul Regionaliei ne-a pus în fața unui fapt împlinit că „Astra Basarabeană“ a trecut la Fundațiile Regale Culturale.

Cu toate acestea, suntem mândri că în timpuri grele glasul de chemare al „Astrei“ ardeleni a fost ascultat din partea basarabenilor și că li s'a dat puțința să pornească o propagandă intensivă, încoronată cu succese evidente.

b) Regionala „Astra Dobrogeană“.

Și în Dobrogea a avut răsunet activitatea Asociațiunii noastre. În 5 Mai 1927, o mână de oameni entuziaști, în frunte cu domnii: gen. Vlădescu, f. comand. al diviziei a 9-a, G. Coriolan, dir. lte. „Mircea cel Bătrân“, N. Papadat, cons. la Curtea de apel, Bucur Constantinescu, avocat — toți din Constanța, au pus bazele „Regionalei Dobrogene“.

Activitatea este și aici cât se poate de mulțumitoare. Șezători, festivaluri, concerte, reprezentații teatrale, coruri, orchestră, secție teatrală și sportivă. În 1928 se organizaseră 47 filiale în județ.)*

Conferințe pt. ostași, în fiecare Duminică, șezători în suburbiile Constanței, premiarea elevilor, la lit. și desen, premiarea colindelor și costumelor naționale, reprezentații teatrale de diletanți, biblioteci de ale „Astrei“ noastre în aproape toate cele 47 filiale, etc. Bilanțul a. 1927/8.

În 1928/9 conferințe la semicentenarul Dobrogei. Revivirea colindelor, etc. și premiarea lor. Șezători la școlile primare în suburbii. Festivaluri și înființarea de despărțăminte în: Caliacra, Durostor și Tulcea. Rev. „Astra Dobrogeană“. — 1929/30. Din lipsă de parale, numai înființare de cercuri culturale și bibl. pop. în satele din apropierea Constanței, în număr de vreo 60. Prelegeri medicale, aici.

Deoarece câțiva ani n'am primit nici un semn de viață, în șed. din 4 Mai 1935, a decis comit. centr. desființarea acestei Regionale, rămânând în Dobrogea numai desp. Constanța, ca organizație culturală a instituției noastre.

*) Rapoarte în: „Transilvania“, 1927, pg. 406; 1928, pg. 965, 1001—5; 1929, pg. 784—5; 1930, pg. 6—7; 1933, pg. 8—9;

II. Despărțămintele.*)

După războiu, în urma unor desbateri, cari au fost mereu reluate, în 1920, 1923 și 1924, s'a hotărît *schimbarea statutelor*. Argumentele au fost acestea: 1. ca „să se dea societăților culturale posibilitatea unei colaborări cât mai strânse cu „Astra“, colaborare de atâtea ori și din atâtea părți reclamată“; 2. ca „să se dea un rol mai mare principiului de descentralizare, atributnd o parte a problemelor, încredințate până aci adunării generale, comitetului central“; 3. „fixarea principiului *arondării* în general a *despărțămintelor* „Astrei“ după *plase* și dându-se posibilitatea ca mai multe județe să se poată organiza în *regiuni* ale „Astrei“; 4. „se are în vedere lărgirea cercului de activitate al agenturilor (cercurilor culturale) „Astrei“ din comune“ și 5. se lasă comitetului central latitudinea de a micșora sau sporti taxele, cotizațiile de membri, sub rezerva aprobării adunării generale (v. „Transilvania“, 1924, pg. 406—7). *Statutele* cele *nouă* au fost aprobate din partea autorităților Statului (la tribunalul din Sibiu, Nr. 1926 din 6 Martie 1925).

La adunarea generală dela *Reghin* (1925) s'a aprobat un „*Regulament pentru despărțăminte și cercurile culturale*“ (fostele agenturi), modificat și întregit în mod radical, astfel încât și despărțămintele și cercurile culturale au avut un nou Regulament, potrivit cadrului vremii de astăzi.

Secția medicală și biopolitică a venit cu propuneri concrete pentru schimbarea în statute a unor paragrafi și s'a primit ca în art. 2 să se declare lămurit că „Astra“ e chemată să promoveze „prosperitatea fizică, morală și intelectuală a națiunii române“.

Adunarea din Zălau a luat hotărîrea ca Asociațiunea să „alcătuiască un program de muncă bazat pe principiul biologic-național, având grijă ca în acest program să se accentueze orientările *sociologice*, cari derivă din el, privityor la dezvoltarea individului, familiei și poporului“ (v. „*Transilu.*“, Oct.—Nov. 1927, pag. 407).

Această dorință a Secției medicale-biopolitice și a Secțiilor a fost dusă în îndeplinire.

În adunarea generală din Sibiu (4—5 Dec. 1927) s'a hotărît ca ultimele 2 ștre ale alineatului prim din Art. 2 al statutelor, de cuprinsul următor: „...cari vor putea contribui la prosperarea literaturii și culturii, atât spirituale,

*) Vezi despre desp. și cere. cult. 1918—1928 broș „Astra în a. de după războiu

cât și economice a românilor“, să primească următoarea redactare: „cari vor putea contribui la promovarea literaturii și culturii, atât spirituale cât și economice a românilor pe baza *principiilor biopolitice*: prosperarea intelectuală, morală și fizică“. Apoi să se adauge: „crearea unei Secții feminine și a unei subsecții pentru educația fizică, în cadrele Secției medicale“.

Despărțămintele au trebuit să se coordoneze acestor desiderate programatice.

Tot pentru o activitate mai pronunțată s'a hotărât denumirea unor despărțăminte de *desp. central-județene*. Ce sunt *despărțămintele central județene*? Comitetul central a avut în vedere crearea unor *organe intermediare* între centru și despărțămintele de plasă, prin mijlocirea despărțămintelor central-județene, precum și o colaborare între acestea și despărțămintele de plasă. Pe temelul statutelor și a noilor arondări a județelor și plășilor, aceste despărțăminte sunt următoarele: 1. *Alba* cu sediul în Alba-Iulia; 2. *Arad* cu sediul în Arad; 3. *Bihor* cu sediul în Oradea-Mare; 4. *Brașov* cu sediul în Brașov; 5. *Caraș* cu sediul în Oravița; 6. *Ciuc* cu sediul în Mercurea-Ciuc; 7. *Cluj* cu sediul în Cluj; 8. *Făgăraș* cu sediul în Făgăraș; 9. *Hunedoara* cu sediul în Deva; 10. *Maramureș* cu sediul în Sighet; 11. *Mureș* cu sediul în Tg. Mureș; 12. *Năsăud* cu sediul în Bistrița; 13. *Odorheiu* cu sediul în Odorheiu; 14. *Sălaj* cu sediul în Zălau; 15. *Satu-Mare* cu sediul în Satu-Mare; 16. *Severin* cu sediul în Lugoj; 17. *Sibiu* cu sediul în Sibiu; 18. *Someș* cu sediul în Dej; 19. *Târnava mare* cu sediul în Sighetsoara; 20. *Târnava mică* cu sediul în Blaj; 21. *Timiș-Torontal* cu sediul în Timișoara; 22. *Trei-scaune* cu sediul în Sf. Gheorghe; 23. *Turda* cu sediul în Turda. (V. mai pe larg atribuțiile, activitate, etc. în „Transilvania“ pe an. 1926, pg. 402—404.)

Inovația s'a adeverit salutară. Câteva despărțăminte central-județene, conduse de spirite de inițiativă și entuziaște, au dat dovezi de activitate, care a depășit chiar și activitatea de dinainte de război.

Despărțăminte a avut Asociațiunea începând cu a. 1910:

În 1910	60	despărțăminte	În 1919	87	despărțăminte
„ 1911	67	„	„ 1920	53	„
„ 1912	74	„	„ 1921/2	96	„
„ 1913	82	„	„ 1922/3	100	„
„ 1914	87	„	„ 1923/4	110	„
„ 1915	87	„	„ 1924/5	115	„
„	„	„	„ 1925/6	149	„
„ 1918	87	„	„ 1926/7	—	„

In 1927/8	149	despărțăminte	In 1931/2	145	despărțăminte
" 1928/9	150	"	" 1932/3	147	"
" 1929/30	153	"	" 1933/4	147	"
" 1930/1	154	"	" 1934/5	152	"

Membrii Asociațiunii pe anii 1911—1935.

Anul	Fond.	Pe vleață	Activi	Ajutători	Total
1911/12	142	406	2.101	10.296	12.945
1912/13	149	445	1.902	11.851	14.347
1913/14	144	492	1.732	7.664	10.032
1914/15	156	548	1.211	6.725	8.640
1915/16	150	506	1.271	—	1.927
1916/17	156	497	1.026	—	1.679
1917/18	167	516	1.079	—	1.762
1918/19	181	584	1.083	—	1.848
1919/20	237	690	2.033	640	3.600
1920/21	342	1.043	3.567	1.260	6.212
1921/22	454	1.627	4.876	2.635	9.592
1922/23	591	2.099	5.603	6.417	14.710
1923/24	747	2.671	5.044	1.640	10.102
1924/25	869	3.050	3.252	2.206	9.377
1925/26	869	3.055	642	1.862	6.428
1926/27	924	3.537	1.951	270	6.682
1927/28	964	3.756	2.127	410	7.257
1928/29	1.086	3.806	2.107	1.244	9.243
1929/30	999	3.921	3.382	2.005	10.307
1930/31	1.005	3.968	3.428	2.010	10.411
1931/32	977	4.004	2.029	3.450	10.460
1932/33	1.027	4.106	1.824	25	6.982
1933/34	1.026	4.137	2.745	483	8.391
1934/35	1.027	4.159	1.556	51	6.793

Președinte de onoare
al
„Asociațiunii“
(1919—1927)

M. S. Regele Ferdinand I.

Vasile baron Popp
1867-1875

Andreiu baron Siaguna
1861-1867

George Baritiu
1869-1895

Timoteiu Cipariu
1822-1845

Ioan B. Halderau

Alexandru de Mocsonyi
1901-1904

Josif Sterca Suluta de Arpenis
1901-1911

Prezidenții Asociațiunii

Introducere

de **Iuliu Moldovan**

Președintele „Astrei“.

Activitatea „Asociațiunii“ noastre în anul care a trecut, poate să fie considerată ca mulțumitoare, cu toată lipsa de mijloace materiale de care suferă „Astra“ în anii din urmă, și îndeosebi și cu toată lipsa de interes a unei părți a păturii noastre culte pentru probleme de ordin cultural. De fapt activitatea „Astrei“ a sporit față de trecut. Tot mai multe despărțăminte sînt să-și facă pe deplin datoria, altele care înainte nu activau de loc încep să dea îmbucurătoare semne de viață, organizația „Șoimii Carpaților“ începe a se generaliza, iar școala țărănească se afirmă tot mai mult ca unul dintre principalele mijloace de cointeresarea țărănimii la propășirea ei culturală. În anul care a trecut au funcționat în cadrele „Astrei“ 32 școli țărănești, dintre care 6 pentru țărance.

În fruntea despărțămintelor active stau acele, care și în anii trecuți s'au distins printr'o activitate deosebi de intensă și serioasă (Blaj, Brașov, Cluj, Maramureș, Reghin, Sibiu și Tg.-Mureș).

Alături de ele trebuie să înștrăm în anul acesta ca foarte merituose despărțămintele din Ocland, Gheorgheni, Miercurea-Ciuc, Mociu, Gherla, Bistrița, Făgăraș, Atud, Sighișoara, Dicioșanmărtin, Săliște, Avrîg, Satumare, Carei, Beluș, Salonta și Oravița. Oradea și Aradul tind să-și recucerească vechea strălucire a activității lor. Conducătorilor acestor despărțăminte, ca și ai acelor care își îndeplinesc datoria, le exprimăm profunza noastră recunoștință.

Școli țărănești au funcționat în următoarele despărțăminte: Oravița, Beluș, Dașcău, Salonta, Oradea, Satumare, Ugocea, Sighet, Călinești, Bârsana, Cluj, Gherla, Bistrița, Reghin, Turda, Atud, Dicioșanmărtin, Dumbrăveni,

Ocland, I. G. Duca, Miercurea-Ciuc, Gheorgheni, Braşov, Sibiu, Petroşani, Plătăreşti pentru ţărani şi Oradea, Braşov, Gherla, Reghin, Blaj şi Sibiu pentru ţărance. Şcoalele noastre ţărăneşti sau realizat cu minime cheltuieli materiale, dar cu o foarte largă şi generoasă contribuţie tehnică şi sufletească din partea conducătorilor şi profesorilor, cărora le mulţumim şi la acest loc în modul cel mai sincer. De dorit ar fi ca fiecare despărţământ să poată organiza în fiecare an, cel puţin câte o şcoală pentru ţărani şi ţărance.

Activitatea secţiilor literare şi ştiinţifice, ca şi publicaţiile „Astrei“ s'au menţinut la acelaşi nivel ca şi în anul premergător.

Comitetul central la rândul său a continuat să se intereseze în mod special de problema românilor din Secuime şi de aceea a declinat etnic al Banatului românesc, fără a putea obţine vreun rezultat mai însemnat. Este adevărat că la stăruinţa noastră dl. Ministru al Instrucţiunii a convocat în luna Noembrie 1935 o conferinţă la Bucureşti, la care au participat capii Bisericilor noastre din Ardeal, reprezentanţii autorităţilor de Stat interesate, reprezentanţii Comitetului central şi ai despărţământelor „Astrei“ din Secuime şi dela graniţa de Nord-Vest, prefecţii judeţelor din acele regiuni, cei mai de seamă cercetători a problemei românilor din Secuime şi alte personalităţi, menite să-şi dea contribuţia lor la elucidarea şi rezolvirea marilor probleme puse în discuţie; discuţie, care a durat 3 zile şi a avut ca rezultat precizarea unui cuprinzător program de muncă, bazat în primul rând pe propunerile făcute prin reprezentanţii Asociaţiei noastre, program care urma să fie cumpănit şi acceptat prin guvern şi şefii partidelor politice, pentru ca apoi cât de urgent să fie pus în aplicare. Bisericile noastre, „Astra“ şi alte iniţiative particulare au continuat să-şi facă datoria românească în regiunile acele primejdute din punct de vedere etnic. Rodul acestei activităţi însă — cum nu se putea altfel din lipsă de mijloace — a rămas prea modest, ca să poată influenţa în mod simţitor şi progresiv situaţiunea. O situaţiune care se menţine tristă pentru noi prin continuarea abandonării şi maghiarizării elementului românesc din Secuime şi dela graniţa de Vest, aşa cum continuă rutinizarea în unele părţi din Bucovina, şi — după recente informaţii primite — sârbizarea de elemente româneşti la graniţa noastră către Jugoslavia. Într'un timp când ţara face eforturi uriaşe de înarmare materială pentru a se pune într'o cât de perfectă stare de apărare faţă de duşmanii din afară, cei cu răspundere rămân nepăsători la răpirea prin duşmanii

noștri în punctele cele mai sensibile, a celor mai hotărâtoare arme de apărare și rezistență, a sufletelor românești.

Aceiași nepăsare și lipsă de răspundere, de astă dată nu din partea organelor statului ci din partea localnicilor, a împiedecat înjgheburile unei solidare acțiuni și organizațiuni în vederea combaterii declinului etnic din Banat. Mici ambiții ale câtorva și indiferența celor mulți au împiedecat încă înființarea „Astrei” Banatului.

Asociația noastră nu trebuie însă să renunțe la o tot mai hotărâtă luptă contra fenomenelor dureroase și profund dăunătoare, pe care le-am schițat. Va trebui să continuăm cu insistențele noastre pe lângă autoritățile în drept, ca să-și facă datoria, va trebui să asigurăm colaborarea tuturor românilor de bine la rezolvirea acelor probleme importante și îndeosebi va trebui să ne desăvârșim organizația noastră, pentru ca să-și poată îndeplini în modul cel mai perfect posibil atribuțiile ce-i revin.

În această din urmă direcție comitetul central a început o acțiune în ultimul an, care va trebui să continue fără șovăire și fără a respecta susceptibilități exagerate și nejustificate. Unde „Astra” nu există, va trebui înființată, unde nu funcționează din vina conducerii locale, o altă conducere va trebui să-i asigure o nouă viață mai rodnică. Conducătorii vechi, cari nu pot să-și îndeplinească îndatoririle, trebuie să facă loc altora și aceasta în primul rând în regiunile periferice, de cari vorbeam ca și în Munții Apuseni și unde toate dar absolut toate despărțimintele și cercurile culturale vor trebui să fie la înălțimea chemării.

În decursul acestui an Asociațiunea noastră a organizat pentru întâia dată „Ziua Astrei” în scopul de a strânge rândurile în jurul însoțirii noastre și de a aduna fonduri pentru a-i asigura independența materială și o activitate mai largă și mai intensă. Apelul nostru, semnat de cei mai de seamă reprezentanți ai intelectualității din Ardeal și Banat, în frunte cu capii Bisericii noastre, nu a rămas fără răsunet. Suntem convinși, că în anii ce vor urma, ziua „Astrei” va da roade tot mai îmbelșugate. Se va înțelege cu vremea tot mai mult, că „Astra” noastră nu este un întâmplător auxiliar al propășirii noastre, a cărui existență sau dispariție să fie fără importanță pentru prosperarea noastră etnică, și asupra mersului căruia să hotărască hazardul unor ocazionale bunăvoinți sau indiferențe. „Astra” trebuie să fie pe lângă bisericile noastre principala și hotărâtoarea organizație de disciplinare și propășire etnică cu un program precis, încadrarea în care și spri-

ținerea cărui să fie o cinste și o obligație pentru toți românii.

Insemnăm cu adâncă recunoștință darul generos prin care Majestatea Sa Regele Carol II, Augustul nostru Președinte de Onoare, a înțeles să sprijinească Asociația noastră, în semn de prețuire a activității culturale, pe care o desfășoară.

I.

Activitatea comitetului central.

Comitetul central, ales în adunarea generală din anul trecut, la Satu-Mare, pe o nouă perioadă de 5 ani, chiar în primul an a trebuit să înregistreze 2 pierderi, a unora dintre cei mai de seamă membri ai săi și anume :

P. S. Sa episcopul *Roman Ciorogariu*, dela Oradea și P. S. Sa episcopul *Nicolae Ivan*, dela Cluj. Doi venerabili prelați ai bisericii ort. rom. din Ardeal, doi luptători neînfricați și dârzi pentru desrobirea românilor ardeleni de sub jugul și tirania ungurească, doi înțelepți și devotați membri ai așezământului nostru cultural.

La înmormântarea primului decedat, Comitetul central a fost reprezentat prin membrul său P. S. Sa episcopul Nicolae Colan, iar la înmormântarea celui de al doilea prin dl președinte Dr. Iuliu Moldovan.

Exprimăm și cu acest prilej cea mai adâncă durere pentru pierderea acestor doi valoroși membri și rugăm adunarea generală să păstreze câteva momente de reculegere în memoria lor.

Sedințe.

În cursul anului de gestiune dela 10 August 1935 până la 4 Iulie 1936, Comitetul central a ținut 14 ședințe și anume : 5 plenare, 7 ordinare și extraordinare, rezolvind prin 294 decizii chestiunile mai importante, având în multe cazuri opinia comisiunilor de organizare, financiară, a publicațiilor și a comitetului internatului de fete. Restul actelor de 4063 intrate în timpul dela 10 August 1935 până la 1 August 1936, au fost rezolvite pe cale prezidențială de către biroul central, de multe ori având opinia dlui juriconsult al „Asociațiunii“, Dr. Lucian Borela.

Lucrările administrative au fost conduse de dl vicepreședinte administrativ Dr. Gh. Moga, iar cele reprezentative au fost îndeplinite de dl președinte Dr. I. Moldovan, de dl vicepreședinte Dr. Gh. Preda și în lipsa D-ilor de dl Dr. Vasile Bologa.

Probleme importante.

Problemele mai de seamă cu care s'a ocupat comitetul central în cursul anului 1935/1936 sunt relevante de dl președinte Dr. Iuliu Moldovan în introducerea acestui raport.

Secțiile

Raportul amănunțit al secretariatului secțiilor științifice-literare, precum și rapoartele fiecărei secții se publică în întregime la anexa I, pag. 353.

Hotărârile adunării generale din 1935.

În ședința plenară din 5 Octombrie 1935 noul comitet central a ales, în conformitate cu Art. 22 din Statute, pe cei doi vicepreședinți ai „Asociațiunii”, dnl Dr. Gh. Moga și Dr. Gh. Preda, precum și pe ceilalți funcționari onorifici ai „Asociațiunii”: juriconsult Dr. Lucian Boreta, controlor I. Vătășan și econom Dr. Vasile Bologa. Toți au întrunit unanimitatea voturilor.

Tot în această ședință s'au constituit și comisiunile, constând fiecare din câte 5 membri, și anume: I. Comisiunea de org.: dnl Dr. Gh. Preda, președ., Dr. L. Boreta, I. Sandu, Dr. I. Stochișta, Silviu Țeposu. II. Comisiunea financiară: dnl Dr. Ilie Beu, președ., V. Aron, E. Cloran, Dr. L. Ionaștu, I. Vătășan. III. Com. publicaț. și a muzeului: dnl Nic. Colan, președ., I. Dăncilă, P. Olariu, Dr. I. Stochișta, S. Țeposu. IV. Com. Intern. de fete: dnl Dr. Gh. Moga, președ., Dr. V. Bologa, I. Dăncilă, S. Țeposu.

Modificarea Statutelor și Regulamentelor „Asociațiunii”, făcute în adunarea generală dela Satu-Mare, s'a adus la cunoștința Tribunalului Sibiu, care prin sentința din 7 Martie a. e. a dat aprobarea pentru aplicarea acestor modificări și punerea lor în vigoare. În urma acestei aprobări biroul a luat măsurile covenite pentru retipărirea Statutelor și Regulamentelor modificate, care se vor distribui apoi despărțămintelor și cercurilor culturale.

Alte hotărâri de importanță nu au fost.

Desvoltarea școalelor țărănești în cadrele instituțiilor noastre progresează din an în an, ceea ce din nou dovedește, că această inițiativă a instituțiilor noastre a fost necesară pentru intensificarea promovării culturii la sate. Tot mai multe despărțăminte organizează școli țărănești, atât pentru bărbați, cât și pentru femei, frecventate cu multă dragoste și înțelegere de către cei aleși pentru aceste cursuri, ținute de intelectuali despărțămintelor, cărora le aducem și pe această cale cele mai vii mulțumiri și adâncă recunoștință.

Rapoarte detaliate despre aceste școli s'au publicat în Nr.ii anteriori ai revistei „Transilvania”, urmând ca să se continue cu publicarea lor în Nr.ii viitori, deoarece în cadrele acestui raport nu avem posibilitatea să le publicăm mai pe larg.

În tabloul de mai jos arătăm despărțămintele, care au organizat școale țărănești în anul 1935/36, durata și numărul elevilor.

Tabloul
școalelor țărănești în anul 1935/36.

Nr. crt.	Despărțământul	Durata cursurilor	Nr. elevilor	Observațiuni
1	Beluș	?	?	Nu am primit raport
2	Blaj	14/V—9/VI	29	pt. femei
3	Bistrița	3/II—24/II	28	„ bărbați
4	Brașov	1/II—2/III	43	„ „
5	„	8/III—4/IV	60	„ femei
6	Cluj	8/III—24/III	18	„ bărbați
7	Dicioșanmărtin	7/III—21/III	20	„ „
8	Dumbrăveni	24/II—15/III	21	„ „
9	Gherla	29/XII 1935—1/III 1936	20	„ „
10	Gheorgheni	12/III—19/III	21	„ „
11	I. Gh. Duca	?	?	Nu am primit raport
12	Jiu (Petroșani)	În Dum. Ian., Febr. și Mart.	50	pt. bărbați și femei
13	Mercurea Ciuc	?	?	Nu am primit raport
14	Ocland	26/I—16/II	30	pt. bărbați
15	Oradea	1/III—20/III	30	„ „
16	„	1/III—22/III	21	„ femei
17	Oravița	2/II—?	23	„ bărbați
18	Plătărești	26/I—8/III	27	„ bărbați

Nr. crt.	Despărțământul	Durata cursurilor	Nr. elevilor	Observațiuni
19	Reghin	20 zile	48	pt. bărbați
20	"	2 luni	46	" femei
21	Salonta	16/II—29/II	46	" bărbați
22	Satu-Mare	23/II—7/III	11	" "
23	Sibiu	13/III—3/IV	14	" "
24	"	8/VI—29/VI	27	" femei
25	Sighet	1/III—15/III	20	" "
26	Sighet (Călinești)	Dum. și sâmb. din 25/XI 1935— Mai 1936	25	" bărbați
27	Sighet (Bârsana)	28/XI 1935—10/III 1936. Dum. și sâmb.	20	" "
28	Turda	8/I—20/I	24	" "
29	Ugocea	?	?	Nu am primit raport
30	Vășcău	9/II—29/II	30	pt. bărbați

Momente importante.

În cursul anului 1935/36 instituțiunea noastră a participat, prin reprezentanții săi, la diferite comemorări și serbări, organizate de despărțămintele noastre, sau de alte instituții culturale.

La desvelirea bustului, ridicat în Sibiu în memoria fostului prim-ministru asasinat *I. G. Duca*, care desvelire s'a făcut în ziua de 28 Oct. 1935, precum și la desvelirea plăcii comemorative, aplicată pe casa din str. Mitropoliei din Sibiu, unde a fost găzduit în anul 1848 marele bărbat de Stat *I. C. Brătianu*, a participat dl vicepreședinte reprezentativ *Dr. Gheorghe Preda*. Tot D-sa a inaugurat ciclul de conferințe ale despărțământului Dictosânămăritin la 24 Noembrie 1935 cu conferința: „Urmările războiului și păcii mondiale“, iar ciclul conferințelor desp. Sibiu cu conferința: „Desechilibrul vieții noastre“. Ca și în anii trecuți, la învătarea desp. Mediaș, dl vicepreședinte *Dr. Gh. Preda* a conferențiat, cu prilejul serbării de 1 Decembrie, despre „Suferințele din trecut ale înaintașilor noștri“.

Adunarea generală a desp. central jud. Alba-Iulia, ținută la 1 Martie 1936, a fost prezidată de dl vicepreședinte *Dr. Gh. Preda*, cu care prilej D-sa a ținut și o conferință despre: „Credința religioasă și cea științifică“.

În timpul cât dl vicepreședinte reprezentativ Dr. Gh. Preda a fost plecat în străinătate, obligațiunile D-sale au fost preluate de dl Dr. Vasile Bologa. D-sa a reprezentat instituțiunea noastră la serbarea de 10 Mai, la „ziua eroilor“, la serbarea restaurației dela 8 Iunie și la diferite alte ocazii, dela care instituțiunea noastră nu putea să lipsească.

Colaborări.

Pentru menținerea legăturilor de colaborare cu alte societăți culturale, instituțiunea noastră a ținut să fie reprezentată la diferitele manifestări ale acestora. Așa la congresul Asociației clerului „Andrei Șaguna“, „Forului“, și „Asociației învățătorilor din Banat“, care a avut loc în zilele de 6—7 Oct. 1935, în Caransebeș, a reprezentat „Asociațiunea“ dl membru al Comitetului central Dr. Cornel Corneanu, iar la congresul „Centralei Caselor Naționale“ din București, la 26 Aprilie 1936, dl membru al Comitetului central Ștefan Pop.

Publicațiunile Asociațiunii.

„Biblioteca populară a Asociațiunii“ s'a bucurat în anul acesta de o primire deosebit de favorabilă, atât din partea presei, cât și a publicului cititor. Recenziile ne sunt mărturie și faptele concrete, ca d. e. cele 1000 de exemplare de Calendare ale Asociațiunii împărțite și cetite cu plăcere chiar și numai într'un singur despartământ, ca Brașovul.

Numerele apărute dela Nr. 222, anunțat în raportul general trecut, sunt până la finea anului 1935:

Nr. 223. „Calendarul pentru popor al Asociațiunii“, pe a. 1936, întocmit de *Horia Petra-Petrescu*.

Nr. 224. *Moartea lui Asan*, povestire istorică, de scriitorul și pedagogul cunoscut *Ioan Al. Lapedatu*.

Nr. 225. *Amor și răzbuțare*, povestiri istorice de *Ioan Al. Lapedatu*. (Nr. 224—225 rețipărți, deoarece întreagă ediția s'a epuizat în decursul vremii).

Nr. 226—227. *Șoimii Carpaților*. (Ideologie — organizare — metode) de Prof. *Iuliu Hațieganu*. (Cu numeroase ilustrații).

Nr. 228. *Din popor*, de *P. Dascălu*.

În anul 1936 până la 1 August:

Nr. 229—233. *Boli, leacuri și plante de leac*, de *Dr. George Bujorean*.

Nr. 234. *Răsărit de soare (1916—1918)*. Piesă istorică, în 3 acte, de *Nicolae Boeriu*.

Nr. 235—36. *De ce trebuie să muncim.* Învățătură economică națională. De Gh. Brânduș, inginer.

Fiecare număr costă numai 5 Lei.

În Biblioteca „Astra” au apărut în anul 1935 următoarele: Nr. 19. „Gheorghe Pop de Băsești” de Ioan Georgescu; Nr. 20. „Bogățiile miniere ale munților apuseni” de Victor Stanciu și Nr. 21. „Românii și minoritățile etnice la nord-vestul țării de St. Manciulea.

Revista noastră „Transilvania”, care din 1 Ian. 1934 este un „Buletin de tehnică a culturii” (anul al 67-lea dela înființare!) și a urmat activitatea conform programului luat. Publică articole de îndrumare, purcese din experiențele propagandiștilor noștri. Astfel sperăm, că, încet pe încetul, vor sporii rândurile acelor propagandiști, cari meditează asupra sistemului de propagandă și trec din epoca romantică, dela început, în epoca sfârșită de cunoștințe mai clare psihologice, etnice. Conferințele model, pentru șezătorile culturale, articolele comemorative, amintirile și dările de seamă despre ceace se prestează din partea noastră și a societăților similare (d. e. din Cehoslovacia) au fost bine primite și sperăm să dea roade bogate.

Revista apare din două în două luni — având numărul 4, acesta de față, dedicat în fiecare an raportul general, pentru adunarea generală.

Sperăm că organul nostru de publicitate, în forma sa actuală, va pătrunde în păături cât mai largi de ale intelectualiilor noștri, fiind astfel locul de întâlnire al acelor, ce își adună mănunchii experiențelor, cari — neîmpărțășite — n’ar folosi într’o măsură mai largă.

Sedința președinților de despărțământ a adun. gen. e chemată să-și dea părerea și să își exprime totodată și eventualele dorințe, ca revista să prospereze.

„Buletinul” a avut colaborarea prețioasă a următorilor domni și doamne: Agârbiceanu I., Bozdog Dr. I., Brânduș Gh., Colan Nic., Dantello Dr. E., Dima Alex., Hoșteganu Dr. Iuliu, Ilea Dr. V., Ionaștu Dr. Liviu, Manciulea Șt., Martin N., Micu Aur., Moisil Iuliu, Moldovan Dr. Iuliu, Nicoară Dr. Eugen, Petra-Petrescu Dr. Horia, Petrescu R. Petre, Precup Dr. Emil, Preda Dr. Gh., Seleș Dr. Eug., Stoichița Dr. Ios., dna Trifu Dr. Sabina, Vlăteu Vasile.

Comitetul de redacție al „Transilvaniei” se compune din următorii domni: Dr. Iuliu Moldovan, Dr. Gh. Preda, rector N. Colan (până în luna 1936, când a plecat, ca Episcop al Clujului), Dr. Horia Petra-Petrescu și prof. Al. Dima.

Tot sub egida Asociațiunii noastre apare, în anul al 4-lea, revista tineretului generații: „*Gând Românesc*“, la Cluj. Ca și în trecut conducerea este încredințată domnilor I. Chinezu și Olimpiu Boitoș. Domnilor le-a reușit să strângă în jurul acestui organ de publicitate penele cele mai reprezentative nu numai ale Ardealului tiner, dar și ale celorlalte regiuni din țară, publicând lucrări beletristice, științifice, culturale de valoare.

Ținem să scoatem în evidență aici prețioasele contribuții din seria de conferințe ale „*Gândului Românesc*“ din anul acesta :

Dl P. P. Panaitescu despre Inocențiu Micu, Dl Ioan Moga despre Andreiu Șaguna, dl Alex. Marcu despre Al. Papiu Ilarian, dl Valeriu Bologa despre Victor Babeș, dl Victor Jinga despre Visarion Roman, dl Ioan Breazu despre Gheorghe Coșbuc, dl U. Ioan Popa despre Aurel Ulateu, dl Ioan Chinezu despre Oct. Goga și dl Vasile Băncilă despre Lucian Blaga.

Ancheta dela Măguri, despre care am vorbit în anul trecut se va tipări în viitorul apropiat.

S'a continuat și în anul trecut editarea „*Buletinului eugenic și biopolitic*“, destinat problemelor în legătură cu : igiena naștunii, biopolitica, legislația sanitară, igiena școlară și cea socială, antropologia, demografia, legislația eugenică, biologia naștunii și a familiei, cu studii și articole semnate de către domni : Ardeleanu, Comșia, Făcăușaru Dr. I., Graur, Moldovan Iosif, Munteanu, Perhaița, Popovici Gh., Prodan, Râmneanșu Dr. P., Sălăgeanu și Zolog M.

Articole de mare, vitală valoare. Ar fi foarte de dorit ca publicația să se răspândească în cercuri cât mai largi între intelectualii noștri.

Dacă în anul trecut am referat despre tomul I. (patru numere) ale publicației în franțuzește „*Revue de Transylvanie*“, acum avem bucuria să vă anunțăm apariția a *trei numere* din tomul al II-lea (Aug.—Dec. 1935, Martie—Aprilie 1936). Revista urmează aceeași conduită și publică prețioase studii și cronici. Este condusă de dl prof. univ. Dr. Silviu Dragomir, ca director și de dl D. D. Roșca, ca redactor. Într'o execuție tehnică desăvârșită, pe hârtie de lux, redactată pe un nivel științific — „R. d. T.“ are material împotriva tezelor revizioniste maghiare. Primirea ce i s'a făcut dela început persistă, atât la noi, cât și în străinătate. *Studii* au scris domni : Bănescu N., Beu Octav, Chi-

nezu I., Corivan N., Crăciun I., Manculea Șt., Nistor V., Olteanu Al., Petranu C., Petrinca P., Râmneanu P., Roman D., Russu I., Sofronie G. și Someșan E. *Note și dări de seamă* domnii: Călugăreanu Gh., Codarcea C. I., Crăciun I., Dragomir Silviu, Drăgan Nic., Georgescu H., Lupaș I., Moga I., Nichiclu Traian, Panat-tescu P. P., Petranu Coriolan, Petrinca Petre, Sofronie Gh., Someșan Laurian, Vinulescu Gh., Vlad P.

E foarte de dorit ca cei ce sunt în fruntea despărțămintelor noastre să se folosească de această publicație în propaganda lor culturală, socială, ca tot mai adânc să pătrundă argumentația de acolo în discuțiile zilnice.

În timpul dela 1 Iulie 1935 până la 30 Iunie 1936 a încuviințat comitetul central *trimiterea, în mod gratuit*, diferitelor instituțiuni (oficii parohiale, școli, spitale, închisori, etc.) 16.811 exemplare din „*Biblioteca populară*“, în valoare de Lei 140.198, iar despărțămintelor și „*Cercurilor culturale*“, pentru sporirea bibliotecilor populare 17.137 exemplare, în valoare de Lei 109.475 în total deci: 33.948 exemplare, în valoare de Lei 249.673. Contra cost s'au trimis diferiților solicitanți 773 exemplare, din „*Biblioteca populară*“ și „*Biblioteca Astra*“, în valoare de Lei 5519, despărțămintelor noastre 5750 exemplare, în valoare de Lei 46.457, iar în comision la diferite librării 1841 exemplare, în valoare de Lei 16.973. Stocul broșurilor aflătoare în depozit la 30 Iunie 1936 este de 97.716, exemplare, în valoare de Lei 828.588.

Muzeul central.

Nici anul de gestiune 1935/1936 nu a fost mai prielnic decât cel precedent pentru augmentarea muzeului cu obiecte noi. Singurul obiect de valoare, achiziționat în anul acesta, este tabloul în uleu, care reprezintă pe regretatul fost președinte al „Asociațiunii“, Dasile Goldiș. Acest tablou este opera renumitului pictor Steriade.

În ziua de 25 Mai 1936 muzeul a avut deosebita onoare de a fi vizitat de *Marele Voevod Mihai*, împreună cu profesorii Săi și cu colegii Săi de clasă.

Muzeul nostru a mai fost vizitat în timpul dela 1 August 1935 până la 1 August 1936 de următoarele personalități marcante: Arhiducele Ludwig de Bavaria, Prof. Ștefan Șoimescu, administratorul Casei Școalelor, poetul Ion Pillat, precum și de 1414 per-

soane, între cari mulți profesori cu elevii școalelor din Sibiu și alte orașe și grupuri de excursioniști din țară și din străinătate.

Biblioteca centrală.

Cu ziua de 31 Iulie 1936 se aflau în „Biblioteca centrală” cărți și broșuri în număr de 66.425. În restimpul de 1 August 1935—31 Iulie 1936 a sporit colecția cu 4175 volume și broșuri.

În timpul dela 1 Aug. 1935—31 Iulie 1936 s'au imprumutat 3419 cărți (față de 2764 din anul trecut și 3207 de acum doi ani), iar numărul cetitorilor a fost de 1985 (față de 1672 din anul trecut și 2071 de acum doi ani).

În biblioteca centrală se află 3217 colecții de ziare și reviste, iar sala de lectură a fost cercetată în timpul dela 1 Aug. 1935 până la 1 August 1936 de 2950 cetitori.

Donațiuni am primit între 1 August 1935 și 1 Aug. 1936 dela d-na văd. U. Lazăr: 16 cărți și documente vechi.

Terenurile de case naționale.

Situația terenurilor de case naționale a fost la 1 Iulie 1936 următoarea: 925 terenuri în tot atâtea comune și în suprafață de 373 jug. 690 st. p.

Comitetul central a acordat și anul acesta din „Fondul Cogălniceanu”, anume creiat pentru sprijinirea construirii de case naționale în despărțăminte și cercurile culturale ale instituțiilor noastre, ajutoare bănești și anume: despărțământul Cluj pentru mai multe comune Lei 20.000, cercul cultural Crihalma Lei 6000 și desp. Mercurea Nirajului Lei 20.000, iar desp. Mociu Lei 10.000, lăsându-i-se și arenzile după terenurile de casă națională, în suma de Lei 1555.

Subvenții și ajutoare.

În anul 1935 instituțunea noastră a primit următoarele subvenții și ajutoare :

1. Dela Guvern, prin dl Ministru al Justiției, Dr. Valer Pop	Lei 100.000.—
2. Dela „Banca Națională a Românet”	„ 50.000.—
3. Dela Banca de asigurare „Transylvania”	„ 5.000.—
4. Dela Notariatul comunei Lupoata jud. Bihor	„ 250.—
Total	Lei 155.250.—

sumă folosită pentru trebuințele „Asociațiunii” în cursul anului 1935.

În timpul dela 1 Ianuarie 1936 până la 31 Iulie 1936, Instituțiunea noastră a mai primit următoarele subvenții și ajutoare:

1. Din ord. Măiestății Sale Regelui Carol II. dela „Fundațiile Culturale Regale”	Lei 500.000.—
2. Dela „Banca Națională a României”	„ 9.500.—
3. Dela Banca „Albina”, Sibiu	„ 40.000.—
4. Dela „Banca Românească”, București	„ 10.000.—
5. Dela „Prima Ardeleană” soc. an. de astg. gen., Cluj	„ 2.500.—
6. Dela dl Eugen Bianu, dir. gen. al sigur. București	„ 2.000.—
7. Dela d-nul Dr. Valer Mitter, Sibiu	„ 10.000.—
8. Dela Uzinele de fier și Domentile din Reșița	„ 25.000.—
9. Dela Soc. Națională de Credit Industrial, București	„ 20.000.—
10. Dela Soc. an. minieră română „Mica”	„ 20.000.—
11. Dela Uzinele metalurgice unite, Titan, Nadrag, Calan	„ 10.000.—
12. Dela Casa Autonomă a Monopolurilor, București	„ 50.000.—

Suma de Lei 50.000.— primită dela Casa Autonomă a Monopolurilor s'a și asemnat despărțimintelor noastre pentru șezătorile, ținute la unitățile C. A. M. și anume:

Desp. Sf. Gheorghe Lei 16.000.—, Desp. Cluj Lei 8.000.—, Desp. Dej Lei 4.000.—, Desp. Timișoara Lei 8.000.—, Desp. Uioara Lei 4.000.—, Desp. Sighet Lei 8.000.— și Desp. Prad Lei 2.000.—.

Din restul necheltuit din subvențiile de Lei 600.000.— și Lei 400.000.—, arătate în raportul general asupra activității pe anul 1934—1935, s'au asemnat în timpul dela 18 August 1935 până la 31 Iulie 1936 următoarele sume:

Pentru școala țărănească despărțimintelor: Gheorgheni Lei 10.000.—, Gherla Lei 5.000.—, Atud Lei 8.000.—, Dumbrăveni Lei 10.000.—, Bistrița Lei 5.000.— Ocland Lei 10.000.—, Oravița Lei 5.000.—, Mediaș Lei 5.000.—, Tg. Mureș Lei 5.000.—, I. G. Duca Lei 7.000.—, Dăbârbani Lei 5.000.—, Vașcău Lei 5.000.—, Cetatea Albă Lei 8.000.— și Cluj Lei 5.000.—.

S'a mai trimis Desp. Arad Lei 114.240.— drept rest din suma de Lei 121.070.— primită în anul 1935

dela Prefectura județului Arad, pentru școli țărănești din despărțământul județean Arad.

Din subvențiile de Lei 400.000.— și Lei 600.000.—, amintite mai sus, s'a mai cheltuit sumele de mai jos, cu care aceste subvenții sunt epuizate în întregime și anume:

Pentru editarea revistei „Transilvania“	Lei 29.544.—
Ajutor dat revistei „Gând Românesc“, Cluj	„ 20.000.—
Ajutor dat dlui Virgil Vătășianu, pentru tipărirea cărții „Despre pictorul Octavian Smigelschi“	„ 20.000.—
Ajutor dat d-lui I. Georgescu pentru tipărirea monografei „Gheorghe Pop de Băsești“	„ 20.000.—
Pentru propagandă antirevizionistă, s'a desemnat d-lui Președinte Dr. Iuliu Moldovan, diferența cheltuită peste Lei 60.000.— primită în acest scop în anul 1933—1934	„ 400.—

Din Fund. „Mihail Cogălniceanu“ pentru case naționale s'a dat următoarele ajutoare: Desp. Geoagiu de jos Lei 10.000.—, Comunei Poiana Mărului jud. Brașov Lei 2500.—, Desp. Cluj Lei 20.000.—, și cercul cultural „Astra“, Crihalma Lei 6.000.—.

Din fondul fostei soc. de „Teatru român“: Lei 5.000.— d-lui Prof. Iosif Velceanu, Timișoara pentru 100 ex. din lucrarea „Banatul Muzical“ și Lei 5.000.— d-lui N. Bretan, compozitor, Cluj, contribuție la cheltuielile avute cu orchestrarea operei „Horia“.

„Asociațiunea“ a dat un ajutor de Lei 10.000 desp. Blaj, pentru acoperirea primelor cheltuieli, ce le întâmpină cu organizarea adunării generale din anul acesta.

Observăm, că cheltuielile de porto, avute cu asemenea sumelor de mai sus, nu sunt cuprinse în sumă.

Concesiuni de cinematograf.

În cursul anului 1935 veniturile după puținele concesiuni de cinematograf nu au atins prevederile bugetare, aceasta din motivul că s'au făcut încontinuu reduceri din chiria, ce se percepe pentru concesiune, iar pe de altă parte nici modestele rate nu se pot încasa în mod regulat. Au fost prevăzute în buget pe anul 1935 venituri după concesiunile de cinematograf în suma de Lei 254.000.— și s'a încasat Lei 159.479.—.

În proiectul de buget al „Asociațiunii“ pe anul 1936 s'au prevăzut la venituri Lei 108.500.— încasări

după concesiunile de cinematograf. La această sumă se poate conta că va intra în întregime, neprevăzându-se nici un venit după concesiunile, unde încasarea e dubloasă.

Fondurile și fundațiunile administrate de „Asociațiune“.

Toate fondurile și fundațiunile, administrate de Asociațiune, precum și averea lor, sunt arătate în „Bilanț“.

Afară de Fundațiunile: Dimitrie Moldovan, Ioan Petran, Iulia Pop și Nicolae și Cornelia Rusu din Poiana de Arieș, toate celelalte nu posedă decât acțiuni, efecte de Stat și depuneri spre fructificare la diferite instituțiuni bancare.

Bursele acordate în cursul anului școlar 1935—1936, din veniturile unor fundațiuni, sunt arătate la anexa VI., precum și numele beneficiarului.

Bursele și ajutoarele ce se pot acorda din veniturile fundațiilor în anul școlar 1936—1937, sunt arătate în bugetul fundațiilor pe anul 1937 anexa V. b). Ca și în trecut și pentru anul școlar 1936—1937 cele mai însemnate ajutoare sunt prevăzute la fundațiunile „Bădilă Moldovan“, „Ioan Petran“, „Dantel și Ninița Monastertanu“ și „Nicolae și Cornelia Rusu din Poiana de Arieș“.

În anul 1935 s'a dobândit calitatea de persoană juridică pentru Fundațiunea „Andrei Bârseanu“.

Tot în anul 1935 „Asociațiunea“ a mai primit în administrare un fond nou și anume: „Fondul Anetta Călcunariu“. Acest fond constă din rentă „Imprumutul intern de Consolidare“ 3% 1935, în valoare de Lei 12 500—.

Numărul fondurilor și fundațiilor, administrate de „Asociațiune“ în cursul anului 1935, se urcă la 75.

Situația financiară a „Asociațiunii“ și a „Internatului de fete“.

Situația financiară a „Asociațiunii“ și a „Internatului de fete“ al „Asociațiunii“ este arătată la anexele III. a), b) și c) și IV. despre Bilanțul „Asociațiunii“ pe anul 1935 și al „Internatului de fete“ pe anul școlar 1935—1936 și în anexa V. a) și b) despre bugetul „Asociațiunii“ și al fundațiilor administrate pe anul 1937, verificate de Comisiunea financiară și de Comitetul de cenzori, ales în adunarea generală din anul 1935, ținută în Satu-Mare.

Membrii.

Tabloul membrilor de toate categoriile îl dăm la anexa X., observând, că în acest tablou nu sunt trecuți decât acei membri, cari au fost anunțați biroului central și supuși aprobării din partea comitetului central.

Propuneri.

De încheiere rugăm Onor. adunare generală:

1. Să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general pe anul 1935/1936;

2. Să dea exprestune durerii sale pentru pierderea membrilor și binefăcătorilor decedați ai „Asociațiunii“ (vezi anexa Nr. IX.);

3. Să mulțumească tuturor binefăcătorilor, cari au făcut donațiuni în acest an pentru așezămintele „Asociațiunii“;

4. Să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea anului 1935, dându-i descărcarea cuvenită;

5. Să aprobe bugetul pe anul 1937;

6. Să aleagă pe durata de 1 an comitetul de cenzori;

7. Să aleagă, pe durata de 4 ani, membri în secția școlară;

8. Să fixeze locul pentru ținerea adunării generale în anul 1937;

9. Să ia dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Din ședința plenară a comitetului central al „Asociațiunii“, ținută la 1 August în Sibiu.

Dr. Gh. Moga m. p.
vice-președinte.

Nicolae Băilă m. p.
secretar.

I.

Din „Raportul secretariatului general al Secțiilor

despre activitatea dela 21 Mai 1935—20 Mai 1936“.

1. Potrivit hotărârii adunării generale a „Astrei“, membrii activi ai Secțiilor au fost aleși la congresul ținut la Satu-Mare în zilele de 7—8 Sept. 1935 pe o perioadă de 5 ani; membrii corespondenți a rămas să fie aleși de fiecare Secție și supuși spre aprobare ședinței plenare și adunării generale. Secțiile au fost consultate fiecare în prealabil, pentru a face propuneri referitoare la membrii activi. Au rămas în toate aproape același membrii activi, cari au fost în trecut, completându-se locurile vacante.

În ședințele de constituire secțiile și-au ales conducerea statutară după cum a raportat fiecare. Membrii corespondenți nu și-au ales până acum decât 4 Secții.

Secretariatul a rugat pe fiecare Secție să-i comunice numele membrilor corespondenți, a făcut toate convocările și comunicările necesare cu activitatea ședințelor plenare și a singuraticelor Secții.

2. La adunarea generală a „Astrei“ la Satu-Mare, în zilele de 7 și 8 Sept., s'a ținut o ședință festivă a Secțiilor, în care a conferențiat dl prof. Ștefan Manciulea, vorbind despre „Românii dela granița de Vest“. Conferința a fost însoțită de hărți și a impresionat mult publicul prin documentarea ei. A fost publicată în „Transilvania“.

În ședința plenară dela 5 Dec. 1935, dl președinte I. Moldovan a făcut propunerea, care s'a primit, ca un minim de activitate pe anul în curs, ca fiecare Secție să pregătească două conferințe populare model, care s'ar putea publica în „Transilvania“, și să țină o conferință sau să facă o comunicare în ședință plenară.

Tot în această ședință Dl Dr. Petre Râmneanțu a făcut o documentată comunicare asupra depopulării Banatului, după cercetări făcute la fața locului.

În ședința plenară dela 19 Dec. 1935 Dl. Dr. Coriolan Petran a ținut o conferință despre „Influența artei românești asupra altor arte” cu un mare aparat de specialist. (Publicată și în „Revue de Transylvanie”).

Pentru o mai bună cercetare a conferințelor, Secretariatul a crezut ca cele viitoare să nu se mai țină în localul din calea Moșilor, fiind prea departe, ci într-o sală la Universitate. S'a proiectat a se mai ține următoarele: St. Manciulea: „Românii din Ungaria”; A. Gociman: Problema românilor din regiunea secuizată”; Vasile Vlaicu: „Cooperativele noastre cele mai vechi”; Ion Matei: „Temeiurile de ieri și perspectivele de mâine ale unității naționale”.

Secretariatul gen. al Secțiilor, pe lângă rezolvarea chestiunilor curente administrative, a pregătit săptămânal articole pentru presa populară. Acestea s'au publicat și se publică în „Foaia Poporului”- Sibiu, „Unirea Poporului”- Blaj, „Glasul Ardealului” și „Foaia Noastră”-Cluj, „Neamul românesc pentru popor” și „Poporul Românesc”. Unele din aceste articole au fost reproduse și de alte ziare populare. În ele se tratează necesitățile cele mai actuale de ordin cultural, religios, sanitar, economic, în legătură cu viața satului românesc și preocupările „Astrei” și prin ele „Astra” ține mereu contact cu lumea satelor.

Arăt mulțumirile Secțiilor și pe această cale ziarelor care ne-au pus la dispoziție coloanele lor pentru propaganda noastră.

Cum în acest an Secțiile, cu membrii noui aleși, au fost nevoite întâi să se constituie pentru a începe a activa, în ședințe plenare, ne-am putut întruni mai de puține ori decât în anii trecuți. Sperăm că din toamnă, având acum toate Secțiile constituite, să se poată executa un program mai larg.

Cluj, la 15 Mai 1936.

Secret. Secțiilor
ION AGÂRBICEANU

II.

Raport despre activitatea Secției literar-filologice în anul 1935—36.

În adunarea generală a „Astrei” din Sept. 1935, ținută la Satu-Mare, au fost aleși următorii membrii activi, pe o perioadă de 5 ani, dnl: Sextil Pușcariu, Octavian Goga, Nicolae Drăgan, Teodor Capidan, Teodor Naum, St. Bezdechi, Gh. Giuglea, Liviu Rebreanu, Ion Agârbiceanu,

Luclan Blaga, Alex. Lupeanu, Sept. Popa, Axente Bancu, Ion Breazu, Ion Chinezu.

Secțiunea a ținut două ședințe: la 16 Ian. și la 6 Mai 1936.

În ședința dela 16 Ian. secția s'a constituit în modul următor: Preș. Nic. Drăgan, v.-preș. Gh. Giuglea, secretar-caster Ion Chinezu.

Se hotărăște publicarea unei *Antologii a prozatorilor ardeleni și bănățeni*, în locul *Antologiei poezilor ardeleni*, lucrare ce fusese încredințată prof. G. Bogdan-Duică. Cu redactarea ei este încredințat dl *Ion Breazu*. Suma ce-i stă la dispoziție Secției în acest scop este 50.000 Lei, depuși cu Cec la „Banca Națională“, Cluj, și un libel al Secției la „Albina“ de 21.000 Lei.

În ședința dela 6 Mai, sub preș. dlui N. Drăgan, se aleg următorii membrii corespondenți: Em. Petrovici, Sever Pop, Sever Pașca, Olimpiu Boțoș, Grigore Popa, Em. Giorgioca (Cluj), Teodor Mureșan (Turda), Pavel Dan (Blaj), Al. Dima (Sibiu).

După un referat detaliat al dlui I. Breazu, și o discuție amplă asupra „*Antologiei prozatorilor ardeleni și bănățeni*“, se decide ca tezele alese să fie dintre cele publicate între 1878 și 1918. În legătură cu tipărirea „*Antologiei*“ dl I. Breazu prezintă oferte dela tip. din Cluj. Secția delegă pe dl Sext. Pușcariu, că (luând contact cu dl Cartoian) să vadă nu s'ar putea publica lucrarea în „*Biblioteca clasiceilor români*“, Craiova.

Secția, prin dl I. Agârbiceanu, a făcut raport asupra următoarelor lucrări înaintate pentru „*Bibl. populară*“ a „*Astrei*“: „*Anecdote*“ de I. Chituc. „*Se face ziuă*“ piesă teatrală pop. de N. Boeriu. „*Se mișcă munții*“, piesă pop. de N. Ciugudeanu.

Manuscrisele au fost corectate și propuse spre tipar. Dl V. Pușcariu a recenzat lucrarea „*Amintiri*“ de G. Truția cu concluzia, că nu e potrivită pentru biblioteca populară.

Dintre membrii secției H. P.-Petrescu, Al. Dima și I. Agârbiceanu au redactat și colaborat la „*Transilvania*“, I. Agârbiceanu a redactat broșura: „*Ce a fost Astra, ce este, ce vrea să fie?*“. H. P.-Petrescu a redactat *Calendarul „Astrei“* și a îngrijit „*Biblioteca populară*“. Secția, prin Ion Agârbiceanu, a publicat o conferință populară model și pregătește alta despre „*Școlile din Blaj*“, prin dl *Septimiu Popa*. Dnii I. Chinezu și Agârbiceanu au făcut cursuri la școala țărănească a desp. Cluj, primul dând noțiuni de istoria literaturii, al doilea despre educația religioasă. I. Agârbiceanu a ținut conferințe în cadrele „*Astrei*“ la Reghin,

T.-Mureș, Oradea-Mare. I. Chinezul și Ol. Boitoș au redactat revista „Gând Românesc”. I. Breazu pregătește „Antologia prozatorilor ardeleni și bănățeni”. Ceilalți membri au publicat studii, articole în diferite reviste.

Cluj, 16 Mai 1936.

Președinte:
N. DRĂGAN

Secretar:
I. CHINEZUL.

III.

Raport despre activitatea Secției medicale și biopolitice a „Astrei”, dela 31 Mai 1935 până la 1 Iunie 1936.

Din cauza lipsei mijloacelor materiale, activitatea Secției în cursul anului trecut a fost ceva mai redusă ca de altă dată, mai ales că membrii secției erau în același timp ocupați cu organizarea „Șoimilor Carpaților”.

Această activitate se poate rezuma astfel:

1. Conferințe de propagandă igienică, la sate:
în regiunea Cluj 14
în regiunea Tg.-Mureș 32
în regiunea Reghin 269 (72 cu filme cinematografice);
Total 315

2. Conferințe publice la orașe:

De Dr. L. Daniello a ținut o conferință la Satu-Mare, cu ocazia adunării generale a „Astrei”, despre: „Tehnica propagandei igienice”.

De Dr. P. Râmneanu a ținut următoarele conferințe:
„Propuneri în vederea acțiunii contra depopulării Banatului”, Oravița 2, II, 1936;

„Problema depopulării Banatului”, 16, II, 1936 Lugoj;

„Demografia satelor din România”, 22, III, 1936, Carei mari;

De Dr. I. Făcăușaru a vorbit, în 29 Martie 1936, la Hațeg despre: „Căsătoria și fatalitatea eredității”.

3. Școli țărănești, cursuri:

Membrii Secției noastre au colaborat cu partea igienică la școlile țărănești ale „Astrei” din: Cluj, Reghin, Sighet, Oradea. La Sighet Secția a organizat, între 1 și 15 Iulie 1935, un curs de conducători de educație fizică, la care au participat 22 învățători.

4. Publicații:

S'a continuat editarea „Buletinului eugenic și biopolitic”, destinat problemelor în legătură cu: igiena naștunii,

biopolitice, legislația sanitară, igiena școlară și cea socială, antropologia, demografia, legislația eugenică, biologia națiunii și a familiei, cu studii și articole semnate de către d-nii: I. Moldovan, M. Zolog, Gh. Popovici, Ardeleanu, Comșia, Făcăuvaru, Graur, Munteanu, Perhaița, Prodan, Râmneanșu și Sălăgeanu.

Cercul nostru cultural de medici din Reghin, sub conducerea dlui Dr. Eugen Nicoară, a editat o broșură cu sfaturi igienice pentru țărani, pe care a distribuit-o în 5000 exemplare.

5. Cercetări :

Di Dr. I. Făcăuvaru a cercetat, cu ajutorul Dnei Făcăuvaru, din punct de vedere *antropologic*, următoarele sate din județul Sibiu: Săliște, Potana, Galeș, Acilțu, Sibiel, Orlat și Rășinari.

Di Dr. P. Râmneanșu a întreprins :

Cercetări asupra *originei etnice a populației din Sud-Estul Transilvaniei, pe baza compoziției serologice a sângelui* (publicat în „Bul. eugenic și biopolitic“, vol. VI, Nr. 2, 3, 1935).

Studiile asupra depopulării Banatului: Cauzele depopulării; Rezultatele anchetei din comuna Vărădia, jud. Caraș, partea II; Rezultatele anchetei din comuna Banloc, jud. Timiș, partea III; rezultatele anchetei din comuna Jablanța, jud. Severin s'au publicat în „Bul. eug. și biopol.“ vol. VI și VII.

6. Conferințe de îndrumare și organizare sanitară cu medicii primari de muncieptu și de județe din Ardeal :

Ele s'au ținut în zilele de 16 și 17 Decembrie 1935 și 28 și 29 Martie 1936, discutându-se probleme de *medicină preventivă*, apoi chestiuni în legătură cu diverse instituții sanitare, fondul sanitar, calificarea medicilor și altele.

7. Diverse :

Membrii Secției noastre au dat și în cursul acestui an *câteva mii de consultații medicale gratuite populației sărace dela țară*. Cercul Reghin a înființat 12 farmacii de mână, pentru primul ajutor la țară. Cercul Sighet a înființat o baie de vară pentru copii.

Președintele Secției :

Prof. Dr. IULIU HAȚIȘGANU

Secretari :

Dr. L. DANIELLO, Dr. I. FĂCĂUVARU

NOTA. Cercurile de medici din Sibiu și Brașov încă nu ne-au trimis darea de seamă.

Raport despre activitatea subsecției de educație fizică a „Astrei“, pe anul 1935/1936.

Scopul principal în anul acesta a fost intensificarea activității culturale într'un ritm sincronistic la toate organizațiile. În acest scop am lansat câteva circulare asupra metodelor de lucru, dând un *program minim*, care a fost respectat.

Fiecare organizație a ținut *festivaluri și șezători culturale*, au făcut *turnee de propagandă în satele vecine*. S'a accentuat îndeosebi *problema națională*.

Am colaborat cu despărțământul Cluj al „Astrei“, cu secția medicală și cu Camera de Agricultură.

Propaganda făcută de centru și organizațiile existente a avut un răsunet adânc, reușind să înfiripeze *noui nuclee șoimănești*. În *județul Cluj* numărul organizațiilor a sporit la 52, cari lucrează după un program bine stabilit, în spiritul ideologiei șoimanilor.

Propaganda noastră a avut un răsunet și în județele învecinate. Am înființat centre active noi, în județul Mureș, unde s'au organizat 32 sate, în județul Sibiu 6, în județul Alba 10, în județele Hunedoara, Bistrița, Turda și Satu-Mare. *În total avem 110 organizațiuni șoimănești*.

Pentru a avea o unitate de conducere, secția de educație fizică a pregătit o broșură, care cuprinde ideologia șoimilor, scrisă de președintele organizației dl prof. I. Hașleganu; metodele și tehnica propagandei de Dr. T. Spârchez; iar îndrumările pentru educația fizică au fost formulate de prof. Chețianu și Morariu. Această broșură va apare în curând.

Secția de „Educație Fizică“ și-a modificat anul acesta statutele și regulamentul, conform unor principii noi, sistematice, care-i permit o înjghebare, un control și realizări mai bune.

Bunul mers al organizațiilor a fost asigurat și de existența și funcționarea caselor naționale. Și în acest an unele organizațiuni, în afară de activitatea culturală propriuzisă, au realizat lucrări practice, șoimii lucrând materialul necesar pentru clădirea alor noi case culturale sau școli. Întristăm aici frumoasa activitate a organizațiilor din Lona de sus, Florești, Mociu, Sânerai, cari lucrează în mod febril pentru construirea caselor culturale, șoimii dând contribuțiunile lor, lucrând în mod gratuit la fabricarea cărămizilor și transportarea materialului.

În afară de activitatea locală a fiecărei organizații, în care încadrăm și turneele satelor noastre, am avut și câteva manifestațiuni importante la orașe. Sătenii, în executarea diferitelor programe, au dat dovadă de o perfecțiune, pe care au prefuit-o mulți intelectuali. Anul acesta am avut satisfacția de mult așteptată a muncii noastre, care clădește în *adâncime*, nu pentru a avea mulțumirea rapidă a manifestațiunilor cu succes rapid de suprafață.

Productiunile dela 8 Iunie 1935, de pe platoul Cotroceni, la București, formează cea mai frumoasă demonstrație, pe care „Astra” a oferit-o publicului până atunci. Pentru acest public, precum și pentru sătenii participanți, rămâne o pildă vie a operelor de *muncă organizată*, săvârșită de „Astra”. 1500 săteni din 17 sate, bărbați și femei, într-o disciplină perfectă, s’au prezentat pe arenă, s’au desfășurat în coloană de gimnastică, au executat, pe 4 voci, urarea M. S. Regelui, într’un cor impresionant, apoi au executat cu cea mai riguroasă precizie exercițiul de gimnastică suedeză, ajutați fiind de fanfara lor, iar, ca încheiere, au făcut o uriașă piramidă, în vârful căreia flutura steagul tricolor, tot timpul cât a durat intonarea imnului: „Pe al nostru steag”, într’un cor ireproșabil, executat sub conducerea părintelui Răcășanu din Sâncraia. A urmat apoi defilarea, executată într’o ordine, pe care nu și-o pot închipui cei cari nu au asistat la serbare. Mersul cadențat, frumuseța costumelor naționale, precum și toată atmosfera de admirație pentru ceea ce au putut realiza sătenii noștri, au stârnit aplauze îndelungate și urale repetate, manifestațiuni ale unui entuziasm până la lacrimi. În seara zilei de 7 Iunie au dat șoimii un concert la Opera Română din București, concert, care s’a bucurat de un succes strălucit.

În drum spre Brașov, unde șoimii aveau să se producă din nou, cu același festival, oprirea la Sinaia și vizitarea Castelului Peleş a fost o recreație și o bucurie bine-meritată. Demonstrația dela Brașov a avut un mare răsunet, mai ales pentru defilarea, care a arătat în întreg orașul o grupare impunătoare de săteni români, organizată cum nu se aștepta nimeni să o vadă.

„Secția de educație fizică” a „Astrei” a sărbătorit în toate centrele 1 Decembrie „ziua Astrei”. La Cluj organizațiunile noastre sătești și-au dat concursul prețios, susținând programul de coruri și dansuri naționale, executate de șoimii din Feleac, Sâncraia, Florești și Suceag.

Oficiul de educație al Tineretului din București a invitat organizațiunea „Șoimii Carpaților” să susțină câteva programe culturale la Radio. În ziua de 7 Iunie organizațiunea din Sâncraia a dat primul concert popular la Radio.

În 15 Februarie organizațiunea din *Zimbor* a dat un festival tot la Radio. Cu această ocazie s'a jucat sceneta dlui *I. Agârbiceanu*: „*Șoimii Carpaților*“. Prof. *I. Hașteganu* a vorbit despre ideologia șoimilor.

Serbarea de zece Mai „*Șoimiada*“ din anul acesta, este a *III-a* serbare de ansamblu, organizată în liber. Desfășurată într'un cadru pitoresc, în pădurea „*Sarașcuta*“ din hotarul comunei *Așchileului mic*, ea a avut un succes deosebit. O asistență de peste 5000 săteni, precum și mulți distinși intelectuali din Cluj, au admirat desfășurarea unui program unic: *15 sate în marș de defilare, slujbă religioasă cu cor de țărani, cântări însuflețite, gimnastică de ansamblu*, care dă o priveliște încântătoare de *armonie și disciplină* în mișcare, perfect uniformă, a celor 1000 de săteni și sătence, înfloriți în costumele lor curate. Urmează *corul* în acelaș ansamblu de 1000 săteni, așezați în formă de stea, întonând la perfecție și însuflețire, într'un răsunet mișcător „*Trăiască România Mare*“, apoi diferite *concursuri de alergări, sărituri*, executate de șoimii noștri talentați și, în sfârșit, *dansurile naționale*, după *fanfara șoimilor*. Serbarea se isprăvește abia spre seară, cu programul de *gimnastică și dansuri*.

Fiecare sat se încolonează pentru plecare sub steagul șoimilor, care pentru unele dintre ele — cele mai nou organizate — fâlfăie pentru prima oară, fiind predate în decursul serbării de prof. *I. Hașteganu*, președintele subsecției de educație fizică. Asistența este vădit mișcată de clipele ce trăiește, alături de sătenii doritori de mai bine.

În cadrul subsecției de educație fizică a „*Astreii*“ dl prof. *I. Hașteganu* a ținut, la „*Teatrul Național*“ din Cluj, în 6 Mai, o conferință, tratând: „*Ideea Olimpică în educația fizică și Olimpiada a XI-a dela Berlin*“.

Paralel cu activitatea șoimilor dela sate, cea mai importantă pentru noi în timpurile de față, au activat și *șoimii dela oraș*: *Cluj, Tg.-Mureș*, etc. În sala de gimnastică, bine înzestrată, sub conducerea dlui *Cheșianu*, s'a desfășurat un program de muncă sistematică.

Un progres important de remarcat la Cluj, în anul acesta, la lucrările, cari s'au făcut în „*Parcul Sportiv*“ și cari au permis deja reluarea activității subsecției de educație fizică în aier liber. Într'adevăr, putem spune că arena sportivă este una dintre cele mai mari lucrări, în acest gen, nu numai din Ardeal, dar din întreagă țară și că va servi de focar principal, unde se vor putea forma cei mai aleși îndrumători de mâine în crezul șoimilor. Sub conducerea dlui *Cheșianu* și a dlui *Albin Morariu*, membrii organiza-

ființii noastre lucrează în mod efectiv pe terenurile de atletică. S'au organizat la această arenă câteva concursuri, în cadrul unor serbări.

Cei cari doresc să vadă munca depusă de această Secție, să răsfolască dările de seamă cari ne-au venit dela nucleele de prin sate, din cari reese adevărata activitate, desfășurată, dar mai ales încadrarea perfectă a țăranilor și participarea lor activă în arena de culturalizare a „Astrei”.

Conducerea centrală a știut să coordoneze, în mod disciplinat, armura satelor, prin cele 48 de descinderi la sate, pe cari le-a făcut în acest an.

IULIU HAȚIBGANU
președinte.

Dr. TIBERIU SPĂRÇHEZ
secretar.

V.

Raportul despre activitatea Secției istorice.

La 13 Mai 1936, când s'a făcut darea de seamă și s'a votat biroului descărcarea asupra gestiunii financiare din anul 1935—6, Secția istorică avea la banca „Albina” din Cluj depuneri de Lei 9.747, în libelul Nr. 8279 și 67.359 Lei în libelul Nr. 10.308, în total deci 75.638 Lei. Cheltuielile din acest an s'au urcat la suma de 3.000 Lei.

La această cifră se vor adăuga sumele ce urmează a se încasa dela librării pentru exemplarele ce dețin din stocul de 300 bucăți din lucrarea dlui vice-președinte prof. I. Lupaș: „Răscoala țăranilor din Transilvania în anul 1784”, apărută ca Nr. 2 din „Biblioteca istorică Astra”, stoc dăruit de autor Secțiunii noastre.

Adunarea generală, ținută în ziua de 15 Septembrie 1935, la Satu-Mare, a confirmat ca membri activi pe timp de 5 ani al Secțiunii noastre pe următorii domni:

1. T. V. Păcășeanu; 2. I. Lupaș; 3. Al. Lapedatu; 4. El. Dăianu; 5. Șt. Meteș; 6. D. M. Teodorescu; 7. V. Șotropa; 8. C. Marinescu; 9. Em. Panaitescu; 10. Seb. Stanca.

În ședința din 15 Nov. 1935 s'a procedat la alegerea membrilor corespondenți, după cum urmează:

1. Boroș Ioan, 2. Braharu Dumitru, 3. Chindea Teodor, 4. Ciuhandu Gheorghe, 5. Crăciun Ioachim, 6. Dăcovici Constantin, 7. Doboști Alexandru, 8. Ioanovici Damaschin, 9. Lupaș Ștefan, 10. Macrea Mihail, 11. Moga Ioan, 12. Motogna Victor, 13. Mureșianu Aurel A., 14. Nemolanu Petru, 15. Pop Ștefan, 16. Popa Gheorghe, 17. Popa Traian, 18. Prodan David, 19. Raffrotu Gheorghe, 20. Sandu Ioan,

21. Simu Traian, 22. Stăniloate Dumitru, 23. Teculescu Horea, 24. Teposu Silviu, 25. Tiple Alexandru, 26. Moșotu Ioan.

Biroul Secției se constituie în felul următor:

Președinte: T. V. Păcățeanu; V. Președinte: I. Lupaș; Secretar: I. Moga; Casier: I. Crăciun.

În ce privește activitatea științifică desfășurată de membrii Secțiunii noastre în cadrele „Astrei”, amintim că dl președinte T. V. Păcățeanu a întocmit raportul asupra monografiilor dlui Ioan Georgescu despre „George Pop de Băsești”, iar ceilalți membri au colaborat la revistele „Revue de Transylvanie” și „Gând Românesc” și au ținut conferințe în diferite orașe.

Secțiunea noastră, animată de dorința de a coordona în jurul „Astrei” activitatea istoriografică din Transilvania, a continuat și în acest an *ciclul ședințelor științifice lunare*, la care a invitat, în afară de membrii ei, și pe profesorii secundari de specialitate. În cadrul acestor ședințe s’au ținut și desfășurate următoarele comunicări:

Dl. Prof. univ. C. Marinescu: Noul lămuriri despre tratatul militar al lui Despot Vodă (cu protecțiuni). Câteva știri despre țările noastre în corespondența generalului Kutusov. Dl Conf. univ. C. Daicovici: Inceputurile creștinismului în Dacia (cu protecțiuni). Dl Conf. I. Crăciun: Uciderea lui Baba Novac și ridicarea unei trotțe la Cluj. Originea lui Mihai Viteazul și monografia dlui P. P. Panaitescu. Dl prof. Al. Dobosi: *Quinquagesima ovium* (2 ședințe).

De încheiere amintim că, potrivit, deciziunii consemnate în raportul anulului trecut cu adresa din 26 III, a. e., am invitat pe dnii prof. S. Dragomir și C. Daicovici să prezinte manuscrisul lucrării „Istoria Românilor — Epoca veche până la părăsirea Daciei” și „Epoca năvălirilor până la întemeierea Principatelor” — pentru a putea proceda la tipărirea numerelor 3 și 4 din „Biblioteca Istorică a Astrei”.

Cluj, 14 Mai 1936.

Președinte:
I. LUPAȘ

Secretar:
I. MOGA

VI.

Raportul despre activitatea Secției artistice pe 1935/36.

Dela ultima adunare generală a „Asociațiunii”, ținută în Satu-Mare, în care s’au ales și noii membri ai secției noastre, am avut o singură ședință, în care s’a constituit comitetul și s’a stabilit programul de muncă al secției. Cu

aceea ocaziune subsemnatul președinte am făcut o recapitulare asupra gestiunii secției în trecuta perioadă, care a culminat: în ținerea de conferințe de către dnii Dr. C. Petranu, E. Isacu și subsemnatul, în propagandă pentru muzică clasică și românească, desfășurată prin concerte, date de dnele: V. Ghibu, R. Mărcuș, L. Pop-Popovici și de dnii: I. Crișanu și Șt. Mărcuș, cât și în aranjarea de festivaluri, corțegii etnografice și reprezentații teatrale, la diferite serbări ale „Astrei”. Am relatat asupra activității „Conservatorului de muzică „Astra” din Brașov dela înființare (1928) și până la 1935 și, în fine, asupra însemnatului moment al fuziunii „Societății pentru fond de teatru român” cu „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”.

Punându-se în discuțiune activitatea în viitor a secției artistice a „Astrei”, s'a decis, ca această activitate să se estindă cu deosebire asupra problemei conservării și cultivării specificului românesc în artă. Invențiile tehnice din ultimul timp, în special aparatele pentru executarea de filme sonore ar da multă posibilitate ca să poată fi mântuită pentru posteritate, cel puțin în parte, comoara neînțrecută a poporului nostru dela sate în ce privește datinele, portul, cântecele și dansurile sale, — o chestiune, care ni se pare foarte importantă, din cauza dispariției din zi în zi a obiceiurilor strămoșești și a tipicei noastre arte fărănești. Problema aceasta trebuie studiată; ea nu mai poate fi amânată fără o păgubire a intereselor superioare ale neamului nostru, pentru care generația de astăzi are toată răspunderea. Mijloacele pentru începerea, cât mai curând, a unei serioase și competente acțiuni pe amintitul teren, trebuie găsite, chiar și în dificlele împrejurări economice-financiare de astăzi.

În cât privește gestiunea secției, în special în anul 1935/36, aceasta s'a desfășurat, în mod continuativ, pe tărâmul instrucției oferite elevilor „Conservatorului de muzică „Astra” din Brașov, în cea mai mare parte români, cât și în cadrul concertelor educative de muzică clasică și românească, date de profesorii Conservatorului. Asemenea concerte s'au dat în anul acesta 10.

Pe terenul conferințelor și articolelor de propagandă cu subiect artistic a fost remarcabilă și în anul acesta activitatea dlui prof. univ. Dr. Coriolan Petran. Conferințele și articolele dsale au următoarele titluri:

1. a) Conferință la secția: „Influențele artei românești asupra artei popoarelor conlocuitoare și vecine.

2. b) Studiu în „Revue de Transylvanie”: „Influence de l'art populaire des Roumains sur les autres peuples de

Roumante et sur les peuples voisins". Tome II. Nr. 3, p. 278—321;

3. Recenzie: „Phleps H.: Ost- und Westgermanische Baukultur“ în aceeași revistă, II, 1;

4. Studiu: „Di Bartók și muzica românească“, în „Gând Românesc“ IV, 2;

5. Recenzie: „Btró I: Magyar művészet és erdély művészet“ (tot acolo);

6. Necrolog: „Dr. Victor Roth“, (tot acolo IV. 5);

7. Recenzie: „Die Deutsche Kunst in Stebenbürgen“, în „Revue de Transylvanie“, I. 4;

8. Studiu: „La part des trois nationalités de Transylvanie dans la formation de son caractère artistique“ (tot acolo).

Brașov, 18 Mai, 1936.

TIBERIU BREDICEANU

Președintele Secției artistice a „Astrei“.

VII.

Raport despre activitatea Secțiunii social-economice a „Astrei“ pe anul 1935—36.

I. Constituirea secției.

La 15 Septembrie 1935 adunarea generală a „Astrei“, ținută în Satu-Mare a ales, pe un nou period de 5 ani, ca membri activi în Secțiunea social-economică pe următorii domni:

1. Dr. M. Șerban, prof. Acad. Agric., f. ministru etc.; 2. Dr. Gh. Moroianu, prof. Acad. Comercială, Cluj; 3. Dr. S. Bornemisa, director de bancă, publicist, etc.; 4. Ion I. Lapedatu, admin. delegat la Banca Națională, etc.; 5. Vasile Dlateu, director de bancă în pensune; 6. Dr. I. L. Ciomac, inspector general; 7. Dr. N. Săulescu, profesor la Acad. de Agricultură, Cluj; 8. Dr. D. Jînga, prof. la Acad. Comercială, Cluj; 9. Dr. Aurel Gociman-Oituz, profesor la Acad. Comercială, Cluj; 10. Dr. Sabîn Cloranu, director la Banca Națională, Cluj; 11. Dr. V. Parvulescu, prof. la Acad. de Agricultură, Cluj; 12. Ioan Oțoiu, prof. la Acad. de Agricultură, Cluj; 13. Constantin Martinovici, prof. la Acad. de Agricultură, Cluj; 14. Ioan Martalogu, director la Ind. Sârmet, Cluj; 15. Ing. Ioan F. Negruțu, prof. la Șc. de Cond. Tehnic, Cluj.

Secțiunea s'a constituit, în ședința sa din 4 Noembrie 1935, alegându-și următorul Comitet de conducere:

Președinte: Dr. Seb. Bornemisa; v.-președinte: Constantin Martinovici; secretar: Vasile Vlaicu; casier: Ioan Martalogu.

O activitate a Secției, fie cât de mică și cât de redusă, într'o situație materială grea a fost cu neputință sau cel puțin împledecată în mare măsură.

II. Activitatea Secției.

Față de cele două ședințe reglementare și obligatorii, impuse secțiilor „Astrei” prin art. 28 al Regulamentului, secția social-economică a ținut până acum 7 (șapte) ședințe.

Obiectele acestor ședințe au fost, pe scurt, următoarele:

Ședința 1. Constituirea Secției; *Ședința 2.* Predarea și preluarea arhivei; *Ședința 3.* Congresul economic al Ardealului și Banatului, din 28 Nov.; *Ședința 4.* Propunerile de membrii corespondenți ai Secției și stabilirea programului de muncă pe anul în curs; *Ședința 5.* Tratatamentul, la care este supus elementul românesc la întreprinderile statului (Comunicarea dlui Grațian Mărcuș); *Ședința 6.* Căile și mijloacele potrivite pentru procurarea sumelor necesare la acoperirea cheltuielilor Secției, în vederea îndeplinirii programului propus; *Ședința 7.* Pregătirea raportului Secției, în vederea ședinței plenare.

Pentru reușita din viitor a conferințelor e necesară angajarea din vreme a unei săli corespunzătoare.

IV. Momente remarcabile.

Din activitatea pe anul curent a Secției social-economice sunt de remarcat următoarele momente mai importante:

Congresul economic al Ardealului și Banatului din 28 Noembrie.

Atitudinea Secției social-economice a „Astrei” în fața marelui Congres economic și financiar, s'a discutat și s'a precizat într'o ședință specială, la 12 Nov. 1935, desbătându-se în mod amănunțit toate chestiunile ce figurau la ordinea zilei.

Secția și-a formulat părerile, socotindu-se ca organ național chemat a-și spune și el cuvântul în ce privește refacerea creditului românesc, care a fost distrus prin o serie de legi numite: *de conversiune, de asanare și de regulare a datoriilor agricole.* În concluziune, s'a dat, din ședință, următoarea

Moștione:

Cerem: 1. Despăgubire pentru pierderile suferite pe urma conversiunii; 2. Garanții solemne pentru siguranța creanțelor în viitor; 3. Asigurarea cu orice preț a stabili-

făcți valutare; 4. Revizuirea legii bancare, cu asigurarea drepturilor câștigate; 5. Distribuția mai echitabil proporționată a reescontului pe diferite provincii.

Secretarul Secției și-a ținut de a sa datorință a publica un articol referitor la fondul chestiunilor de mai sus în „Revista Economică“ în Nr. 12 din 21 Martie 1936.

Al doilea moment de importanță din activitatea Secției este *propunerea de membrii corespondenți*.

Secțiunea, dorind să activeze în mod mai rodnic și mai sporitic pe terenul economic al neamului nostru, a crezut de bine a propune, ca membri corespondenți, un număr mai mare de bărbați valoroși ai neamului nostru, cari activează pe terenul economic, nu numai în mod teoretic, ci și în domeniul practic al economiei naționale.

Alegerea acestor membri, ținându-se însă de atribuția ședinței plenare, Secțiunea vă roagă să binevoiți a alege ca *membri corespondenți* al ei pe următorii domni:

1. Ionel Comșa, senator, dir. g.-ral Banca Centrală, Cluj;
2. Dr. M. Velciu, dir. delegat al Băncii Albina, Sibiu;
3. Marius Peculea, director Scs. Albina, Cluj;
4. Eugen Beșa, director Industria Sărmel, Cluj;
5. Valer Pascu, comerciant, Cluj, președ. Bursei, Cluj;
6. Stefan Peneș, comerciant, Cluj;
7. Dr. Adrian Iacob, director Uzinele Alimentare Vlad & Co. Cluj;
8. Dr. Aurel Goelman, secretarul Ligii Antirevizioniste, Cluj;
9. Dr. Ioachim Tolciu, avocat, Cluj;
10. Lucian Cloranu, directorul Scs. Ig.-Mureș Banca Națională;
11. Nicolae Muntean, inv., Potana Sibiuului;
12. Dr. Traian Nichteiu, prof. asistent Academia Comercială, Cluj;
13. Zetu Ioan, inspector general silvic;
14. Dr. Teofil Zehan, la Industria Sărmel, Cluj;
15. Ilie Olteanu, secretarul Solidarității, Sibiu;
16. Grațian Măreș, f. conferențiar al Astrei, Cluj;
17. Inginer Mircea Valda, Cluj;
18. Ing. Nicu Gherman, Cluj;
19. Teodor Dobra, secretarul Camerei de Comerț, Cluj;
20. Dr. Gheorghe Drăgoș, prof. la Școala Comercială, Cluj;
21. Dr. Zaharia Boila, publicist, Cluj;
22. Dr. Aurel Buteanu, publicist, Cluj;
23. Dr. Octavian Buzea, publicist, Cluj;
24. Dr. Gh. Munteanu, publicist, Cluj;
25. Gherastiu Pinteș, publicist, Cluj.

V. Programul de muncă și bugetul.

Programul Secțiunii social-economice s'a simplificat. Drem să ieșim la sate și să luminăm poporul prin conferințe demonstrative practice asupra problemelor economice la ordinea zilei.

Secțiunea este de părerea, că numai astfel va bine-merita de aureola gloriei culturale a „Astrii“ și numai

astfel se va putea așeza cu demnitate alături de celelalte instituțiuni culturale ale neamului și ale țării noastre, dacă va aduce la sate *cât mai multă lumină și cât mai multă căldură* din vatra laboratorului de cunoștințe folosite economice ale Secțiunii.

Și, ca să nu mergem la sate cu mâna goală, Secțiunea crede că e bine să ținem totdeauna aprovizionată cu câteva aparate tehnice instructive, precum sunt: *cinematograful și radioul*, pentruca conferințele Secției să fie pentru popor pline, nu numai de învățăminte, ci și de o adevărată *recreație sufletească* culturală.

Cluj, 20 Mai 1936.

Președinte :
Dr. SEB. BORNEMISA

Secretar :
VASILE VLAICU

VIII.

Raportul anual al Secției Științelor naturale, a „Astrii”, pe 1935/36.

Secția Științelor naturale s'a constituit din nou, în ziua de 19 Noembrie 1935, pe baza hotărârii adunării generale dela Satu-Mare, unde au fost aleși următorii membri activi: Prof. E. Racoviță, V. Stanciu, I. Popescu-Doitești Al. Borza, A. Mator, P. Sergescu, I. Prodan, D. Bologa, docent E. Pop din Cluj și prof. P. Neș din Oradea.

Biroul s'a constituit în felul următor:

V. Stanciu, *președinte*; Al. Borza, *vicepreședinte*; E. Pop, *secretar*; V. Bologa, *casier*.

Au fost aleși în aceeași ședință următorii membri *corespondenți*:

1. D. Lațu, prof., Politehnică, Timișoara;
2. Șt. Mateescu, prof., Politehnică, Timișoara;
3. E. Stoicovici, Inst. Mineralogie, Cluj;
4. Sever Anton, Inst. Mineralogie, Cluj;
5. I. Maxim, Inst. Geologie, Cluj;
6. O. Nițulescu, Inst. Geologie, Cluj;
7. I. Gherman, Inst. Geologie, Cluj;
8. G. Bujorean, Inst. Botanică, Cluj;
9. D. Marian, Inst. Fizică teoretică, Cluj;
10. V. Novacu, Inst. Fizică teoretică, Cluj;
11. V. Pușcartu, Inst. Speologie, Cluj;
12. G. Gheorghiu, Inst. Chimie, Cluj;
13. N. Săulescu, Academia de Agricultură, Cluj;
14. I. Safta, Academia de Agricultură, Cluj;
15. O. Apostol, medic, Cluj;
16. I. Popu-Câmpeanu, prof., Blaj;
17. D. Lupan, prof. Brașov;
18. G. Velici, prof., Blaj;
19. A. Viciu, prof., Tg. Mureș;
20. V. Buțură, prof., Turda;
21. N. Igna, medic, Alba-Iulia.

Majoritatea membrilor corespondenți ne-a anunțat că primește însărcinarea și e gata să colaboreze în sensul statutelor la secția noastră.

În cursul acestui an a apărut în „Biblioteca Astra“ (Nr. 20) broșura: „*Bogățiile miniere ale Munților Apuseni*“ de V. Stanciu, în condiții tehnice superioare. Este pregătită pentru tipar conferința-model, pentru sătenii a dlui prof. V. Stanciu: *Asupra turismului*.

În „Bibl. pop. a Asoc.“ a apărut: *Plante de leac de Dr. G. Bujoreanu*.

Alte 3 conferințe sau broșuri de popularizare vor apărea probabil, la toamnă (Al. Borza: *Tovărășia plantelor*; V. Stanciu: *Asupra aurului*; P. Sergescu: *Istoria științei la români*).

Cu concursul Secției a apărut broșura: „*Curs elementar de Stenografie*“ pe prof. V. Stanciu.

Membrii Secției au desfășurat o vie activitate culturală și științifică, fie în sânul Asociației, fie în al altor societăți și institute.

În cadrele „Astrei“ s’au ținut următoarele conferințe:

Prof. V. Bologa: 1. Medicina românească. Inceputurile și dezvoltarea ei (Careii Mari); 2. Istoria medicinei românești (Blaj); 3. Dela medicina veche la cea de azi (Sibiu); 4. Dietor Babeș (Cluj, Ciclul de conferințe „Energii Ardelene“ al „Gândului românesc“; 5. Cel dintâi medic român de dincoace de Carpați (Caransebeș).

Prof. Al. Borza: 1. Câmpia Ardealului (Oradea).

Prof. P. Sergescu: 1. Preocupările de azi ale științei (Careii Mari).

E. Pop: 1. Bătrânețea și moartea plantelor (Alba Iulia).

Dl vicepreședinte al Secției Prof. Al. Borza a fost delegat cu facerea unei anchete în ce privește situația față de centru a „Astrei basarabene“.

Situația casei e neschimbată față de anul trecut.

Președinte:
VICTOR STANCIU.

Secretar:
EMIL POP.

IX.

Raportul despre activitatea Secției Geografico-Etnografice.

Secția geografică-etnografică s’a constituit în 4 Nov. 1935 și a dezvoltat de atunci următoarea activitate:

Dl Prof. Manciușea, membru activ, a ținut la 26 III. conferința: „*Românii din Ungaria*“, pe care ne-a și prezentat-o, în manuscris, spre publicare.

Dl Tib. Morariu, secretarul Secției, ne-a prezentat, în manuscris, spre publicare, conferința: „*De ce să ne iubim satul nostru?*“

Dl Radu Meruțiu, membru corespondent, ne-a prezentat, în manuscris, spre publicare, conferința: „Ținutul lui Vasile Lucaciu“.

Conferința dlui Manctulea o recomand pentru publicare în revista „Transilvania“ *)

Celelalte două se vor publica în broșuri, în cadrul Secției noastre.

Deosebit membrii secției au desfășurat o activitate științifică în domeniul geografiei și etnografiei, ale căror rezultate interesează și Secția noastră.

În același timp, Institutul de geografie, care a adăpostit în acest an și conferințele publice ale „Astrel“, a continuat a desfășura, sub conducerea subsemnatului, o activitate rodnică, care, deasemeni, interesează secția noastră, continuând studiul geografic și etnografic a mai multor regiuni din Ardeal.

Din această activitate, în care munca de albine este a tinerilor географи, au rezultat următoarele monografii, cari se ocupă cu studiul geografic-etnografic-pământul și poporul din diferite regiuni din Ardeal.

Tabloul lucrărilor monografice:

1. Constantinescu Victor: Valea Gălzi.
2. Matoescu Hortensia: Regiunea Izvoarelor: Crișului Repede.
3. Târziu Ana: Plasa Sân-Nicolaul Mare.
4. Suetu Romul: Plasa Rupea, jud. Târnava Mare.
5. Feier Zoe: Regiunea auriferă a Abrudului.
6. Hetco Irina: Stâna de Vale.
7. Drăgulescu Liviu: Plasa Ilia.
8. Tănase Viortica: Plasa Vințului de jos, jud. Alba.
9. Pălăgeșiu Marta: Bazinul Someșului Mare dela Izvor la Sângeorz.
10. Veza Samson: Valea Târnavel Mari—regiunea Mediaș.
11. Pop G. Marta: Bazinul Someșului Mare, dela Beclean la Dej.
12. Lula Oltivia: Plasa Hunedoara.
13. Smădescu Adalgiza: Plasa Caransebeș (județul Severin).
14. Cotoi Marta: Plasa Câmpia.
15. Trencă Minerva: Monografia plasei Jibău.
16. Boldor Iulian: Șesul Aradului.

Președintele Secției
Geografico-Etnografice „Astra“.
Prof. V. MERUȚIU.

*) Da apare.

Raport despre activitatea Secției juridice.

În urma însărcinării primite din partea dlui președinte al „Astrei”, am convocat pe ziua de 12 Dec. 1935, pe noii membri ai acestei Secții, aleși în adunarea generală dela Satu-Mare, la o ședință de constituire.

Ședința a avut loc la facultatea de drept din Cluj, în prezența dlui preș. Iuliu Moldovan.

Secția s'a constituit precum urmează: Preș.: Dr. Iuliu Maniu; Vicepreș.: Dr. Valer Moldovan; Secretar: prof. Sofronie; casier: prof. L. Iacob.

În ce privește activitatea din viitor a Secției s'au discutat și hotărât: 1. tipărirea în fiecare an alor două broșuri de popularizare a legilor și instituțiilor noastre. Broșurile vor apărea în „Biblioteca populară a Asociațiunii”; 2. Căstirea unui muzeu în Cluj, pentru colecționarea și păstrarea actelor și documentelor naționale, juridice din trecutul Ardealului. 3. Conferințe, tratând despre figurile marilor juriști și luptători ai Ardealului. 4. Activitate în cadrele Secțiilor „Astra”.

Din acest program suntem pe cale de a înlăptui punctul privitor la broșurile de popularizare.

La îndemnul nostru, doi tineri juriști, au scris deja două broșuri, cari urmează să fie tipărite în anul acesta.

1. Dr. Emilian Popa: *Despre Constituția României*. Broșura e gata. După ce votu face unele corecturi în ea, o vom prezenta Comitetului central din Sibiu, pentru tipărire.

2. Dr. Mircea Ștefănuț: *Organizarea internațională. Geneva*. Tratatetele de proiecte. Broșura o va censura și corecta dl profesor specialist Sofronie. În curând va fi și ea terminată.

Programul de lucrări pentru anul viitor îl vom fixa după vacanța școlară.

Dicepreședinte :
Dr. VALERIU MOLDOVAN.

XI.

Secția școlară.

Raportul Secției școlare, iscălit de dl O. Ghibu, l-a prezentat, în rezumat, dl C. Iencica, secretarul Secției. Secția a ținut o ședință, în care s'a constituit, în modul următor: președinte O. Ghibu, vicepreședinte Vladimir Ghidionescu, secretar Const. Iencica.

Raport despre activitatea Secției feminine.

Secția feminină a „Astrei“, în noua ei formație, vă salută cu bucurie și vă mulțumește pentru cinstea și încrederea cu care ați chemat-o să colaboreze, alături de personalități distinse, la înfăptuirea operei de cultură și educație națională.

Activitatea femeii românce din toate timpurile și în toate domeniile ne este pildă vie de felul cum a știut să lucreze. Deși D-voastră cunoașteți roadele muncii ei de până acum, totuși, îmi permit ca în câteva cuvinte să evidențiez manifestările ei mai de seamă, în raport cu cerințele timpului, în care a trăit.

Incepând cu Domnițele noastre, vedem că, la rândul lor, au știut să fie bune mame, bune gospodine și bune patrioate. Mă mărginesc să amintesc pe Doamna Elena Cuza, Regina Elisabeta și pe cea mai mare între regine, pe M. S. Regina Maria, a căror fapte sunt și ar trebui să ne rămână un exemplu viu de cel mai înalt și neîntrecut patriotism și umanitarism.

De asemenea sunt bine cunoscute meritele ardelențelor: Emilia Dr. Rațiu, Clara Mantu și dna Elena Pop Hossu-Longin.

Evenimentele istorice din 1848 au dat prilej vredniciei brașovence Maria Nicolau, să pule în anul 1850, bazele „Reuniunii de femei“, care avea de scop creșterea fetitelor orfane și sărace.

În anii: 1855, 1860, 1865 și următorii astfel de reuniuni, conduse de vrednice femei, au luat ființă și în alte centre din Ardeal, ca în Sibiu, în Blaj, în Lugoj și alte orașe din Ardeal.

„Reuniunea Femeilor Române“ din Brașov în anul 1907 a ajuns sub conducerea distinsei și priceputei d-ne Maria Batulescu, care a realizat importante opere culturale și sociale.

Preocuparea acestor înaintașe a fost rezolvirea problemelor, cari ne frământă astăzi și pe noi: culturale, sociale și moral-religioase.

În cei 17 ani dela Untre, femeile, organizate în diferite societăți de binefacere, au ajutat foarte mult, în toate direcțiile, mai ales populația nevoiașă dela orașe.

Singură societatea culturală „Astra“, prin despărțămintele ei, a pătruns și a lucrat și acolo unde sfaturile și ajutorul sunt mai necesare, la sate.

Harnicele despărțăminte: Brașov, Sibiu, dar mai ales Clujul, de sub conducerea distinșului domn prof. Dr. Iuliu Hașleganu, în diferitele demonstrații au dovedit rezultate uluitoare. Pe lângă felicitările ce-i aducem d-lui Profesor I. Hașleganu, promitem să ne înrolăm și noi în armata „Astrei” și cu ajutorul învățătoarei, a preotesei, a soroilor de ocrotire, să ne îndeplinim misiunea de vrednice românce.

Greutățile de întâmpinat sunt multe și mari, însă ținta noastră este să le învingem, gândindu-ne numai la prosperitatea neamului.

Secția Femenină-Biopolitică, exprîndu-î mandatul în anul 1935, s'a constituit anul curent în felul următor: Din 15 membre active, d-nele Maria Batulescu, Constanța Bogdan-Ducea, Catinea Bârseanu, Livia Bollă, Olivia Deleu, Elena Actu, Aurelia Ciobanu, Elena Hossu-Longin, Maria Popescu-Bogdan și Maria Dr. Șerban, alese de adunarea generală din Satu-Mare, la care s'a mai cooptat d-nele Nora Leményi, Mărioara Perța, Dr. Alma Popovici, Ana Iencica și Maria Giuglea. Din 22 membre corespondente: d-nele Ioana Gabor, Letiția Ghidionescu, Livia Dectu, Maria Mușlea, Victoria Liteanu, Victoria Bădescu, Dr. Sabina Trifu-Cimoca, Hilda Beșa, Natașa Popovici, Hașleganu, Eugenia Bucevșchi, Petrașcu, Zina Morolanu, Dr. Florica Pop, d-na Dr. Spârchez, d-na Sidonia Docan și Constantinescu-Bagdat din Cluj, d-na Căltman din Brașov, Vera Ștefănescu și Natalia Drăghiețiu din Sibiu, Lia Moga și Lili Crișan din Arad, Defuria Candrea din Oradea și Elisa Pavel din Beluș.

S'au ținut 4 ședințe, când s'au desbătut probleme importante în opera educativă.

S'a alcătuit un program de lucru pentru anul 1936/37, constător din următoarele probleme:

1. O conferință în cadrul ciclului secțiilor „Astrei”: despre „*Rolul femeii Române în viața culturală din Ardeal*”, care urma să fie ținută de doamna Bogdan-Ducea, și care, deși elaborată, nu s'a putut ține din motivul, că au fost suspendate conferințele „Astrei”.

2. S'au pregătit 2 conferințe populare pentru revista „*Transilvania*”, una de d-na Dr. Alma Popovici, despre „*Ingrțirea copilului și creșterea lui până la 7 ani*” și a doua de d-na Trifu-Cimoca, directoara Școlii Normale de Menaj, despre „*Bucătăria unei țărance, cu îndrumări de pregătirea bucatelor, pe anotimpuri, din materialul ce-l stă sătenții la dispoziție*”.

3. *Șezători pentru femeile muncitorilor și servitoarele dela orașe.*

4. Școală țărănească pentru femeile dela sate.

5. Propagandă la sate.

Pentru această propagandă ne-am încadrat în despărțământul Cluj, rugând pe dl Președinte Dr. Iuliu Hațieganu să ne rezerve câte două locuri în autobusul de propagandă, dându-ne astfel și nouă prilejul să ne deplasăm împreună cu d-lor, să luăm contact cu sătencele și să le dăm îndrumările cuprinse în programul nostru de activitate: alimentația copilului, creșterea și îngrijirea lui, după toate regulile și necesitățile timpului, conducerea gospodăriei în mod rațional și igienic, învățând pe sătence să-și cultive legumele, să-și facă mâncarea, să spele rufe și, mai ales, să le sfătuim să revie la industria casnică. Să contribuim la redeschimbarea dorului după portul național, cântece și jocuri naționale etc.

Bătrâna societate culturală „Astra“, prin Secțiile sale, a activat întotdeauna cu frumoase rezultate în toate domeniile. Aceste rezultate luându-le la cunoștință, an de an, în aceste adunări plenare, au fost și sunt cel mai bun stimulent pentru noi.

Pe lângă problemele foarte frumoase și importante, cari se adresează mai mult adulților, îndrăznesc să propun și să rog pe dl Președinte și Onoratul Comitet Central a consimți, ca în programul nostru viitor să îmbrățișăm și problema ocrotirii și educației copilului de vârstă preșcolară, 2—7 ani, dela sate.

Paralel cu frumoasele începuturi, făcute de Institutul de Igienă Socială, în frunte cu distinsul nostru Preș. dl prof. Dr. Iuliu Moldovan, dela Secția medicală a „Astrei“, de dl Dr. Gh. Popovici, dela Clinica Infanțliă, dl Docent Dr. Iancu, dela „Azilul de copii“, dl Dr. Vlad, medicul primar al orașului Cluj, dl Dr. Fl. Popovici, dela „Ocrotiri“ și alții în lupta contra scăderii natalității și pentru combaterea mortalității la copii, pe cale medicală, trebuie și noi, în Secția feminină, să ne îngrijim de sănătatea morală și de educația sufletească a copiilor noștri.

În vechea Ungarie au fost înființate, prin lege, în 1891, „Cămine de vară“ pentru copiii de vârstă preșcolară. Comunele erau obligate de stat să se îngrijească de întreținerea lor și de plata personalului.

Astfel de cămine întâlnim și la sași, unde copiii, în timpul verii, sunt aduși dimineața și luați seara dela cămin.

În Rusia învățământul public face un singur corp cu organismul economic și cu vleața politică. Pe lângă celelalte instituții de învățământ rușii se îngrijesc și de educația preșcolară, care cuprinde 7 milioane de copii între

3—7 ani. Ea se compune din *grădini de copii*, cu sau fără internat, *azile de copii*, atașate pe lângă fabricile și clădirile de lucru: ori. În anul 1932 au fost pregătiți 85.000 de educatori preșcolari, pentru orașe și populația rurală la sate.

În Statele Unite îngrijirea copilului începe pe la 2—5 ani, în așa-zisele *școli de nursing*. În aceste școli li se asigură copiilor cele mai bune condițiuni de dezvoltare, curățenie, hrană, îmbrăcăminte, etc. De la 5—7 ani se încadrează apoi copiii în învățământul primar, care începe cu grădina de copii.

În universitățile americane se formează profesioniștii în acest domeniu. Afară de aceste școli mai sunt așa-zisele *Visiting Nurse-Services*, cu caracter particular. Ele sunt înființate de societăți particulare, bisericesti, și formează nursing ambulante.

Aceste nurse ambulante sunt astfel formate, ca să facă și educație. Ele mai dau ajutoare mamei și copiilor, înainte și după naștere. Prin sfaturile date părinților la domiciliu, nursele ambulante fac o mare operă socială.

La Berlin, acum câțiva ani, s'a ținut un congres numai pentru muzica în grădini de copii.

Not, cei cari am trăit și ne-am ridicat în mijlocul poporului, cunoaștem cu toții situația tristă din satele noastre, unde părinții țărani, tată și mamă, începând din luna Martie și până în luna Noembrie, pleacă des-de-dimineață la munca câmpului și se întorc seara târziu acasă. Copiii lor, cei mai mulți rămân singuri, pe drumuri, fără nici o îngrijire, fără nici o supraveghere, îi mușcă câinii, îi calcă căruțele. În jocurile lor cu focul aprind gospodăria, ard chiar și ei, închiși în casă. Cu un cuvânt sunt expuși celor mai mari primejdii. Afară de aceasta nu se hrănesc cum trebuie, singuri fiind, mănâncă ori nu mănâncă, codrul de mămăligă rece, lăsat de mamele lor. Sunt puține cazurile când rămâne câte o bătrână sau vre-o fetiță mai mare să îngrijească de ei.

Pe acești copii ai națiunii, cari între 2—7 ani sunt nehrăniți trupește, părăsiți și nesupravegheați sufletește, „Astra“, prin Secția femească, i-ar putea salva, venindu-le în ajutor prin înființare de „*Cămine de vară*“ pentru ocrotirea și educația lor.

Statul nostru a înființat și el grădini de copii, cari, având de scop romanizarea, se înființează mai mult în regiunile minoritare, deci copiii români n'au posibilitatea să frecventeze asemenea grădini de copii.

Inițiativa particulară, repet, prin Secția femească a „Astrel“, ar avea chemarea să ajute și să contribuie la

această așa de importantă operă. Femeia-mamă prin chemarea ei pune bazele caracterului omului-copil, în primii 7 ani, face educația copilului, în special, și, prin el, educația națiunii, în general.

Aceste cămine nu sunt lucruri noi, dupăcum am arătat mai sus. Într'adevăr, grija mare ce se dă astăzi pretutindeni, educației copilului preșcolar este generală și justificată. Se știe că în această vârstă fragedă copilul se dezvoltă, atât fizicește, cât și sufletește. Dacă medicina contribuie la sănătatea fizică, cu atât mai mult nu trebuie neglijată educația sufletească, prin care se pun bazele sănătății morale a națiunii.

Ellen Key spune că acest secol este secolul copilului; copilul trebuie îngrijit, educat, pentru că el reprezintă puterea și viitorul națiunii.

Domnule Președinte și Onorată adunare generală,

Ceeace v'am expus nu este o noutate, este însă o mare necesitate și dacă Secția feminină a „Astreii“ ar îmbrățișa chiar numai această problemă a creșterii și educației copilului până la 7 ani și încă ar face foarte mult pentru scumpa noastră națiune, oropsită în trecut și neglijată și astăzi, în România Mare.

CONSTANȚA BOGDAN-DUICĂ.

III.

Activitatea despărțămintelor

de **H. P.-Petrescu.**

Și în anul acesta am putut constata o activitate a despărțămintelor superioară celei din anul trecut.

Până la data de 22 August a. c. ne-au sosit rapoarte dela 23 desp. central județene și dela 52 despărțăminte de plasă, urmând ca cele cari vor sosi după această dată să fie publicate în Nrul viitor al rev. „Transilvania“.

La anexele VII și VIII dăm tabloul sumar al conferințelor și prelegerilor populare, al bibliotecilor și al președinților de despărțăminte, precum și al materilor tratate în conferințe și prelegeri populare, iar în cele ce urmează vom da, pe scurt, rapoartele despărțămintelor, în ordine alfabetică după județe, relevând capitolele mai importante ale acestor rapoarte și publicând numele conferențiarilor și numărul conferințelor ținute de aceștia.

Desp. centr. jud. Alba nu a trimis raport despre activitatea sa în cursul anului 1935/36.

Desp. de plasă Sebeș. Are 21 „*Cercuri culturale*“, cu tot atâtea biblioteci populare: Cacovița, Căpâlna, Călnic, Cut, Data-română, Deal, Lancrăm, Laz, Loman, Petrești, Pianul de jos, Pianul de sus, Răchita, R. Purcărești, Răhău, Săsciori, Sebeș-Alba, Sebeșel, Strungari, Șugag, Ungard.

Ziua „Astrei“ sărbătorită de toate „cercurile culturale“. Conferințele în colaborare cu „*Extens. Univ.*“ din Cluj, Corul învăț. din plasa Sebeș, Dir. Silv. VIII din Sebeș, Casina Intelect. Rom. din Sebeș-Alba, Corul Acad. teolog. din Cluj, elevii gimnaz. mixt de stat local, garnizoana Sebeș.

Conferențieri: Bologa Dr. Val., prof. univ., 1; Cărpnișan Silviu, dir. gimn., 1; Ghiбу Dr. Onis., prof. univ., 1; Oană Vas. preot, 1; Postescu Dr. I. adv., 1; Rusu Dr. Liviu prof. univ., 1; Stanca Dr. Seb. consil. eparh. 1.

Desp. de plasă Teiuș. În numele comit. central a fost delegat dl *Eugen Hulea* să reorganizeze desp. de plasă

Teluș. D-sa a vizitat Telușul în 10 Mai 1936. La adun. constitutivă s'a ales *președinte* dl primpretor *Vasile Bârluțiu*.

De atunci s'au ținut două adunări culturale în comunele *Mihalț* și *Obreja*, ținându-se conferințe instructive (nepsacificate). „Ziua Astrei“ s'a serbat în toate comunele desp. Teluș.

Conducătorii promet să înființeze în fiecare comună câte un „Cerc cultural“.

Desp. de plasă *Vințul de jos*. La inițiativa președ. Const. Oancea și cu concursul tuturor autorităților locale s'a terminat și sfințit în 8 Sept. 1935 o „Casă Culturală“ în comuna *Cioara*, în valoare de 500.000 Lei.

În com. *Blandiana* s'a sfințit un monument al eroilor. E în pregătire un astfel de monument și în comuna *Tărtăria*.

Conferențieri: Bica Angela, înv., 2; Bica Virgil, 4; Cornea Z., preot, 2; Dancu Ionel, notar, 2; Dragoșu I., înv. dir., 2; Dragomir Dr. N. medic, 5; Ionescu 2; Ionescu I. maior, 3; Oancea Const. președ. desp. preot 7; Stanca Iacob, preot, 3; Șutău Aug., înv. 1; Terchilă I. 1.

Desp. de pasă *Zlatna*. „*Cercuri culturale*“ la sate: „*Minerul*“ în *Almașul Mare*, are cor. „Casă culturală“, închiriată pe 5 ani, a organizat frumoase serb. naț., conferențieri, ziua „Astrei“ cu succes; *Presaca* (cu bibl.); *Feneș* (cu bibl.); *Galați* (cu bibl.); *Petringenii* (cu bibl.); *Valea Mică* (cu bibl.); *Zlatna* (Cercul „Avram Iancu“ — cu bibl. desp.); *Valea Dosului*, *Glod*, *Cib*, *Almașul mic de munte* și mijloc, *Trâmpoale* (acestea fără bibliotecă).

În *Zlatna*, — 1 Dec. 1935 — sfințirea *troifei* în memoria martirilor *Horea*, *Cloșca* și *Crișan*. Conferințe în 2 Febr., 21 Mai, 2 Iunie.

„*Șoimii Carpaților*“ se manifestă cu mult succes. Populația este săracă — satele cu casele îndepărtate unele de altele. Instrucția lasă de dorit din cauza aceasta. E de dorit înființarea de „*Cămine școlare*“. E regretabil.. că acțiunea asoc. culturale nu este coordonată. Am putea spune că unele se mulțumesc a înființa comitete, cari apot nu mai lucrează nimic, iar altele se mulțumesc a face câte o petrecere pentru adunări de fonduri. *Tot așa „Casele culturale lipsesc peste tot în Munții Apuseni“*. Apelul desp. să se dea deoparte *patimile personale*, ca să se răspândească cultura și iubirea de oameni dela cel mai mic cătun până la cel mai înfloritor oraș.

La adun. gen. din 21 Iunie a. c. s'a cerut, în *Zlatna*, deschiderea unei „Case culturale“, cămine școlare, școli fărănești. Se stabilește un „program general pentru pro-

pagandă“. Pentru la toamnă se contemplă înf. „Școlii țărănești“.

Conferențieri: Budoiu Filtp, 1; Bunea Sabin, preot, 1; Bora Serafim, inv. dir., 1; Buzdurescu, maior, 1; Dobret Arsenie, notar cere., 1; Fodorean I. preș. desp., 2; Iancu Iosif, ing., 1; Mișf Petru, funcț., 1; Păscu Triș, preot, 1; Pau Gh. șef de exploat., 1; Popa Ion, 3; Popescu Gh. preot, 1; Radeș Dr. Ovidiu, dep., 3.

Despărțământul central județan Arad. Deoarece până la termenul fixat, anul trecut, nu sosise raport din partea acestui desp., lăsam să urmeze aici, unele date din activitatea a. 1934/5.

Desp. a îndurat pierderea a trei membri valoroși: *Vasile Goldiș*, *Episcop Grigorie* și prof. *Teodor Mariș*. Fostul nostru președinte a luat inițiativa înființării din nou a desp., în toamnă a. 1924 și i-a dat o deosebită atenție. În 10 Febr. 1935 s'a închinat memoriilor lui *Vasile Goldiș* o „Cameră“ în „Palatul Cultural“, aranjată, la inițiativa dlui dir. al palatului, de către familia defunctului. (La serbarea comemorativă a conferențiat dl prof. univ. *Silviu Dragomir*). *Episc. Grigorie* a fost un adevărat membru activ al „Asociațiunii“, contribuind cu sfaturi concrete la desfășurarea programului desp. Prof. *T. Mariș* a fost un „excelent propagandist cultural“, unul din rari idealisti.

Desp. e pătruns de adevărul că epoca „romantismului“ propagandei culturale a trecut și că în locul lui trebuie să vină „munca sistematică“. Lipsa de ajutor pecuniar s'a resimțit, deoarece bugetul desp. este foarte modest. (Un gest frumos a făcut dl *Gh. Bardoși*, la adun. din 8 Martie 1936, oferind despărțământului, anual, suma de 1200 Lei).

Serbările naționale și comemorarea oamenilor de seamă (Alex. Moctoni — 6 Mai 1934) au fost manifestări culturale impunătoare.

În „Palatul Cultural“ s'a ținut în 1934 (18 Martie) — 10 Febr. 1935 — o serie de 5 conf. p. intelectuali.

S'au pus bazele unui „fond al plăcilor comemorative“ (10.900 Lei starea actuală) în Arad.

Propaganda la saie se face în colaborare cu *Institutul Social Banat-Crișana*. Tot cu acest institut și în cartierele *Aradului*.

„Inceputuri“ p. „*Cercuri culturale*“ consideră desp. deplasările în 1934 în comunele: *Gai*, *Micălaca*, *Mândruloc*, *Sâmbăteni*, *Miniș* și *Cicir*.

În iarna a. 1935, în colaborare cu Soc. „*Concordia*“, care și-a fixat ca program de muncă înființarea de *biblioteci sătești* pe lângă „*Casele culturale*“ din județ. Sub

auspiciile „Astrei“ s'au pus astfel bibliotecile sătești din: Hălmagiu, Gurahonț, Săvârșin și Sofronea. (Dec. 1934 și Ian. 1935). La Băile Moneasa s'a reorganizat desp. de plasă Sebiș (în 11 Iulie 1935), având ca preș. pe dl Dr. Teodor Popa. Astfel are desp. centr. jud. Arad următoarele despărțăminte de plasă: Șiria, (cu „Cercul cultural“ Ghioroc); Sebiș, Pecica, Arad (cu „Cercurile culturale“ Grădiște și Sânnicolaul mic).

Îndată după constituirea noului comitet al desp. (18 Martie 1936), s'a căutat stabilirea unei colaborări cu toate societățile locale prin coordonarea programelor de activitate. În 24 Martie s'au și pus bazele Federației Societăților culturale din Arad, cu menirea de-a organiza, sub auspiciile „Astrei“, întreaga mișcare culturală locală. („Astra“, „Concordia“, „Institutul Social Banat-Crișana“ și „Ateneul Popular“).

A doua problemă: înființarea „Cercurilor culturale“ într'un număr cât mai mare de comune din jud. Arad. Mulți intelectuali, din 34 comune, au răspuns negativ, sau prin tăcere, sau „motivând că există neînțelegeri între intelectuali, fie din motivul că există în comună o altă societate culturală“.

Cel mai călduros sprijin l-a dat dl Dr. I. Suciu, care a luat asupra D-sale sarcina organizării unui „Cerc cultural“ în Chișineu-Criș. (Inaugurarea e amânată p. toamnă). În 7 luni, în cadrele „Săptămânii Astrei“ s'au pus bazele unui „Cerc cultural“ în comunele: Vărădia, Galșa, Caporal-Alexa, Șiclău, Socodor, Măderat, Pilul, Apateu. „Ziua Astrei“ a mai fost sărbătorită în comunele Șeitin, Curtici și Ilfeu, apoi desp. Șiria, la ad. gen. a sa, și „Cercul cult.“ Sânnicolaul mic.

Com. Măderat a dat o serbare culturală reușită în 28 luni — primul „Cerc cultural“ nou înființat.

O pagină vrednică de remarcă: „...se constată că în comunele unde se află intelectuali, care trăiesc în armonie și înțeleg problemele culturale ale vremii, „Astra“ a fost primită cu multă însuflețire, dovedindu-se că rosturile ei sunt și azi pline de actualitate. E suficient să amintim în această privință, că la constituirea „Cercului cultural“ din com. Socodor au luat parte 18 intelectuali și 50 săteni, la Șiclău 12 intelectuali și 350 săteni, iar la Galșa 12 intelectuali și 150 săteni. Mai caracteristic este însă faptul petrecut în com. Caporal-Alexa, unde toți intelectuali și sătenii, care au fost înscriși la societatea culturală „Jiul“ au trecut în cadrele „Astrei“. În prezența delegatului nostru s'au înscris peste 50 săteni și intelectuali ca membri ai „Astrei“, obligându-se a plăti taxe între 50—500 Lei“.

„Ziua Astrei“ a trebuit să se amâne în orașul Arad, fiind congrese și programe supra-încărcate. În schimb, în acest scurt interval de timp (18 Martie—15 Iulie 1936) i-a reușit desp. să recruteze din rândul intelectualilor arădani un număr de aproape 300 membri ai „Astrei“, un adevărat record, deoarece nici odată desp. Arad n'a avut atâția membrii. „Școala țărănească“ se va începe în Iarna a. 1936.

Astfel se poate prevesti o roadă cât se poate de bogată pentru Asociațiunea noastră în jud. Aradului. La aceasta ne îndreptățește și „Programul de activitate pe a. 1936/37“, un program vast și amănunțit, din toate domeniile: sociale, culturale, economice.

Conferențieri, de pe sate și din Arad (sunt luați și cei din 1934): Blaga Nestor, prof., 4; Botiș Dr. Teod., dir., 1; Cărpinișan Romul, dir. Șc. sup. art. mes., 1; Codreanu Florea, preot, 1; Contrea Dr. Aurel, prof., 1; Cosma Dr. Dum., 1; Crișan Ascaniu, dir. de lice., președ., 1; Drăgomiț Silviu, prof. univ., 1; Dragu I., 1; Eșeanu Vl., ing., 1; Grecu Vas., ing., 1; Grigorie, Episcopul Aradului, 1; Lupaș Dr. Oct., 1; Mariș Teodor, 1; Nedelcu Const., prof. 1; Noveanu Dr. V., 1; Petreună Dr. I., 1; Pleșa Dr. I., 3; Popescu Vințilă, prof. acad. teol., 1; Radu Dr. Cornel, 2; Strelkovsky Toma, prof., 2.

Desp. de plasă Săvârșin. (Raport detaliat, vezi „Transilvania Nr. 3, a. c.).

Conferențieri: Bînchiet Petre, preot, președ., 2; Păcurariu Iosif, v.-preș., 1; Puța Gh., 1; Török Dr. Andrei, medic, 2.

Despărțământul a invitat și pe țărani mai cărturari să țină conferințe.

Desp. de plasă Șiria. A ținut o ședință în 14 Iulie, a. c., în care s'a ales un nou comitet, în frunte cu dl prim-pretor Dr. Simion Pop-Zaslo din Gașsa.

Activitatea desp. s'a mărginit la „deplasările președintelui în diferite comune din plasă, cu conferințe ocazionale“ și la împărțirea de cărți bibliotecilor populare. (O observație ciudată: „Am constatat la Casa culturală ortodoxă din Șiria că nu se prea citesc cărțile „Astrei“, fiind țărani de credință, că în așa mic volumase nu prea poate să fie ceva interesant. Este datorია noastră să cetim toate cărțile aceste și să le recomandăm țăranilor“. De sigur: propagandiștii să încălzească pe țărani pentru conținutul broșurilor, ca să dispară neîncrederea. Dl președinte urmează: „Sunt de părere să popularizăm aceste scrieri printre elevii școlilor primare, unde cred că vor

prinde mai ușor frumoasele sfaturi propagate prin publicațiile „Astrei“.

Di președ. *Dr. Simion Pop-Zaslo* a ținut conferințe și a înființat bibliotecii în următoarele comune: *Galșa* (111 vol. în 1933), *Seleuș* (81 în 1 Dec. 1934), *Covăsinț* („Cămin cultural“, 85), *Șiria* (Șc. primare 18), *Măderat* (51), *Agrisș*, *Galșa*, („Cerc cultural“, 7 lunie, a. c.), *Pâncota*, („Cerc cultural“). Afară de *Șiria* mai au „Cercuiri culturale“ în plasă *cinci* comune.

Desp. centr. jud. Bihor (Oradea). Activitatea desp. s'a „concentrat“ aproape în întregime la înjgheburile școlii *țărănești* pentru *bărbați* și a celei pentru *femei*.

În Oradea 10 conferințe, ținute de conferențiarul al Extensiunii Universitare din Cluj.

Toate serbările naționale sub egida „Astrei“. De prezent în județ 8 *despărțăminte de plasă*: *Vășcău*, *Beiuș*, *Ceica*, *Marghita*, *Săcueni*, *Salonta*, *Tileagd*, *Tinca*.

Reorganizate la o nouă viață: *Ceica*, *Tileagd* și *Marghita*, mulțumită președ. desp. centr. jud. În curs de reorganizare desp. de plasă: *Beliu*, *Sălard* și *Aleșd*. „Nu peste mult *despărțămintele* din cele 12 plăși vor activa dela un capăt la celalalt al județului Bihor“.

Contactul cu satele a fost susținut fără întrerupere. S'au înființat 2 *bibl. pop.* à 100 vol., în com. *Tilecuș* și *Ceica*.

Ziua „Astrei“ serbată cu „tot fastul“ în teatrul „Regina Maria“.

Conferențiar: Bărnăuțu A., 1; Mateișan I., prof., 1; Popa Dr. Teodor, președ., 3; Strat G., prof. univ., 1.

Desp. de plasă Salonta. Raport detaliat vezi „Trans.“ Nr. 3, a. c.

*Conferențiar*ii nu sunt specificați.

Desp. de plasă Vășcău. Și-a ținut adun. gen. în 14 luntie, a. c. în „Casa Națională“ din Vășcău.

Președ. exprimă „*desiderate*“, pe cari vrea să le ducă în îndeplinire desp.: „Școală țărănească“ model, teren pentru desp. și „de pe urma căruia să se împădurească regiunea cu pomi roditori“, pe acelaș teren: o stupărie model, școală de pomi, o lăptărie și o uscătorie de poame, toate acestea vor valorifica produsele sătești printr'o cooperativă populară. Așa se speră îmbunătățirea situației materiale a sătenilor. Se mai pregătește înființarea unei *fanfare țărănești*.

În 15 comune s'au ținut 15 *șezători*: Seghiște, Verzaril de sus, Câmp, Sohodol, Bribeni, Rient, Valea neagră de jos, Cușuiș, Ghighișeni, Suștiu, Sârbești, Câmpani și Vășcău.

Pepintera nu s'a putut încă înjgheba, deoarece terenul nu l-a acordat încă Min. de agricultură.

Biblioteca desp. Vașcău are 940 vol.

Un nou comitet ales are în frunte tot pe dl medic Dr. Emil Pop.

Conferențiarii: Apostolescu Dr. Nic., prof., 2; Bursășiu Alex., 2; Drăghicetu Dr. Mih., 2; Haralambie A., inv., 1; Mihuța Gavril, 3; Nica Ion, inv., 4; Ovesea I., preot, 1; Patachi Alex., prof., 1; Petrescu Emil, inv., 1; Pop Dr. Emil, președ., 4; Popa Atanaste, 3; Popovici Dr. Petre, 2; Sălăgean, inv., 1.

Desp. centr. jud. Brașov. Zece ani dela reorganizarea sa, desp. Brașov poate, pe drept cuvânt, să privească cu satisfacție la cele prestate până acum, pregătindu-se cu celelalte societăți brașovene pentru alte sărbători culturale, atât de firești în Brașovul cultural: 100 de ani al „Gazetei Transilvaniei“, 86 de ani al „Reunțiunii femeilor române“ și cei 75 de ani al „Asociațiunii“ noastre.

Raportul general dela adun. gen. din 3 Mai, a. e., a cerut ca gândurile „să se smulgă din măruntul *patimii* cotidiene, iar fapta să nu profaneze cu nimic biserica în care se ține această sărbătoare“.

La activul recent numără conducătorii despărțământului: patru Școli fărănești, două Case naționale, nouă la sate, o tipografie proprie a „Astrei“, cumpărarea imobilului cinematografului, pentru care mai înainte se plătea chirie, îmbogățirea bibliotecii desp. cu „cele mai de seamă arhive românești brașovene“ și lucrările dela un Muzeu local aproape de sfârșit.

Averea desp. este de cel puțin de șase ori mai mare decât în 1931 — pe urma ei se poate acționa cu mai mulți sorți de izbândă pe teren social-cultural.

Fiind o „inflație de conferințe și conferențari“ în Brașov, a crezut comit. desp. centr. jud. în 1934/5 să lase locul altora. Acum și-a reluat firul și a organizat, în seria 1936, împreună cu „Asoc. prof. sec.“ conferințele. „Uniți, cât mai multe societăți cu același scop, am evita spectacolul, care ne amenință; în aceeași zi, la aceeași oră uneori doi conferențari, vorbind unor săli sărace în spectatori. E și o împoliteță față de omul pe care-l înviți“. Cele 12 conferințe au fost bine cercetate.

În 16 Iunie, a. tr., s'a înființat desp. Buzău. În 15 Aug., a. tr., „Cercul cultural“ din Intorsura Buzăului. La 1 Dec. 1935 cel din Sita Buzăului.

Nu au mai rămas neorganizate decât câteva din comunele Branului.

Desp. Braşov are astăzi 11 desp. de plasă cu un total de 40 de organizații:

I. *Desp. centr. jud., Braşov* cu „*Cercurile culturale*“ din: 1. Braşovul vechiu; 2. Pe Tocile-Braşov; 3. Bod; 4. Dârste; 5. Stupni; 6. Sânpetru.

II. *Desp. de pl. Bran* cu 1. Bran-Poarta; 2. Moectul de jos; 3. Sohodol; 4. Predeal.

III. *Desp. de pl. Budila*.

IV. *Desp. de pl. Buzău* cu 1. Intorsura Buzăului; 2. Sita Buzăului; 3. Dama Buzăului; 4. Barcani.

V. *Desp. de pl. Codlea* cu 1. Holbav; 2. Țânțari; 3. Ulădeni.

VI. *Desp. de pl. Feldioara* cu 1. Crizbav; 2. Hălhtu; 3. Măeruș; 4. Rotbav.

VII. *Desp. de pl. Hărman* cu 1. Prejmer.

VIII. *Desp. de pl. Râşnov* cu 1. Cristian; 2. Ghitmbav; 3. Dulcan.

IX. *Desp. de pl. Săcele*.

X. *Desp. de pl. Târlungeni*.

XI. *Desp. de pl. Teliu* cu 1. Dobârlău; 2. Mărcuş.

XII. *Desp. de pl. Zărneşti* cu 1. Potana Mărului; 2. Tohanul nou; 3. Tohanul vechiu.

Desp. a colaborat cu toate celelalte societăți românești din Braşov și trebuie să se remarce „autoritățile, indiferent de guvern, au dat totdeauna concursul“.

Membrilor „Astrei“ li s'au distribuit în 1936 pe sate 1000 de calendare. „Aceste calendare astăzi ne sunt direct pretinse de membrii Astrei“. În 1935 s'au distribuit satelor, în cărți, broșuri și calendare 1676 vol., în valoare de Lei 20.560.—.

Desp. nou de pl. Buzăul Ardelean. S'a înființat în 16 lunte 1935 și s'a impus dela început. Președ. dl Dr. Grădina și colaboratorii: pr. Olimpiu Russu și pr. Gh. Gh. Grosu, intelectualii din comunele Buzaelor, au dat dovezi de mult idealism. Bibl. are 219 vol. Corul „Astrei“. S'a jucat „O noapte furtunoasă“ de I. L. Caragiale.

„*Cercul cult.*“ *Sita Buzăului* înf. în 15 Aug. 1935. 12 conferințe. 7 ptese teatrale, muzică instrumentală, coruri.

În total s'au ținut 24 conferințe, 12 serbări și șezători și două petreceri, în Desp. Buzaelor, care are, în întregime, 107 membri, iar bibliotecile lui numără 255 volume.

Un strălucit exemplu de entuziasm a dat „*Cercul cultural*“ din com. *Crizbav*, de aceea merită să fie relevat și aici, după rap. gen. al comit. desp.

„Voiau crizbăvenii o „Casă națională“, așa, cum o aveau Ungurii din comună,... și-au făcut-o în mijlocul sa-

tului... va rămânea acolo ca o mândrie a realizărilor noastre și a acestui sat, care a dat un minunat exemplu de *solidarizare* într'o chestiune capitală pentru el". Casa este astăzi aproape terminată, doar exteriorul în roșu așteaptă să fie tencuit. Așa cum e acum, casa funcționează.

Lucrarea întreagă, cf. devizului, fără nistp, pietriș, piatră, lemn de construcție, cărăuși etc. a fost de Lei 663.143. „Astra” Brașov a dat 100.000 Lei, com. Crizbav 45.000 Lei, prefectura jud. Brașov 30.000 Lei, Casa Școalelor 10.000 Lei — toate acestea completate cu ajutorul cel atât de prețios și entuziast al membrilor „Astrei” din com.: *130 capi de familie*, dintre cari 27 sunt la București. *Fiecare membru a trebuit să dea pentru „Casa Națională” 350 Lei și 10 zile de lucru cu carul sau 14 zile prestație*; cel pe viață sau fondatorul câte 1250 Lei și aceleași zile de prestație. Membrii din București, activi: 950 Lei, fondatorii 1750 Lei. Nu numai că aproape toți și-au achitat până acum obligațiile, dar *unii le-au și depășit*. Așa, merită să fie relevat dl *N. Duția*, care în loc de 14 zile, a făcut 91 de zile prestație. Să nu trecem așa de repede peste sacrificiul acestui om: *91 de zile puse în slujba Astrei!* În fața acestui caz, spune raportul, cad toate argumentele celor ce cred despre Casele naționale altceva decât am crezut noi când le-am inițiat“.

În total s'au făcut până acum 597 zile prestație cu carul, în valoare de Lei 59.700 și 416 zile cu brațele, în valoare de Lei 20.800. *Munca* prestată de membrii „Astrei” din Crizbav este de 130.500 Lei.

La prima serbare, dată în „Casa Națională”, abia terminată, spune raportul, era sala arhiplină. „Toți românii aproape erau prezenți. Atmosfera de sărbătoare nu radia par'că de pe scenă, unde se desfășura programul, ci din sală, din ochii strălucitori de bucurie ai românilor, de pe fața lor luminată de mulțumirea ce pornea din lăuntrul sufletului lor împăcat că și-au făcut frumos datoria, că nu le-a fost zădarnică truda. Era ceva din orgoliul sărăcenilor din nuvela lui Slavici (Popa Tanda), după radicala transformare a satului“.

La țarnă se vor deschide atci cursuri de „Școală țărănească“.

Desp. de plasă Budila. (Raport detaliat vezi „Transilvania” Nr. 3, a. c.).

Conferențieri: Belei D., inv. dir., 4; Chiteoș P., inv., 1; Chiteoș, d-na, 1; Coman Aurelia, inv. preoteasă, 1; *Curcubătă I., preot, președ., 17*; Drăgan Gh., 1; Frateș N., preot, 1; Greceanu I., preot, 2; Ioiuța M., inv., 2; Oagă V., 2; Onea Const., 1; Radu A., preot, 3; Sandu Bucur, inv., 1; Sandru

Gheorghe, licențiat, 1; Stăntcel, dș., 1; Stăniloae Dr. Dum., prof. acad. teol., 1.

Piese teatrale: „Sfârșitul risipițoarei“ de D. M. Ionescu, „Lăcomia strică omenia“ (?) și „Extrasul țiganului“ (?).

Desp. de plasă Codlea. Bibl. cu 513 vol. Conferințe 7. „Casă de lectură“ activă. Situația financiară: 1900 Lei casa și în natură, valoarea a 50.000 cărămizi, de Lei 20.000. Se simte trebuința unei „Case Naționale“, după ce i-a reușit comunei să-și ridice o biserică și o școală impozantă.

Desp. de plasă Feldioara. 13 conferințe până în 30 Ian. De atunci până în 15 Martie săptămânal cu câte una sau două conf., lecturi și probleme aritmetice. Bibl. 118 vol. S'a jucat „*Bolnavul închis*“ de Molière.

Desp. de plasă Hărman. 70 membri. Bibl. 68 vol. 7 serbări. 4 conf. „*Cercul cultural*“ Moeciul de jos. 5 serbări cu 5 conf.

Desp. de plasă Râșnov. 7 șezători cu program artistic-cultural. (Împreună cu Școlile primare, Soc. Sf. Gheorghe, corul intelectualilor și subcentrul pregătirii premilitare.

Desp. de plasă Teliu. N'a putut să se manifeste după cum ar fi trebuit din lipsa de mijloace pecuniare la deplasări și din cauza morții președintelui desp., preotul Daniil Cojocariu. Noul paroh, dl Aurel Radu, a sosit în comună în 1935 și a început propaganda culturală întreruptă. La școala țărănească din Brașov au fost trimise 2 femei, cărți de ale „Bibl. pop.“ s'au dat spre lectură țăranilor, cu concursul domnișoarelor învățătoare și a domnilor învățători s'au ținut 15 șezători reușite, constătătoare din următoarele puncte: 1. Cronică săptămânală; 2. Conferința; 3. Lectură veselă; 4. Audite la un aparat de radio; 5. Convorbiri cu sătenii asupra nevoilor locale.

Ziua „Astrel“ s'a ținut în 21 Iunie. A vorbit despre „Astra“ preotul Aurel Radu.

Conferențieri: Chicoș Petru, inv. dir., 2; Dogaru Aurel, notar, 1; Radu Aurel, preot, 16.

Desp. centr. jud. Brașov a primit până la adun. sa gen. rapoartele de mai sus. Celelalte desp. vor refera ulterlor.

Desp. centr. jud. se poate lăuda, pe drept cuvânt, cu frumoasa sa *bibliotecă din Brașov*. Numărul volumelor este de cca 20.000. Bibl. mai are 417 lexicoane și dicționare (vol.), 627 cărți vechi românești (până la 1850), 491 titluri de reviste românești catalogate, reviste străine, manuscrise prețioase. Cettorii în anul ultim 7108 — cărți ctitite 12.078 — cifre, cari spun mult și cari dovedesc că să

fie conducători pricepuți — se găsească și cititorii. (La perioadă, în medie, 6000 cititorii!).

Despre școlile țărănești se referă într'alt loc — aici trebuie menționat că au reușit cât se poate de bine, atât cea pentru femei, cât și cea pentru bărbați.

O nouă manifestație: „*Muzeul Desp. Brașov al Astei*“! Sunt înregistrate 342 obiecte, 1141 bucăți monete, 308 medali, 120 banenote, 42 insigne, apoi tipărituri, manuscrise pentru „Expoziția permanentă a cărții românești brașovene“. S'au comandat o parte din mobilierul necesar, încât la toamnă speră desp. să deschidă „Muzeul“.

„*Corul Gh. Dima*“ a fost înf. în Ian. 1933, după ce Reun. de cântări „Gh. Dima“ a trecut la „Astra“, ca o secție a ei. A dat concerte și în Sibiu și București. După 1935 se observă o mică stagnare. „*Conservatorul de muzică „Astra*“ trece prin grele dificultăți materiale. Pleacă și dirijorul corului și directorul conservatorului, dl C. Bobescu, la București. E vorba „să se strângă rândurile“. (Despre „*Conservator*“ v. rap. la Secții).

Secția de educație fizică s'a manifestat viguros. Secțiile parțiale ale „*Astei sportive*“ au reușit succese frumoase. „Intr'un an, am câștigat, noi, poate cel mai tineri organizați, prin secția de atletism, cea mai mare distincție din toată țara: *Cupa Regelui Carol II*“. Firește — sportul n'a fost punctul culminant al activității, ci a întovărășit în mod armonios activitatea culturală, economică a despărțământului.

O frumoasă faptă a săvârșit desp. Brașov, cumpărând *tipografia Murășenilor* și a „*Gazetei Transilvaniei*“, creind astfel o *tipografie proprie a desp. „Astra“ Brașov*. În 25 Noembrie 1936 tipografia „Astra“ va fi complet achitată, fără ca „Astra“ să fi investit în această utilă întreprindere vre-un Leu.

Dacă criza economică s'a resimțit și la „*Cinematograful Astei*“, totuși, și-a încheiat bilanțul cu un *beneficiu de Lei 165.528*.

Iată câteva cifre aproximative, care arată tăria acestui despărțământ, care a pornit în 1926 numai dela un „capital sufletesc“, ca să ajungă la un bun, temelie a activității culturale în Țara Bârșii:

Biblioteca: cărți periodice, manuscrise	cca Lei	1.500.000
Mobilier	„	800.000
Tipografia, inventar	„	620.000
Imobilul cinematografului	„	12.000.000
Cinematograful, inventar	„	1.000.000
	Lei	15.920.000

Toate acestea adevăratese mănosa activitate a frun-
tașului desp. Brașov.

Conferențari: Baboe N., 1; Badiu A., pr., 2; Bădilă
Gr., 3; Barbu Maria, 1; Brătescu Gh., 2; Broșu I., pr., 1;
Burlea Valeria, 1; Căliman Valeria, 1; Căliman Dr. N., 1;
Coandă Ilie, 1; Ciurea Const., 5; Crainic Nichifor, 1; Fă-
tuleș Gh., 2; Filip Elena, 2; Filip Nic., 1; Florea Al., 3;
Florian Domnica, 1; Folea Z., 1; Giurescu Const., 1; Go-
ciman A., 1; Grădină Gh., 3; Greceanu D., 2; Grosu Gh.,
5; Hociotă Ilie, 1; Iliescu Dr. N., 1; Ioanovici Ilie, 3; Io-
nescu Nic., 1; Ispir Dasile, 1; Măerușan Gh., 1; Măerușan
Z., 2; Măerușan Aurel, 1; Mărculescu Ef., 1; Mein I., 2;
Moșotu I., dir., 1; Nema A., ing. agr., 1; Nisteanu I., 1;
Nistor Dr. P., 3; Olteanu Aurelia, 1; Perța Basil, 1; Pe-
trescu Cezar, 1; Popp L., 1; Russu Gh., 2; Russu Olimpiu,
1; Sandu Anghel, 1; Sandu Ana, 1; Sântu Dr., 1; Spănu
Gh., 2; Teodorescu P., 1; Teodor M., 1; Tică Gh., 1; Titelu
Valer, 1; Țeposu Dr. Emil, 1; Ureche Dr. I., 1; Vintilă Dr.
I. medic, 1.

Desp. central județean Caransebeș. A ținut adun.
sa gen. în 14 Iunie 1936, în frunțașă comună *Glimboaca*,
unde a „înfrapat cea dintâi vatră culturală, care, după pro-
gramul „Astrei“, a difuzat în lunile de Iarnă celor peste
100 ascultători cunoștințe religioș-morale, istorice, literare
și economice“. După modelul acestui „cămin țărănesc“
vrea desp. să organizeze „cercurile culturale“ din celelalte
comune.

Rolul „școlii țărănești“ l-a îndeplinit în *Caransebeș*
„Căminul cultural“ de acolo.

Desp. și-a dat concursul la reușita *marilor serbări*
ortodoxe și naționale dela 5—7 Oct. 1935, întru pomenirea
nemuritorului Ierarh *Ioan Popasu*, unul din întemeietorii
„Astrei“ noastre. A aranjat festivitățile în zilele naționale și
la „ziua cărții“.

Conferențele au fost ținute în colaborare cu liceul
„Traian Doda“, șe. normală „I. Popasu“, Reun. rom. de
cânt. și muzică“ muzica Reg. 96 și a batal. 2 grăntceri.

Ziua „Astrei“ serbată în toate comunele desp. Din
acest prilej s'a „remarcat nevoia cabinetului de lectură și
a bibliotecii sătești“. În com. *Poiana* s'a înființat un „Cămin
cultural“.

Adun. gen. în fața a peste 600 țărani și intelectuali.
La liturghie răsp. și la festival „Reun. de cântări Dr. Cornel
Corneanu“.

Conferențari în Caransebeș: Armaș Matei, dir. prof.,
3; Bugariu Grig., 1. Bologa Dr. V., prof. untv., 1; Ctrig

Romul. prof., 1; Corneanu Dr. Cornel, adv., președ. desp., 5; Corneanu Nic., consilier referent, 2; Costinescu I. G., prof., 2; Cusma D., prof., 2; Fotoc Petru, ing., 1; Frățilă Gh., preot, 1; Mităr Tib., prof., 1; Manolescu Mih., prof. univ., 1; Muntean Augustin, 2; Novacescu Dr. Dim., 1; Rudneanu Const., prof., 3; Russu Dr. Liviu, 1; Râmneanțu Dr. Petru, 1; Pantelle Matel, inv. dir., 1; Pop Dr. Sever, prof., 1; Sergescu Dr. P., prof. univ., 1; Sima Horia, prof. 1; Suru Isata, prof., 1; Soceneanțu Dim., prof., 1; Tomiet Nic., prof., 1; Toma Petru, 1; Vasculescu Avram, prof., 1.

Conferențieri în despărțământ: Armăș Matel, prof., 2; Anuțolu Dum., preot, 2; Cirtic Romul, prof. 2; Coșevici Dr. Tr., 1; Costinescu I. G., 4; Mihail Feneșan, 2; Frățilă Gh., 3; Ionescu Dr. Tib., 1; Jumanca Pavel, 3; Muntean Dr. Zeno, prof., 1; Neamțu Gh., 1; Pop Filip, prof., 1; Pop Rom., preot, 1; Roșca Teod., 1; Soceneanțu Das., preot, 2; Terziu I., 1; Voican Petru, 1.

Desp. de plasă Orșova. Zilele de sărbători naționale au fost serbate împreună cu „Liga antirevizionistă“, „Forul“, gimnaziul mixt, etc.

Conducătorii desp. au vizitat comunele: Topleț, Eselnita și Jupălnic, dând „sfaturi“. Țăranii din Bârza, Coramnic, Ogradena Nouă și Veche, Plavișevița au fost chemați la Orșova unde li s'a vorbit „despre stările de astăzi și chipul lor de îndreptare“.

La Rusălli, fiind „rugă“, nu s'a putut serbători „Astra“ — s'a amânat pe altă dată.

Conferențieri: Crăctun Dr. Gh., 1; Lăttin D., dir. gimn., 1; Țăranu Tr., prof., 2; Zarcuța Dr. L., 1.

Desp. centr. jud. Caraș (Oravița). Încă nu și-a putut ține adun. gen. Referență, deocamdată, numai despre activ. comit. centr. din Oravița.

A înființat *cercuri culturale noi* în comunele: Berliște, Jam, Șopotul vechiu, Milcoveni și Jitiu. A reorganizat cercurile din Ciuchici, Borlovenii Vechi și Pătaș.

A distribuit *dulapuri p. bibliotecii cercurilor culturale* din Bogodintș, Berliște și Jitiu. A dat un ajutor de 5000 Lei Cereului cult. din Petrila pt. Casa culturală și 10.000 Lei, pentru acelaș scop. în comuna Jam.

Jubileul „Astrei“ serbat în toate comunele din județ.

La inițiativa desp. s'au început *cercetări demografice, etnografice, raseologice și de agricultură* în com. Borlovenii Vechi și Pătaș de o echipă din Cluj, compusă de șefii de lucrări dela *Instit. de Igienă din Cluj, Instit de I. română și Muzeul etnografic (Dr. Râmneanțu, Dr. Făcăuaru, etc.)*. — S'au ajutorat și înfometății din Basarabia.

Conferențieri: Bârlea Dr. V. prof., 1; Brizea I., 1; Râmneanțu Dr. P. 1; Rusmir Ilie, președ. 1;

Desp. centr. jud. Cetatea Albă. „Moldovenii jud. Cetatea Albă“, serie desp., „nu pot uita ajutorul de zile grele, primit dela frații de departe și ei le păstrează recunoștință“. „Este un imperativ categoric“, de a lucra împreună cu „Astra“ ardeleană.

Afiliate desp. „Astra“ Cetatea Albă sunt astăzi următoarele 35 de cămine: 1. Budachi; 2. Ciuleiu; 3. Cormaz; 4. Cazaci; 5. Carahasan; 6. Cot-Chital; 7. Caplani; 8. Crasna; 9. Divizia; 10. Deletn; 11. Dunăreanca; 12. Frumușica Nouă; 13. Glăvani; 14. Gura Roște; 15. Han Gâsla; 16. Ivăneștii noi; 17. Ivăneștii vechi; 18. Iserlta; 19. Marăslăveni; 20. Palanca; 21. Purcari; 22. Plătărești; 23. Răscăiești; 24. Rătleancă; 25. Satu nou; 26. Sărata; 27. Slobozia; 28. Seltoglo; 29. Tașlăc; 30. Tudora; 31. Tuzla; 32. Tratan; 33. Zlocari; 34. Noul Caragaci; 35. Vădeni; 36. Regimentul 35 Inf. Cetatea Albă.

În a. acesta s'au mai întemeiat următoarele cămine: Corn. Burgugi, com. Sergheevca și com. Tarutino.

Serbări: 2 Febr. 1935 *spectacol* în fol. elevilor și studenților săraci; 3 Febr. 1935 *sfințirea celor 37 steaguri* ale căminelor; — mare serb. populară; 28 Febr. Comemorarea martirilor *Horea, Cloșca și Crișan* (conf. D. V. Ţoni, preș. Asoc. învăț. din România și T. Iacobescu deputat, președ. desp.); 1 Dec. manif. *antirevizionistă* (cuvântărit: Em. Mănescu, Gh. Moțoc, protoereu H. Fotescu, Mih. Titorencu, Feodor Uzun, Calust Asvadurov, H. Năstase, Arthur Strohmayer); 8 Dec. sărb. scriitorul *Liviu Rebreanu* (50 de ani). Conf. prof. *Andr. Radu*; 7 Martie 1936 *spectacol pentru elevii săraci*; 8 Martie 1936 serbarea închiderii cursurilor școlii *Jărănești* din *Plătărești* (Cet. Albă), cu care ocazie s'a deschis o *expoziție de lucrări manuale*.

Ajutoare studenților și elevilor săraci, în 1935: 49,230 Lei, în 1936: 12.600 Lei.

„*Căminele culturale*“ cele mai active: Plătărești, Zlocari, Tuzla, Budachi, Divizia, Satu Nou, Slobozia, Purcari, Tudora, Marăslăveni.

Munca fiecărui cămin în cursul anilor 1935 și 1936:

1. **Plătărești** — un „*splendid muzeu regional*“, grup. monografic local, librărie cooperativă, filiala cooperativei „*Cartea*“ din C. Albă. Muzeul cu secțiile: Științe nat. istoria satului, iconografie, numismatică, etnografie, fotografia: țara în imagini și amintirile „*Astrei*“. Pe timpul foametei: o *cantină*, unde au luat masa 300 copii. — 2 Apr. 1935 o expoziție a cărții (a doua) cu 2114 cărți și 10 secții:

„Cartea Fundației Regale, Cartea Satului, Invățătorul și școala, Cartea Cetății Albe, Cartea „Astrei”, Cartea actuală, Cartea veche, Cartea ilustrată, Ziarul și Revista, Secția ziarului „Universul”. Expoziția vizitată de 814 pers., carti au primit gratuit 100 reviste ilustrate și 200 cărți și calendare ale „Astrei”.

De imitat!

A întemeiat secția I. O. V., tipărint în 1000 fol un poemnic al tuturor eroilor căzuți în războiu. Are o secție a comasării proprietății agricole, alta sanitară, a treia: Cultul eroilor, a patra: financiară și a cincea: a propagandei. A organizat jocuri naționale de sărbători. *Căminul a organizat cea dintâi școală sup. fărănească în Basarabia* (26 Ian.—10 Martie 1936).

2. **Zolocari.** *Cor* pe 4 voci cu tinerii. 8—12 Iunie 1935 org. *expoziția cărții*, cu 500 vizitatori. *Muzeu* interesant: o biblie veche de 137 ani, etc. În 1935 s’au ținut 8 *serbări fără plată* și o *expoziție de lucrări manuale*.

3. **Budachi.** *Orchestra*.

4. **Căminul Divizia Aparat cinematografic.**

5. **Satu nou.** 4 Martie 1935 au fuzionat sub steagul „Astrei” cele două cămine: „Lumina poporului” și „Astra”.

Șezători popor. — serbări în com. Arciz. Săptămâna cărții, serbătorită.

6. **Slobozia.** 10 șezători, *Cooperativă școlară*. Farmacie. O *stupină* cu 5 ulete, o *pepiniară* cu 700 pueți.

7. **Tuzla.** Pentru local propriu strânși până acum 50.000 Lei. Serbare 6. I. 1936 în fol. cantinei „Crucei Roșii”.

8. **Tudora.** *Serbări*: 24 I 1935 cu piesa: „Când calet jurământul” — 18 Mai piesa: „Florin și Florica”; 30 IX. cu piesa „Barbu Lăutarul”; 1 XII. cu piesa: „Sângele apă nu se face”.

9. **Purcari.** *Serbări*. 24 Ian. — 3 Martie: Horea, Cloșca și Crișan. De Crăciun adunați pentru înfometaji 2750 Lei.

10. **Maraslăveni.** În 1935 — 5 serb. popor. În 2 II 1936 serbare la Mansburg, pentru „Crucea Roșie”, înfometaji, o secție de propagandă și teatru, foarte activă. Inceput de Muzeu.

Conferențieri în cămine (nu se indică de câte ori fiecare!) Agapie N., d-na Angelescu Ana, Angelescu C., Antoniu Mihai, Aperu Al., comand. plot. grăntceri, Arventier N. preot, Barabancea M. inv., Belous Petre, inv., Belous Sofia inv., Broască N. inv., Burulană L. preot, Codreanu D. inv. David Enache, inv., Diaconov Dr. L., Dobrescu F. inv., Gheșu S. inv., Goldenberg Dr., Grosu L., dna, Ioan M., inv., Iluță preot, Mocanu Șt. inv., Mocanu

V. inv., Mohoreanu H., Mohoreanu P. inv., Nedo Xenta inv., Radoveanu I. inv., Roșca I. preot, Sopoteanu F. inv., Ștefănescu Maria inv., Surugiu V. inv., Tapu F., Tudor Dumitru inv.

Desp. centr. jud. Cluj. Ca în anii trecuți, așa și acum, desp. centr. jud. Cluj a fost unul din cele mai active, perseverente și entuziaste despărțăminte. Propaganda a fost dusă cu un plan lucrat până în amănunțimi, mulțumită conducătorilor specializați ai desp. Nu este nici un strop de lăudăroșie, când constată rap. gen., la adun. gen. din 5 Iulie, a. c., din comuna Coasta, desp. de pl. Mociu: „Dăzând roadele să ne bucurăm și odată cu mulțumirea sufletească să adunăm nou curaj și puteri improspătate pentru viitorul an de osteneală — iar acolo unde vom observa spărturi să le dregem, abaterile să le îndreptăm și buruienile să le plivim din ogorul sufletesc al neamului“ — cuvinte cari ar trebui cântărite de toate despărțămintele.

Sediul dela Cluj, cu membrii săi și cu concursul Camerei de Agricultură, al Acad. de Înalte Studii Agricole, al medicilor însufleșiți dela Clinica medicală și a unui domn artist dramatic dela Teatrul Național, a cercetat 59 de comune, ținând 59 de întruniri cu 85 de conferințe, iar „Cercurile culturale“ ale „Astrei“, prin organizația „Șoimii Carpaților“, au ținut în 59 sate 178 întruniri cu 264 conferințe. Cu totul 237 ședințe cu 349 conferințe pe sate!

În Cluj a ținut „Cercul cultural“ al „Astrei“ „Gh. Lazăr“ (din cartierul Grigorescu) 7 conferințe, cu concursul școlilor secundare, al corului tinerilor T. T. R. din Reg. 31 Art., al corului teologilor ortodocși și Soc. stud. în litere și filosofie. Două festivaluri, cu conf. și progr. artistice, la Manufactura de tutun, p. muncitorii; un festival cu conf., în cartierul muncitoresc dela Fabrica Irits și unul în cartierul „Paris“, la Șc. primară Nr. 1 „Teodor Mihali“ și alte 2 conf., una în „Zăua Astrei“.

La acestea sunt a se adăuga cele 9 conferințe organizate de gruparea „Gând Românesc“, care a continuat și publicarea revistei cu acelaș nume, în jurul căreia s'au adunat condete luminate, puse în slujba problemelor vitale pentru viața satelor românești. (Aceeși grupare a condus „Șc. Țărănească“, despre care se referă într'alt loc).

Totalul conferințelor, ținute în cadrul „Astrei“, este de 371. Toate conferințele dela sate au fost însoțite de programe culturale, executate, afară de contribuția școlii normale de fete, aproape în unanimitate de organizațiile șoimănești în colaborare cu străjerii.

De remarcat este faptul că între conferențieri sunt și țărani, foștii elevi ai Șc. Țărănești. „Unul din ei, Pașca din Berindu, a ținut 6 conferințe despre cele ce a învățat la Școala țărănească, iar ceilalți câte una, și anume: I. Pop, Florești, despre Calendarul Astret; Lucaciu, Florești, despre Inceputurile neamului românesc, rezumat după cartea dlui prof. I. Lupaș și Zdrolea I. Dragu, tot despre „Școala Țărănească“. Aceste pilde trebuiesc urmate, spune raportul și noi dăm sfatul mai departe.

„Case naționale“ pe cale de înfăptuire, în comunele: Sâncraiu Almașului, Florești și Mociu. Cele existente au dat dovezi de existență în chip îmbucurător.

Zilele mari au fost sărbătorite cu fastul cuvenit: festivaluri cu organizațiile șoimănești din Feleac, Florești, Suciagu și Sâncraiu. Astfel țărani care au colaborat au dat dovadă de „nebănuite adâncuri de bogății“.

10 Mai s'a serbat pentru a 3-a oară în pădurea „Șarașcuta“ din com. Aschileul mic, sub numele de „Șoimiada a III-a“, cuvânt încetățenit în mișcarea șoimănească. („Această minunată unealtă a „Astret: „Șoimii Carpaților“ — spune raportul — creație a dlui prof. Dr. I. Hașieganu, președintele mult stimat al despărțământului nostru, cu ajutorul căreia a făcut adevărate minuni în viața satului românesc“). „Șoimii Carpaților“ a devenit plugul „Astrei“, cu care desfeinește viața și sănătatea sufletului, cât și viçoarea trupeișcă“. La „Șoimiada“ s'au adunat 15 sate cu organizațiile lor șoimănești. S'a executat un ansamblu de gimnastică cu 1000 persoane și un cor compus tot din 1000 șoimi și șoimane a cântat cântece românești, în fața unei asistențe de peste 5000 de oameni.

La serbătoarea Restaurației a contribuit desp. cu concursul a 650 șoimi și șoimane.

Organizația „Șoimii Carpaților“ a „dinamizat“ „în așa fel satul, făcând din el o celulă culturală vie, care își poate desvolta de aci înainte singur viața culturală, nu să trăiască numai din împrumut“.

Puncte nouă în viața satelor din jud. Cluj: „propaganda făcută de sate între ele, sub formă de turnee culturale“. (În primul rând merită laudă în privința aceasta desp. de plasă Mociu).

(Prin echipele de Șoimi, cari au cercetat satele în zilele de sărbătoare, în decursul anului, s'au câștigat în plasa Mociu pentru propagandă 7 sate. Organizația Aghireșu s'a dus în satele vecine Tic, Tic-colonie ș. a. Organizația Feleac a dat o serbare în com. Dezmir. Organizația Cristovel în Băbușiu, iar org. Someșul Rece în Someșul Cald).

Bogația programelor și numărul mare al vorbitorilor au caracterizat aceste manifestații pe sate. Așa d. e. chiar numai com. Aghtreșul a avut 106 ședințe, între care 8 festivaluri cu 20 conf. și multe deplasări în satele vecine. Tot aici sunt vrednice de remarcă auditiile dela radio (*Radio-București*) în comunele Sâncraii, Zimboru și Suciagu

Alte *pilde*, nu numai „pilde“, ci și aluat — cum zice Scriptura — aluat, care să dospescă frământătura vieții: 1. În lunile luate, August și Sept., a. tr., în comuna *Luna de sus*, s'au făcut 35.000 cărămizi pentru construirea unei săli mari la școală, care să servească și de sală festivă și de adunări pentru Șolmit „Astrei“. Lemnul și nisipul necesar, precum și toată cărăușla au făcut-o Șoimii în mod gratuit. Tot Șolmit au scos din bătă 150 m² de piatră pentru temelie și au transportat-o în curtea școlii, lucrând fiecare cu palmele și cu carul. În Aprilie o nouă campanie de lucru a apropiat clădirea de sfârșit, pentru ca la toamnă să se adune în casa lor, ridicată de ei.

2. În Sâncraii-Almașului au țesut șoimanele 50 m. covoare pentru împodobirea bisericii, din materialul lor. Șolmit au făcut în primăvara anului trecut 100.000 cărămizi, ca să-și ridice și ei o casă culturală. Au mai înființat încă o Cooperativă, din venitul căreia 35% sunt destinate tot pentru „Casa“ lor „culturală“. Pe lângă cimitir au plantat 1000 de salcâmi, iar pe lângă șoseaua ce trece prin satul lor au plantat 50 castani.

În Florești, într-o singură zi, — pe lângă toată criza bănească — s'au scris 26,400 Lei, pentru ridicarea unei „Case culturale“.

În Suciagu s'a înființat o „Cooperativă de consum“: „Șolmit“.

Onoare aceluia, care știu astfel să se manifeste pe terenul cultural. Astfel de fapte să servească de pildă și discuțiile între noi să se îndrepte în direcția aceasta, ca să ne convingem că există încă mult idealism în straturile adânci ale poporului.

Desp. Cluj se află în „vădit progres“ și merită toată lauda noastră.

Conferențiarul seriei din Cluj: „Energii Ardelene“ (ceilalți conferențieri nu ne-au fost specificați cu numele): Bănel Vas., 1; Bologa Valeriu, 1; Breazu Ion, 1; Chinezu I., 1; Jinga Victor, 1; Marcu Alex., 1; Moga I., 1; Panătescu P. P., 1; Popa Victor I., 1.

(Într-o ședință a grupării „Gând Românesc“ s'au discutat rezultatele anchetei monografice dela Măguri, participând la ședință și dl Prof. D. Gusti, direct. Inst. Social Român).

Desp. de plasă Almaș. Ziua „Astrei“ sărbătorită cu deosebit fast în com. *Hida*, în fața unui public de cca 5000 (satele din jur, șoimi, străjeri, reuniti). S'au predat șoimilor steaguri. *Oratori:* preș. Rom. Russu, Vas. Dumitraș, d-na F. Mihali, preș. reu. fem. rom., Dr. S. Russu, notar E. Baldi, Dr. S. Tămașiu, secr. Vas. Nossa — toți despre „Astra“ și mistuna ei. Coruri, jocuri naționale, exerciții de străjerie, producțiuni artistice.

Desp. de plasă Câmpia. În cursul verii va organiza *Șoimii Carpaților* în mai multe comune ale plășii.

În com. *Sânmihaiul de câmpie* (27 Oct.) 4 conf., cântece naț. cu corul, jocul „Dealungul“.

În com. *Budești* (10 Nov.) 4 conf., premilitarii au jucat o piesă teatrală, cântece, declamări.

În com. *Visuia* (8 Martie) 3 conf., corul din Tăgșoru, cântece, piesă teatrală.

În com. *Tagu*, (25 Martie) 3 conf., corul din Tăgșoru, cântece, declamări, piesă teatrală.

În com. *Răzoare*, (26 Aprilie) 3 conf., corul din Șărmașu, cântece, declamări, piesă teatrală.

În com. *Sâmpetru de câmpie* (21 Mai) 4 conf., *Sfinș. monum. eroilor*, corul din comună, declamări.

În com. *Tăgșoru* (14 Iunie) 4 conf., corul, cântece.

În com. *Silvașul de Câmpie* (21 Iunie) 3 conf., *Sfinș. monum. eroilor*, piesă teatrală, declamări.

Conferențieri: Bungărdean, primpretor, 6; Cioban Ștef. 1; Ciociu Pavel, subrev., 1; Fecheș Nic., preot, 1; Grișenco Dum., inv., 1; Habor Dr. Emil, primpretor, 1; Habor Toma, inv. dir., 1; Hîntea Gavril, preot, 1; Mărginean Dr. I., adv., 1; Marin Nic. D., inv. dir., 1; Matet Simion, inv. dir., 3; Matet Simion, d-na, 1; Micu Vas., preot, 1; Moga Cornel, inv. dir., 1; Pop Emil, preot, 1; Pop I., preot, 1; Racovițan Nic., protop., 1; Rusu Alex., preot, 2; Șarmășan Teodor 1; Șarmășan Vas., teol., 1.

Desp. de plasă Huedin. „*Cercuri culturale*“ 16: Boctu, Mărgău, Călata, Mănăstireni, Nadășu, Morlaca, Bologa, Valea-Drăganului, Poteni, Hodîș, Ciucea, Fildul de mijloc, Rișca de sus, Bedeciu, Săcueu, Călățele. O „activitate mai frumoasă“ au dezvoltat cele din Ciucea, Bologa, Morlaca, Mărgău, Nadăș, Călata și Mănăstireni (cu fanfară).

Desp. protejează ridicarea mai multor *monumente*, dar legea conversiunii a micșorat chiar și sumele adunate, încât în criza financiară existentă nu se poate accelera ducerea în îndeplinire a planurilor. (Consil. oraș. Huedin a dat, din bugetul din urmă 10.000 L.).

Desp. a luat parte la festivaluri și inaugurarea „Casei Naționale“ din Bucea și la Șoimii din Nadășu.

Conferențieri: Ghița Iacob, prof., 1; Munteanu Aurel, președ., 9; Vereșiu Vasile, inv. dir., 2.

Desp. de plasă Mociu. Activitate vite, în cele 28 comune, cu 5 „Cercuri culturale“. „Șoimii Carpaților“ s'au adevărit cei mai potriviți propagandiști. Neuitată vizita lor la București, 8 Iunie 1935. A sporit astfel spiritul de emulație. Mijloace de acțiune: coruri, cântece, conferințe, șezători pop., dansuri naționale, exerciții de gimnastică, teatru (din bibl. noastră „*Dragostea, pândalnică*“ și „*Tot omenia-i mai tare*“).

În „Hora Șoimilor“, din curtea „Casei Naționale“ (Mociu), joacă în fiecare Duminică și sărbătoarea tineretului dansuri naționale.

Organizații nouă șoimănești, sub egida „Astrel“, în com. Pălătea, Coasta, Suatu și Soporul de Câmpie. Șoimii, în costumele lor speciale, Șoimii, în acelea de săliștene, trimiși sub supravegherea mai marilor prin satele învecinate, să joace, cânte și gimnasteze. Efect mare. Se vor trimite de aici înainte în toate comunele. Se crează astfel un „spirit general favorabil organizației Șoimilor“.

Agronomul regional Panait Vasiliu a ținut cursuri în 8 com. despre agronomie. În Mociu s'a ținut un *curs agricol* pentru micii agricultori 2 Noiembrie 1935—8 Martie 1936, cu 55 micii agricultori (Panait Vasiliu).

S'a înființat un „Cerc cultural“ în com. Coasta. Preocuparea principală „Casa Națională“ din Mociu. Începută la 29 Aprilie 1935 (piatra fund.), în țarna anului 1935 cu zidurile terminate, din lipsă de mijloace pecuniare, a stat pe loc, dar se speră că în toamna anului acestuia va fi sub acoperiș.

Colaborează cu cercul studențesc „Câmpia Transilvaniei“ și cercul de pregătire premilitară Mociu. A luat parte la *desvelirea monumentului eroilor din com. Chesău*.

Conferențieri: Albotu Alexa, inv. dir., 1; Ban Dr. Vasile, 4; Berbecar Ioan, inv., 1; Bogdănescu I., inv., 1; Bondor Romul, 1; Bondor Aurelia, 1; Gherman Traian, inv., 1; Ghiroagă Grigorie, inv. dir., 1; Homescu Gh., inv., 1; Moldovan I., inv., 1; Mureșian Dr. Emil, 15; Moga Dumitru, inv., 1; Orășfăian Silviu, inv. dir., 1; Popa Gh., inv., 2; Rusu Alex., inv., 4; Sandorhazl F. 1; Simu Alimptiu, inv. dir., 1; Vasiliu Panait, agr., 15; Dereș Nic., inv., 2; Vovea Lețitia, 1.

Desp. central județean Constanța. S'au înființat 12 „Cercuri culturale“ nouă. S'au pus bazele la 13 biblio-

teci: 12 populare, cu câte 60 volume și una pedagogică cu 100 volume.

S'au organizat 32 șezători și ținut 30 conferințe (necategorizate).

Desp. centr. Județean Făgăraș. N'a primit până în 18 VI 1936 rap. despărțimintelor de plasă, de aceea raportează numai despre activitatea desp. centr. jud. și aceea a „Cercurilor culturale“ din acest desp. (Mai 1935—Iunie 1936).

„O judecată generală: împărțirea puterilor românești între prea multe societăți românești... s'a accentuat și în acest an“.

În 9 Febr. 1936 s'a reorganizat „Cercul cultural“ Dejani și cel din Vaida-Recea.

De 1 Dec 1935, cu „Liga Antireviz. Rom.“ împreună, s'a dat un festival, la care au vorbit doi: președ. desp. prof. Daler Literat, despre 1 Dec. și Lt. Col. I. Budeanu (cuv. ocaz.).

O broșură tipărită de desp. dă o scurtă dare de seamă despre realizările din trecut și problemele pentru viitor.

Remarcabile succese cu un curs de conducători de coruri. Dăm din raport următoarele: În vara an. 1935 am putut realiza planul, care ne preocupa de mai de multă vreme: Am putut ținea la Făgăraș un curs de conducători de coruri.

Importanța acestui curs o putem judeca mai bine dacă ne gândim la puterea ce o are muzica asupra sufletului omenesc. Muzica, mai ales cea bisericască, e mijlocul cel mai sigur, prin care putem câștiga sufletul poporului nostru și ni-l putem face tovarăș la munca pentru înseninarea sufletească și ridicarea culturală a satelor noastre.

Pentru a recruta participanții la acest curs, ne-am adresat la preoți și învățători, conducătorii firești ai satelor. Ei ne-au înțeles și astfel cursul l-am ținut cu 22 ascultători: 19 învățători, 2 învățătoare și 1 preot. (Un al 22-lea învățător s'a retras după 5 zile de curs). Participanților le ceream să aibă ceva cunoștințe de muzică și oarecare îndemnare la vioară; aveau să fie în funcțiune în județul nostru, sau cel puțin să fie de origine din județ, cu nădejdea că mai târziu sau mai curând se vor stabili tot în satele noastre.

Cursul a durat 2 săptămâni, dela 4 la 17 August 1935, și a fost predat, — atât partea teoretică, cât și cea practică, — de dl Iorgu Sandu, profesor la Liceul „Radu Negru“ din Făgăraș, care a ținut zilnic câte 5 ore de curs. S'a stăruit, pe lângă cunoștințele teoretice muzicale, asupra

artei de a interpreta bucățile muzicale și s'au făcut nenumărate exerciții de dirijare de cor.

S'au studiat: a) *Liturghia pentru cor mixt*, având la bază liturghia de *Muzicescu*, cu unele modificări după Vinogradov și Bortneanschi; b) *Cântece patriotice și populare*. Au fost studiate (după colecția de coruri a d-lui N. Oancea, publicată de „Fundațiile Regale“).

Participanții au alecătuit dintre ei cor, care a servit și pentru practica dirijorilor. În câteva rânduri practica s'a făcut și cu corul bisericii ort. din loc.

Au urmat acest curs 22 învățători și învățătoare.

Închetearea cursurilor s'a făcut la 17 August 1935, printr'un concert — examen, — susținut de corul dirijorilor și de corul bisericesc, ale cărei bucăți au fost dirijate de cursiști.

Din partea despărțământului „Astrei“, s'a dat dirijorilor, gratuit, întreg repertoriul multiplicat prin șaptograf. Școala normală de învățători a dat locuința gratis, iar pentru hrană, despărțământul a plătit câte 25 Lei pe zi pentru 16 învățători, iar cinci învățători și 1 preot s'au susținut singuri.

Avem informațiuni, că 10 coruri au făcut repetiții, cu mai multă ori mai puțină regularitate, sub conducerea dirijorilor trecuți pe la cursul nostru.

La serbările dela 8 Iunie, în Făgăraș, au luat parte 7 coruri ale „Astrei“: Comana de jos, Șercaia, Ileni, Dejani, Vaida-Recea, Ludușor și Feldtoara. Cu tot timpul nefavorabil, această reunire de peste 200 de coriști a dat un ansamblu impunător, care a stârnit admirația ascultătorilor pentru priceperea, precizia și disciplina cu care au cântat, sub conducerea d-lui prof. Iorgu Sandu.

Rezultatele frumoase dobândite în această direcție ne îndeamnă să mai încercăm, — dacă vom avea mijloace — și al doilea curs cu dirijori de coruri în vara acestui an.

Muzeul regional va sporti, completându-se și cu *Expoziția permanentă de costume și țesături*, plănuită de Reun. ort. a fem. rom. din Făgăraș.

Există un fond al studenților universitari, de care au beneficiat doi petiționari.

S'au manifestat, pe lângă „Cercurile culturale“ Dejani și Vaida-Recea (cu 2 piese teatrale !), și cele din Ileni, Ludușor (aici numai cor deocamdată). În Vaida-Recea a pus președintele la dispoziția sătenilor un „Radio“ propriu, încât șezătorile au avut și „ora satului“ din București.

Despărțămintele de plasă, cari s'au manifestat, dar n'au trimis rapoarte, sunt, după rap. desp. centr. jud. Făgăraș: Cincul, Șercaia și Viștea.

Desp. de plasă Cincul. În al doilea an de existență. A mai înființat două cercuri culturale, în : Toarela și Seliștat.

Activitatea cercurilor culturale:

1. *Cincul* : 29 conf., 2 repr. de cinema, deschis o casină naț. rom., 2 piese teatrale (nespecific.). Dorința: un aparat de cinema.

2. *Bruiu* : 12 conf., 2 piese teatrale (nespecific.).

3. *Șomărtin* : 8 conf.

4. *Gherdeal* : 10 conf.

5. *Toarela* : 8 conf.

6. *Merghindeal* : 8 conf.

7. *Bărcuț* : 5 conf.

8. *Seliștat* : 4 conf.

9. *Soarș* : 6 conf.

În toate cercurile cult. lecturi din bibl. pop.

Conferențiarii : Berghea, preot, 1; Boca Ros., preot, 4; Brumbea I., dir. inv., 9; Călboreanu, dir. inv., 2; Călboreanu I., 1; Căloiu M., notar, 1; Constantinescu, major, 1; Conta G., preot, 3; Demian I., notar, 2; Dragota Andrei, 5; Drugă Victor, dir. inv., 4; Fleșariu, inv. dir., 1; Fleșariu Dumitru G., 9; Ionașcu Ana, inv., 2; Ionașcu M., preot, 3; Nteulic N., inv., 4; Oală Gh., inv., 3; Raita Aurel, 3; *Soneriu Gh., de 10 ori*; Târziu, preot, 2; Vijoli Gh., inv., 3.

Desp. centr. jud. Hunedoara (Deva). Activitatea desp. se manifestă tot mai pronunțat, pe lângă toate piețele ce i se pun. (Una mare : trei luni aproape campania electorală !)

Conducătorii își dau toată truda să „reînvie în Deva falnicul nume de Astra“.

Conferințele au fost însoțite de programe artistice-naționale, cu conferențieri și din Cluj, foarte bine cercetate.

Pe sate s'au dus răspânditorii de cultură, „veghind la sănătatea fizică și morală“ a satelor. S'au înființat 6 noul „*Cercuri culturale*“ : *Bărcea Mică, Nevoieși, Șoimuș, Bălata, Leșnic Vărmaga*. În două din ele comitetul desp. e „pe cale“ de a le da „*case culturale*“.

Pe lângă tot „*spiritul de dispersare*“, care domnește și în cultură, ea și în politică (a trebuit să se înființeze un „Atir“, o Asoc. a Tinerilor Intelectuali Români !) — când a fost să se serbătorească cei 75 de ani ai „Astrei“ și-au dat toți mâna, autoritățile civile și militare și societățile sportive chiar și au adus omagii societății noastre. Tot asemenea 1 Dec. și „ziua eroilor“ a adunat întreaga suflare românească la un loc.

În privința „Școlii țărănești“ desp. „*promite solemn*“ că nu se va prezenta în fața Adun. gen. viitoare fără de acest punct realizat.

Conferențiarii din Deva și de pe sate: Caba Dr. E. medic, președ. desp. 6; Chișa T. paroh, 1; Chiriac Gh. procuror, 1; Cincora Dr. I. med., 3; Comănescu I. prof., 1; Combi L. prof., 2; Demea I. înv., 1; Dinu Nic. med., 2; Dragomir Dr. Silviu, prof. univ., 1; Felszegi E. prof., 1; Floca Oct. dir. Muzeului, 1; Ghinea Gh. prof., 2; Lupaș Dr. I. prof. univ., 1; Munteanu Lt. Aurel, ofiț., 1; Părvulescu D-na Col., 1; Pop Dr. Sever, prof. univ., 1; Sădoveanu Isabela, scrisitoare, 1; Susan N. contabil, 2; Teodorescu I. înv. 2; Voicu N. înv. 3.

Desp. de plasă Brad (Hunedoara). Deoarece din Ian. 1933 n'a dezvoltat desp. nici o activitate, a fost delegat dl dir. al liceului Brad, C. Ciocan, cu reorganizarea desp. în 1935.

Adunarea gen de *constituire* s'a ținut în 15 Dec. 1935, alegându-se de *președinte* dl *Candin Ciocan*.

Comitetul și-a început activitatea cu un ciclu de conferințe, însoțite de cântări și declamări, cu concursul școlilor locale.

S'a jucat și „poemul alegoric“ : „*România*“.

Politica a „paralizat“ orice activitate, întregă luna Ianuarie, din cauza propagandei electorale.

„Școala țărănească e contemplată pe mai târziu. De la „Fundatiile Regale“ s'au primit 50 vol., gratuit. Pentru o „*Universitate populară*“ se militează; a fost lansată o listă de subscripție.

Conferențiar: Colan Nic. fost rector al Acad. Teol. (Sibiu), 1; Dan Sabiu, adv., 1; Ghibu Dr. Onts., prof. univ., 1; Kernbach, prof. univ., 1; Rusu C. D., prof., 2.

Desp. de plasă Hațeg. Activitatea s'a restrâns la un *ciclu de conferințe* în „șezători culturale“ (cu concursul elevilor și orchestrei Școlii superioare de comerț din Hațeg).

În cele 47 comune ale desp. sunt 3 „*Cercuri culturale*“ (în comunele Berthelot, Sântămăria și Rea).

Bibl. desp. are 483 volume.

Conferențiar: Ciocan I. protop., 1; Făcăoaru Dr. I. asist. univ., 1; Dragomir Dr. Silviu, prof. univ., 1; Parasca Dr. D., 1.

Desp. de plasă Hunedoara. Din cele 49 de comune din desp. au „*Cercuri culturale*“ următoarele 13: Hunedoara, Răcăștie, Zlaști, Țelne, Cincș, Hășdat, Călan-Cri-

șeni, Nădăștia inf., Sâncraii, Ghelar, Boj, Nădăștia sup. și Buitur.

Biblioteci pop. sunt în comunele: *Hunedoara*, *Battz*, *Călanul mic*, *Mănerău*, *Răcăștie*, *Cerbal*, *Cinciș*, *Josani*, *Peștișul mic*, *Nădăștia inf.*, *Dalea Nondrului*, *Peștișul mare*, *Buitur*, *Sâncraii*, *Țeline*, *Zlaști*, *Crișeni*. Cele subliniate și com. Hășdat au primit în timpul din urmă cărți nouă. Volume, în total 677.

Adun. gen. 21 lunie a. c., în com. Călan, f. reușită. Propunere primită: pentru fondul de propagandă al „Astrei” *tineretului* din comunele desp. să aranjeze în fiecare an câte o „nedee” (horă țărănească). Pretura de plasă Hunedoara a fost rugată să nu mai elibereze tineretului concesiuni de petrecere până nu va face dovadă că a pus la cale o „nedee”.

Conferențieri: Bejan Valer, sen., dir. de bancă, 1; Bezeriță Gh., prof., 2; Brâncoveanu Ioan, primar, 1; Constantinescu Anghel, dir. șc. pr., 1; Florea Nerva, prof., 3; Hâncu Dr. Vas., med., 3; Popa Teodor, dir. gimn., 3; Ralu Gh., preot, 1; Rîmbașiu Dna Stela Ing., prof., 1; Rusu Liviu, prof. univ., 1; Speranția Eugen, prof. univ. 1; Suciu Nic. protop., 2; Vasile Emanoil, prof., 1; Vuta Romul, prof. univ., 1.

Desp. de plasă Ilia.

Din cele 38 comune au 17 „Cercuri culturale” și *Biblioteci*.

Șezători culturale și conferințe s’au ținut 24 în 10 comune (nespecificate), în afară de festivalurile din zilele Rusalilor. Conferințele și prelegerile ținute de președinte, preoți, învățători, un medic, un avocat, un notar și un agronom (nespecificați).

Desp. de plasă Jiu. „Cercul cultural” Lonea, a reprez. cu ajutorul corului „Astra” din Petrila-Lonea și cu ajutorul orchestrei minelor Lonea, *Opereta „Craii Noui”* de C. Porumbescu, făcând un reușit turneu de propagandă cu această operetă în celelalte centre din Dalea-Jiului, precum și în orașele de seamă din județ.

„Cercul cultural” Lupeni a organizat un *curs pentru analfabeți*, cu sprijinul soc. mîiere „Lupeni”.

„Cercurile culturale”, bibliotecile etc. ca în a. trecut.

La serbările dela Petroșeni au colaborat orchestra minelor, școala prof. de fete, străjerii, corul bis. ort. din Petrila, liceul, șc. prim. Nr. 2.

Conferențieri în Petroșeni: Duma I., preot, 2; Iancu I., insp. gen., 1; Nicu I., prof. 1; Popescu V., înv., 1.

Desp. de plasă Pui.

În sânul *generației tinere* sunt semnele unui interes mai pronunțat.

Cu ajutorul unor țărani destoinici s'a înființat 5 *biblioteci populare*. Președ. desp. a ținut din aceste prilejuri câte un „discurs ocazional“, cu subiecte diferite.

1 luna 1936 a fost serbată printr'o „întâlnire frumoasă“, când a ținut dl. președ. o conferință despre „Astra“.

Desp. centr. jud. Maramureș (Sighet). Și în anul acesta a desfășurat desp. acesta o activitate model. Ceea ce îndeplinesc intelectualii din acest desp., împreună cu țărănimea de acolo este vrednic de cea mai mare laudă.

Acțiunea propagandei în toate domeniile se dă atât la oraș, cât și la țară, neuitându-se populația plină de vlagă, de bun-simț, care urmează cu mult entuziasm, convinsă acum că orășenii le vreau binele.

Raportul remarcă, pe drept cuvânt, „rezultatul strădanțiilor *solidare* ale zecii și sute de oameni din Sighet și din toate comunele despărțământului. Aportul de muncă și jertfă pe care l-a adus la această muncă corpul didactic secundar și primar din oraș și învățătorimea din județ“. Țărănimea nu mai are un rol pasiv, ci lucrează acum conștite de forțele ei.

În *Maramureș* se simte suflul unei vieți culturale: „Școli secundare și primare excelente, societăți culturale și de binefacere active, cărți și ziare numeroase, intelectuali tot mai bine pregătiți și o țărănime tot mai dornică de cultură și progres“.

Defecte, cari trebuie delăturate: lipsa de interes în organizarea activității culturale, care face ca greul muncii și al jertfelor materiale să cadă aproape numai asupra unui număr înfrim de persoane, totdeauna și în tot locul aceleași. În unele terene de activitate se întâlnesc și se *încurcă 2—3 societăți*, în vreme ce alte terene rămân cu totul nemuncite. — Ambițiile deșarte să dispară, chiar și când pornesc, uneori, din intenții bune.

Medicina: federalizarea, în Sighet și sistematizarea tuturor societăților culturale și de binefacere într'un mănunchiu, în care fiecare ar avea un teren de muncă bine precizat și fără de amestec cu alte terene. Comun tufurora: afirmarea comună a intereselor culturale românești. Intocmirea unui plan de acțiune *pe mai mulți ani*, repartizat fiecărei societăți în competența sa. Resurse materiale unificate și cotizații unice.

Sugestiile acestea sunt date, ca să fie „gândite“, de comitetul desp. la adun. gen. din 14 luna 1936, din Sighet.

Raportul remarcă în anul ce a trecut activitatea deosebit de spornică a corului și orchestrei „Astrei“, conduse de vicepreșed. desp., dl D. Stan. Dirijorul a dovedit o „credință fanatică“. Membrii corului au dat un concert foarte reușit, în 27 Iunie, în sala „Teatrului Național“ din Cernăuți, primiți de Soc. Cult. din Bucovina. S'au strâns legături fratnice între Bucovina și Maramureș. Acelaș program muzical la Vatra Dornei, în 28 Iunie. Intregit cu elemente din congregația mariană a dat corul „Astrei“ un concert la Baia Mare. Festival artistic în 1 Decembrie.

Un „eventiment“ a fost pentru vleața desp. înființarea „Conservatorului comunal de muzică și dicțiune „Astra“, în Palatul cultural din Sighet, în Decembrie 1935.

Primăria orașului a acordat o subvenție de 3000 Lei lunar. Prof. D. Stan — conducătorul „Conservatorului“. După 6 luni de funcționare are „Conservatorul“ aproape 60 de elevi în 4 clase (teorie, canto, pian). Intâta audifție, a profesorilor, în 23 Ianuarie; o serată Mozart, în 19 Februarie; întâia audifție a elevilor, în 8 Martie, a doua, în 17 Mai. S'a creat o „atmosferă muzicală“.

Corul a dat un concert la Oradea, în 21 Martie, iar — ca „culme a împlinirii așteptărilor“: reprezentarea operetei „Crai nou“ de Porumbescu, în Sighet (1 Iunie), Vișeu de sus (2 Iunie) și Sighet (3 Iunie). Minunat prilej de cunoaștere reciprocă vizita corului și orchestrei „Astrei“ la Oradea, ca invitați ai „Astrei bihorene“. „Crai nou“ a fost o sărbătoare sufletească pentru toți.

Pe lângă convenirile sociale la ceaiurile corului, s'au ținut în cazinou conferințe organizate sub titlul „Ciclul cărții — în jurul unei biblioteci românești de azi“. (Conferențieri dnt: E. Bucuția, I. Colfescu, G. A. Petre, M. Samarineanu, I. Chinezu).

Biblioteca desp. s'a reorganizat, sub îngrijirea bibliotecarului (dl prof. Urabete).

S'a ținut un curs de limba română pentru minoritari, din partea dlui inv. Radu dela Șc. de aplicație, cu rezultate f. satisfăcătoare.

Despre minunata mișcare a școlilor țărănești se raportează într'altă parte.

Aici amintim numai că dl preș. al desp., Dr. V. Ilea, a luat parte la primul congres al școlilor țărănești, în 7 Iunie a. c., la București, ca delegat și raportor al „Astrei“ centrale, unde desp. Maramureș i s'a recunoscut în public meritul de a fi organizat în cadrele „Astrei“ prima școală țărănească în România.

E de remarcat și *cursul de dirijori și conducători sportivi*, ținut la *Băile Coștuiu*. Au luat parte 22 învățători. Conducerea domnii *D. Stan* și *I. Ioan* — coruri, exerciții sportive. Primele roade s'au cules la adun. gen., la *concursul de coruri, dansuri și cântece țărănești*.

S'au remarcat „*Cercurile culturale*“ : Călinești, Breb, Derești, Bârsana, Vad, Remetea, Săpânța, Rona de sus.

Din 1 Ian. 1936 reapare gazeta locală „*Astra*“, cu buletine fidele ale activității desp.

Deoarece „*fără de independență materială nu putem exista în siguranță și nu vom putea munci cu folos*“ — cu toate că li se va părea „*bizar*“ unora, desp. a avut o activitate gospodărească pronunțată: cinematograf, strand, Băile Coștuiu, fundația Szilagyi. Toate aceste întreprinderi sunt pe cale de a aduce tot mai multe venituri. (Pepiniera desp. a dat chiar 650 altol de măr!)

La reușita adun. gen. premii pentru coruri: steaguri de mătasă cu cusătură, diplome și câte 100 Lei, masă comună gratuită dansatorilor, coriștilor, etc.

Cercuri culturale în jud. Maramureș, cu biblioteci de câte 100 și 200 vol: Sighet C. F. R., Băicoul mare, Rona de jos, Vad, Berbești, Satsugatag, Ferești, Cormești, Giulești, Breb, Budesti, Călinești, Sârbi, Crăcești, Desești, Hărniciești, Hoteni, Ocnasugatag, Borșa, Săliște, Bârsana, Cuhea, Săpânța, Remet, Iapa, Săcel.

Conferențieri în Sighet: Buceșta Eman., 1; Chinezu I., 1; Colfescu I., 1; Hodor Dr. I., 1; Ilea Dr. D., 4; Petre G. A., 1; Samarineanu, M. G., 1; Stan D., 1; Vrabet C., prof., 1.

Desp. centr. jud. Mercurea-Ciuc. A desfășurat o activitate remarcabilă, plină de elan și de sistem. Cu mijloace materiale restrânse, cu concursul, moral și pecuniar, al prefecturii, Camerii de agricultură, datorită spiritului de înțelegere și de abnegațiune al unui mănunchiu de intelectuali din Mercurea-Ciuc și din județ, a dat foarte reușite serbări culturale. Preocuparea principală: „1. Sănătate fizică și morală; 2. Bună stare economică și intelectuală a poporului, preocupându-se într-o mare măsură de stabilirea unor *bune raporturi* și cu populația de altă origină etnică“.

Desp. a întreprins o vie propagandă igienică și de educație fizică, prin *anchetele sanitare*, conferențele și sfaturile date sătenilor de medicii din județ, în legătură cu serviciul sanitar al județului.

Serbările naționale s'au ținut cu concursul școlilor, corurilor, societăților celorlalte (declamații, dansuri naționale, gimnastică, conferențe, orchestră, teatru).

În 21 Dec. 1935 *Concert de colinde de Crăciun*, pentru înfometății din Basarabia (corul „Astrei“ și al Asoc. învățătorilor).

Corul desp. „Astrei“ a dat concerte și în *Gheorgheni* (28 Martie), *Siculeni* (1 Martie), *Livezi*, com. *Mihăileni* (22 Martie), *Mercurea Ciuc* (1 lună — „Ziua Astrei“ — *festival artistic*). E condus de dl prof. Tache Sâmbottu.

„*Cercuri culturale*“ există acum în comunele : Armășeni, Ghimeș, Joseni, Frumoasa, Ditrăn, Biczazul Ardelean, Ineu, Doșlăbeni, Jigodin, Băile Tușnad, Tușnadul nou, Dănești și Plăeșii de jos — în frunte cu cele mai de seamă elemente ale corpului didactic primar din județ. Fiecare cerc cultural are câte o *bibliotecă* de 50 vol.

În special *corurile populare* au prins foarte bine în propaganda culturală.

În cursul lunii Aprilie 1936 s'a ținut un *curs special pentru pregătirea conducătorilor de coruri sătești*, sub conducerea dlui prof. Tache Sâmbottu. Au luat parte 13 *învățători*, câte unul din fiecare „Cerc cultural“ al „Astrei“. Organizarea corurilor a început în câteva centre, iar în a. viitor speră desp. să se înfăptuiască pretutindenea.

S'au organizat în cursul acestui an : în *Mercurea-Ciuc* : 6 festivaluri artistice, cu 6 conferințe ; în județ : 35 serbări culturale, cu 193 conferințe. *Piese teatrale* s'au jucat : în *Mercurea-Ciuc* : „*Unirea Mare*“, 1 a. versuri de N. Rădulescu-Niger și „*Lăutarul din Cremona*“ (*Coppée*) ; „*Nu mă'nșor*“, com. 3 a. (?) ; în Tușnad : „*Ovidiu Șicană*“ (I. A. Bassarabescu, prelucr.). În com. Frumoasa : „*De-ale lui Păcală*“ (P. Dulfu), „*Omul, care a văzut moartea*“ (V. Eftimiu), „*O noapte furtunoasă*“ (*Caragiale*). Jucată de școlarii ! Cătușul Făgeșel : „*Omul, care a văzut moartea*“ (V. Eftimiu). În Biczazul Ardelean 3 piese (nespecificate), apoi, tot nespecificate, în Dănești, Armășeni, Jigodin.

Conferențieri ai desp. c. jud. Mercurea Ciuc : Aved Zoltán, 1 ; Alexandru I., paroh, 1 ; Beder Nic., înv. dir., 1 ; Borean I., preot, 3 ; Botar Simion, înv., 1 ; Botezatu I., înv. dir., 4 ; Ciocan Romulus, preot, 2 ; Cirdea Ghiniță, înv., 1 ; Clurdea Const., înv. dir., 5 ; Comes Dr. Iosif, med. șef, 13 ; Corgarea Petre, înv., 2 ; Costin Dr., 4 ; Déneș Dr. I., 1 ; Ellenbogen Dr. Iosif, med., 4 ; Elthes Dr. Andrei, med., 6 ; Fülöp Dr. Iosif, med. vet., 1 ; Gernard Dr. Eugen, med., 15 ; Gheorghiu Ilie, înv., 2 ; György Francisc, înv., 1 ; Grossberg Dr. Solomon, med., 4 ; Hodi Dr. Carol, med., 26 ; Iacob

Victoria, inv., 1; Ionescu Pavel, inv. dir., 5; Ionecă Mihail, inv. dir., 3; *Iosif Dr. Eduard, med., 19*; Kozan Emeric, ing., 8; Manta Tanslav, inv. dir., 1; Mihail Marton, inv. dir., 1; Nagy Maria, inv., 1; Nedelca I., inv. dir., 2; Negoescu Paraschiva, inv., 1; Pall Dr. Grig., med., 6; *Pașnicu Adelina, prof., 14*; Pașnicu Petre, preș. trib., 6; Popa Șerban, prof., 1; Rolinov Dr. A., med., 3; Simion Francisc, inv., 1; Simion Iacob, inv. pr., 4; Simion Vas., inv. dir., 2; Szentes Silvestru, inv., 1; Szöcs Ștef. inv. dir., 3; *Tohăneanu Marin, inv., 1*; *Weis Dr. Maurițiu, med., 17*.

Desp. de plasă Gheorgheni. S'a ținut o serie de *conferențe* în satele românești și în cele secuzate din plasa Giurgeu. (În Voșlobeni, Hodoșa, Boteni-Tincani). Probleme naționale, sanitare, economice, financiare.

Colecta de Crăciun pentru Basarabia și infometajii ei — a dat suma de 6326 Lei. (Intelectualii au umblat cu plușorul, adunând astfel banii).

Pentru românii desnaționalizați s'au ținut *cursuri de limbă română* cu deosebit succes (33 bărbați români — aproape 2 luni). Teme: I. română, geografie, istoria patriei, drept, matematică. Recvizitele împărțite gratuit. Cursurile predate de: preș. desp. dir. T. Chindea, profesorii: Beju I., Duma Iosif, învățătorii dir. Tomozei Const. și Angheluță Teodor.

Despre reușita „Școală țărănească“ într'alt loc. Cântecul, portul, dansul românesc au fost învățate în șezătorile ținute pe sate, cu concursul elevilor lice. „Sf. Nicolae“. Publice foarte mult. Intrarea gratuită.

Primăria a dat un teren pentru viitoarea „Casă culturală“, în plin centrul orașului, în valoare de cel puțin 150.000 Lei.

Pentru sportirea fondurilor s'au dat *două serate* în Gheorgheni. Subvenții numai dela primăriile din Gheorgheni, Doșlobeni și Valea Strâmbă.

Desp. de plasă Sânmărtin. (Raport detaliat vezi „Trans.“ Nr. 3, a. e.).

La ședințele literare, din fiecare săptămână, Miercurea și Sâmbăta, durere, nu ni s'au specificat nici conferențarii, nici temele conferințelor.

Desp. centr. jud. Mureș (Tg.-Mureș). Desp. lipsit de concursul pecuniar, a fost avizat să lucreze, „exclusiv cu resursele modeste de cari dispune“, și n'a putut să dea maximul de realizări la cari râvnește, din cauza aceasta. Pe lângă toate greutățile are la activul său frumoase manifestații culturale, sociale.

Copiii de școală de pe Dalea Nirajului le-a distribuit cărți și rechizite școlare gratuit în val. de 5000 Lei.

S'au înființat cinci „Cercuri culturale” nouă, în com. Chinari, Bărdești, Sântana, Doiniceni și Cenaș, fiecare cu câte o bibliotecă proprie.

„Șoimii Carpaților” progresează în desp. dând serbări, concursuri, în cadrele „Cercurilor culturale” (d. e. în com. Șeușa, Tirna, Doiniceni, Chinari și Ungheni). Com. Voiniceni are o fanfară a „Șoimilor”. Pe cale de a avea e com. Tirna. Șeușa are un cor mixt, ca și com. Chinari. Dl. Dr. Iuliu Hațieganu a vizitat, în 24 lunte, „Șoimii Carpaților”, din prilejul unui concurs și a rămas f. mulțumit, premiind porturile și corurile cele mai bune.

În orașul Tg.-Mureș a cedat desp. ținerea conferințelor publice societ. „Tinerimea română”, cu care este în strânsă colaborare (în oraș 30 conf.)

Desp. are un nou local: în „Căminul ucenicilor”, cu bibliotecă, birou frumos, sală festivă pt. conferințe și întruniri și un local de distracție pt. meseriași.

În luna Noembrie se va deschide „Școala țărănească pt. femei” în localul lic. „Untrea”.

Conferențieri: Bactu Dr. Dom., 1; Bad Dr. Al., 4; Bad Dr. Eug., 1; Bordan Dr. I. 1; Bozdog Dr. I., președ. desp., 15; Cieloveanu Aug., 1; Clortea Gr., 8; Mitrea Cornel, 2; Nicoară Simion, protop., 1; Nuțu Dr. Emil, 1; Oancea Ursu I., 1; Pădureanu N. preot, 1; Pop I. Aurel, 1; Popa Traian, 1; Roman I., preot, 2; Runcu I., 3; Rusu I., 2; Russu Dr. Victor, 5; Sabău Dr. Emil, 3; Sighișoreanu Al., 4; Tătar Iuliu 1; Ternăveanu G., 1; Tufan Victor, preot, 1; Ursu I., notar, 1.

Desp. de plasă Band. S'a reorganizat în 24 lunte 1936. Acestui desp. i s'a alăturat și o societate corală, care va fi un puternic mijloc de propagandă, are în 18 comune „Cercuri culturale”. În fiecare „Cerc cultural” s'au ținut câte 2 „conferințe ocazionale” (nespecificate).

În com. Band s'a ținut un curs de pomărit din 1 Martie 1936 până în 8 Martie 1936, luând parte 52 de țărani agricoli.

A organizat în 12 Martie, a. c., un Festival, împreună cu școala primară de stat, în Tg.-Mureș.

Conferențieri: prof. Dr. N. Crețu.

Desp. de plasă Gurghiu a colaborat cu cercurile preoțești și învățătorești, ținând în comunele: Gurghiu, Hodac-Pădure, Hodac, Ibănești, Cașva, Orșova și Adrian 25 prelegeri populare.

Conferențieri: Bateu l. înv. dir., 1; Coman l. înv. p., 1; Dan l. înv., 2; Daschievici N. dir. șc. n., 1; Drăguleț Marin, înv., 1; Hocioță l. înv., 1; Negulescu Dr. Emil, dir. șc. silv. 2; Nicoară Dr. E. 2; Rohan Matelu, înv. dir. 2; Racoțian l. preot, 2; Roman l. înv. p. 1; Suciu Al. înv., 2; Ternovean Leon, preot, 5; Uilăcan G. s. r. șc. 1; Ungur Gr. înv. p. 1.

Desp. de plasă Mercurea-Niraj. *Pe teren moral-cultural:* Au fost cercetate toate comunele în care sunt români, ținându-se diferite conferințe. La serbările mai mari naționale s'au format mai multe echipe, care au conferențiat în comunele mai mari militând la redesteptarea sentimentului național în somnolență pe aceste platuri. În special s'au serbat zilele de 10 Mai și 1 Decembrie.

Pentru ca activitatea pe acest teren, să poată fi mai eficientă, s'a făcut un acord cu Liga Antirevizionistă și cu Cercurile culturale ale învățătorilor de Stat.

S'au dat mici premii elevilor distinși. Asemenea pentru confecționări de costume naționale. S'a insistat la învățarea jocurilor naționale. În acest domeniu pe lângă membrii corpului didactic, remarcăm ostenețele membrilor noastre d-șoarele: Marian Ana și Pop Elena.

Pentru ridicarea culturii românești, am insistat și ne-a succedat, ca la toamnă să se înființeze 40 posturi noi de învățători, și în special în comunele, unde până acum școala românească nu exista.

Din modestul buget al desp. s'a dat un ajutor de 500 Lei bisericilor noui gr. cat. din Isla.

N'a fost o mișcare, ori manifestare în cuprinsul despărțământului la care „Astra“ noastră să nu fi contribuit în mod eficient.

Printre conferențieri merită mențione: D-na Sabina Dumitrescu, Pr. Ioan Oltean, Dr. Aurel Ciupe, Iacob Suctu, și Dr. Ioan Blaga.

Toate deplasările s'au făcut cu cheltuielile conferențierilor.

Pe teren economic: Pentru ridicarea stării materiale a enoriașilor, „Astra“ noastră n'a neglijat nici îndrumarea agricolă.

S'au dat îndrumări practice în domeniul pomicol și viticol, înființând 2 cooperative agricole în comunele Sântandrei și Matad.

Concurs special în acest domeniu ni l-a dat Dl Iacob Gheorghe, învățător în Sardul-Nirajului.

Pe teren administrativ: Dela schimbarea imperiului s'a văzut și simțit necesitatea unui adăpost cultural românesc în sediul Despărțământului. Pentru a realiza acest

deziderat, cu aprobarea On. Minister, s'a confecționat cărămizi de colectă în valoare de 210.000 Lei, cu care sumă se va zidi ori cumpăra o clădire pentru Casă culturală.

Colecta e în curs.

S'a făcut propagandă întinsă pentru schimbarea numelor maghiarizate în conformitate cu noua lege, succesul fiind mulțumitor. S'a intervenit și obținut înființarea alor 3 Subcentre P. P. urmând, ca la toamnă să se înființeze al 4-lea. În cadrul ședințelor P. P. membrii noștri au ținut mai multe conferințe.

Un sănătos curent de revenire la religia strămoșească s'a remarcat în special în comunele Malad, Jobăgenți și Sardul-Ntrașului.

Desp. de plasă Reghin. Ca în anii precedenți, așa și acum, a înaintat desp. Reghin o dare de seamă *model*. Atmosfera creiată de conducătorii desp. în întreg județul este cât se poate de prielnică unei înfloriri culturale.

„Școli țărănești“, pentru femei și bărbați, monumente și troițe, publicații medicale și de folklor, „Școli Carpaților“, „Cercuri culturale“, cu reprezentații teatrale, coruri, declamații, festivaluri culturale, conferințe bine alese, cinematograf, expoziții — în toate domeniile escelează acest despărțământ. Dar să le luăm pe rând:

Despre „Școlile țărănești“ se referă într'alt loc (v. și „Transilvania“ Nr. 2, a. c.). Aici amintim numai faptul că cei 42 ascultători „au fost susținuți (la cursurile din cele 24 de zile) în mod *gratuit* de către președintele desp.“ Tot asemenea și cele 50 de eleve ale „Școlii țărănești pentru femei“.

Ridicarea de monumente și de troițe a continuat și în anul acesta. Astfel s'au ridicat câte un monument eroilor din: Râpa de jos, Socol, Poarta, Căcuciu, Adrian, Deleni, Betea de sus și Chiheriul de jos. Pe la răspântiile de drum și pe culmi de dealuri s'au ridicat troițe.

În „Biblioteca desp. Reghin a Astei“ s'a tipărit în anul acesta un prețios volum de folklor românesc din jud. Murăș. Volumul I, de 328 pagini: „Murăș, Murăș, apă lină“, conține câteva sute de poezii populare, cîntecuri la joc, doine, balade, adunate cu multă sârguință și entuziasm de dl Dr. Eugen Nicoară și dl Vasile Netea.

Secretarul Secțiilor noastre, dl I. Agârbiceanu, a scris o prefață (v. „Transilvania“, Nr. 3, a. c.), în care aduce tributul laudei neprecupeșite și analizează poeziile culese. Cele mai multe din ele sunt un izvor de sănătate, de bun simț, o medicină sufletească, pentru epoca noastră. Vor urma alte volume, răspândind astfel poezia populară, pri-

mejdută să dispară, în luptă cu disgrațioasele cântece de mahala și de cafenea. Conducătorii desp. au dat un exemplu, care ar trebui urmat și de alte despărțăminte de ale noastre.

Organizațiile șoimănești au „început să crească, să se fortifice și să se manifeste tot mai vigouros“. S'au prezentat într'un mod impunător la adun. gen. a Asociațiunii noastre din Satu-Mare (1935), unde au stârnit vii aplauze pentru ținuta lor, disciplina, corurile și jocurile executate. În anul acesta s'au organizat *Șoimii* în „Cercurile culturale“ din: Ibănești, Pădure, Cașva, Deda-Bistra, Adrian, Maiorești, Gorenț, Dumbrava, Râpa de jos, Vătava, Socol, Deleni, Idiceș-pădure, Suseni. Desp. are astăzi 840 Șoimi, cari dau și serbări șoimănești, aducând multă însuflețire în satele noastre.

Nici *pregătirea premilitară* n'a fost dată uitării. Desp. a contribuit cu conferințe, biblioteci, subvenții.

O grijă deosebită s'a dat „*Cercurilor culturale*“ — ele se află acum „în plină muncă“. Câteva informații despre ele, din lungul raport, care formează materialul pentru o broșură voluminoasă:

1. „*Cercul cultural*“ *Vătava-Râpa-Dumbrava*. Muncă sistematică, neîntreruptă: 215 conferințe — 3 grădini de altoi, în cari s'au plantat 4800 pomi, s'au îngrijit și tratat toate grădinile cu pomi, s'au distribuit răsaduri de zarzavaturi, s'au înființat *farmacii școlare* — 120 șoimi.

2. „*Cercul cultural*“ *Maiorești și Porcești*. Se zidesc 2 școli, 1 biserică, „*Case culturale*“, biblioteci model cu săli de citire, grădini de altoi și de zarzavaturi — 47 conf., piese de teatru, adunat folklor, „*muzeul* cel mai valoros din întreg județul“, farmacii de mână, expoziții, cu „*colinde*“ la *Reghin*, au adunat *ouă roșii pentru bolnavii din spital*, monument eroilor, sfințit un steag al „*Cercului*“ — în propagandă într'alte comune și *Reghin*.

3. „*Cercul cultural*“ „*Octavian Goga*“ - *Jabenița*: 43 conf., 16 serbări, cor, bibliotecă cu 575 vol., 104 persoane au citit 922 cărți, dansuri naționale, muzeu, farmacie, grădină de pomi și zarzavaturi, cooperativă cu 14.000 Lei, rulaj, corul a cântat în *Reghin*, *Adrian*, *Gurghiu*.

Ar trebui să însemnăm astfel 30 de „*Cercuri culturale*“, remarcăm însă — din lipsă de spațiu — următoarele puncte: „*Cercul cultural* *Dr. E. Nicoară*“ din *Ibănești-Pădure*, are „*Casă culturală*“, a colaborat la serbări în *Reghin*, *București*, *Gurghiu*, cu dansuri naționale.

„*Cercul cult. Iernuțeni*: 32 conf., 21 piese teatrale, troițe, coruri.“ „*Cercul cult. Socolul de câmpie*“: 59 conf., teatru, monument eroilor. „*Cercul cult. Petriș*“: cor mixt, monu-

ment. „Cercul cult. Dr. E. Nicoară“ Săcel: Cămin cultural, a înființat o „Grădină sacră“, troițe, monument, etc. „Cercul cultural“, Gorenii: cultură portul național, casă cult., de 10 Mai la Reghin, teatru în Dedrad și Gorenii. „Cercul cultural Dr. Eug. Nicoară“ Adria: 78 conf., serbări și la Satu Mare și Reghin. Cor mixt. Școală de pomi și de flori. Troiță, monument. Repară școala cu ajut. desp. „Cercul cultural“ Deda cu mulți intelectuali. Cor cu succes la Reghin, Tg. Mureș, Filea, Dumbrava. Troiță. „Cercul cultural“ Filea: Casă culturală, bibliotecă (mobilier dat de desp.), grajd model, grădină de pomi, se îngrijesc vite de rasă. Monument. „Cercul cultural“, Bistra: cor bun, de 10 Mai Reghin, monument. „Cercul cult. Idicel-Pădure“: cu „Școlii Carpaților“ și la Satu Mare — decorați de 2 ori de „Astra“. „Cercul cult. Lueriu“: cor, diplom. de recun. dela „Astra“. „Cercul cult. Pintic“: impunătoarea „Casă culturală“, botezată pe numele lui Constantin Romanu Vidra, căruta i s'a ridicat și o troiță. „Cercul cult. St. Mihai“: cor, troițe, monument. „Cercul cult. Breaza“: propăg. pentru port național, „Casă cult.“, grădină de altoit. „Cercul cult. Sântu“: cor. „Cercul cult. Solovăstru“: bibl. frumoasă, grădini de altoit, cor cu adulți, „Cercul cult. Gurghiu“: impozantul monument Regelui Ferdinand I. Echipa cea mai puternică de cor, dansuri naționale și gimnastice. „Cercul cult. Beica de jos“: trei serate cu piese teatrale. „Cercul cult. Chiherul de sus“: cu un impozant monument.

Alte „Cercuri culturale“: Rușii Munți, Apalina, Beica de sus, Nadușa, Răstoșnia, Gornești, Suseni, Petelea, Perleș, Mura, Teleac, Filpiș, Poarta, Ercea, Fărăgău, Crăești, Milășel, Ormeniș, Milaș, Orosfata, Oenița, Lunca, Băița, Frunzent, Gerbent, Urisul, Căcuel, Voivodeni, Cozma.

Singur Reghinul a ținut în acest an, în întreg despărțământul, 553 conferințe. Cu totul: 1376 conferințe și 76 piese teatrale.

Toate acestea s'au putut înfăptui din cauza conducătorilor, cari n'au stat la îndoială când a fost vorba de sacrificii și trupești și bănești. În „Bugetul“ a. tr. se vede la „Venite“ suma de 11.812 Lei (primăria Reghin 5000 Lei, celelalte sume dela 3 petreceri), iar la „Cheltuieli“ (cheltuieli de transport 43.800 Lei; întreținerea Mașinei — cumpărată pentru desp. l — 39.200 Lei; monument 34.750 Lei; troițe 8480 Lei; publicații (folklor), etc. 12.930 Lei — școala țărănească 21.000) „suma de 160.160 Lei.

Lipsa între „venite“ și „cheltuieli“ a fost acoperită de dl președ. al dep., Dr. Eugen Nicoară, medic șef din Reghin. Sumele acestea spun mai mult decât orice.

Conferențiarii: Alexandrescu, inv., 1; Andreșanu, preot, 1; Albu, inv., 2; Avram Dr. Cornel, 1; Bozdog Dr. I., prof., 3; Bogdan Dr. R., adv., 2; Bogdan Nana, 1; Bucur R., prof., 1; Belea, prof., 1; Botea I., inv., 1; Boțian A. Petre, 28; Butu Ioan, 19; Boțian Axente, 14; Boțian Aug., 1; Borșianu I., 1; Buciu I., 1; Botean Art., 3; Balint, 1; Butnariu, inv., 2; Căzan, protop., 1; Ceușan Dr. A., 16; Ciotea St., 2; Cioba I., preot, 1; Colceriu, preot, 1; Crețu, prof., 1; Cotta, inv., 2; Cucuț, 1; Cotuț C., pr., 1; Chiru Matet, 7; Cromoss Gh., 1; Cioloca Aug., pr. 13; Dandea Dr. E., adv., 11; Drăgoiu P., inv., 1; Dălanu I., prot., 1; Dorneanu, inv., 1; Domșa F., 2; Duca, inv., 2; Drăgătescu, 2; Dolejean H., 1; Fărcaș I., pr., 4; Fărcașiu, maior, 1; Frățilă, 1; Gherman Oct., 1; Giurgiu Dr., adv., 1; Grecu, preot, 3; Gliga Aurel, 1; Grama Iuliu, pr., 2; Groza, protop., 1; Ghițescu, 1; Gherman Vas., 6; Horștia Dr., 4; Handrea I., inv., 4; Ionescu N., adv., 1; Lascu T., 1; Lapedatu, ministru, 1; Lebădă, 1; Maloș I., protop., 13; Morariu I., pr., 1; Maniu Iosif, inv., 1; Moldovan, inv., 3; Moldovan I., pr., 1; Moldovan Dr. I., prof., 2; Martin, inv., 1; Moldovan Iuliu, pp., 1; Mator Gh., prof., 2; Moldovan Mih., 21; Nicoară Dr. E., med., 79; Nicolescu Dr. D. N., med., 23; Netea V., inv., 26; Negulescu, ing., 2; Neagu Emeric, 5; Oprinca, pr., 1; Oltean Al., pr., 1; Oprea Ion, 6; Porubschi Dr. Fr., adv., 3; Podariu, prof., 1; Pitea Dr. P., adv., 5; Pinteș Nic., prof., 2; Pop Iuliu, preot, 2; Popa S., prof., 1; Petrovici Dr., 1; Popescu I., preot, 17; Pop Al., inv., 1; Runcan Al., preot, 1; Racotean, preot, 1; Roșu Maior, 6; Radvan, 1; Stravolea, maior, 3; Stoian I., adv., 2; Simon, prof., 1; Suciș Nic., inv., 3; Șandru I., inv., 1; Sultea Nic., prof., 2; Stoica, stud., 1; Srbăneș, stud., 1; Suciș I., inv., 2; Șuteu D., 1; Solomonescu, col., 1; Strota Dr. I., episcop, 1; Sava Dr. V., 1; Șandru Pavel, 14; Șulara St., inv., 40; Sălăgean, preot, 1; Scoroghirgea Gh., 9; Stupariu Dănilă, 11; Șuteu Ion, pr., 19; Trancu-laș, 1; Teodoreanu, general, 1; Tomșa Mihail, 19; Uilăcan, Dășoiu, inv., 1; Ușoiu V., inv., 1; Dultur, prof., 1; Dicol, general, 1; Vescan Dr. I., 1; Zuga P., inv., 1.

Desp. de plasă Toplița. Înființat încă în 1927 a luerat frumos anii trecuți. Dacă în 1935 n'a fost în stare „să se laude cu o activitate atât de rodnică“ este faptul că la sf. a. 1934 a luat ființă un cămin cultural „Patriarhul Miron“, în cadrele Fund. Reg.

„Școala fărânească“ a funcționat în luna Martie și Aprilie 1935.

După o trecere de timp au revenit membrii la desp. Asociațiunii, unde — sub actualul președinte *Dr. Ioan Luca*,

notar public — s'a mai constituit și un „Cerc medical al Astrei, desp. Toplița“, în frunte cu dl Dr. A. Cosma, medic de circumsc. Se organizează și „Șoimii Carpaților“.

Conferențiarii: Gagea C., 2; Gliga A., preot, 6; Luca Dr. V., 3; Luca Dr. I., președ., 6; Nemaștu O., preot, 4; Trimbițaș I., 2; Vasu Dr. N., 3 ș. a. (nespecific.)

Desp. centr. jud. Năsăud (Bistrița). În al doilea an dela reînființare, entuziasmul a crescut. Conferențiarul străbat satele, înființează „cercuri culturale“ și „biblioteci populare“, în anul acesta în 18 comune, anul trecut în 11. Cele 29 „cercuri culturale“ și tot atâtea „biblioteci“ sunt: Bistrița, la Reunirea meseriașilor, Șteu-Magheruș, Șteu-Cristur, Șteu-Sfântul, Chintelnic, Iad, Rusul Bârgăului, Joseni, Mijloceni, Suseni, Prundul Bârgăului, Sărățel, Herina, Galații Bistriței, Depșa, Budus, Simionești, Măgurele, Mărșel, Bârla, Șteu-Sigmir, Blăjenii de sus și de jos, Caila, Chiraleș, Sântioana.

Epidemia de scarlatină din iarna anului 1935 a oprit aproape 2 luni deplasarea pe sate.

Despre „Școala țărănească“ într'alt loc.

În orașul Bistrița 4 conf. pentru intelectuali. *Adun. gen.* (24 Mai, a. e.) a sărbătorit și cel 75 de ani al „Astrei“. Dl gen. C. Savu a fost ales președ. de onoare al desp. S'au distribuit bibliotecilor 680 vol.

Conferențiarii: Bârsan Dr. G., 1; Pavel D., 1; Pavel I., 1; Russu Gh., 1.

Desp. centr. jud. Odorhei nu a trimis raport.

Desp. de plasă Ocland. (Raport detaliat, vezi „Transilvania“, Nr. 3, a. e.).

Conferențiarii din comunele Menești, Vârghiș, Mărtiniș și Brăduț, la „Cercurile culturale“ n'au fost specificați.

Desp. de plasă Praid.

A organizat *șezători culturale* cu program artistic. (Conferințe, recitări, coruri, dansuri naționale) în 21 Nov., 1 Dec., 8 Dec. și 14 Dec. 1935, șezători culturale și serbări naționale în localul Cercului funcționarilor din localitate și în localul salinei Praid. Sub conducerea dlui teolog I. Ghilezan s'au constituit membrii desp. într'un „cor lumesc pe 4 voci“ și într'un „cor bisericesc pe 4 voci“. Reușita este așa de satisfăcătoare, încât corurile se vor deplasa în centrele mai mari ale județului Odorhei (Ohorhei, I. G. Duca, Ocland și Sângeorgiul de Pădure) în propagandă culturală.

Desp. are și o sală culturală, dela Salina din Praid, cu tot confortul necesar — chiar și scenă de teatru. Sata

a fost inaugurată în 2 Febr. 1936, jucându-se și plesa t. „Moștenire dela răposata“. Servește și ca sală de citire. Se întreprind pașii necesari pentru constituirea unei biblioteci.

În cursul lunilor Martie și Aprilie s'au ținut cursuri de l. română și au fost instruiți muncitorii salinei cu coruri românești. 2000 Lei primiți prin „Astra“ dela Dir. Gen. C. A. M., vor fi folosiți p. o excursie cu tot personalul Salinei, inclusiv lucrătorii (serbare câmpenească).

Conferențieri: E. Sămărgița, preot, 1; Gh. Mușat, învățător, 1.

Desp. centr. jud. Satu-Mare. Lunile Iunie—August 1935 le-a folosit pentru pregătirea adun. noastre generale, care a reușit atât de minunat (conducet etnografic, propagandă în mijlocul a tot ce are intelectualitatea română sătmărească mai de valoare, reprezentarea operetei „Șezătoarea“ de Tib. Brediceanu de către „Corul Vasile Lucaciu“, etc).

Cinematograful desp. lucrează cu bune auspicii — în cursul a. 1937 nu va putea avea nici o datorie și va putea să realizeze fonduri p. scopuri culturale.

Conferențierii: Dabija Aurelia, prof., 1; Mezea Corneliu, prof., 1; Peia A., prof., 1; Popărescu Aurel, prof., 1; Raftiu Mihail, prof., 1; Ruleanu Oct., prof., 2; Seleș Eug., prof., 1; Tămaș S., prof., 1; Tarța I., 1.

Desp. de plasă Baia-Mare a serbat cum se cuvine toate sărbătorile naționale și a colaborat cu „Liga antirevizionistă“ în toate mișcărilor acestora, ținând conferințe în sensul mișcării antirevizioniste. A organizat excursii și deplasări la țară, unde în colaborare cu corpul didactic a ținut mai multe prelegeri populare din domeniul educației naționale, cetățenești și sociale.

Conferențieri: Vasile Albotu, Maria Gherman, Elisaveta Manu, Lucia Dr. Micle, Dumitru Rocolți, Corneliu Szekeli și Valeria Șoran. (Nrul conferințelor nu se indică.)

Desp. de plasă Copalnic-Mănăștur a serbat anul acesta 15 ani dela înființarea lui. În toate cele 23 de comune, cari aparțin acestui harnic despărțământ, sunt organizate cercuri culturale, înzestrate fiecare cu câte o bibliotecă populară.

În zilele de 21, 22 și 23 Nov. 1935 dl prof. Atanasiu-Albina a ținut în Copalnic-Mănăștur un curs de apicultură, la care a participat și un număr mare de membri ai despărțământului.

S'au jucat sub conducerea dlor T. Poșca, V. Iuga, Ioan Coțofan, Zoe Muntentița. Simion Pinteș, I. Drădeanu, A. Bărbos, Al. Roman și Al. Cămpian, mai multe piese teatrale.

Conferențieri : Bărbos Aug., inv. dir., 1; Bârlea Ioan, inv., 2; Bota Teodor, inv. p., 1; Cămpian Al., inv., 3; Corobană Ioan, inv., 2; Coțofan Ioan, inv., 7; Coțan V., preot, 3; Dragomir Emil, protopop, 8; Dragomir V., inv., 1; Juga V., inv. dir., 3; Micle Ștefan, preot, 1; Micle A., preot, 2; Medan Ioan, inv. dir., 1; Micle Maria, 1; Nicolau Ioan, prof., 1; Pașca Teodor, r. șc., 8; Pinteș Simion, inv. dir., 7; Roman Alexiu, inv., 2; Tarță Gh., inv., 1.

Desp. centr. jud. Sălaj. nu a trimis raport.

Desp. de plasă Băsești. (Raport detaliat vezi „Trans.“ Nr. 3, a. c.)

Conferențieri : Bran Laurențiu, protop. președ., 1; Covaclu Dr. I. notar comunal, 1; Fortafoiu D. dș., 1; Gudea Simeon, inv., 1; Jude Vasile, preot, 1; Moș Gh. inv., 1; Pop de Băsești Elena dna, 1; Pop Teodor, prof. 1; Romocea Dicter, dir. inv., 2.

Desp. de plasă Jibou. A ținut *șezători culturale*, împreună cu învățătorimea din plasa Jibou, în comunele: Jibou, Rona, Husta, Năpradea, Cheud, Someș-Odorhei, Someșguruslău, Traniș, Vădurele, Inău, Solmuș, Cuceu, Domnin, Turbuța, Ciglean, Popșelec, Firminiș, Lupoala, Creaca, Borla, Var, Chechiș, Tihău, Chedrea, Bălan, Ciocmani, Băbent, Solona, Muncel, Briglez, Prodănești, Surduc.

S'au comemorat toate zilele de serbătoare națională. La conferințe au participat aproximativ 100,000 pers. Bibliotecile sunt tot cele din a. tr.

Avere nu are. Nu primește nici un ajutor.

Conferențieri : Avram Ilie, dir. șc., Bălăneanu I., inv., Cristoianu Gh., inv., Halász Dr. dir. șc. de copii mici, Ianoș Dum., inv., Ilea D., inv. dir., președ. desp., Maxim Augustin, dir. școl., Ponoran Teodora, inv., Pop Aurel, inv., Pop Florica, inv., Pop Sabiu, dir. școl., Pop Tiberiu, inv., Pușcaș, inv., Radovici Alex., inv., Savu Gavril, dir. școl., Trifu Alexandrina, Ursu Gavril, primpretor. (Conf. nespecificate la conferențieri.)

Desp. centr. jud. Severin (Lugoj). A colaborat cu toate societățile culturale din Lugoj. Membrii au ținut conferințe la sate, în colaborare cu cercurile învățătoresci, de aci un „program artistic-cultural“ executat de „școlarii satului“.

Ziua „Astrei“ serbată cu concursul „cenaclului literar: Altarul Cărții“ din Timișoara, deci și cu scriitorii din Banat.

Adun. gen. în com. Găvoajda, în 14 luni, când au vorbit: dl președ., apoi canonic Dr. N. Brânzeu, despre Depopularea Banatului, dl Victor D. Ungur despre „Legătura între trup și suflet“, dir. Const. Liuba: Sfaturi, etc.

Conferențieri: Brânzeu Dr. Nic., canonic, 1; Liuba Const., dir., 1; Nicolescu Dr. Alex. Episcop, 2; Mităr Tib., prof. președ., 8; Râmneanțu Dr. Petru, 1; Ungur Victor, 1.

Desp. central județean Sibiu. Cine vrea să se convingă de adevărul că sunt despărțăminte, cari și acum, în timpurile aceste grele, prestează un record de activitate sistematică, răspândită, cu roade bogate, va face bine să citească „buletinul desp. j. Sibiu“: *Pe culmile celor 75 de ani**) de 128 pagini (cu ilustr.). Darea aceasta de seamă este un frumos omagiu adus societății noastre. În capitole speciale, se referă despre activitatea comitetului județean, despre conferințele pentru intelectuali, despre „Universitatea Poporală“, căminul C. F. R. din Sibiu, „Șoimii Carpaților“ din Sibiu, propaganda antirevizionistă. Apoi, la sate: conferințe, bibliotecă, cultura artistică (corurile), sănătatea publică, viața economică (cu „Școala Țărăneasă“) — „planul pentru ridicarea economică a com. Boțfa“, cercurile culturale aparținătoare desp. centr. jud. și rapoartele despărțămintelor de plasă.

Președinții dintr'unele despărțăminte, cari ne trimit — de mântuială — câteva pagini, drept dare de seamă, vor găsi în lucrarea de față *directive, idei*, cari va fi foarte bine să germineze și în despărțămintele lor, ca și ele să înflorească.

Date concrete, cari ne dovedesc idealismul, care ar trebui mai bine remarcat de presa noastră, idealism al conferențiarilor, al bibliotecarilor, al conducătorilor de coruri, al medicilor, al șoimilor, cari toți militează pentru o viață culturală, social-economică mai elevată.

Toate cercurile culturale au raportat despre activitatea din decursul anului.

Bibliotecă de ale „Astrei“ au fost: 95 în județ, cu 17.237 volume, cu 11.416 cititori, cu 11.421 cărți citite.

Coruri în comune: 29.

Piese teatrale, jucate de diletanți: 99.

È prea firesc dacă o astfel de activitate atrage atenția cercurilor, cari se îngrijesc de prosperarea culturală-economică. Raportul cuprinde următoarele rânduri: „Un

*) Despărțământul își are adresa: Sibiu, str. Șaguna 6.

eveniment îmbucurător trebuie să amintim și în acest loc și să-l subliniem ca pe un fapt de semnificație deosebită. *M. Sa Regele Carol al II-lea*, „Voevodul culturii românești“, ca un *semn de apreciere față de munca noastră și totodată* ca îndemn și încurajare pe drumul apucat, a binevoit să doneze despărțământului un număr de 5080 cărți pentru bibliotecile „Astrei“, *dela sate...* Aceste cărți sunt împărțite și pachetate gata, după numărul bibliotecilor din județ“.

Dovadă că M. Sa Regele, președintele nostru de onoare, urmărește cu drag activitatea Asociațiunii noastre.

Dar să arătăm și alte specimenne din raportul desp. Sibiu: în fruntea lucrării este vorbirea, în întregime, ținută de I. Pr. Sf. Sa Mitropolitul Ardealului *Dr. Nic. Bălan*, la serbătorirea „Astrei“ în Teatrul Orașului Sibiu.

Conferințele pentru intelectuali, în Sibiu, au sporit față de anul trecut, *dela 14 la 22*.

Temele, carti atrag mai mult: problemele zilei, personalitatea conferențiarului, de o „reputație arhicunoscută“. „In ntel un caz *nu plac* publicului nostru problemele savante, de specialitate sau cicluri cu tendință *evidentă* de instruire“.

„*Universitatea populară*“ (nu Școala țărănească!) a fost „menită să fie școala liberă de instrucție și îndrumare în tainele cunoștințelor și de educație prin instrucție pentru cei ce n'au avut posibilitatea să și le câștige la timpul său în școli corespunzătoare, în special pentru *industriașii și meseriașii români*. De aceea caracterul ei este instructiv, fără a fi obligatoriu... „Publicul, căruta i se adresa nu avea antrenamentul necesar să se concentreze și să urmărească *prea* mult timp un subiect instructiv oarecare, mai ales după munca istovitoare din ateliere. De aceea durata unei *conferințe* s'a limitat la 30—40 minute, iar restul de 20—40 minute era rezervat programului artistic, costățător din recitări, coruri, piese de teatru, exerciții gimnastică de ansamblu, tot atâtea mijloace al căror rost era de a atrage lumea, pentruca deodată cu ele să i se poată da și cunoștințe din diferite domenii“. Două cursuri noi, pe lângă cele din anul trecut: curs de fizico-naturale și de geografie, cursuri religioase-morale, de igienă, psihologie, educație, economie, literatură, drepturi, istorie națională.

O colaborare frumoasă între conferențtari și școlile primare, de băieți, de fete, „pui de șolmi“, „Școala de ucenice“, Șc. norm. de băieți, de fete, liceul de băieți „Gh. Lazăr“, Internatul liceului, Academia teolog. Andreană, Reun. meseriașilor români, Societatea corală a învățătorilor din Sibiu. Sala a fost prea mică, cea din anul trecut; s'au

ținut cursurile în sala de gimnastică a liceului rom. (cu scenă!) Din 13 Ian. 1936, până în 30 Martie 1936, Lunea și Miercurea, la 8 seara.

În *cartierul* de lângă gara Sibiu, compus în majoritate din funcționari mecanici, angajați și muncitori ai *C. F. R.-ului* (recrutați aproape 90%, cele trei categorii din urmă, din populația românească săracă a satelor), lucrează desp. deja de câțiva ani. S'au ținut *conferințe* despre igienă, religie, educație națională, îmbinate cu programe artistice, executate de elevii școlii primare Nr. 4, copii de ai C. F. R.-ului, fanfara Școlii normale de băieți „A. Șaguna“.

„*Șoimii Carpaților*“, de sub conducerea dlui v.-preș. Dr. Liviu Ionașiu au încheiat o rodnică activitate. Numărul lor s'a mărit și la sate și în Sibiu.

În jud. Sibiu: sunt organizate 8 comune, din 93, iar 2 comune sunt pe cale de a fi organizate. În Sibiu numără Soc. 336 membri înscriși, repartizați în 9 secții și anume: 1. natale; 2. atletică ușoară; 3. tennis; 4. box; 5. gimnastică artistică și Ping-Pong. Din cauza lipsei de zăpadă n'au putut activa celelalte 4: de sky, bob, patinaj și hockey. (U. mai multe în darea de seamă, aici indicăm că organizația Șoimilor din Porcești a fost și la București, în 8 luni, a. c., cu 24 membri și 2 cond., jucând în fața M. Sale).

Cu *Liga antirevizionistă* împreună a organizat desp. comunele: Sadu, Glâmboaca, Apoldul de jos, Brad, Ghișa de jos, Săsăuș, Marpod și Hașag.

Conferențiarul trimiși pe sate și-au îndreptat atenția asupra temelor *practice*, deplasându-se și pe la gospodăriile și grădinile țăranilor, unde — după discuții — conferențiarul *au lucrat* cu țăranii alături.

Bibliotecile populare au să arate un spor de 978 cititori față de anul trecut și 715 cărți citite mai mult.

Între diferitele *coruri* (29), conduse de învățătorii, cari au urmat la cursurile despărț. din anul trecut de dirigenți de cor, este o *adevărată emulație* și se observă și un spor *calitativ* al pieselor corale executate. Unele coruri au fost premiate.

Piese teatrale s'au jucat multe, păcat că nu ni s'au specificat, ca în anul trecut. Jocul diletanților denotă „apetituri dramatice reale“. „Sunt foarte mult gustate piesele cu caracter țăranesc sau acelea, cari redau viața de azi a satelor, cu diferitele ei aspecte, obiceiuri, viață socială, politică, cu caracter hazliu sau moralizator“.

Și *portului național* i se dă toată atenția, fiind premiat la adun. generale, la serbările populare, etc.

Ca în anii trecuți, așa și acum Inspectoratul general sanitar, condus de dl *Dr. I. Stoichiția*, apoi dl med. primar jud. *Dr. I. Cosma* și dl medic primar director de spital *Dr. Liviu Ionașiu*, au dus mai departe *propaganda sanitară și medico-socială*. Anchetele medico-sociale, inaugurate în 1931, au luat în sfera lor de astă-dată comunele: *Galeș și Vale* din plasa Săliște. Până acum au fost anchetate 24 comune din județ, cu peste 30.000 de fișe sanitare, individuale, cu date precise asupra sănătății fiecărui individ examinat. Toți locuitorii, găsiți bolnavi, au primit în mod *gratuit* tratamentul medical necesar, iar bolnavii cu infecțiuni cronice sau cei cari suferă de diferite boli medico-sociale urmează tratament gratuit la *dispensarele* înființate în acest scop. Conducătorii anchetelor *pregătesc o broșură separată* pentru viitorul apropiat.

În 2 luni 1935 s'a inaugurat *Dispensarul „Astrei“* în com. *Boița*, condus de dl *Dr. Iosif Simion*. În zilele de consultațiune beneficiază câte 40—80 bolnavi de asistență medicală. Dispensarul e întreținut până acum de „Astra“ și de Serviciul sanitar, într'o casă, pusă gratuit la dispoziție de păr. *Druhora*. (Până acum consultații date la 2483 bolnavi). E plănuț un astfel de dispensar și în com. *Orlat*.

Vieții economice l-a dat desp. o deosebită atenție. Despre „*Școlile țărănești*“ nu raportăm în rubricile acestea, fiind numai să accentuăm succesele repurtate cu aplicațiunile practice, *pe teren*, de cei 14 țărani, conduși de directorul „Șc. țărănești“, dl prof. *Iulian Dumitru*. (Cheltuelile împreunate cu: *cursul de pomicultură* din *Miercurea*, lucrările *pomicole* din *Boița*, *expoziția pomicolă* din *Avrig*, *scoalele de menaj și gospodărie casnică* din *Săliște* au fost purtate de desp. centr. jud. Sibiu). După *cursul de menaj* din com. *Porcești*, din a. tr., perfecționându-se cele 11 *invățătoare*, au ținut *cursuri de gospodărie și menaj* în comunele: *Aciliu, Apoldul de jos, Avrig, Ludoș, Nucet, Porcești, Roșia, Sadu, Sebeșul de Josși Șpring*).

Tot fapte concrete, cari adevăresc meritele conducerii, în fruntea căreia se află dl insp. școl. *Silviu Țeposu*.

Conferențieri: *Agrișan Dr. căp.*, 2; *Anghel V.*, preot, 8; *Baumann N.*, med. vet., 1; *Badtu Ana*, inv., 1; *Barbu Aurel*, inst., 1; *Barna Mih.*, par., 2; *Barna Constanța*, 1; *Bestpaletz Dr.*, locot. vet., 2; *Bobes Nic.*, inv., 3; *Bologa Dr. Lucian*, prof., 2; *Bolceanu N.*, inv., 4; *Botărel D.*, inv., 1; *Branca I.*, inv., 3; *Brânzescu Eugh.* pr., 11; *Brote I.*, pr., 1; *Buta T.*, inv., 3; *Capitanovici Dr.*, med. lt.-col., 1; *Cozma Dr. I.*, med., 3; *Cruclan Nat.*, inv., 1; *Draghici Stefania*, inv., 1; *Dragomir I.*, rev. șc., 6; *Dragoman Simion*, inst., 2;

Druhora V., pr., 3; Dumitru Iulian, prof., 3; Foamete Vlad, inv., 3; Grebenea Nic., teol. abs., 1; Hagiu Elena, inv., 1; Hanzu I., pr. 1; Hanzu Nic., inv., 1; Hămbășan I., pr., 2; Hămbășan Maria, inst., 2; Hăștegan I., inst., 2; Ionașiu Dr. Liviu, medic, 4; Ionescu St., inv., 1; Isaac I., prof., 3; Lungu Dr. C., med., 1; Mărdan Ier., prof. p., 5; Mărtin N., com., 12; Mihai T., pr., 3; Mihaela Elena, inv., 1; Mitrăciuc I., inv., 1; Modran Gh., pr., 1; Modran I., inv., 6; Modran T., pr., 3; Moldovan R., pr., 10; Morariu N., inv., 2; Moșoiu Das., adm. de spl. p., 4; Nanu Simion, pr., 1; Neagu I., inv., 2; Nicola Traian, inst., 2; Nicolescu Const., inv., 2; Oancea Victoria, inv., 1; Olariu Petre, inst., 5; Olariu Stan, inv., 2; Păcurar Dr. Gh., medic, 1; Pădurotu V., inv., 1; Părău M., inv., 1; Petrișor Dr., med. vet. 2; Popa Ioan, prof., 4; Popa Oprea, inv., 2; Popescu Dr. I., medic, 5; Potcoavă St., subr. șc., 1; Răceu I., pr., 3; Roman D., inv., 2; Roman D., inv., 1; Salomea M., inv., 1; Statevici I., inv., 7; Stirban Dr., med. vet., 1; Stola Teodor, inst. 2; Stoichița Dr. I., insp. gen. san., 2; Teutsch Dr., med. vet., 1; Topolog N., pr., 2; Teșosu Silviu, insp. șc. 5; Vălean I., inv., 2; Vulcu Pavel, inv., 4.

Desp. de plasă Avrig. A ales un nou comitet, în 29 Sept. 1935, numind în frunte, de președ., pe dl *Dr. O. Vraciu*. Toate Cercurile culturale (cart trebuie să fie „celule vii“ și trebuie să-și „justifice existența prin inițiative proprii“) sunt pe cale de reorganizare. În repartizarea activității membrilor comit. desp. de plasă s'a făcut o „*diviziune a muncii*“. S'au format 3 echipe pentru înlesnirea deplasărilor conferențiarilor și delegaților: I. Avrig, Săcădate, Bradu și Glâmboaca; II. Racovița, Sebeșul de jos și de sus; III. Botșa, Tălmațu, Tălmăcel și Porcești.

Expoziția de fructe din com. Avrig în 3 Noemvr. 1935, a fost întâiul pas al conducerii celei noi.

În aceeași zi s'a comemorat fostul președinte prim-pretorul *Irimie Rădușiu*, printr'un *parastas*. La expoziție (mai cu seamă mere, de diferite soiuri și derivate din fructe) au luat parte com. Avrig, Bradu, Glâmboaca, Săcădate și Sebeșul de sus. A fost alăturată expoziției și o secție *apicolă*, cu demonstrațiuni, (păr. *Gr. Chialda* din Avrig) și o secție de *articole și utensilii agricole*, expuse de firma C. F. Jikeli din Sibiu. S'au dat 38 premii în altor, diplome de onoare și recunoștință.

Se pregătește o *pepinieră stabilă de pomi*. S'au împărțit *câte 50 altoi* Cercurilor culturale din Avrig, Bradu și Săcădate. În Cercurile culturale s'au jucat, cu succes, *piese teatrale* p. diletanți.

Conferențieri: Berghla V. înv. 4; Buceș St. înv. 1; Buceur Ilie, 3; Bogdan T., 1; Căbuz I. 1; Călin Toma înv., 1; Crăciun Em. 2; Chialda Grig. preot, 2; Coman N. înv., 1; Coșofană Gh. înv., 3; Faur M., 2; Florian Valeriu protopop, 1; Grama Iordan înv., 4; Geangalău N. preot, 1; Mareș Gheorghe subrev. șc. 4; Maxim Traian, 1; Nistor I., 1; Oancea V. înv., 1; Prie I. brigadier, 1; Podea I. notar, 1; Podoreanu I. notar, 1; Prie I. preot, 4; Ranga M. înv. 1; Schitea I. comer. 1; Stoica V. ministru, 1; Stoica D. înv., 1; Sucițu Sibiianu ing. agronom, 1; Sumea O. 2; Tatu Gh. preot, 1; Tatu Eudochia înv., 1; Dr. O. Dractu med., 10.

Desp. de plasă Mercurea. Deși „ne sbatem într'o criză“, totuși, a făcut „tot“ ce l-a stat în putință“.

S'a ținut un *curs de pomicultură și apicultură*, în cadrele despărțământului, curs, condus de dl dir. școlar *Mateiu Scorobef* și de dl înv. *Ilie Bunea*. Cursul a fost cercetat de 20 cursiști, din aproape toate comunele plășii. (Creșterea, plantarea, îngrijirea pomilor fructiferi, parazitii lor, bolile de pomi — apoi albinăritul sistematic. Rezultatele „foarte mulțumitoare“). Toate cheltuielile (masă, casă, material) — suportate de desp. centr. jud. Sibiu. (v. pe larg, raportul — buletin al acestui despărțământ.)

La „Școala țărănească“ dela Săliște, de fete, s'au trimis 8 țărance din desp.

În com. *Mercurea* s'a aranjat o *expoziție de fructe și struguri*.

Jubileul „Astrii“ a fost serbat în aproape toate comunele.

În 17 din 18 comune s'au înființat *Cercuri culturale*, cu birouri și cu cel puțin 10 membri. Față de anul trecut este un spor de 6 *Cercuri culturale*. Conferințe s'au ținut în comunele: Dobârea, Mercurea, Spring, Drașov, Cunța, Boz, Rețiu, Gârbova, Cărpiniș, Ludoș, Gusu și Apoldul de sus.

S'au jucat 37 *piese de teatru*, nespecificate.

Conferențieri: Actlenescu P. preot 1; Albu Ioan preot, 4; Avram N. înv., 4; Ban Eudochia înv., 1; Babeș I. înv., 2; Bogdan Gh. înv., 1; Bogdan Ene, înv., 14; Bratu Pantilimon, primpretor, 5; Buzea Gh., preot, 2; Buceur Ilie, înv., 1; Buceur N., înv., 3; Buta Vasile, preot, 1; Ciuchendea D-tru, înv., 1; Ciuchendea D-tru, preot, 1; Cornea Stana, înv., 1; Cristian Ilie, stud., 1; Cristian Iosif, preot gr. cat., 3; Cristian Isata, preot, 1; Datan I., preot, 1; Drăgulescu C., înv., 3; Dumitrașcu P., înv., 2; Fărcaștu Nicolae, înv., 2; Dr. Fulea Ioan, adv., 1; Gelertu Ilie, preot, 3; Georgescu C., adv. 1; Ghișe Gh., înv., 1; Hâșcău C., preot, 1; Hâșcău S., înv., 1; Helju Aurel, înv., 3; Ivan D-tru, înv., 2; Ivan

Ioan, înv., 4; Jugăreanu I., înv., 5; Lavu Dastile, înv., 2; Lazăr Maria, înv., 3; Manclu M., 1; Matetu Gh., înv., 7; Maniștu Gh., prof., 4; Mleu Gh., înv. dir., 10; Miron E. prof., 1; Muntean Corneliu, not. pens., 2; Muntean Ilie, înv., 1; Muntiu I., preot, 4; Neagu I., preot, 2; Nicoară I., preot, 6; Noaghtu Ioan, notar, 2; Oancea Melanta, înv., 3; Olariu I. prof., 1; Olariu Viorel, prof., 4; Dr. Oprean Oct., medic, 1; Opriș A., înv., 1; Opriș N., preot, 3; Părătan Aurelia, înv., 4; Pecurariu A. S., protopop 2; Pop Maria, înv., 1; Pop Pamfil înv., 1; Popa Maria, înv., 1; Popa Nicolae, notar, 1; Popa P., înv., 3; Popa I., preot, 2; Preda I., preot, 1; Rădotu E., înv., 1; Rădotu N., înv., 1; Rigăr Ite, înv. dir., 1; Sava I. R., înv. 1; Săbău N., preot, 6; Șerb. Gh., 1; Șerb I. înv., 1; Scorobeț Matei, înv. dir., 10; Stanciu Natalia, înv., 1; Statcoviei Gh. înv., 6; Sterea Ioan, secretar com. 2; Tatu Elena, înv., 1; Tămpănar A., 1; Toma Trutea, înv., 1; Turean I., înv., 1; Vulcu Maria, înv., 1; Vulcu Dastile, subrev. șc. 2.

Desp. de plasă Nocrich. S'au ținut conferințe, festivaluri în următoarele comune: *Alțina, Cornățel, Chirpăr, Fofeldea, Ilimbav, Marpod, Nocrich, Nucet, Săsăuși, Țichindeal, Vurpăr, Benești, Ghijasa de jos.*

Piese teatrale specificate în: Alțina: Primărița (comedie); Așa a fost să fie (comed.); Leac pt. muieri (comedie); Maistrul Caprariu Țințariu (comedie). Cornățel: Tot omenia-i mai tare (de Petre Dascălul); Trei surzi; Țiganul soldat; Moș Crăciun; Paiațele satului; Pe aici nu se trece. Chirpăr: Puiul Codrului.

(Păcat că nu sunt specificate celelalte 14 piese de teatru din: Fofeldea, Ilimbav, Nucet, Săsăuși, Țichindeal și Benești).

Conferențieri: Alexandru I., preot, 7; Bânda Gh., înv., 2; Bărdaș Gh., înv. dir., 2; Bârsan Victor, înv., 2; Băcilă Oct., înv. dir., 4; Bibu Petre, notar, 1; Bonea V., preot, 1; Bologa Fl., preot, 2; Bogorin Nic., preot, (Nr. conf. nespecificat.) Chialda Iacob, înv., 3; Constantin Const., înv., 4; Dan Pompiliu, preot, 4; Demian Ioan, preot, 2; Dobrotă Traian, 1; Dragota I., înv. dir., 10; Filip I., preot, 1; Fiștea Nic., perceptor, 1; Florea M., preot, 6; Florea V., înv., 5; Giurea Emil, înv., 1; Ghițășan I., preot, 10; Gligor Iosif, înv. (Nr. conf. nespecificat.) Ienciu Lucreția, înv., 3; Miha Inocențu, înv., 1; Milea I., înv., (Nr. conf. nesp.) Mirescu Lucia, înv., 1; Morar I., înv., 3; Nuță I., înv., 1; Olariu David, abs. de teol., 1; Oprean Toma, preot-protop., 2; Pandrea Dirgil, notar, 1; Popa Petru, înv. dir., 4; Popescu Dumitru, primpret., 11; Popescu Emil, înv., 3; Prie Aurel,

notar, 1; Sava I., 1; Stănuleț Cornel, preot, 3; Stochectu Teodor, inv. dir., 11; Tămășelu Ilie, inv. 1; Tipuriță Nic., notar, 1; Tipuriță Dumitru, notar, 1; Tudorache Florica, inv., 1; Tudorache C., inv., 1.

Desp. de plasă Ocna-Sibiului. „S'ar fi putut face mai mult“, susține raportul, dacă între „pușinii intelectuali“ ar fi „pulsat mai multă voință“. Și acțiunea paralelă a *tinerețului*, sub auspiciile altei societăți, a stânenit propaganda unitară. Cu toate acestea s'au ținut 32 conferințe, în: Ocna-Sibiului, Loamnaș, Mândra și Ocna Inf. În cercurile culturale din *Rusciori* 2 plesse teatrale, în *Păuca* 4 plesse teatr.

Conferențieri: Albu Nicolae, primpretor pens., 7; Balteș Nicolae, inv., 6; Bălănescu Stefan, inv., 3; Brad Ilie, inv. paroh, 2; Bulea Stela, inv., 2; Halmaciu Nic., inv., 2; Munteanu I., inv., 8; Negrilă I., percepitor, 1; Orăștean Pompiliu, notar, 1; Popa Isata, preot, 4; Popa Partenie, preot, 5; Roșca Teofil, preot, 5; Sărățean V. Liviu, 5; Stănilă Valer, preot, 3; Teușan Valer, inv., 3; Velicea I. preot, 5; Verzescu Nic., inv., 2.

Desp. de plasă Săliște. Ca în toți anii: conștientos, activ, cu mult elan, mulțumită conducătorilor. Contribuția tineretului remarcabilă.

S'au reorganizat toate cercurile culturale din desp., înfelegând toate „ritmul vremii active“.

Bibliotecile se citesc, desp. are în cercurile culturale o conștientuoasă administrație.

„Școala fărânească“ de fete (v. pe larg în raportul tipărit al desp. centr. jud. Sibiu) — cu 27 eleve a fost susținută pecuniar din partea desp. centr. jud. Sibiu.

Festivalurile — mulțumită dirijorilor de coruri, conferențele alese, *piesele teatrale* (39) nespecificate — au reușit spre satisfacția tuturor.

Conferențierii: Dr. Ambruș T., veter., 3; Balu A., 2; Bectcherl I., preot, 1; Bologa I., preot, 5; Dr. Borela Dumitru, protopop, 3; Brad I., inv., 1; Bucurencu P., 2; P. S. Sa N. Colan, episcop, 1; Coț I., inv., 4; Crăliet D., inv., 3; Damaschin Gh., prof., 2; Decet St., inv., 1; Dobrotă I., inv. pens., 3; Dunca I., preot, 2; Fianu I., prof., 2; Floaștu Dumitru, prof., 3; Fluceș O., preot, 2; Frecea I., 2; Funde Const., ziarist, 1; Ghente E., 2; Giurgiu Ana, inv., 1; Giurgiu I., preot, 3; Giurgiu Nic., inv., 4; Groza I., notar, 2; Hânsa I., inv. 6; Iosof Al., dir. gimn., 3; Iosof C., prof., 2; Iosof I., preot, 1; Isacu I., preot, 6; Isacu I., prof., 1; Isacu L., inv., 1; Jurca N., inv., 2; Iftu Gh., preot, 11; Lal S., 1; Lăpădat Dumitru, dir. pens., 1; Dr. Lupaș M., medic, 4; Manea Dumitru, inv., 1; Mărculescu O., dir. Șc. com., 1; Melite

P., inv. 1; Mihalu N., inv., 3; Munteanu I., inv., 4; Negrescu Grig., inv., 6; Negrescu M., inv., 1; Olariu I., not., 1; Oprean M., 1; Oțetea P., viceprimar, 1; Peligrad I., inv., 2; Peligrad M., inv., 1; Popa I., 1; Poplăcean I., inv., 2; Popoviciu M., inv., 1; Popoviciu T., preot, 7; Răduțu Gh., inv., 4; Răchitan I., inv. pens., 1; Rodean M., 3; Roajdă I., inv., 3; Sava Constantin, inv. dir., 1; Salomie I., notar, 1; Simian E., inv., 7; Simian N., inv. dir., 5; Col. Stăpiceanu, comand. Șc. milit. Sibiu, 1; Soră I., inv., 1; Soră M., inv., 1; Stirban I., inv. pens., 2; Tămaș M., 1; Trâmbițaș C., 1; Decerdea N., inv., 2; Vecerzan S., preot, 2; Vlad Alexandru, preot, 14.

Desp. centr. jud Someș (Dej). A dezvoltat o activitate frumoasă.

Desp. are 53 comune, din care 37 au „Cercuri culturale“ cu mte biblioteci populare.

„O mulțime de conferințe, ținute de conferențieri de stoinici și luminați“ pe sate, raportul spune de 54 conferențieri, dar nu specifică nici conferințele, nici pe domnii conferențieri.

Sărbătorile naționale și ale „Astrei“ au fost ținute cu scumpătate și chiar cu fast.

Desp. de plasă Gârbou. Conducătorii au ținut să-și continue „cu mai multă febrilitate“ activitatea culturală în anul nostru jubilar. Au intensificat propaganda la sate: conferințe, broșuri de ale „Astrei“, serbări culturale, două „petreceri cu dans“, în folosul celor înfometati de cultură, al desp. și înfometatiilor din Basarabia.

Adun. gen. s'a ținut în 21 Iulie 1935 în com. Gârbou, în fața a vreo 500 de țărani din comună și împrejurime.

„Revelionul“ 1935/6 a adus pentru Basarabia 1500 Lei.

În 1 Febr. 1936 a luat ființă „Casa culturală a „Astrei“ din Gârbou“ (cu 36 membri intelectuali).

În 13 Iunie 1936 s'a înființat Secția sportivă a desp., cu comitet special (69 membri).

Desp. a pierdut în decursul a. pe venerabilul Virgil Barboloviciu, șef. jud. în retr., fost președ. al desp., timp de 10 ani.

Conferențieri: Alexa Vasile, primpretor, 1; Borz Gavril, preot, 2; Bucșa Vas., preot, 1; Deac Gavril, preot, președ. desp. 4; Gherman Aurelian, stud., 1; Ilea Dr. Valer, med., 2; Lazăr Dum., rev. de centr., 2; Luca Alex., ing. agr., 2; Munteanu Brutus D., stud., 1; Mureșan Gh., teolog, 1; Mureșanu I., dir. inv., 3; Olteanu I., stud., 3; Pop Gh., 1; Prodan Aurel, agr. reg. 3.

Desp. de plasă Gherla. A organizat din nou 33 de „cercuri culturale“ în comunele: Bățfa, Aluniș, Iclozel, Sa-

Iatlu, Iclod, Sic, Mintlu, Hășdate, Lujerdlu, Tescul de jos, Petrești, Igrîța, Silivaș, Bunești, Tescul de sus, Ltvada, Prunen, Cerneiu, Dale, Ghirolt, Nicula, Fizeș, Cernești, Stotana, Merău, Teolitur, Tiop, Sântioana, Bârlea, Săcălata, Banț, Fundătura. Toate cu biblioteci, cari au cărți între 35—233 vol.

Mai sunt câte o bibl. a „Astrei“ la „Instit. de minore“ din Gherla și la Cazarma de Artilerie.

În „cercul cult.“ Iclod a numit patron pe *Dr. Gavriil Tripou* (?) născut în această comună.

Pentru înfometajul din Basarabia a aranjat o *șezătoare* (în colab. cu gimnazul de fete) — adunând suma de 3700 Lei. Fond. Reg. au dat pentru bibl. din Iclod 66 cărți.

Conferențieri: Achim Ștefan, 1; Câmptan I., 1; Cioban Coriolan, 1; Colfescu I., 1; Horgoș Isidor, 1; Motogna Victor, prof., 1; Pick Gh. A., 3; Pioraș Emanoil, 2; Pop Emilia, 1; Pop Lucreția, 1; Pop Maria, inv., 1; Precup Emil, dir. de liceu, 5; Stoldea A., 3; Suciș I., 1; Taloș Aug., 2.

2 piese teatrale cu dilect. (nespecificate).

Desp. de plasă Târgul Lăpușului. Desp. Lăpuș „reorganizat“ în 1933 n'a dat semne de viață. Din 18 IV. 1933 comitetul ales nu și-a ațintit atenția decât asupra problemei înființării unei *casine* române, sub auspiciile „Astrei“, în Tg. Lăpușului. Casina funcționează.

„Cercul cultural“ din Tg. Lăpușului a ținut în a. tr. 3 ședințe cu trei conferențieri.

În 28 Iunie 1936 s'a înființat un „Cerc cultural“ în com. *Dumbrava*.

Se strâng *bani* pentru „Casa Națională“ și monumentul eroilor.

„Societatea Tinerimii“, având aceleași scopuri, va fuziona cu desp. nostru.

Conferențieri: Latiș Vasile, inv., 1; Petruț Dr. I., adv., 2; Ghețte Șt., prot., preș. desp., 1.

Desp. central jud. Târnava Mare (Sighișoara).

A dat nouă dovezi de perseverență pe calea atât de frumos apucată.

În 6 Oct. 1935 a desvelit o placă de marmoră la *Cetatea de Baltă*, în amintirea lui *Ștefan cel Mare*; la 1 Decembrie 1935 o placă de marmoră în amintirea lui *Mihai Viteazul*, la *Agnita*; în 25 Martie 1936, o placă de marmoră în amintirea lui *Nicolae Filipescu*, la *Rupea*.

Sunt proiectate două monumente, pentru cari se strâng de pe acum parale: unul, lui *Mihai Viteazul*, la *Agnita* și altul, lui *N. Filipescu*, la *Rupea*. (V. „Transilvania“ Nr. 1, a. c., pg. 49—50).

Conferențieri: Babeș Gh., prof., 1; Coețșiu Il., prof., 1; Dobre S., preot, 1; Gociman A., prof., 1; Iordănescu A., prof., 6; Limbeanu I., prof., 5; Mărușcă Iuliu, prof., 3; Petrescu Cezar, scriitor 1; Pop A., prof., 1; Popa Grigore, 1; Popescu D., prof., 1; Prodan Florea, prof., 2; Racotă Tulu, prof., 4; Roșca D., prof. univ., 1; Schiau Cornel, 2; Schuler P., prof., 1; Stolea Eman., prototereu, 5; Stoleviciu A., preot, 3; *Teculescu Horia. dir. de liceu, 10*; Török Z., prof., 2; Zamfir A., inv., 1.

Desp. de plasă Mediaș. Au fost inf. în următoarele comune „*Cercuri culturale*“: Alma Săsească, Bertan, Bratei, Buzd, Copșa Mică, Dârlos, Ighiușul nou, Mojna, Nemșa, Răchiușul, Soroșul, Dorumloc. În toate „*Cercurile culturale*“ biblioteci, primite de la centru și diverși donatori.

În 1 Dec. 1935 mare *demonstrație antirevizionistă*, cu aproape 5000 pers. (De la centrul „*Astrel*“ ca orator dl vicepreș. Dr. Gh. Preda). La festival piesa „*Zorile*“ de Șt. Iosif. „Școala țărănească s'a amânat pe anul viitor.

Ziua „*Astrel*“ sărbătorită solemn.

Conferențieri: Bella Viorel, 1; Birș I., 1; Chețlan Alexe Dr., 3; Florea Nic., 2; Moldovan Alex., 1; Muntean Gh., 1; Mușlea C., dir. de bancă, preș. desp., 5; Pătărău P., 2; Popoiu I., 1; Rinea I., preot, 1; Stolan Lidia, 2; Tîlcea Dr. 1.

6 piese teatrale (nespecificate).

Desp. centr. jud. Târnava Mică (Blaj). Unul din cele mai active și entuziaste despărțăminte ale „*Astrel*“. Ca și în anii trecuți, activitatea desp. s'a desfășurat în trei direcții: în raport cu centrul „*Astrel*“ (Sibiu), în sediul desp. (Blaj) și la satele de pe teritoriul desp. Desp. a invitat prin delegații săi „*Astra*“ la serbătorirea a 75 ani de existență, pentru zilele de 12—14 Sept., la Blaj. Cu aranjarea părții artistice a fost încredințat cunoscutul compozitor Dr. Tib. Brediceanu.

Ziua de 1 Dec. a fost serbătorită cu deosebit fast. Înscriserea membrilor a dat un frumos rezultat. „Școala sup. țărăn. de fete“, cu 29 eleve, a funcționat spre satisfacția tuturor.

Multă importanță s'a dat cercetării „*Cercurilor culturale*“. Au fost vizitate aproape toate „*Cercurile culturale*“. *Conferințele* ținute au fost rostite în cea mai mare parte de profesorii școlilor Blajului. Majoritatea cercurilor, în urma demersurilor desp., a intrat în posesiunea terenurilor la care aveau dreptul.

„*Cercurile culturale*“ au serbat zilele naționale cu cinstea cuvenită.

Comunele, cari s'au distins au fost: 'Pânade (șez. cult. și reprez. teatr.); Ohaba (2 p. teatr.); Crăciunelul de jos (1 p. teatr.); Spini, Chesler, Vasului, Bucerdea Gr. (cu p. teatr. și șez. cult.), Bria, Lodroman și Lunca (cu câte 1 p. teatr.)

Bibliotecile „Cercurilor cult.“ s'au îmbogățit cu broșuri din „Bibl. pop. a Asoc.“ și câte 1 calendar.

Desp. editează o publicație lunară: „Răvașul Astrei“, din care până în Mai a apărut Nr. 1.

Adun. gen. și-a ținut-o în com. Oenișoara, în ziua de 21 Mai 1936. Un model de adun. gen. l Porți de triumf împodobite cu verdeață, cu țesături naționale, cu „Bine ați venit!“ cu „Bun sosit“ — apoi călușeri, fanfară, concert, dat de „Școala de menaj“ din Blaj, conferințe, rapoarte, expoziție de copii, jocuri naționale și porturi, țesături și cusături — premii și diplome, în bani, „cocărzi“, plesă teatrală pt. popor.

Toate ne dovedesc că conducătorii desp. își înțeleg misiunea în chip strălucit.

Conferențieri: Băcilă I., preot, 3; Bărbulescu Marin, mator, 1; Barna Al. I., prof., 5; Bîlanu Dr. I., adv., 1; Boeru Tr., cons. agr., 6; Brad Ionică, preot, 5; Bucur Eug., prof., 1; Comșa Nic., prof., 2; Coste Al., preot, 1; Coste Iacob, inv., 2; Cristian I., prof., 1; Dancu I., inv., 1; Floca Siluțu, preot, 1; Gîzdava S., pref. jud., 1; Iacobi Traian, prof., 2; Iotta, Colonel, 1; Lupeanu Al., dir. președ. desp., 2; Macavelu Dr. Victor, vicarul Mitr., 2; Mihai I. inv., 1; Nedeia Dumitru, prof., 1; Nireștitanu E., prof., 2; Olteanu I., prof., 1; Orban S., 3; Pădureanu Gr., prim., 1; Pol Al., prof., 2; Popa D., prof., 3; Râșniță Aug., preot, 1; Râșniță Elena, inv., 1; Sălăgean Iacob, inv., 1; Sârbu I., secr. prefurii, 2; Stanciu V., prof., 1; Stoica V., prof., 3; Suetu Dr. C., 5; Tâmpănarin Paraschiva dș., 1; Vultur I., prof., 1.

Desp. de plasă Diciosânmărtin. Raportul începe cu constatarea: „Asociația „Astra“, unica societate netulburată de undele vjietoase ale politicianismului și nevestejită de calculele imperioase ale regionalismului mic și ale confesionalismului... are la baza activității sale cele mai sfinte idealuri de luminare și culturalizare a poporului nostru dela oraș și sate“.

„O parte cel puțin“ a programului ales în desp. a fost realizată. Se constată o intensificare a muncii. Din cele 42 comune din jud. Târnava-mică au până acum 20 „Cercuri culturale“ și 18 „Biblioteci“, cu 1300 vol., trimise de „Astra“ și alte edituri din țară. Situația materială precară a stânjenit o activitate și mai pronunțată.

Serbarea dela 1 Dec. 1935 a reușit cât se poate de bine. Seria de conferințe a avut ca „țel suprem stimularea voinței naționale prin demonstrarea specificului nostru în toate domeniile de manifestare umană“. Conferințele au fost începute de dl vice-preș. Dr. Gh. Preda din comit. centr. al „Astrel“.

O ideta „măreață“ a prins teren, la adun. gen. dela Cetatea de Baltă (1935); ideta ridicării unui *monument lui Ștefan cel Mare în Cetatea de Baltă*. Intr'un „entuziasm nemai pomenit“, „lumea de țăran“ a adunat imediat suma de 8500 Lei. A fost frumos „elocventul exemplu al țăranului sărac Lică Dănilă din com. Cetatea de Baltă, care — cu ochii înlăcrămați — a donat 100 Lei, ultimii bani din buzunarul pauper“.

Colecta s'a ridicat la suma de 15'351 Lei.

Ziua „Astrel“ a fost serbată cu deosebită pompă, și s'au strâns 3900 Lei. (Serbare câmpenească).

În program, pentru viitorul apropiat: întreprinderea unei *anchete sanitare* în com. aparținătoare desp.

Conferențieri: Lăzărescu Gh., prof., 1; Munteanu Al., prof., 2; Preda Dr. Gh., insp. gen. sanit., 1; Sărotu Dr. I. 1; Șerb Aron, prof., 1; Tătar Emil, protop., 1; Vulcuțu I., președ., 3.

Desp. de plasă Dumbrăveni. „Cercul cultural“ a) *Dumbrăveni* (țăran bătrâni). Are un fond p. „Casa Națională“ 62.377 Lei; fond p. drapelul cercului 765 Lei; b) *Dumbrăveni* (țăran tineri).

Pentru înfometatiți din Basarabia s'au adunat 5500 Lei. Venit dela revelion 31 Dec. 1935 — 1238 Lei.

Conferențieri: Domnariu I., 1; Ciunga D., 1; Hodoș C., 1; Harșia G., primpretor, 1; Opreș L., prof., 7; Radu I., 1; Seurtu D., prof., 5; Sehtau C., inv. dir., 4; Șerban D., inv., 1; Stola V., inv., 1; Vecerdea Nic., inv. dir., 4.

Desp. centr. jud. Timișoara. (Raport detaliat. Vezi „Trans.“ Nr. 3, a. e.).

Conferențierii: Albu Gh., preot, 2; Barzu Traian, preot, 1; Boșianu Alex., preot diacon, 1; Bucătură Martus, inv., 1; Cocloba I., inv., 1; Dănilă Constantin, 1; Iliescu Dănilă, rev. șc., 1; Ionescu Radu, col., 1; Jebelean Andrei, preot, 2; Mțeu Const., preot, 1; Moise Dimitrie, inv., 1; Nistor Teofil, preot, 1; Secoșan Eftimie, preot, 1; Șora Melentie, preot, 1; Țucra Dr. P., protop. președ. desp., 1.

Raportul constată 3 conf. în orașul Timișoara și 96 conferințe la sate, nespecificate. (Zilele naționale, ziua „Astrel“, etc.).

Desp. de plasă Biled. Desp. a întemeiat o „*Bibl. publică*“. S'a dat desp., împrumut, din partea C. A. M., Secția Biled, o *bibliotecă de 450 vol.*

Desp. e încă „în stadiul de organizare a „Cercurilor culturale“. O „echipă“ de propagandă a fost în *Beciche-recul mic*, pregătind „cercul cultural“. În 8 și 14 Iunie 1936, s'au ținut disertații în Biled.

Conferențieri: Căpăstrariu I., 1; Geamănu M., 2; Moga T., 2.

Desp. centr. jud. Treiscaune. Despărțământul a tipărit „*Darea*“ sa „de seamă“ (1 Apr. 1935—1 Apr. 1936) pt. adun. gen. din 17 Mai a. e.

Lipsa de fonduri a oprit ținerea conferințelor cu conferențieri, cari cer chiar și numai spesele efective. „Școala țărănească“ nu s'a putut înjgheba, în schimb au fost trimiși țărani la „Șc. țăr.“ din Brașov.

Invățătorimea a dat dovezi de foarte mult idealism în propaganda culturală.

Pe lângă conferențieri, în Sf. Gheorghe, s'au ținut 8 *sezători artistice-culturale* la *Manufactura de tutun*, în Ian., Febr. și Apr. 1936. (Programul: conferințe cu sub. din domeniul religiei, igienei, militar, educativ, — jocuri naționale recitări, piese cercetășești, teatru pentru copii.)

O „*Casină Română*“ s'a inaugurat în 28 Nov. 1935.

Desp. a făcut propagandă pt. repartizarea *loturilor de pământ* pt. „Case naționale“.

Conferințe s'au ținut (nespecificate) pe sate în: Vălcele, Ozun, Ariujd, Araci, Hăghig, Beltni, Biesad, Chtchiș, Hăghig, Lisnău.

Conferențieri: Batzaria N., 1; Berbecescu Dr. C., ?; Crețu Dr. Miron, 2; Sabiu Dr. Oprean, prof. Acad. com., 2; Moșoiu I.; dir. lic., 2; (Odată pentru înfometajii din Basarabia); Popovici Iosif, preot, ?; Suciu-Sibianu Dr., 1. Alte conf., nespecificate, în 10 localități.

Desp. de plasă Baraolt. (Raport detaliat, vezi „Trans.“ Nr. 3, a. e.).

Conferențieri: Banetu Nic., 1; Brățfăleanu Dr. Liviu, președ., 1. *Garcea I., preot, 12*; Ionescu Nic., 1; Mihăilescu Scarlat, inv., 6; Pleșa Maria, inv., 1; Tălnariu I., preot, 1. (O reprez. teatrală).

Desp. de plasă Ozun. (Raport detaliat vezi „Trans.“, Nr. 3, a. e.).

Conferențieri: Folea Victor, preot, 4; Lincu Gh., preot, 2; Petru Mihail, preot, 1; Platoș Romulus, notar, 2. (Într'alte 3 comune nu s'au specificat conferențierii și conferințele.)

Desp. central jud. Turda. Desp. a organizat în toamna a. 1935 *un ciclu de 5 conferințe* pentru intelectuali din oraș. (Nespecificate — conferențarii din Cluj și Turda).

În primăvara a. 1936 s'au ținut conferințe în sate, cu ajutorul prefecturii (automobilele județului!). În lunile *Martie și Aprilie, în fiecare Duminică*, s'au deplasat *câte 8 conferențieri* în satele jud. Au fost cercetate *aproape toate satele* aparținătoare desp. (Nespecificat).

În 29 Mai adun. gener. a ales *un nou comitet*, în frunte cu vechiul președinte. Multe elemente tinere. *50 tineri intelectuali* s'au înscris membri.

Festivalul „Astrei“ se va ținea la toamnă.

Onorată Adunare Generală!

Ne luăm voie a Vă prezenta în alăturare „Bilanțul” „Asociațiunii” și contul de „Venituri și Cheltuieli” pe anul 1935, împreună cu anexele însoțitoare, asupra cărora raportăm următoarele:

Atenuarea crizei financiare a avut repercusiuni bune și asupra încasărilor „Asociațiunii”, cari trec peste prevederile bugetare cu Lei 283.292.—, urcând în mod îmbucurător excedentul bugetat cu finea anului 1935.

Și în ce privește cheltuielile se poate observa, că s'a făcut toată economia posibilă, cheltuiindu-se în cursul anului cu Lei 68.451.— mai puțin față de totalul prevederilor bugetare, cari prevederi au fost limitate la minimum indispensabil.

În consecință comitetul central nu a mai fost pus în situațiunea de a fi silit să modifice bugetul în cursul anului.

Fondul General disponibil, per 31 Decembrie 1935, împreună cu excedentul de reportat pe anul 1936, se urcă la Lei 1,375.650.— și se compune din următoarele poziții:

Casa Lei 7.586.—. Efecte Lei 259.161.—. Optări Lei 2.530.—. Depuneri spre fructificare Lei 5.950. Diverși debitori Lei 198.265.—. Pretenziuni Lei 597.232.—. Cont-curent „Albina” Lei 245.653.—. Pretenziuni la diferite fonduri și fundațiuni Lei 98.863.—. Total Lei 1,415.240.—, din care sumă se scade Lei 39.590.— conturile Diverși creditori și Infomețații Basarabiei.

Încasările Fond. General disponibil în cursul

anului 1935 au fost de	Lei 1,577.992.—
iar cheltuielile au fost de	„ 1,225.539.—
de unde rezultă că cheltuielile au fost, conform specificărilor din contul „Venituri și Cheltuieli”, mai mici decât veniturile cu	
	Lei 352.453.—

S'a realizat peste prevederile bugetare, precum și la diferite articole nebugetate încasări în suma de Lei 381.039.— și anume:

Dobânzi după efecte	Lei	6.460.—
„ de cont-curent	„	2.930.—
Încasări din vânzarea broșurilor din biblioteca populară și calendar	„	5.279.—
Subvenții	„	145.250.—
Taxe de administrare	„	17.426.—
Încasări dela chiriași în contul impozitelor către Stat și taxelor comunale	„	447.—
Vențuri extraordinare	„	99.741.—
Report din anul 1934	„	103.506.—

Din fondul pentru deschideri de credite extraordinare s'a deschis credite următoarelor articole bugetare:

Biblioteca centrală	Lei	10.576.—
Încălzit	„	15.230.—
Luminaț.	„	2.031.—
Bani de cvartir	„	10.468.—
Spese de birou	„	2.611.—
Contribuțiunea Asociațiunii la fondul de pensii	„	7.330.—
Cheltuieli neprevăzute	„	93.320.—
Biblioteca „Astra“	„	26.373.—
Revista „Transilvania“	„	22.283.—
Total .	Lei	190.222.—

Față de suma bugetată s'a încasat mai puțin la următoarele articole:

Cinematografe cu	Lei	94.521.—
Chiria cu	„	2.516.—
Total .	Lei	97.037.—

Ar mai rezulta după pozițiile dela încasări, cuprinse în contul de „Vențuri și Cheltuieli“, că la art. „Taxe de membrii fondatori și pe vleață“ s'a încasat Lei 710.— mai puțin, însă acest articol e trecut numai pentru evidență și figurează și la cheltuieli pentru balansare.

Față de suma bugetată s'a cheltuit mai puțin la următoarele articole:

Muzeul central cu	Lei	6.670.—
Biblot. pop., calendar și anuarul „Astrel“ cu „	„	10.357.—
Impozite către Stat cu	„	7.361.—
Taxe comunale cu	„	16.130.—
Reparaturi cu	„	11.891.—
Grădina cu	„	2.—
Salariile cu	„	12.200.—
Cheltuieli de propagandă	„	3.840.—
Total .	Lei	68.451.—

Fondurile și fundațiunile au crescut cu veniturile după depuneri și după unele efecte. Următoarele au mai avut și alte venituri și anume:

1. Fund. „I. Bădilă Moldovan“ Lei 288.372.— chirie brută încasată după imobilul fundațiunii.

2. Fond. „General inalienabil“ Lei 9.290.— încasări din taxe de membrii fondatori și pe viață.

3. Fund. „N. Rusu, Potana“ Lei 7.144.— încasări dela debitorii intrați în conversiune.

4. Fond. „M. Cogălniceanu“, Lei 14.617.— încasări din arendele după terenurile de case naționale.

5. Fund. „I. Petran“, Lei 10.000.— arendă după grădina din Cluj.

6. Fund. „luta Pop“, Lei 165.—, încasări dela debitorul fundațiunii Vasile Drăguș, Sălcuța de jos.

7. „Fond. de pensii al funcționarilor“, Lei 32.460.— $\frac{1}{2}$ din sumă reprezintă contribuțiunea Asociațiunii și $\frac{1}{2}$ contribuțiunea funcționarilor.

În cursul anului 1935 au obvenit următoarele schimbări în stocul efectelor:

„Fond. Gen. disponibil“ a cumpărat 2 bonuri de impozite à Lei 100.— nominal și a vândut fondului de pensii bonuri de impozite în suma de Lei 156.579.— cu valoarea nominală.

Fund „I. Bădilă Moldovan“ a primit bonuri de impozite în valoare nominală de Lei 43.200.— pentru diferența de chirie ce o avea de primit dela Stat, după imobilul fundațiunii.

În decursul anului 1935 s'au mai făcut amortizări în stocul efectelor de Lei 314.021.—.

Asociațiunea a primit în anul 1935 în administrare un fond nou și anume: fond. „Anetta Călețunariu“, constând din Lei 12.500.— bonuri de impozite.

Numărul fondurilor și fundațiilor administrate de Asociațiune se urecă la 75.

Averea administrată de Asociațiune se urecă cu finea anului 1935 la Lei 10,489.494.—.

Terminând Vă rugăm:

1. Să aprobați conturile de închetere „Bilanț“ și „Debituri și Cheltuieli“ verificate de comitetul de cenzori și să dați cuvenita descărcare pe anul de gestiune 1935.

2. Să alegeți comitetul de cenzori, pentru cenzurarea gestiunii anului 1936.

Sibiu, la 31 Decembrie 1935.

p. Președinte:

Dr. Gheorghe Moga m. p.
vice-președinte.

Nicolae Băilă m. p.
secretar.

Ioan Isailă m. p.
contabil.

Bilanț general la

M. F.	A C T I V A	Lei	b.	Lei	b.
143	Cassa			7.586	—
	Realități:				
77	Edificiul Muzeului	350.000	—		
	„ din str. Șaguna Nr. 6	300.000	—		
	„ Internatului de fete	250.000	—		
	„ din str. Șaguna Nr. 8	100.000	—	1.000.000	—
	Efecte:				
78	Efectele Fond. General Disponibil	259.161	—		
122	„ „ „ Inalienabil	370.650	—		
93	„ „ de Pensiuni	408.500	—		
79	„ „ și Fund.	2.959.674	—		
92	Efecte depuse garanție	77.750	—		
80	Optări de acțiuni, propriet. Asoc. Lei 2.530.—				
80	Optări de acțiuni, propriet. Fond. și Fund. . . . „ 10.180.—	12.710	—	4.088.445	—
	Depuneri spre fructificare:				
179	Dep. Fond. General Disponibil	5.950	—		
	„ „ „ Inalienabil	77.695	—		
	„ „ de Pensiuni	267.952	—		
	„ pt. garanție	57.652	—		
	„ Fondurilor și Fundațiilor Or.	3.681.784	—	4.091.033	—
	Diverși debitori:				
90, 119, 146, 177	Diverși debitori la Fond. Gen. disponibil	198.265	—		
87	Pretenziuni ale „ „ „	597.232	—	795.497	—
	Depuneri în cont-curent:				
180	Bonul Asoc. în cont-curent la „Albina“	245.653	—		
124	„Albina“ pt. mon. A. Bârseanu	45.020	—		
165	„Albina“ pt. Fond. de Teatru Român	27.350	—		
149	„Albina“ Cto. sep. I. pt. propag. cult. națională.	160.800	—		
150	„Albina“ Cto. sep. II. pt. publicațiuni și propaganda în despărțăminte	28.100	—	506.933	—
	Transport			10.489.494	—

M. F.	P A S I V A	Lei	b.	Lei	b.
	Report			5,443.039	—
68	Fund. S. Stoica			7.541	—
70	" Internatului Petran			2.628	—
71	Fond. pentru bustul Eminescu și Barițiu			1.780	—
73	" Dr. L. Bran de Lemény			1.697	—
74	Fund. desp. Torac			833	—
72	" I. Hangea			1.719	—
120	Fond. Mon. A. Bârseanu			44.900	—
128	" " M. Viteazul			228.684	—
140	" fostei reun. rom. de agr. în jud. Sibiu			38.707	—
145	Fund. famil. D. Moldovan			2.903	—
153	Fond. Romul Simu			3.644	—
157	Fund. N. Rusu Poiana de Arieș			981.955	—
158	" I. Bădilă Moldovan			388.065	—
159	Fond. M. Coğălniceanu			158.739	—
166	" de Teatru Român			1,561.496	—
171	Fund. Dr. C. Păcurariu Bianu			417.482	—
172	" Iulia Pop			26.525	—
173	" Ioan Petran			221.140	—
184	Fond. Anetta Călcunariu			12.430	—
183	Infometajii Basarabiei			4.590	—
178	Cont. cor. Fund. Bădilă Moldovan			229.100	—
130	Garanții			135.860	—
94	Fond. pentru propag. culturală națională			159.091	—
109	" " " în desp. și publicaț.			27.493	—
177	Diversi creditori			35.000	—
	De reportat pe anul 1936			352.453	—
Total				10,489.494	—

Ioan Isailă m. p.
contabil.

în consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect.

DE CENZORI:

Trandafir Preda m. p. **Dr. Gheorghe Proca** m. p. **Romul Pop** m. p.

Central, ținută la 1 August 1936.

Nicolae Băllă m. p.
secretar.

M.F.	CHELTUELI	Bugetat				Cheltuit			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
	I. Fondul General								
	<i>Biblioteca centrală</i>								
161	Pentru cumpărarea de cărți streine și pentru compactarea ziarelor și revistelor câte : Lei 5000'- Lei 10.000'- Pt. diverse „ 10.576'-	20	576			20	576		
27	Muzeul central	10	000			3	330		
175	Biblioteca populară, Calendarul și Anuarul „Astrei”	140	000	170	576	129	643	153	549
	<i>Conservarea realităților</i>								
155	Impozite către stat	143	378			136	017		
155	Taxe comunale și taxe pt. apă, hornar, asigurări și Casa Cercuală	69	800			53	670		
126	Reparaturi	20	000			8	109		
125	Încălzit	46	230			46	230		
101	Luminat	10	031			10	031		
102	Grădină		500	289	939		498	254	555
	<i>Spese de administrare</i>								
162	Salarii	433	200			421	000		
104	Bani de cvartir	23	168			23	168		
182	Spese de birou (imprimare, porto, etc.)	67	611			67	611		
164	Cheltueli de propagandă	30	000			26	160		
163	Secțiilor științifice din Cluj, onorar pentru secretar	54	000			54	000		
	Transport	607	979	460	515	591	939	408	104

31 Decembrie 1935.

MF.	VENITURI	Bugetat				Incasat			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
	I. Fondul General								
111	Dobânzi după efecte	2.400	—			8.860	—		
110	Dobânzi de cont-curent	4.600	—	7.000	—	7.530	—	16.390	—
	<i>Publicații</i>								
175	Incasări din vânzarea broșurilor din biblioteca populară și a calendarului	55.000	—	55.000	—	60.279	—	60.279	—
	<i>Cinematografe</i>								
160	Incasări după concesiunile de cinematograf	254.000	—	254.000	—	159.479	—	159.479	—
	<i>Subvenții</i>								
114	Diferite subvenții	10.000	—	10.000	—	155.250	—	155.250	—
	<i>Fondul General Inalienabil</i>								
156	Taxe de membrii fondatori și pe viață	10.000	—	10.000	—	9.290	—	9.290	—
	<i>Diverse</i>								
148	Chirii	519.300	—			516.784	—		
113	Taxe de administrare	50.000	—			67.426	—		
155	Incasări dela chiriași in contul impozitelor și taxelor comunale și pentru apă și hornar	39.400	—			39.847	—		
181	Venituri extraordinare	—	—			99.741	—		
116	Report din anul 1934	350.000	—	958.700	—	453.506	—	1.177.304	—
	Transport			1.294.700	—			1.577.992	—

MF	CHELTUELI	Bugetat				Cheltuit			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
	Report	607.979		460.515		591.939		408.104	
162	Adaus de scumpete pt. secr. adm. pens. R. Simu	48.000		655.979		48.000		639.939	
	<i>Fond de pensuni</i>								
181	Contribuțiunea „Asociațiunii” la augmentarea acestui fond	16.230		16.230		16.230		16.230	
	<i>Fondul General Inalienabil</i>								
156	Taxe de membrii fondatori și pe viață . .	10.000		10.000		9.290		9.290	
	<i>Diverse</i>								
97	Biblioteca „Astra” . .	26.373				26.373			
176	Revista „Transilvania”	22.283				22.283			
181	Pt. cheltueli neprevăzute (extraordinare) . . .	103.320				103.320			
	Fond ptr. deschideri de credite extraordinare .	—		151.976		—		151.976	
	De reportat pe anul 1936.							352.453	
	Total			1.294.700				1.577.992	

Sibiu, la 31 Decembrie 1935.

Ioan Vătășianu m. p.
controlor.

Examinând acest cont, am constatat, că este exact și

COMITETUL

Dr. Nicolae Comșa m. p.

Constantin Popp m. p.

Aprobat în ședința plenară a Comitetului

Pt. Președinte :
Dr. Gheorghe Moga m. p.
vicepreședinte.

M.F.	VENITURI	Bugetat				Incasat			
		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
	Report			1,294.700					1,577.992
	Total			1,294.700					1,577.992

Ioan Isailă m. p.
contabil.

în consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect.

DE CENZORI:

Trandafir Preeda m. p. **Dr. Gheorghe Proca** m. p. **Romul Pop** m. p.

Central finută la 1 August 1936.

Nicolae Băilă m. p.
secretar.

Tablou

despre efectele fondurilor „General Disponibil“
și „General Inalienabil“ la 31 Decembrie 1935.

Fondul „General Inalienabil“:

706 acțiuni „Albina“ Sibiu, 353 pe cursul de	Lei
Lei 500 și 353 pe cursul de Lei 550.	370 650.—
	Total . 370.650.—

Fondul „General Disponibil“:

Bonuri de impozite, în valoare nominală de	182.300.—
Renta Improprietăririi 5% din 1922 de nom. 52.000.—	
în reg. cu	19.400.—
10 acții de nom. Lei 1000.— B-ca „Agrară“ Cluj, curs	300.— 3.000.—
211 „ „ „ „ 250.— „ „Centrală“ „ „	150.— 31.650.—
2 „ „ „ „ 500.— „ „Românească“ Buc.,	500.— 1.000.—
40 „ „ „ „ 500.— „ „Victoria“ f. „Bihoreana“ „	10.— 400.—
6 „ „ „ „ 50.— „ „Concordia Uzdin „	1.— 6.—
2 „ „ „ „ 500.— „ „Coroana“ Cluj „	100.— 200.—
100 „ „ „ „ 100.— „ „Făgețeană“ Făget,,	50.— 5.000.—
60 „ „ „ „ 200.— „ „Forestiera“ Cluj „	250.— 15.000.—
1 „ „ „ „ 500.— „ „Minerva“ Beclean,,	250.— 250.—
21 „ „ „ „ 100.— „ „Sătmăreana“ Seln „	5.— 105.—
9 „ „ „ „ 200.— „ „Someșeana“ Dej,,	77,67 700.—
10 „ „ „ „ 500.— „ „Victoria“ f. „Timișana“ „	10.— 100.—
2 „ „ „ „ 50.— „ „Vulturul“ Tășnad „	25.— 50.—
1 „ „ „ „ Cor. 200.— „ „Concordia“ Sibiu,,	—.— —.—
2 „ „ „ „ 30.— „ „Hondoleana“ Hond.,	—.— —.—
1 „ „Antheil Schein an dem Gründungs-fonde des Ausstellugsgebäudes u. Gesell- schaffthausen Sibiu, à nom. Fl. 100.—	—.— —.—
Imprumut de război ungar à Cor. 3.550.—	—.— —.—
4 „ „Abrudbányai takp. r. t., Abrud à Fl. 50.—	—.— —.—
1 Rentă ungară à Fl. 100.—	—.— —.—
1 „ „comună à Fl. 100.—	—.— —.—
1 acție Nagyvárad vaskohi à Fl. 100.—	—.— —.—
„ „ „Sztármánybányai à Fl. 100.—	—.— —.—
	Total Lei 259.161.—

Optări de titluri.

Fondul „General Disponibil“:

1 titlu provizor de 250 acțiuni de nominal Lei 1000.— „Astra Cinegrafică“ Sibiu,		Lei
pe cursul de Lei 1	250.—	—.—
1 titlu provizor de 1500 acțiuni de nominal Lei 1000.— „Astra Cinegrafică“, Sibiu,		
pe cursul de Lei 1	<u>1.500.—</u>	<u>1.750.—</u>
66 titli provizori „Victoria“ fosta „Bihoreana“ Oradea, de nom. Lei 500.— pe cursul de Lei 10	—.—	660.—
12 titli provizori „Victoria“ Arad, de nom Lei 500.— pe cursul de Lei 10	—.—	120.—
	<u> </u>	<u> </u>
	<u>Total Lei</u>	<u>2.530.—</u>

Sibiu, la 31 Decembrie 1935.

Ioan Isailă m. p.
contabil.

Onorată Adunare Generală!

Ne luăm voie a Vă prezenta în alăturare „Bilanțul“ Internatului de fete al „Asociațiunii“ și contul de „Venituri și Cheltuieli“ pe anul școlar 1935—1936, cu următorul raport.

Analizând contul de „Venituri și Cheltuieli“ observăm că excedentul la finea anului școlar 1935—1936 e mai mic cu Lei 52.624.— față de excedentul de Lei 218.973.— reportat din anul școlar 1934—1935. Această scădere se datorește faptului, că în acest an școlar Internatul a achitat Lei 73.498.— din suma de Lei 173.498.— ce a primit-o dela „Asociațiune“ în anul școlar 1931—1932 și a mai executat și reparaturi la clădirea Internatului în suma de Lei 63.351.—.

Având în vedere aceste două mari cheltuieli suportate din veniturile anului școlar încheiat acum, precum și faptul că cele mai multe articole alimentare s'au scumpit încontinuu, pe când taxele percepute dela eleve au rămas neschimbate, înseamnă că socotelile de finea anului sunt încheiate cu un rezultat mulțumitor și că Internatul a fost bine gospodărit.

Veniturile din cursul anului școlar 1935—1936, împreună cu excedentul reportat din anii trecuți se urcă la considerabila sumă de: Lei 1,029.944.— și se repartizează astfel pe articole: Excedentul anilor trecuți reportat Lei 218.973.—. Venituri extraordinare Lei 15.511.—. Taxe dela eleve Lei 621.760.—. Spese particulare Lei 148.775.—. Muzică Lei 23.950.— și Interese de cont-curent Lei 975.

Cheltuielile din cursul anului școlar se urcă la Lei 863.595.— și sunt repartizate astfel pe articole: Alimentare Lei 360.895.—. Cheltuieli extraordinare Lei 84.688.— Salare Lei 111.946.—. Încălzit Lei 61.298.—. Spese particulare Lei 105.294.—. Muzică Lei 20.180.—. Contribuțiuni Lei 26.002.— Utensilii Lei 10.853.—. Luminat Lei 19.088 și Reparaturi Lei 63.351.—.

Totalul veniturilor fiind cu finea anului
 școlar de Lei 1,029.944.—
 iar totalul cheltuelilor de „ 863.595.—
 rezultă un excedent de Lei 166.349.—
 care se reportează pe anul școlar 1936—1937.

În excedentul de Lei 166.349.— se cuprind și taxele
 restante cu finea anului școlar în sumă de Lei 95.028.—.

Internatul a adăpostit în cursul anului școlar 1935—1936,
 86 eleve, dintre care numai 50 au stat întreg anul, restul a
 stat cea jumătate din anul școlar, sau numai pentru exa-
 mene.

26 eleve, au rămas, în parte, cu o restanță de taxă
 în suma totală de Lei 39.077.—.

Terminând Vă rugăm, să aprobați conturile de înche-
 iere „Bilanț“ și „Venituri și Cheltueli“ verificate de Comi-
 tetul de Censuri și să dați cuvenita descărcare pe anul
 școlar 1935—1936.

Sibiu, la 30 Iunie 1936.

Pt. Președinte :

Dr. Gheorghe Moga m. p.,
 vicepreședinte.

Nicolae Băllă m. p.,
 secretar.

Ioan Isailă m. p.,
 contabil.

=====

INTERNATUL DE FETE

Activa

Bilanț General

M. F.		L e i	b.
23	Casa	10.049	—
26	Albina	31.976	—
27	Taxe restante	95.023	—
94	Diversi debitori	55.612	—
Total . .		192.665	—

Cheltueli

Venituri și Cheltueli

M. F.		L e i	b.
16	Cheltueli extraordinare	84.688	—
19	Salare	111.946	—
31	Încălzit	61.298	—
36	Spese particulare	105.294	—
41	Muzică	20.180	—
46	Contribuțiuni	26.002	—
63	Utensili	10.853	—
67	Alimentare	360.895	—
81	Luminat	19.088	—
97	Reparaturi	63.351	—
—	De reportat pe anul școlar 1936—1937 . . .	166.349	—
Total . .		1,029.944	—

Ioan Vătășianu, m. p.,

Sibiu, la

Examinând acest cont, am constatat că este exact și în

COMITETUL

Dr. Nicolae Comșa, m. p.

Constantin Popp, m. p.

Aprobat în ședința plenară a Comitetului

p. Președinte: Dr. Gheorghe Moga, m. p., vicepreședinte.

AL ASOCIAȚIUNII

la 30 Iunie 1936.

Pasiva

M. F.		Le i	b.
94	Diverși creditori	26.318	—
—	De reportat pe anul școlar 1936—1937 . . .	166.849	—
Total . . .		192.685	—

la 30 Iunie 1936.

Venituri

M. F.		Le i	b.
29	Profitul anilor trecuți, reportat	218.973	—
16	Venituri extraordinare	15.511	—
25	Taxe dela elevi	621.760	—
36	Spese particulare	148.775	—
41	Muzica	23,950	—
78	Interese de cont-curent	975	—
Total . . .		1,029.944	—

30 Iunie 1936.

Ioan Isăilă, m. p., contabil.

consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect.

D E C E N Z O R I :

Trandafir Preda, m. p. Dr. Gheorghe Proca, m. p. Romul Pop, m. p

Central învulă la 17 August 1936.

Nicolae Băilă, m. p., secretar.

Onorată Adunare Generală!

Avem onoare a prezenta în alăturare, câte un proiect de buget pe anul 1937 și anume :

a) pentru „Asociațiune“ ;

b) pentru fundațiunile administrate de „Asociațiune“.

În proiectul de buget pentru „Asociațiune“ pe anul 1937 s'au prevăzut la veniturile, ca și în anii trecuți, numai sumele la cari se poate conta că vor fi încasate, ajungând astfel la suma totală de Lei 1.254.400— mai mare cu Lei 112.600— decât suma totală din bugetul pe anul 1936.

În cadrul veniturilor s'au prevăzut la cheltueli sumele necesare pentru funcționarea „Asociațiunii“.

În ce privește proiectul de buget pentru fundațiuni, încă e mai urcat față de cel din anul trecut de Lei 370.549— cu Lei 44.158—. Această urcare se datorește faptului că veniturile după depuneri și după unele efecte s'au mai îmbunătățit, cu toate aceste ajutoare s'au putut prevedea numai la unele fundațiuni dintre cari cele mai însemnate sunt: Fund. Bădilă Moldovan, Nicolae și Cornelia Rusu, din Poiana de Arleş, Daniel și Ninița Monastireanu și Ioan Petran.

În consecință rugăm Onor. Adunare Generală să aprobe aceste două proiecte de buget pe anul 1937.

Sibiu, la 1 August 1936.

pt. Președinte:

Dr. Gheorghe Moga m. p.,
vicepreședinte.

Nicolae Băilă m. p.,
secretar.

Ioan Isailă
contabil.

**Proiect de buget
pentru „Asociațiune“ pe anul 1937.**

Proiect de buget pentru

CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
1. FONDUL GENERAL				
<i>Biblioteca centrală</i>				
Pt. cump. de cărți Lei 3.000				
Pt. compactarea ziarelor și revistelor Lei 5.000	8.000	—		
Muzeul central	2.000	—		
Biblioteca populară, calendar și anuarul „Astrei”	175.000	—		
Revista „Transilvania” pentru 5 numeri, inclusive redacția	90.000	—	275.000	—
<i>Conservarea realităților</i>				
Impozite către Stat	128.000	—		
Taxe comunale și taxe pt. apă, hornar, asigurări și Casa Cercuală	66.900	—		
Reparaturi	20.000	—		
Încălzit	48.000	—		
Luminat	9.000	—	271 900	—
<i>Spese de administrare</i>				
Salare	389.400	—		
Bani de cvartir	23.200	—		
Spese de birou, imprimate, porto, etc.	70.000	—		
Cheltuieli de propagandă . .	30.000	—		
Secțiilor științifice din Cluj, onorar pentru secretar . .	54.000	—		
Adaus de scumpete pentru secretarul administrativ pensionat Romul Stmu.	48.000	—	614.600	—
Transport			1,161.500	—

„Asociațiune“ pe anul 1937.

VENITURI	Let	b.	Let	b.
I. FONDUL GENERAL				
Dobânzi după efecte	15.000	—		
Dobânzi după depuneri . . .	5.000	—	20.000	—
<i>Publicații</i>				
Incasări din vânzarea broșurilor din „Biblioteca populară“, a calendarului și revista „Transilvania“			50.000	—
<i>Cinematografe</i>				
Incasări după concesiunile de cinematograf			108.500	—
<i>Subvenții</i>				
Diferite subvenții și ajutoare .			200.000	—
<i>Fondul general inalienabil</i>				
Taxe de membri fondatori și pe viață			15.000	—
<i>Diverse</i>				
Chirii	512.900	—		
Taxe de administrare	70.000	—		
Incasări dela chiriași în contul impozitelor și taxelor comunale și pentru apă și hornar	45.000	—		
Incasări dela împrumutătorii de cărți din „Biblioteca Centrală“ pentru compactare .	3.000	—		
Transport	630.900	—	393.500	—

CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
Report			1,161.500	—
<i>Fond. de pensiuni</i>				
Contribuția „Asociațiunii“ la augmentarea acestui fond .			13.100	—
<i>Fond. general inalienabil</i>				
Taxe de membri fondatori și pe viață			15.000	—
<i>Diverse.</i>				
Pentru cheltueli neprevăzute	20.000	—		
Fond pentru deschideri de credite extraordinare . .	44.800	—	64.800	—
Total .			1,254.400	—

Sibiu, la 31 Iulie 1936.

Ioan Dătășianu, m. p.
controlor.

C O M I S I A

Dr. Ilie Beu, m. p.

Dr. Liviu Ionașiu, m. p.

Aprobat în ședința plenară a Comitetului

Pt. Președinte :
Dr. Gheorghe Moga, m. p.
vicepreședinte.

DENITURI	Let		b.	
	Let	b.	Let	b.
Report	630.900	—	393.500	—
Incasări din „Ofranda publică“ și ziua „Astrel“	50.000	—		
Denituri extraordinare	5.000	—		
Report din anul 1936	175.000	—		
			860.900	—
Total .			1,254.400	—

Ioan Isailă, m. p.
contabil.

FINANCIARA

Victor Aron, m. p.

Emilian Cioran, m. p.

Central ținută la 1 August 1936.

Nicolae Băilă, m. p.
secretar.

Proiect de buget pentru fundațiunile admni-

CHELTUELI	L e i	b.	L e i	b.
<i>Fundațiunea Mihail Albon:</i>				
Taxă de administrare	292	—		
Ajutoare	1.244	—		
Capitalizare	414	—	1.950	—
<i>Fundațiunea Dr. Gh. Anca:</i>				
Taxă de administrare	86	—		
Capitalizare	489	—	575	—
<i>Fundațiunea Ioana Bădilă și Iohana Moldovan n. Farkas, „Intru memoria lui Dimitrie Moldovan“:</i>				
Taxă de administrare	42.454	—		
Reparaturi la casa din Sibiu Str. A. Iancu Nr. 9	30.000	—		
Ajutoare	71.788	—		
Capitalizare	71.788	—		
Impozite și taxe comunale	67.000	—	283.030	—
<i>Fundațiunea studiosului de a V-a cl. gim. Emiliu Dionisiu Bașiota Motiu Dembul din Abrud:</i>				
Taxă de administrare	26	—		
Capitalizare	150	—	176	—
<i>Fundaț. Andreiu Bârseanu</i>				
Taxă de administrare	727	—		
Ajutoare pt. bibl. popor.	3.090	—		
Capitalizare	1.033	—	4.850	—
<i>Fundaț. Dimitrie Bălănescu:</i>				
Taxă de administrare	373	—		
Ajutoare	1.900	—		
Capitalizare	213	—	2.486	—
<i>Fundaț. Andrei Boboroni:</i>				
Taxă de administrare	129	—		
Capitalizare	729	—	858	—
Transport			293.925	—

pe anul 1937

nistrate de „Asociațiune“.

VENITURI	Lei	b.	Lei	b.
<i>Fundațiunea Mihail Albon :</i>				
Dobânzi după efecte . . .	90	—	1.950	—
Dobânzi după depuneri . .	1.860	—		
<i>Fundațiunea Dr. Gh. Anca :</i>				
Dobânzi după efecte . . .	280	—	575	—
Dobânzi după depuneri . .	295	—		
<i>Fundațiunea Ioana Bădilă și Iohana Moldovan n. Farkas, „Intru memoria lui Dimitrie Moldovan“ :</i>				
Dobânzi după efecte . . .	4.020	—	283.030	—
Dobânzi după depuneri . .	8.010	—		
Chiriți	271.000	—		
<i>Fundațiunea studiosului de a V-a cl. gim. Emiliu Dionisiu Ba- șiota Motiu Dembul din Abrud :</i>				
Dobânzi după depuneri . .	176	—	176	—
<i>Fundaș. Andreiu Bârseanu :</i>				
Dobânzi după efecte . . .	1.380	—	4.850	—
Dobânzi după depuneri . .	3.470	—		
<i>Fundaș. Dimitrie Bălănescu :</i>				
Dobânzi după efecte . . .	806	—	2.486	—
Dobânzi după depuneri . .	1.680	—		
<i>Fundaș. Andreiu Boboroni :</i>				
Dobânzi după efecte . . .	516	—	858	—
Dobânzi după depuneri . .	342	—		
Transport			293.925	—

CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
Report			293.925	—
<i>Fundaş. Gh. Boeriu din Vad:</i>				
Taxă de administrare	69	—		
Capitalizare	391	—	460	—
<i>Fundaşiunea Adam Buda:</i>				
Taxă de administrare	50	—		
Capitalizare	280	—	330	—
<i>Fundaş. Gregoriu Bozacu:</i>				
Taxă de administrare	26	—		
Capitalizare	145	—	171	—
<i>Fundaşiunea Balomireană:</i>				
Taxă de administrare	29	—		
Capitalizare	166	—	195	—
<i>Fundaş. Dimitrie Birăuşiu:</i>				
Taxă de administrare	19	—		
Capitalizare	105	—	124	—
<i>Fundaşia anonimă Dobâca:</i>				
Taxă de administrare	28	—		
Capitalizare	158	—	186	—
<i>Fundaşiunea Georgiu Filep:</i>				
Taxă de administrare	—	—		
Capitalizare	—	—		
<i>Fundaşiunea Gregoriu Forro:</i>				
Taxă de administrare	55	—		
Capitalizare	313	—	368	—
<i>Fundaşiunea Ioan Gallianu:</i>				
Taxă de administrare	30	—		
Capitalizare	167	—	197	—
<i>Fundaşiunea Gregoriu Hangea:</i>				
Taxă de administrare	7	—		
Capitalizare	39	—	46	—
Transport			296.002	—

VENITURI	Lei	b.	Lei	b.
Report . .			293.925	—
<i>Fundaş. Gh. Boeriu din Vad:</i>				
Dobânzi după efecte . . .	413	—		
Dobânzi după depuneri . .	47	—	460	—
<i>Fundaşiiunea Adam Buda:</i>				
Dobânzi după depuneri . .	330	—	330	—
<i>Fundaşiiunea Grigorie Bozacu:</i>				
Dobânzi după efecte . . .	16	—		
Dobânzi după depuneri . .	155	—	171	—
<i>Fundaşiiunea Balomireană:</i>				
Dobânzi după depuneri . .	195	—	195	—
<i>Fundaş. Dimitrie Birăuţiu:</i>				
Dobânzi după depuneri . .	124	—	124	—
<i>Fundaşia anonimă Dobâca:</i>				
Dobânzi după depuneri . .	186	—	186	—
<i>Fundaşiiunea Georgiu Filep:</i>				
Dobânzi după efecte . . .	—	—		
Dobânzi după depuneri . .	—	—		
<i>Fundaşiiunea Gregoriu Forro:</i>				
Dobânzi după depuneri . .	368	—	368	—
<i>Fundaşiiunea Ioan Gallianu:</i>				
Dobânzi după depuneri . .	197	—	197	—
<i>Fundaşiiunea Gregoriu Hangea:</i>				
Dobânzi după depuneri . .	46	—	46	—
Transport .			296.002	—

CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
Report			296.002	—
<i>Fundațiunea Avram Iancu:</i>				
Taxă de administrare	120	—		
Capitalizare	679	—	799	—
<i>Fundațiunea Ioan Iancu:</i>				
Taxă de administrare	54	—		
Capitalizare	306	—	360	—
<i>Fundațiunea comerciantului Nicolae Marinovici senior din Reghinul-săsesc</i>				
Taxă de administrare	47	—		
Capitalizare	268	—	315	—
<i>Fundațiunea Dr. Ioan Moga și soția Ana n. Bologa:</i>				
Taxă de administrare	46	—		
Capitalizare	261	—	307	—
<i>Fundațiunea soților Ninița și Daniel I. Monasterianu:</i>				
Taxă de administrare	4.487	—		
Ajutoare	19.600	—		
Capitalizare	5.827	—	29.914	—
<i>Fundaț. Sidonia Munteanu:</i>				
Taxă de administrare	181	—		
Capitalizare	1.029	—	1.210	—
<i>Fund. Petru Mureșianu:</i>				
Taxă de administrare	648	—		
Ajutoare	2.400	—		
Capitalizare	1.273	—	4.321	—
<i>Fund. A. Mureșianu:</i>				
Taxă de administrare	81	—		
Capitalizare	459	—	540	—
Transport			333.768	—

VENITURI	Lei	b.	Lei	b.
Report .			296.002	—
<i>Fundațiunea Avram Iancu:</i>				
Dobânzi după efecte	567	—		
Dobânzi după depuneri	232	—	799	—
<i>Fundațiunea Ioan Iancu:</i>				
Dobânzi după depuneri	360	—	360	—
<i>Fundațiunea comerciantului Nicolae Marinovici senior din Reghinul-săsesc:</i>				
Dobânzi după depuneri	315	—	315	—
<i>Fundațiunea Dr. Ioan Moga și soția Ana născ. Bologa:</i>				
Dobânzi după depuneri	307	—	307	—
<i>Fundațiunea sofiilor Ninița și Daniel Monasterianu:</i>				
Dobânzi după efecte	27.724	—		
Dobânzi după depuneri	21 90	—	29.914	—
<i>Fundațiunea Sidonia Mun- teanu:</i>				
Dobânzi după efecte	516	—		
Dobânzi după depuneri	694	—	1.210	—
<i>Fundațiunea Petre Mureșianu:</i>				
Dobânzi după efecte	3.257	—		
Dobânzi după depuneri	1.064	—	4.321	—
<i>Fundațiunea A. Mureșianu:</i>				
Dobânzi după efecte	361	—		
Dobânzi după depuneri	179	—	540	—
Transport .			333.768	—

CHIBLTUEGI	£ e i	b.	£ e i	b.
Report			333.768	—
<i>Fund. Dr. Ioan Nichita :</i>				
Taxă de administrare	70	—		
Capitalizare	394	—	464	—
<i>Fundațiunea Ioan Olteanu :</i>				
Taxă de administrare	382	—		
Ajutoare	1.079	—		
Capitalizare	1.079	—	2.540	—
<i>Fund. Nicolae Opincariu :</i>				
Taxă de administrare	30	—	200	—
Capitalizare	170	—		
<i>Fundațiunea Ioan Oncescu :</i>				
Taxă de administrare	16	—		
Capitalizare	89	—	105	—
<i>Fund. Ioan Popp Maior :</i>				
Taxă de administrare	45	—		
Capitalizare	255	—	300	—
<i>Fund. Dr. C. Păcurariu Bianu :</i>				
Taxă de administrare	2.133	—		
Ajutoare	9.500	—		
Capitalizare	2.587	—	14.220	—
<i>Fundațiunea Ioan Petran :</i>				
Taxă de administrare	1.934	—		
Impozite	2.470	—		
Ajutoare	4.246	—		
Capitalizare	4.245	—	12.895	—
<i>Fundațiunea M. Sale Regelui Ferdinand I. al României :</i>				
Taxă de administrare	613	—		
Ajutoare	2.700	—		
Capitalizare	772	—	4.085	—
Transport			368.577	—

VENITURI	£	t	b.	£	t	b.
Report .				333	768	—
<i>Fund. Dr. Ioan Nichita:</i>						
Dobânzi după efecte	464	—				
Dobânzi după depuneri	—	—		464	—	
<i>Fundațiunea Ioan Olteanu:</i>						
Dobânzi după efecte	1.740	—				
Dobânzi după depuneri	800	—		2.540	—	
<i>Fund. Nicolae Opincariu:</i>						
Dobânzi după depuneri	200	—		200	—	
<i>Fundațiunea Ioan Oncescu:</i>						
Dobânzi după efecte	—	—				
Dobânzi după depuneri	105	—		105	—	
<i>Fund. Ioan Popp Maior:</i>						
Dobânzi după depuneri	300	—		300	—	
<i>Fund. Dr. C. Păcurariu Bianu:</i>						
Dobânzi după efecte	8.240	—				
Dobânzi după depuneri	5.980	—		14.220	—	
<i>Fundațiunea Ioan Petran:</i>						
Dobânzi după efecte	903	—				
Dobânzi după depuneri	1.992	—				
Arenda pt. grădina din Cluj	10.000	—		12.895	—	
<i>Fundațiunea M. Sale Regelui Ferdinand I. al României:</i>						
Dobânzi după efecte	134	—				
Dobânzi după depuneri	3.951	—		4.085	—	
Transport .				368.577	—	

CHELTUELI	Le i	b.	Le i	b.
Report			368.577	
<i>Fund. Radu M. Răureanu:</i>				
Taxă de administrare	24			
Capitalizare	134		158	
<i>Fund. Ioan și Zinca Roman:</i>				
Taxa de administrare	46			
Capitalizare	258		304	
<i>Fund. Ioan Rusu, medic și soția sa Catalina:</i>				
Taxă de administrare	506			
Ajutoare	2.000			
Capitalizare	870		3.376	
<i>Fund. N. Rusu și soția sa Cornelia Man din Poiana de Arieș:</i>				
Taxă de administrare	6.221			
Ajutoare	26.400			
Capitalizare	8.855		41.476	
<i>Fund. Dr. GregorIU Sândeau:</i>				
Taxă de administrare	84			
Capitalizare	478		562	
<i>Fund. Teodor Sandul:</i>				
Taxă de administrare	—			
Capitalizare	—		—	
<i>Fundațiunea Ioan Simu:</i>				
Taxă de administrare	20			
Capitalizare	115		135	
<i>Fundațiunea Simeon și Le-tiția Stoica:</i>				
Taxă de administrare	14			
Capitalizare	80		94	
Transport			414.682	

VENITURI	Le i	b.	Le i	b.
Report .			368 577	
<i>Fund. Radu M. Răureanu:</i>				
Dobânzi după depuneri . . .	158		158	
<i>Fund. Ioan și Zinca Roman:</i>				
Dobânzi după depuneri . . .	304		304	
<i>Fund. Ioan Rusu medic și soția sa Catalina:</i>				
Dobânzi după efecte	2.064			
Dobânzi după depuneri . . .	1.312		3 376	
<i>Fund. N. Rusu și soția sa Cornelia Man din Poiana de Arieș:</i>				
Dobânzi după efecte	16.646			
Dobânzi după depuneri . . .	24 830		41.476	
<i>Fund. Dr. Gregoriu Sândeau:</i>				
Dobânzi după efecte	175			
Dobânzi după depuneri . . .	387		562	
<i>Fundațiunea Teodor Sandul:</i>				
Dobânzi după efecte	--			
Dobânzi după depuneri . . .	--		--	
<i>Fundațiunea Ioan Simu:</i>				
Dobânzi după depuneri . . .	135		135	
<i>Fundațiunea Simeon și Lețitia Stoica:</i>				
Dobânzi după depuneri . . .	94		94	
Transport .			414.682	

CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
Report .			414.682	—
<i>Fundaş. Demetriu Suciu:</i>				
Taxă de administrare	4	—		
Capitalizare	21	—	25	—
Total .			414.707	—

Sibiu, la 31 Iulie 1936.

Ioan Vătăşianu, m. p.
controlor.

COMISIA

Dr. Ilie Beu, m. p.

Dr. Liviu Ionaşiu, m. p.

Aprobat în şedinţa plenară a Comitetului

Pt. Preşedinte :

Dr. Gheorghe Moga, m. p.
vicepreşedinte.

VENITURI	Lei	b.	Lei	b.
Report .			414.682	—
<i>Fundaş. Demetriu Suciu :</i>				
Interese de efecte	—	—		
Interese de depuneri	25	—	25	—
Total .			414.707	—

Ioan Isailă, m. p.
contabil.

FINANCIARĂ:

Victor Aron, m. p.

Emilian Cloran, m. p.

Central, ținută la 1 August 1936.

Nicolae Băilă, m. p.
secretar.

Tabloul bursierilor „Asociațiunii“ pe anul școlar 1935/36.

I. Din fundațiunea „Bădilă-Moldovan“:

1. Mihal Dirgil, stud. med. Cluj	Lei	7000
2. Motronea Ioan, stud. în drept, Cluj	"	7000
3. Tincu Ioan, stud. în drept, Cluj	"	7000
4. Sântu Alexandru, stud. în med. Cluj	"	7000
5. Milota Dumitru, stud. med. Cluj	"	7000
6. Slăvescu Eugen, stud. drept, Cluj	"	7000
7. Munteanu Liviu, stud. drept, Cluj	"	7000
8. Stoichița Mircea, stud. drept, Cluj	"	7000

II. Din fundațiunea „Nicolae Rusu și soția sa Cornelia“:

1. Suctu G. Titu, elev de liceu, Turda	Lei	1500
2. Felderean Emil, elev de liceu, ped. univ., Cluj	"	1500
3. Felderean Petronela, elevă școala com. sup. de fete, Cluj	"	1500
4. Lupșan Valer, elev liceu, Tg.-Mureș	"	1500
5. Popa Nicolae, elev școala sup. de arte și meserii, Timișoara	"	1500

III. Din fundațiunea „Daniel Monasterianu“:

1. Ioan Moldovan, doctorand în drept	Lei	3000
2. Făgărășan Tratan, elev liceu, Dej	"	1000
3. Moldovan Dumitru, ucenic compactor, Sibiu	"	500
4. Câmpean Gheorghe, ucenic tâmplar, Bața	"	500
5. Soare Ioan, ucenic tipograf, Sibiu	"	500
6. Jurca Florica, ucenică de croitorie, Sibiu	"	500
7. Ciama Romulus, ucenic croitor, Sibiu	"	500
8. Săbăduș Nicușor, ucenic tâmplar, Bața	"	500
9. Hălmaciu Ilie, ucenic comerț., Sibiu	"	500
10. Buburuz Pavel, ucenic blăn., Sânmărgărita	"	500
11. Nicola Ioan, ucenic tipograf, Sibiu	"	500
12. Schiau Ioan, ucenic croitor, Sibiu	"	500

Total Lei 72.500

Transport Let 72.500

IV. Din fundațiunea „Ioan Petran“:

1. Gheorghe Tarcea, stud. în drept, București	Let	1000
2. Marin Emil, stud. acad. de agricult., Cluj	„	1000
3. Florea Silvia, stud. acad. de muzică, Cluj	„	1000

V. Din fundațiunea „Ioan Albon“:

1. Ilte Cernea, ucente lăcătuș, Sibiu	Let	500
---	-----	-----

VI. Din fundațiunea „Ioan Rusu și soția sa Ecaterina“:

1. Silca Petre, elev liceu, Sibiu	Let	1200
---	-----	------

VII. Din fundațiunea „Petru Mureșan“:

1. Mureșan Aurora, elevă lte., Oradea	Let	2500
---	-----	------

Total Let 79.700

Anexa VIII.

T A B L O U

sumar al conferințelor și prelegerilor populare după categoria materiilor tratate.

1. Despre „Asociațiune“ și importanța ei	136
2. Comemorări de ale bărbaților distinși ai neamului	60
3. Despre educația cetățenească	112
4. Sfaturi medicale igienice	105
5. Religie	106
6. Juridice (despre testamente și legi)	7
7. Istorie (însemnătatea zilelor de sărbătoare națională și din trecutul neamului nostru)	211
8. Despre școala țărănească	2
9. Despre Casele Naționale	7
10. Chestiuni culturale	46
11. Chestiuni culturale	63
12. Economie (agricultură, gospodărie, bucătărie, etc.)	62
13. Despre pomicultură	80
14. „ stupărit	2
15. „ creșterea vitelor	17
16. „ educația fizică	58
17. „ antirevizionism	24
18. „ viitorul războiului și despre gazele asfixiante	9
19. „ dansuri, porturi și obiceiuri românești	33
20. Varia (geografie, știință popularizată, despre alte țări, radio, etc.)	2955
Total	4095

Tablou sumar

al conferințelor și prelegerilor populare, al Bibliotecilor populare și al despărțămintelor central județene și de plasă cu președinții lor.

Nr. crt.	DESPĂRȚĂMÂNTUL	Nr. conf. și preleg. populare	Nr. Bibl. populare	NUMELE președinților și ocupațiunea lor
1	I. Alba	—	8	E. Hulea, prof.
2	Abrud	—	—	Dr. Cand. David, avocat
3	Aiud	—	—	O. Hulea prof.
4	Ighiu	—	12	P. Circo, preot
5	Ocna Mureș	—	—	Dr. I. Rișca, avocat
6	Sebeș	8	21	Dr. V. Oana, protopop
7	Teiuș	9	1	Dr. Bărluțiu, primpretor
8	Vințu de jos	34	3	Dr. N. Dragomir, medic
9	Zlatna	18	14	I. Fodorean, preot
10	II. Arad	29	3	Dr. I. Marsieu, avocat
11	Hălmagiu	—	9	lipsește
12	Ineu	—	—	Mihaiu Cosma, protopop
13	Nădlac	—	1	Dr. P. Oprișa, vicepreședinte
14	Pecica	—	4	Eugen Imbuzeanu, primpretor
15	Săvârșin	5	—	Petre Binchici, preot
16	Sebiș	—	—	Dr. T. Popa, primpretor
17	Șiria	4	—	Dr. Sim. Pop-Zaslo, primpretor
18	III. Bihor (Oradea)	6	66	Dr. T. Popa, avocat
19	Beiuș	—	1	Dr. Nic. Flueraș, dir. lic.
20	Salonta	—	1	C. Safta, dir. gimn. de băieți
21	Săcueni	—	1	Cornel Chișiu, primpretor
22	Tinca	—	6	I. Catone, protop.
23	Vaşcău	53	1	Dr. Emil Pop, medic
24	IV. Brașov	19	27	Dr. Nic. Căliman, medic
25	Bran	5	—	Dr. Aurel Stoian, medic
26	Budila	40	1	I. Curcubătă, preot
27	Buzău	24	4	I. Modroiu, preot
28	Codlea	8	5	G. Preșmereanu, preot
29	Feldioara	22	3	Ilie Ioanovici, preot
30	Hărman	4	1	D. Greceanu, preot
31	Râșnov	—	—	Eug. Popescu
32	Săcele	—	4	Ioan Tăraș, prof.
33	Târlungeni	4	—	I. Bărbat, pr.
34	Teliu	19	1	decedat
35	Zărnești	—	1	Ilie Piso, preot
36	V. Caransebeș	66	4	Dr. C. Corneanu, avocat
37	Orșova	5	7	Tr. Țaranu, prof.
38	Sacul	—	—	Vasile Soceneanțu, preot

Nr. crt.	DESPĂRTĂMÂNTUL	Nr. conf. și preleg. populare	Nr. Bibl. populare	N U M E L E președinților și ocupațiunea lor
39	Teregova	—	—	lipsește
40	VI. Caraș (Oravița)	4	26	Ilie Rusmir, prof.
41	Bocșa	—	1	Manciu, ing.
42	Bozovici	—	15	lipsește
43	Moldova nouă	—	8	Ioan Oravițanu, preot
44	Reșița	—	5	Dr. N. Roșu, medic
45	Sasca-Montană	—	1	Dr. I. Gropșanu, judecător
46	VII. Cetatea Albă	32	38	T. Iacobescu, deputat
47	VIII. Ciuc (Merc. Ciuc.)	196	20	Petre Pașnicu, preș. Trib.
48	Bicazul ard.	—	—	T. Câdea, pr.
49	Gheorgheni	3	6	Teodor Chindea, prof.
50	Sânărtin	—	—	S. Both, prof.
51	IX. Cluj	371	8	Dr. Iuliu Hațieganu, prof.
52	Almaș	2	27	Romul Rusu, primpretor
53	Câmpia	28	—	Bungărdean, pr.
54	Huedin	12	16	Aurel Munteanu, protopop
55	Mociu	56	23	Dr. E. Mureșanu, cons. de C. Apel
56	X. Făgăraș	2	26	Valeriu Literat, prof.
57	Arpaș	—	—	Dr. O. Boeriu, medic
58	Cincul	93	8	Ioan Brumbea, inv. dir.
59	Șercaia	—	2	Petre Basarabescu, judecător șef
60	Viștea	—	11	P. Borzea, preot
61	XI. Hunedoara (Deva)	38	15	Dr. E. Caba, medic
62	Baia de Criș	—	—	Dr. Nerva Oncu, adv.
63	Brad	6	2	C. Ciocan, dir. lic.
64	Dobra	—	—	Iosif Morariu, protopop
65	Geoagiu	—	24	A. Romas, prof.
66	Hațeg	4	4	Dr. T. Vasinca, notar public
67	Hunedoara	22	17	N. Suci, preot
68	Ilia	24	17	Iuliu Josan, protopop
69	Jiu	5	8	Iosif Iancu, ing.
70	Orăștie	—	14	Aron Demian, dir. lic.
71	Pui	5	9	Dr. Mihaiu Țirea, adv.
72	XII. Maramureș	12	26	Dr. V. Ilea, medic
73	XIII. Mureș (Tg.-Mureș)	60	11	Dr. I. Bozdog, prof.
74	Band	1	5	At. Toma pretor
75	Gurghiu	25	5	Leon Ternoveanu, preot
76	Mercurea-Nirajului	—	9	I. Oltean, preot
77	Râciu	—	5	Nicolae Vulcu, proprietar
78	Reghin	1264	59	Dr. Eug. Nicoară, medic
79	Teaca	—	—	Dr. A. Caliani, adv.
80	Toplița	26	1	Dr. I. Luca, notar public
81	XIV. Năsăud (Bistrița)	22	29	Ion Pavel, rev. școlar i. r.
82	Năsăud	—	20	Iuliu Moisil, prof.
83	XV. Odorhei	—	1	N. Steriopol, dir. lic.
84	I. G. Duca	—	4	Iustin Șalantiu, dir. șc. n.
85	Ocland	4	7	Dr. Macedon Cionca, primpretor
86	Praid	4	1	E. Sămărghitan, pr.
87	XVIII. Sălaj	—	26	Leontin Ghergariu, dir. lic.
88	Băsești	9	—	Laurențiu Bran, preot
89	Careii mari	—	4	A. Coza, prof.
90	Crasna	—	—	Dr. L. Cioato, adv.
91	Jibou	10	16	Dumitru Ilea, inv. dir.

Nr. crt.	DESPĂRȚĂMÂNTUL	Nr. conf. și preleg. populare	Nr. Bibl. populare	NUMELE președinților și ocupațiunea lor	
92	Șimleu	—	—	Dr. Al. Aciu, adv.	
93	Tășnad	—	13	V. Oros, senator	
94	XVII. Satu-Mare	10	14	Dr. Eugen Seleș, dir. lic.	
95	Baia-mare	—	16	Alex. Breban, protopop	
96	C. Mănăștur	56	22	Emil Dragomir, preot	
97	Chioar	—	35	Al. Nilvan, dir. de bancă	
98	Oașiu	—	1	Gh. Pușcașiu, ing. silv.	
99	Seini	—	2	Al. Brâncoveanu, preot	
100	Ugocea	—	1	V. Dragoș, primpretor	
101	XVIII. Severin (Lugoj)	14	3	Tiberiu Mităr, dir. șc.	
102	XIX. Sibiu	201	95	Silviu Țeposu, prof.	
103	Avrig	60		Dr. O. Vraciu, medic	
104	Mercurea	189		Pant. Bratu, primpret.	
105	Nocrich	121		lipsește	
106	Ocna-Sibiului	64		Nicolae Albu, primar	
107	Săliște	178		Dr. D. Borcia, protopop	
108	XX. Someș (Dej)	54		37	Gh. Mânzat, protopop
109	Beclean	—		—	Ștefan Bușița, protopop
110	Gârbău	23		4	G. Deac, preot
111	Gherla	22		33	Grigorie Pop, canonic
112	Tg.-Lăpușului	5	12	Ștefan Gheție, protopop	
113	XXI. T.-Mare (Sighiș.)	57	12	H. Teculescu, dir. lic.	
114	Agnita	—	18	Dr. Romul Curta, adv.	
115	Hendorf	—	12	Valeriu Rodean, dir.	
116	Mediaș	23	13	C. Mușlea, dir. de bancă	
117	Șeica-mare	—	—	Dr. Oct. Deac, medic	
118	XXII. T.-Mică (Blaj)	70	37	Alex. Lupeanu, dir. lic.	
119	Dumbrăveni	27	3	Nicolae Negruț, dir. lic.	
120	Diciosânmărtin	9	19	I. Vulcușiu, dir. gimn.	
121	XXIII. Timișoara	99	27	Dr. P. Tiucra, protopop	
122	Biled	5	1	Dr. I. Dămian, not. publ.	
123	Buziaș	—	—	Ioan Gheția, protopop	
124	Ciacova	—	—	A. Ghilezan, protopop	
125	Deta	—	7	Petru Bizeria, preot	
126	Lipova	—	1	Sever Bocu	
127	Recaș	—	—	Iuliu Tioldan, preot	
128	Sănnicolaul mare	—	3	lipsește	
129	Vinga	—	—	Sava Seculiu, protopop	
130	Comloșul-mare	—	—	Dr. St. Cioroianu, protopop	
131	XXIV. Treiscaune	19	12	Petre Marcu, dir. gimn.	
132	Baraolt	23	5	Dr. I. Brătăleanu	
133	Covasna	—	—	Dr. I. Culca, adv.	
134	Ozun	9	8	Victor Folea, preot	
135	Tg.-Săcuiesc	—	3	Ioan Olteanu, prof.	
136	XXV. Turda	5	28	P. Suci, dir. lic.	
137	Câmpeni	—	—	Iosif Furdui	
138	Câmpia Turzii	—	12	Onoriu Savu, preot	
139	Iara	—	—	lipsește	
140	Ludoș	—	—	Enea Pop Bota, protopop	
141	Sălcuia	—	—	decedat	
142	XXVI. București	—	—	Ștefan Pop, dir. lic.	
143	XXVII. Constanța	30	57	Ioan Ionescu, institutor	
Total general		4095	1356		

TABLOUL

membrilor Asociațiunii (despre al căror deces am primit știre) decedați în anul 1935/36.

I. Membrii fondatori:

1. *V. Goron*, protopop, fost președ. al desp. Geoagtu;
2. *Dr. Valeriu Ghibu*, avocatul suc. „Albina“, T.-Mureș.

II. Membri pe viață:

1. *P. S. Sa Nicolae Ivan*, eptiscop, Cluj;
2. *Vasile Bogdan*, primpretor î. r., Pesac;
3. *Virgil Barbulovici*, fost președ. al desp. Gârbău.

Tabloul sumar al membrilor „Asociațiunii“.

I.	Membrii onorari	14
II.	Membrii secțiilor	121
III.	Membrii fondatori ai Căsuțelor Naționale	110
IV.	Membrii din despărțăminte	6793
V.	Membrii ajutători	545
Total .		7853

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total
1.	Desp. I. Alba	12	13	22	47
2.	" Abrud	2	20	—	22
3.	" Aiud	7	88	—	95
4.	" Ighiu	1	5	—	6
5.	" Ocna Mureșului	—	10	—	10
6.	" Sebeș	5	43	19	67
7.	" Teiuș	3	16	—	19
8.	" Dințul de Jos	3	41	—	44
9.	" Zlatna	8	24	—	32
10.	" II. Arad	36	82	—	118
11.	" Hălmagiu	9	37	—	46
12.	" Ineu	5	33	—	38
13.	" Nădlac	6	—	—	6
14.	" Pectea	9	27	—	36
15.	" Radna	4	12	—	16
16.	" Săvârșin	6	24	—	30
17.	" Sebiș	1	12	56	69
18.	" Șiria	—	6	—	6
19.	" III. Bihor (Oradea)	28	49	—	77
20.	" Beluș	2	23	—	25
21.	" Beltu	—	1	—	1
22.	" Celca	1	13	—	14
23.	" Mărghița	2	11	—	13

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total	
24.	Desp.	Salonta mare	3	5	—	8
25.	"	Săcuent	1	2	—	3
26.	"	Tinca	1	11	—	12
27.	"	Dășcău	—	1	—	1
28.	"	IV. Brașov	45	258	566	869
29.	"	Bran	5	11	—	16
30.	"	Budila	3	7	55	65
31.	"	Buzău	—	—	—	—
32.	"	Codlea	1	4	—	5
33.	"	Feldioara	—	10	—	10
34.	"	Hărman	2	3	58	63
35.	"	Râșnov	—	10	—	10
36.	"	Săcele	—	18	—	18
37.	"	Telțu	—	—	—	—
38.	"	Zărnești	7	53	—	60
39.	"	V. Caraș (Oravița)	2	22	—	24
40.	"	Bocșa	—	11	—	11
41.	"	Bozovici	2	50	—	52
42.	"	Moldova Nouă	1	9	—	10
43.	"	Reșița	2	—	—	2
44.	"	„Vichentie Babeș“	1	8	—	9
45.	"	VI. Cluc (Mercurea Cluc)	2	29	—	31
46.	"	Bicazul	5	7	21	33
47.	"	Gheorgheni	1	12	—	13
48.	"	Sânărtin	—	—	30	30
49.	"	VII. Cluj	42	155	—	197
50.	"	Almaș	3	22	—	25
51.	"	Câmpia (Șărmaș)	1	3	—	4
52.	"	Huedin	5	68	—	73
53.	"	Moctu	1	14	29	44
54.	"	VIII. Făgăraș	15	65	149	229
55.	"	Cincul mare	3	9	—	12
56.	"	Șercaia	3	27	—	30
57.	"	Dișteea de jos	3	39	—	42
58.	"	IX. Hunedoara (Deva)	10	45	19	74
59.	"	Bata de Criș	—	16	—	16
60.	"	Brad	3	52	11	66
61.	"	Dobra	—	9	—	9

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total	
62.	Desp.	Geoagiu de jos . . .	7	37	—	44
63.	"	Hațeg	3	25	—	28
64.	"	Hunedoara	10	36	133	179
65.	"	Ila Mureșană	—	8	—	8
66.	"	Jiu	13	38	—	51
67.	"	Orăștie	22	80	—	102
68.	"	Pul	2	36	—	38
69.	"	Sarmisegetuza	—	1	—	1
70.	"	Stieria	—	9	—	9
71.	"	X. Maramureș (Sighet)	3	19	—	22
72.	"	Iza	—	23	—	23
73.	"	Ușeu	—	3	—	3
74.	"	XI. Mureș (Tg.-Mureș)	22	45	—	67
75.	"	Band	—	4	—	4
76.	"	Gurghiu	1	8	—	9
77.	"	Miercurea-Niraj	—	—	—	—
78.	"	Râciu	2	8	—	10
79.	"	Reghin	8	37	—	45
80.	"	Teaca	3	16	—	19
81.	"	Toplița	10	14	—	24
82.	"	XII. Năsăud (Bistrița).	16	25	—	41
83.	"	Năsău	22	85	—	107
84.	"	XIII. Odorheiu	5	8	—	13
85.	"	I. G. Duca	1	6	—	7
86.	"	Oeland	—	—	67	67
87.	"	Praid	—	—	—	—
88.	"	XIV. Sălaj (Zălau)	7	76	—	83
89.	"	Băsești	10	51	—	61
90.	"	Careii Mari	22	58	—	80
91.	"	Crasna	1	21	—	22
92.	"	Jibou	5	55	—	60
93.	"	Șimleu	8	28	—	36
94.	"	Tășnad	2	51	—	53
95.	"	Dalea lui Mihai	3	10	—	13
96.	"	XV. Satu-Mare	6	8	—	14
97.	"	Ardud	—	—	—	—
98.	"	Baia Mare	32	63	—	95
99.	"	Chioar	15	43	—	58

			Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total
100.	Desp.	Mănăștur	11	19	—	30
101.	"	Oașu	—	1	—	1
102.	"	Seini	1	6	—	7
103.	"	Ugocea	2	—	—	2
104.	"	XVI. Severin (Lugoj) .	11	28	—	39
105.	"	Caransebeș	21	30	—	51
106.	"	Orșova	9	65	—	74
107.	"	Teregova	3	7	—	10
108.	"	Sacul	1	—	—	1
109.	"	XVII. Sibiu	58	180	189	427
110.	"	Avrig	—	38	—	38
111.	"	Miercurea	5	31	—	36
112.	"	Noctich	5	28	—	33
113.	"	Săliște	9	47	—	56
114.	"	XVIII. Someș (Dej) . .	16	42	—	58
115.	"	Beclean	1	14	—	15
116.	"	Ciacht-Gârbău . . .	—	49	—	49
117.	"	Gherla	5	17	—	22
118.	"	Ileanda-Mare	1	1	—	2
119.	"	Tg. Lăpușului . . .	4	15	—	19
120.	"	XIX. T. mare (Sighișoara)	10	18	—	28
121.	"	Agnita	1	11	—	12
122.	"	Hendorf	—	8	—	8
123.	"	Mediaș	20	39	—	59
124.	"	Rupent (Cohalm) . .	4	19	—	23
125.	"	Șeica mare	8	15	—	23
126.	"	XX. T. mică (Blaj) . .	10	47	92	149
127.	"	Dieșanmărtin	6	19	—	25
128.	"	Dumbrăvent	24	25	14	63
129.	"	Iernut	5	25	—	30
130.	"	XXI. Timiș-Torontal .	18	110	—	128
131.	"	Biled	—	—	28	28
132.	"	Buziaș	3	11	—	14
133.	"	Ciacova	3	26	—	29
134.	"	Defa	1	5	—	6
135.	"	Jimbolia	2	—	—	2
136.	"	Lipova	8	40	—	48
137.	"	Recaș	—	4	—	4

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	Total	
138.	Desp.	Sânnicolaul mare	4	37	—	41
139.	"	Dinga	2	6	—	8
140.	"	Comloșul mare	—	—	—	—
141.	"	XXII. Treiscaune	12	44	—	56
142.	"	Covasna	1	5	—	6
143.	"	Ozun	—	3	—	3
144.	"	Tg. Săcuiesc	1	15	—	16
145.	"	XXIII. Turda	6	52	—	58
146.	"	Câmpeni	7	13	—	20
147.	"	Câmpia Turzii	1	15	—	16
148.	"	Iara	2	15	—	17
149.	"	Ludoșul de Mureș	5	18	—	23
150.	"	Sălcuia	—	33	—	33
151.	"	București	37	54	—	91
152.	"	Ceahlău	2	10	—	12
153.	"	Cetatea Albă	19	70	—	89
154.	"	Constanța	—	—	—	—
155.	"	Afară de Despărțăminte	64	82	—	146
		Total	1033	4202	1558	6793

Cuprinsul:

	Pag.
Iuliu Moldovanu: La jubileul de 75 de ani al „Astrei“	189—193
I. Lupaș: Andrei Bârseanu, ca președinte al „Asociațiunii“	194—197
Dr. Gh. Preda: Vasile Goldiș, președinte al „Astrei“ (1923—1932)	198—205
Dr. H. P.-Petrescu: Continuarea activității „Asociațiunii“ dela jubileul de 50 de ani (1911) până la 1936 (1911—1936)	206—209
* * *	
Mijloacele de propagandă literară și culturală ale „Asociațiunii“ și dezvoltarea lor	210—211
I. Agârbiceanu: Secțiunile literare-științifice ale „Astrei“ 1911—1936)	211—226
Dr. V. Ilea: Darul Astrei jubilar: Școala țărănească	226—231
Dr. I. Hațiegan și Dr. T. Spârchez: „Șoimii Carpaților“	231—235
* * *	
Cursuri de analfabeți	236
* * *	
„ „ împletit	236—237
* * *	
Expoziții	237
* * *	
Serbări și monumente	237—239
* * *	
Teatru	239—241
* * *	
Conferințe și prelegeri populare	241
* * *	
Publicațiile „Asociațiunii“	242—253
* * *	
Revista „Transilvania“	253—260
* * *	
Casele Naționale	260—261
* * *	
Administrarea averii „Asociațiunii“ pe anii 1911—1935	262—267
* * *	
Bursele acordate de „Asociațiune“ în anii 1911—1936, conspectul bursierilor și tabloul sumar al burserilor	268—292
Dr. Vasile Bologa: Istoricul Școlii civile de fete cu internat și cu drept de publicitate a „Asociațiunii“ pe al doilea sfert de veac dela înființare (1911/12-1935/36)	293—321
* * *	
Muzeul central al „Asociațiunii“ și Muzeul „Avram Iancu“	322—327
* * *	
Biblioteca centrală	328
* * *	
Regionalele și desp. „Asociațiunii“	329—334
* * *	
Membrii „Asociațiunii“ pe anii 1911—1935	334

Partea oficială:

	Pag
	Convocare la adunarea generală din Blaj 335—336
Iuliu Moldovan:	Introducere la raportul general pe anul 1935/936 337—340
* * *	Activitatea comitetului central în cursul anului 1935/936 340—352
Anexa I.:	Raportul secretariatului general al secțiilor despre activitatea secțiilor dela 21 Mai 1935—20 Mai 1936 353—375
Anexa II.:	Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1935/936 376—429
Anexa III.:	Bilanț general al „Asociațiunii” pe anul 1935 430—445
Anexa IV.:	Bilanț general al Internatului de fete pe anul școlar 1935/936 446—449
Anexa V.:	Proiect de buget pentru „Asociațiune” și pentru fondurile și fundațiunile administrate de ea pe anul 1937 450—467
Anexa VI.:	Tabloul bursierilor „Asociațiunii” pe anul școlar 1935/936 468—469
Anexa VII.:	Tabloul sumar al conf. și preleg. populare, al bibliotecilor populare și al desp. centr. jud. și de plasă cu președinții lor 470
Anexa VIII.:	Tabloul sumar al conf. și preleg. pop. după categoria materiilor tratate . . . 469—472
Anexa IX.:	Tabloul membrilor decedați 473
Anexa X.:	„ ” sumar al membrilor „Asociațiunii” pe anul 1935/936 474—478

